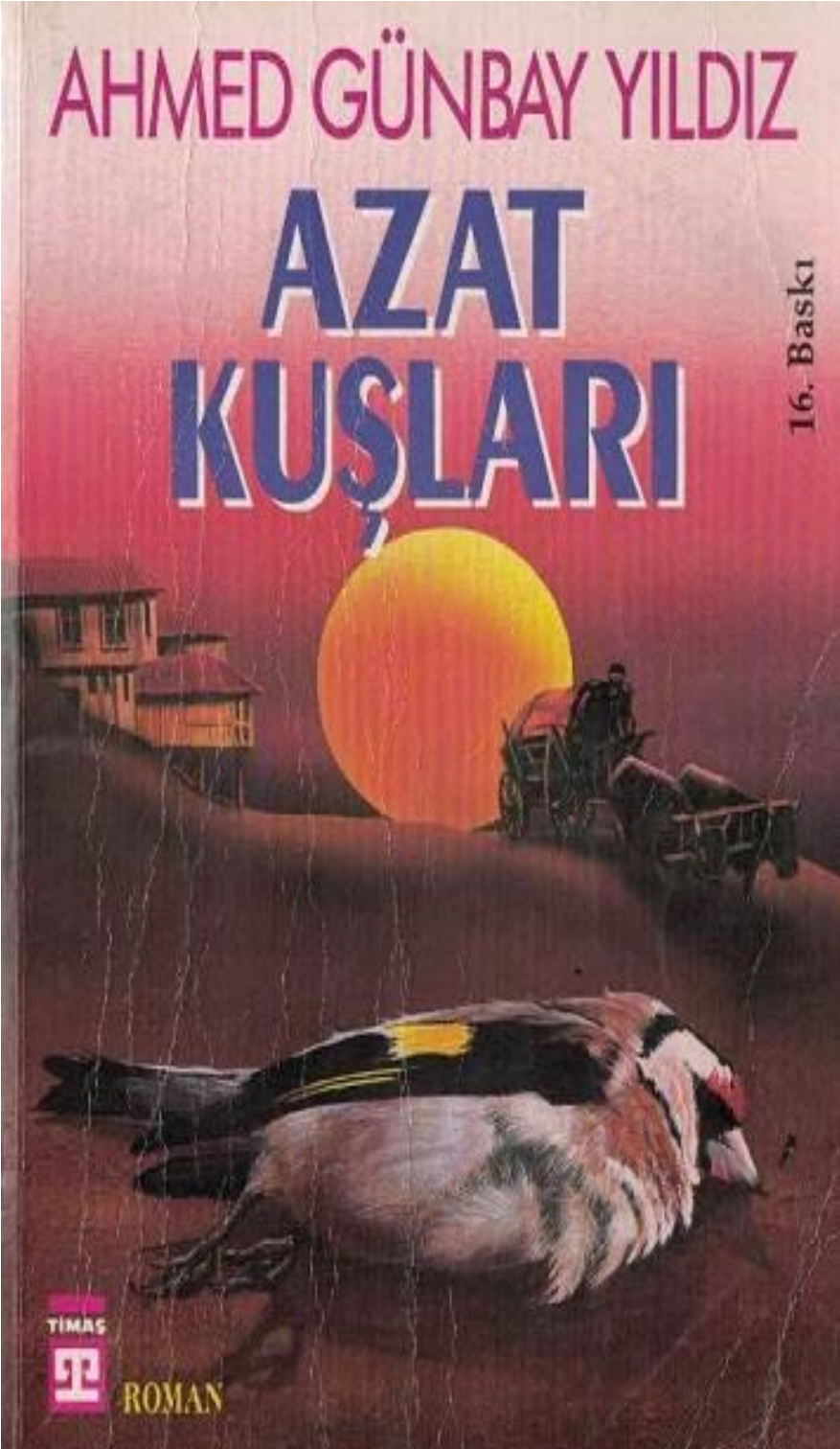
AHMED GÜNBAY YILDIZ

AZAT KUŞLARI

16. Baskı

TİMAŞ

ROMAN

AZAT KUŞLARI

AHMET GÜNBAY YILDIZ

TİMAŞ

Ahmet Günbay Yıldız

1941 yılında Tokat'ın Reşadiye kazasına bağlı Kızılcaören köyünde doğdu. Annesi Saniye Hanım, babası Haydar Beydir. Öğrenimine köyünde başladı ve on yaşına kadar orada sürdürdü. Daha sonra babasının işi dolayısıyla Ankara'ya yerleşen ailenin bir ferdi olarak, Hüseyin Güllüoğlu Ortaokulu ve Yeni Mahalle Lisesi'nde öğrenimine devam etti. Bu arada edebiyata ilgi duydu ve şiirler yazdı. İlk zamanlarda şiir bir tutku haline gelmişken, zamanla edebiyatın diğer dallarına da ilgi duymaya başladı. Hikâyeleri ve makaleleri muhtelif dergi ve gazetelerde yayınlandı.

Ahmed Günbay Yıldız, asıl yükselişini romanla yaptı, romanda karar kıldı. "Çiçekler Susayınca", "Yanık Buğdaylar" ve "Figan" romanları muhtelif gazetelerde tefrika edildi ve daha sonra kitap haline getirildi. Bunu diğer romanları takip etti. Yazar, eserlerinde Türk toplumunun her kesimini ele aldı ve işledi. İyi ve kötü yönleri ile insan ve toplum arasındaki etkileşimin ötesindeki sebepleri tespit ederek gözler önüne serdi. Ayrıca çözüme yönelik ipuçları da verdi. Evli ve dört çocuk babasıdır.

Yayımlanmış eserleri:

Çiçekler Susayınca
Yanık Buğdaylar
Boşluk
Sitem
Figan
Benim Çiçeklerim Ateşte Açar
Aynada Batan Güneş
Dallar Meyveye Durdu
Bir Dünya Yıkıldı
Üç Deniz Ötesi
Sevdalar Sözde Kaldı
Sahibini Arayan Mektuplar
Hayata Dair Notlar (deneme)
Gün Solar Akşamın Mateminden
Afedersin Hayat
Gelirim (şiir)
Sokağa Açılan Kapı Gurbeti
Ben Yaşadım
Sular Durulursa
Ekinler Yeşerdikçe
Mavi Gözyaşı
Azat Kuşları
Gönül Yarası
Aşka Uyanmak
Bahçemde Hazan (şiir)
Al Yüreğim Senin Olsun (şiir)
Ülkemin Açmayan Çiçekleri
Siyah Güller
Hülyalar Hüzün Açtı (şiir)
Güneşe Matem Düştü
Leyl Işıkları
Yürekte Büyümek

Bulutlar gökyüzünü, koyu bir karanlığın kucağına terk etmişti... Anlaşılan toprak ananın siparişi vardı. Uzun zamandır üzerinde çatlak çatlak damarlar peyda olmuş, susuzluktan inadına derinleşip oyulmuştu.

Yeryüzü susuzdu... Direksiz göklerin üzerinde, okyanusları barındıran bulutlar, anlaşılan bu toprakların nasibini ölçülü bir biçimde bırakıp geçeceklerdi...

Gökler yağmurlara gebeydi... Kekik kokulu dağlardan köye inen adam, Abalı namı ile anılırdı... Ezberlediği yolları adımlarken, gözleri, yeryüzüne kadar alçalıp çöreklenen, kara bulutların üzerindeydi. Zayıf, dağ rüzgârlarının çelikleştirdiği esmer çehresine, siyah kısa sakal duru bir güzellik katmıştı...

Orta boylu, balık etinde, daha kırk beş, elli yaşlarında gösteriyordu. Ona keramet ehli diyenden tutun da evliya, sofu diyenler vardı. Bütün bunlara rağmen, dillerdeki namı Abalı'ydı. Aniden durakladı... Ürperdi, titredi. İçinden volkanlar gibi sökülüp püsküren bir heyecanın azameti ile sarsıldı. Onu endişe denizinde boğmaya çalışan, yollarda ıslanmış oluşu değildi...

Şak şak olup yarılacakmış gibi gürleyen gökyüzü, ne de İlahi bir çakmağın ağzında, kararan dünyayı kuşatan elektrik kıvılcımlarının hiçbirisi...

Sonsuz bir kuvvetin, kudret-i ilahisi karşısında titremişti. O, üzerinde okyanusları taşıyan bulutlar, birdenbire boşalsa, dünya sular altında kalırdı.

Sebebini anlayamamıştı ama içinde buruk bir acı vardı. Aniden toparlanıp, kendisine geldi. Yağmur bütün şiddetiyle yağıyordu. Bulutlar kudret-i mutlaktan aldığı emir neyse, onu işliyordu. Yüzünde biriken kümeli ıstırap çizgilerinin yumuşayışına bakılırsa, oldukça rahatlamışa benziyordu. Muhabbet dolu dudakları Rabbisini tespih etti...

Sırtında heybesi, göklerde sicim sicim toprağa çakılan yağmurların altından, aheste adımlarla yürüyüp gitti. Yağmur, başından eksik etmediği yün örgülü bereden sızıp, sırtında lâkabını aldığı siyah abadan derisine kadar işlemişti. Kırlarda sürüsünü güden çobanlarına, kendi elleriyle azık götürmüştü. Dumanlı Tepesi'nden Ovalı Köyü'ne iyice yaklaşmıştı... Son yıllarda Ovalı Köyü artık iyice değişmişti. Her geçen gün biraz daha bozulup, dünler yerini gergin yarınlara devrederek geçiyordu... Ovalı Köyü'ndeki çözülme, tek kelimeyle korkunçtu. Artık boğucu gürültülerin güdümünde yaşamaya kucak açmış bir dünya vardı. Tıpkı boşalan bir deniz kadar korkunç yarınlara gebelik çeken bir dünya...

Yedi oğul babasıydı... Yağmurlardan ıslanmışlığını unutup, son zamanlarda değişen insanlığı, yıkılmaya çalışılan İslâm sarayının yerine, bina edilmek istenilen nahoş ahlâklı dünyayı, derin bir teessür içinde hülâsa ederek, adımlarını tazeledi...

Acaba Abalı, çağın bulanık suya benzeyen insan selinin arasında, akmaya mecbur olan yedi çocuğunu boğulmaktan kurtarabilecek miydi? Harama, zinaya, yalana ve isyanlara yelken açmış yüreklerin arasında, kurtuluşa kürek çeken Abalı, belki de sırf bu yüzden düşüncelerini genişlettikçe, firkatinden ağlamaklı olmuştu.

Değişen dünyayı, teessürle seyrederken çocuklarının kurtuluşu için, Nuh Peygamber'in gemisine benzer bir şeyler

düşündü... Allah'ın (c.c.) seçkin elçisi Nuh Peygamber bile oğlunu, hayat arkadaşını kurtuluşa yelken açan gemisinin içine alamamıştı. Düşünceleri genişledikçe efkârı arttı...

Köye iyice yaklaşmıştı. Düz bir ovanın göbeğinde kurulmuş yerleşim bölgesini, koyu matem pırıltıları serpiştiren gözler esefle süzdü... Islak çatıların üzerinden birikinti sular, ahenkli bir sesle toprağa boşalırken, köyün batı yakasına yakın istasyonda frenleyen trenin, kulakları tırmalayan cırlak sesi duyuldu.

Köyün üzerinden, uzaklara doğru akıp giden bulutlar, güneşin önüne gerdikleri karanlık perdeyi çekince, ortalık birden pırıltılı aydınlıkların kucağına düştü. Güneş, yeryüzüne cömert ışınlarını yaldızlamaya başlayınca, üç obaya ayrılan köyün çocukları, nefesi sokakların ortasında almışlardı...

Güneş'in huzmeleri ıslak toprağı yaldızladıkça, yeryüzü bu-ram buram terledi. Aldığı yağmurun fazlasını gökyüzüne iade etmeye başlamıştı. Bu alışveriş sırasında toprak, burcu burcu koktu. Çocuklar sokaklarda cıvıldaştı, dallara tüneyen kuşlar tek tük gökyüzünde kanat çırpmaya başladı...

Sokaklarda oynayan çocukların kıyafetleri pejmürde, ayakları çıplaktı. Yolların ortasında köşe bucak, üçer beşer gruplar halinde oyunlar kurmuşlardı... Bunlar, çamurdan başka oyuncakları olmayan çocuklardı. İşte bu yüzden olmalı ki, elleri her gün toprak kokardı.

Yine çamurdan evler kuruldu, kıyılarda köşelerde küçük büyük fırınlar yapıldı. Etraftan toplanan çalı çırpılarla, imar ettikleri fırınların bacalarından, dumanlar tütmeye başladı.

Abalı, köyü ikiye bölen ana yolun kıyısında köşesinde kendilerine yeni dünyalar kurmaya çalışan çocukları, seyrede seyrede yürüdü. Gözleri çocuklarda, dudakları zikirdeydi. İnadına

dalgın, dış dünyasından sıyrılmış bir hali vardı. Sokaklarda oynayan çocuklara inat, kapılara dökülmüş kadınlar, ihtiyarlar, köyde her taraf bir insan birikintisi haline gelmişti.

Köyün orta göbeğinde, alışılmışlığın ötesinde, sert adımlarla koşan kadın, Abalı'ya yaklaşırken, göz bebeklerinin içi yalım yalım yanıyordu. Abalı, dünyayı bir pula satacak gamsızlığıyla yürürken, Saçaklı Emine lakabıyla çağrılan kadın, Abalı'nın önünde hayalet gibi durdu. Nefret yüklü pırıltılar boşaltan gözleriyle Abalı'yı bir müddet süzdü...

İç âleminde seyreden Abalı'nın, yolu kesilmişti. Kendisine geçit vermeyen kadının, ıslak yakasından asılan bileklerine, hayretle baktı... Hayâ ve edep timsali bir adamdı... Hiç beklemediği bu hareketten dolayı utandı... Güneş yanığı çehresi alev alev kızarırken, yakalarında pençeleşen ellerin sahibine, hicap dolu bir yüzle baktı. Tanzimle kıpırdayan dudakların arasından oldukça tok bir ses meydan buldu.

— Be kadın ne oldu sana böyle ki, sokak ortasında edebini terk edip, kendini âleme rüsva edersin?

Kin dolu çehresi bir kat daha kırışıp, buruştu. Nefret kusan gözleri, can alıcı kuşlar gibi bakarken, dişlerinin arasına susturucu takmış gibi öfkesini, kısık ve lânetleyici bir tavırla dudaklarının arasından boşalttı:

— Bre sofu! Bre sahtekâr mürtet seni!..

Cırlak sesi ayyuka çıkarcasına kulakları tırmalarken, Abalı'yı hiddetle çekiştirip sarstı. Gönül sarayı amansız atışlara sahne olan adam, neye uğradığını bilemedi. Ayakta aktarılır gibi oldu. Başı döndü, gözleri karardı. Beyin kabındaki zelzelenin şiddeti, sabır kalasına dayanmıştı. Aksi halde yadırgadığı hareket, kendisini infilâk ettirmeye yeterdi...

Derin bir nefesle yüreğini serinletip:

— Lâ havle velâ kuvvete!... diye mırıldandı. Düşük tonajlı bir ses, muhatabına soru açtı:

— Söylesene be kadın, ben ne yapmış olmalıyım ki, seni böyle bir zulme mecbur etmiş olayım?

Sokakların kıyısından köşesinden gelip geçenler, ortalıkta oynayan çocuklar, hâsılı gören her göz yoğun bir seyre koyulmuştu.

Kadın uluorta atılan bir çığlıkla Abalı'yı cevapladı:

— Kendini Mevlâ'ya vermiş olarak göstermekle kurtulacağını mı sandın Abalı?.. Orta yere salıp bıraktıklarının günahları senden sorulmayacak mı heç? Yevmül kıyamda bile olsa, yakandan böylece asılıp, şikâyette bulunmam mı sanırsın? Oğlun Selâhattin'in sürüden tutup kestiği, yetimlerimin hakkı olan koçumu geriye ver demem mi he? Demem mi?.. Evlât büyütmeyi sokakların ortasına bırakmak mı belledin, sen?

Sesini biraz kısıp, öfkesini kamçıladı:

— Eğer Rabbine da böyle sarılmışsan, aldanmışsın.

Abalı kendisine geçit vermeyen yolların ortasında naçar kalmıştı:

— Ne koçundan bahsedersin, be kızım? Yakamı bırakıp da güzelce anlatsana şunu...

Saçaklı Emine, ellerini Abalı'nın yakasından düşürüp, kafasını önüne hafifçe yıktı. Nedendir bilinmez, utanmışa benziyordu. Kısık, yutkunurcasına konuşan bir sesle hitap etti:

— Oğlun Selâhattin dedim ya. Köyün birkaç eşkıyasına ayak uydurup, sürünün içinden koçumu çalmış. Çalmış da dağ-

ların başında ırakıynan bi güzel benzetmişler. Hemi de bu yetim hakkıdır bilem demeden...

Abalı beyninden kurşunlanmış adamlar gibi yolun ortasında sendeledi. Sonra gücünü toparlayıp, iskeletini fersiz bacaklarının üzerinde güçlükle zapt edebildi...

Öylesine bir "ah" çekti ki, ıstırabında bin bir bülbülün feryadı gizliydi. Gönül ağacının dallarındaki en körpe yapraklar bile dökülmüş, mevsim çoktan hazan vaktine kavuşmuştu...

— İnsan, evlâdı doğurur amma, huyunu değil. Oğlum öyle bir günah işlemişse, var sürünün içerisinden bire beş al. Benden yana bin kullar ile helâl olsun.

Yüreği batmış bir ada gibiydi. Perişan adımlarla yolların ortasında yıkılır gibi yürüdü. Yollar da gönül telleri gibi çamurlu ve ıslaktı...

Esma Hatun, evlerinin eşiği dibinde erkeğini karşıladı. Benzi uçuk, gözlerindeki pırıltılar yorgun ve sönüktü. Sırtındaki ıslak heybeye sıkı sıkı sarılıp, omuzundan sıyırarak alırken, suratına bir yürek dolusu merhamet boşaltarak baktı:

— Hasta mısın?

Fersiz bir ses:

— Çook... diye inledi.

— Üşütmüş olmalısın.

Cevap vermedi. Eşikten içeriye bir gölge gibi süzülüp geçti... Titrek bakışları aradığını, ocağın başında yükselen alevlere karşı otururken buldu. Evin orta yerinde kuru bir ağaç gibi bekleyip, doğrulup kendisini gözetleyen büyük oğlu Selâhattin'in göz bebeklerinin içine garip pırıltılarla baktı. Israrlı, kararlı ve

keskin bakışlar ürkek gözlerin bebeklerinde mıhlanmış gibi bekliyordu...

Ana, elindeki heybeyi bir köşeye bırakıp, erkeğinin sağ yamacında durdu. Doğrusu o da koyu bir merak fırtınasına tutulmuştu. Hüzün dolu gözlerle önce oğluna sonra erkeğine bakıp, durdu... Bayatlamış bir sükûtla inleyen odanın sessizliğinde, herkes bir âlem olmuştu. Abalı'nın gönlündeki yara, göz pınarlarından dolanıp, damla damla inciler halinde şakaklarına doğru süzüldü. Hemen ardından hassas, ağlamaklı bir ses oğluna sual açtı... Bütün hissiyatı işte bu sorunun içinde gizliydi:

— Saçaklı Emine'nin söylediği suçu işledin mi sen?

Sükût, karlı dağlar gibi Selâhattin'in omuzlarının üzerine çöküp kalmıştı. Babanın firkatli pırıltılarının öldürücü gücünden gözlerini ayırıp, ayaklarının dibine yıktı...

Sustu... Ezik yaralı bir gönlü vardı. Abalı'nın tekrarlanan hitabına tahammül gösteremeyecek kadar tedirgindi. Nefesi ürkek ceylanların soluğu gibi titreşirken, Abalı'nın hitabı yanık bir sesle meydan buldu:

— Şayet bu günahı işlemişsen, Rabbine tövbekâr ol. O'nun rahmet kapıları her zaman açıktır. Bakarsın affeder. Şimdi gidip sürünün içinden beş tane koç ayır. Ayır da getirip Saçaklı'ya ver. Gönlünü alıp, onunla helalleş.

Selâhattin içinden oylum oylum yükselen hıçkırıklarla odadan uzaklaşırken, Abalı uyuşukluktan karıncalanan avuçlarını, dualaların kıblesi olan göklere açtı:

— Allah'ım, Allah'ım, Allah'ım, diye gönlündeki dilekçeyi Mevla'sına sundu...

Nuh'un Gemisi

Artık yollar koyu bir yokuşun dibindeydi... Abalı ıslanmışlığına, üşümüşlüğüne aldırış bile etmeden, ocak başına çöküp kaldı.

Alevler yalım yalım bacaya tırmandıkça, üzerindeki urbalardan buram buram buharlar sökülüp, tel tel açılan örgülü saçlar gibi bacaya doğru halkalandı, kıvrıldı. Sonra, ateşin üzerine üzerine çekildi... Başı amansız bir ağrıya duçar kalmıştı. Kafasını avuçlarının arasına alıp, önünde sarp dağlar gibi duran hadisenin amansız yokuşunu nasıl tırmanacağının yollarını araştırdı. En kısa zamanda bu yokuşun doruğuna çıkmayı başarabilmeliydi. Yorgun beyin, çareler zincirinin en son halkasına kadar ufkunu genişletti. Kurtuluş arayan gönlü Ay'a kement atarcasına kabarmıştı. Şimdilik yedi oğul ve eşini içine alıp, amansız fırtınalara rağmen, kurtuluşa yelken açabilecek bir aile gemisi yapmalıydı.

Nuh Peygamber'in gemisi artık dünyanın her türlü tufanı için hazır değildi. Kurtuluş için insanların İslam'ı hayatlarına uygulaması şarttı... Kur'an caddesinden yürüyenlerin, en amansız dalgalarıyla kuduran okyanusların, azgın sularında bile selâmet yollarını bulacağı bir gerçekti. Abalı:

— Fırsat, tıpkı bir rüzgâr gibidir, diye mırıldanıp, onu eserken yakalamalı, diye de bitirdi.

Göç

Dumanlı tepesinin eteklerinde yeni yeni çiçekler boy verdi... Baharın yumuşak iklimiyle birlikte, kekik kokulu tepeler bir âlemdi. Böğürtlen otları filizlenmiş, kayaların dibinde rengârenk menekşeler açmıştı. Dumanların üzerine çöküp, çiselerle yaldızlayıp geçtiği topraklarda, şimdi çeşit çeşit mantarlar şemsiyesini açmıştı... Tepenin doruğundan, dibine doğru çağlayarak inen derenin etrafı, yeşil otlarla bezenmiş, naneler, yarpuzlar, dereotları katmerlenmişti. Taptaze bir baharla her taraf burcu burcu kokuyordu. Tepenin sivrilme noktasının ortasından tut, eteklerine kadar uzanan arazi, tarım alanı olarak işlenir, yörenin insanına mahsul verirdi...

Abalı, âdeta bu toprakların tek emanetçisi sayılırdı. Sürüsünü güden çoban, geceleri köye uzaklardan tebessüm ederek sivrilen tepenin ortalarında "Sağlak" adı verilen, etrafı taşlarla örülü mandıraya iner, bahardan kışa kadar sürüsü ile birlikte burada konaklardı.

Ayrıca, mandıranın hemen kıyısında, taşlardan ve kerpiçlerden yapılmış çoban ve sağım evleri vardı. Abalı'nın güzlesi de, yaylası da burasıydı... Sağılan sütler burada peynir, yağ haline getirilirdi...

Son günlerde köyün uzak güneyinden sessiz sedasız koca bir konak yükseldi... Güneş parladıkça dört beş kilometre öte-

lerden Ovalı Köyü'ne gülümseyen pencere camlarına çarpan güneş ışınlarının, kristal aynada parçalanışı gibi pırıltılar saçan bir konak... Meraklı dillerin, cevapsız kalan sorusunun yine sahibine kalan cevabıydı bu. Abalı dağların yamaçlarında, yeni bir yuva kuruyordu... Oğullarının, hatta eşi Esma'nın bile mana veremediği sebepsiz bir mekânın inşasıydı bu...

Eniştesi Hoyrat Ağa bile Abalı'dan bu sorunun cevabını alamamıştı. Abalı başlangıçtan sonuna kadar çözülmeyen sükûtunu ısrarla sürdürdü... Büyük bir kısmını ibadetle sürdürdüğü gece tükenmişti. Gün, kararan gök kubbenin koyu bulutlarını yırta yırta dünyaya tebessüm etmeye çalışırken, ezan köyün minaresinden güneşin açığa çıkmayan muhabbetine cevap vermeye durmuştu.

— Allahu Ekber, Allahu Ekber.

Hanede 13 yaşlarında bulunan en küçükten, babaya kadar herkes ilahi emri icra için uykularını en tatlı yerinden bölmüşlerdi.

Abalı çocuklarına:

— Evde kılacağız, diye mırıldandı.

Namazın duasından sonra, baba peşindeki cemaate döndü. Manidar bakışlarını efradın birer birer yüzlerinde gezindirirken, kısık bir sesle hitaba durdu:

— Dumanlı tepesindeki evi sevdiniz mi?

Ana çocukların merakına tercüman oldu...

— Sevilmez olur mu heç? Cümle âlem köyün aynası oldu der de, başka bir şey demez. Ne var ki, bir çoban için de, israf oldu diyenden de geçilmez.

Abalı, o her gamzesinde bin bir bülbülün namesi gizlenen

adam, tebessüm etti:

- O gördüğünüz hane bize mekândır gayri. Kağnıyı hazırlayıp, göçü toplamaya çalışın.

Her çehrede hayret ifadesi, her gözde esef dolu kaynaşmalar vardı...

Esma:

— Göç mü, diye mırıldandı? Anlaşılmaz şey doğrusu. Şuna kaçıyoruz desene.

Abalı:

— Kurtuluş için, gerekirse kaçılır da. Dilerseniz siz buna hicret de diyebilirsiniz.

Bu iş bitmişti artık. Abalı enine boyuna düşünmeden iş tutmaz, verdiği karardan da kolay kolay dönmezdi. Yüzlerde memnuniyetsizliği simgeleyen rüzgârlar esmişti. Buna rağmen itiraz eden olmadı. Evin önündeki kağnıya alabileceği kadar göç yüklenmişti.

Sabah namazından daha yeni çıkan Hoyrat Ağa, cemaatin arasında Abalı'yı göremeyince, evlerinde aramayı uygun bulmuştu. Evleri birbirlerine çok uzak sayılmazdı. Uzun boylu, kısa sakallarının arasından serpilen beyaz sakallar, olgun, ablak çehresinde nuranî bir hava estiriyordu.

Gözleri baktığı noktada alev alev yanardı... Kıvılcımların kaynaştığı göz bebeklerinden düşen pırıltılar isabet ettiği noktayı adeta eritirdi. Sırf bu yüzden adını Hoyrat diye çağırırlardı. Köyün, en az gülen, en kesin konuşan, sert çehresine sahipti. Bütün bunlara rağmen, belki de içinde yaşadığı toplumun merhamet ve cesaret dolu tek simasıydı...

Zevcesi Abalı'nın kız kardeşi olurdu. Rabia isminde evli bir

kızı da vardı. Hayat arkadaşını kaybedeli hissedilir bir yalnızlık içinde kalmıştı. Buna rağmen, lisanen şikâyeti duyulmamış bir insandı.

Elleri ile büyüttüğü, babaları bir, anaları ayrı erkek kardeşi Aslan Ağa ile beraber yaşayıp giden, evleri kadınsız bir adamdı... Köyün yüreklere korku kıvılcımı düşüren, haksızlıklara karşı göğüs geren kartal bakışlı adamıydı...

Abalı'nın evini uzaktan gözetlerken, hayretler içinde kalmıştı. Olduğu yerde mıhlanmış gibi durup, kağnı arabasına yüklenen göçü, garip bir edayla seyre koyuldu:

— Göç, diye mırıldandı...

Günlerdir içinde cevap bekleyen sorunun, çözülüş cevabıydı bu:

— Dumanlı'nın tepesine yüklenen bir göç olmalı, diye söylendi. Omuzlarının başına görkemli yükler çöreklenip kalmıştı. Usul adımlarla, ıstıraplı bir gönülle yürüdü:

— Demek Abalı kaçıyordu...

İşte, üzüntüsünün tek sebebi buydu. Efkâr dolu pırıltılar, göz bebeklerinden iplik iplik söküldükçe, acıları daha da körüklendi. Yüklenip, sarılan kağnının başı ucunda, bütün azameti ile dikilip, perişan bakışlarını Abalı'nın ufkunda perçinledi. İsteksizcesine meydan bulan bir ses, belki de hayatta en çok sevdiği adama hitaba durdu:

— Selâmün aleyküm.

Abalı, Hoyrat'ın duruş ve tavrından alındı. Adeta suçlu gibi bir bekleyişi vardı...

— Aleyküm selâm.

Abalı hoşnutsuz bakışların ummanında boğulmadı. Sakin,

yumuşak bir çehre, önce göç yüklenen kağnıya, sonra Hoyrat'a, mülayim pırıltılarla baktı:

— Üzgünsün?

Efkâr bulutları başında düğümler atan adam, sitemkâr konuştu:

— Çoook...

— Bu göç nereye tutuldu Abalı?

— Dumanlı'ya.

— Nasıl bir gidiş bu?

— Hepten.

— Demek kaçıyorsun?

— Hicret desene şuna.

— Çağın bulanık akan insanı, üzerindeki abaya çamur sıçrattı diye mi?

— Ola ki, o çamur yarın gırtlağımızı aşan bir bataklık haline gelirse, yolların geçilmez olacağını hiç düşündün mü? Bir iki çırpınışta boğulacak hale gelirsek, demek istedim. Rabbim yedi emanet verdi bana. Yedi oğulla bir kadına çoban tuttu beni. Bunları düzgünce güdemezsem benden sormaz mı? Çoban önündeki sürüyü kurda kuşa kaptırmadan sahibine teslim etmeli Hoyrat Ağa... Yatıracağı, doyuracağı, sulayıp tuzlayacağı zamanı bilmeli çoban. Öyle ki, bir çoban neyse, bir aile reisi de o demektir. Bir aile reisi ne demekse bir milletin başı da odur. Reis baş olmayı beceremezse, ayaklar baş olmaya fırsat bulur. Varsın dileyen Abalı köyden kaçtı desin, sen de hicret dersin. Abalı göçünü katarlardı. Yardım etmek istersen, bir kağnı da sen koşup, Aslan Ağa ile buraya gönder... Bugün Saçaklı, yarın bilmem kim yakamdan asılmasın. Sitem etmeyi bırak da, varsın

göç tez elden yola girsin.

Hoyrat ciğerlerini çürütürcesine derin bir nefes aldı:

— Ceylanlar avcılar için doğururmuş Abalı. Yalnız, her av da et için değildir, derler. Kimi avcı vurmak için, kimisi derisini soymak için avlanırmış. Kimisi de tutup büyütmek beslemek için... Kötüler senin çocuklarını avlamak savaşı veriyorlarsa, harp hileden ibarettir. Sen de onları avcının kucağına vermemek için savaşacaksın. Kötülüklere itilmiş insanları, kurtuluşları için avlamak fazilet noktasıdır. Müslümanın vazifesi kendisini kurtarmakla tükenmez ki... Aynadarlık da yapacaksın. Aldığını âleme yansıtacaksın. Yansıtacaksın ki karanlık gönüllere ışık düşsün.

Abalı kararlıydı. Cevabı kısa ve kesindi:

— Kağnıyı gönderecek misin?

Hoyrat umutsuz bir çaba içinde, hâlâ Abalı'yı caydırmak için uğraştı:

— Evimizde çoğu zaman sıcak bir çorba kaynamaz. Yoksa bazen sofranda kaşık tutarız diye mi kaçar oldun?

Buruk bir tebessümle dudakları kırış kırış oldu.

— O nasıl lâf Hoyrat? Helâli hoş olsun. Soframız her zaman müşterektir.

Hoyrat öfkesini gizleyerek konuştu:

— Abalı bırak şu kuru inadı. Köyün dört beş kilometre uzağındaki bir tepeye yuva kurulmaz.

Abalı dokunaklı konuştu:

— Yedi oğlum var, yedi ev olur, yedi ev büyür koca köy olur...

Hoyrat sözünün geçmeyeceğini anlayınca, kırık bir umutla boynunu hafifçe sağ omuzunun üzerine yıkıp, hüzünlü bir sesle:

— İyi!., dedi. Kağnıyı koşup getireyim bari.

Aradan yıllar geçti... Dumanlı tepesinin bayırlaştığı arazide nefis bir renk cümbüşü vardı. Bahar, ilerlemiş günlerinde olmasına rağmen, kayalaşmış kar tabakaları, daha yeni eriyip tepenin eteklerine doğru akmaktaydı. Dumanlı'nın çağlayanla bölündüğü noktada, suların doruktan dibe doğru dökülürken çıkardığı ses, gönüllerin mest olduğu musiki seslerinden, binlerce defa emsalsizdi.

Toprak baharla beraber gelinliğini giyinmiş, çeşit çeşit çiçekler rengârenk filizlenip boy vermişti. Tabiat bütün renklerin göz bebeklerde raks ettiği dekoru ile semalara gülümserken, güneş en canlı pırıltılarını yeryüzüne yansıtmaktaydı.

Abalı senelerdir bu eşsiz tabiatın kucağında işveli nakışlar döken topraklarda, sürüsünü yayarken, yılların geçtiğini adeta koyunların döl verişinden anlayarak yaşadı...

Sürü kendisine öylesine alışmıştı ki, ezan okumaya başlayınca bir araya hörelenir, namaza durduğu vakit etrafında halkalanıp, istirahate çekilirlerdi. Duası biter bitmez, çıngırak sesleri etrafa yayılır, sürü karnını doyurmak için kekik dolu arazinin üzerine dağılırdı. Bu manzarayı görenler Abalı'ya "keramet ehli" derlerdi. "Koyunlar bile dilinden anlar olmuş."

Seneler geçti demiştik. Uzun mu uzun. Bunların her birisi Abalı'nın hayatından can elmaslarını çalarak geçti. Her yılda yedi oğlundan bir tanesini kurban vermişti. Dumanlı Tepesi'nin eteklerinde altı taze mezar sıralanmış, Abalı altı oğlunun her

birisini kendi elleriyle yıkayıp, namazlarını kılmış, onları birer birer ahiret yolculuğuna çıkarmıştı.

Dağın eteğinde, göstermelik gibi duran evinde en küçük oğluyla zevcesi kalmıştı...

Ovalı'dan her göç için gelen kafile, geriye hayretler içerisinde dönmüşlerdi. Abalı, ahiret yolculuğuna çıkan çocuklarının hiçbirisinin arkasından, bir dirhem gözyaşı bile dökmemişti... Mevsim bahar, aylardan mayıstı. Vakit kuşluk zamanıydı. Abalı koyunları, sağılması için evlerinin önündeki mandıraya yaklaştırdı. Sürü, etrafı taşlarla örülü, daire biçimindeki mandıraya doluşurken, Abalı'nın gözbebeklerinde hayret pırıltıları kaynaştı...

Acı bir çığlık göklere kement ata ata yükselirken "Alâaddiiin!" diye şimşekler çaktı. Abalı yanılmamıştı. Gözbebeklerindeki pırıltıların döküldüğü hedefte Esma vardı.

Durakladı, sırtındaki heybeyi umursamaz bir tavırla omuzundan sıyırıp atarken, yorgun adımlarla kapının eşiğine doğru yaklaştı. Sağıcı kadın Ovalı Köyü'ne doğru yönelip koşarken, Abalı, derin bir nefesi ciğerlerine vurgun yemiş denizciler gibi indirdi.

Figanı arşı titreten kadının yanına sokulup, tedirgin pırıltılarla bön bön baktı... Sağ elini usulca kaldırıp, feryadı feryat yaran kadının omuzunun üzerine usulca bıraktı. Hüzün dolu bir çehreyle zevcesini seyrederken, kuru dudaklarının arasından mırıltı halinde sözcükler döküldü:

— Allah'tan kork be kadın. Dumanlı'yı ayağa kaldıran çığlıklarınla ne demek istersin?

Boğulacak gibi sesi kısıldı. Hıçkırıkları içten içten kabarıp, körüklendi. Harelenen gönlünün başına hançer sokulmuş gibi,

ıslak gözlerini erkeğinin ufkuna çevirdi. Boğuk çıkan bir ses:

— Alâaddin, diye fısıldadı. Duydun mu Abalı, Alâaddin?

Yanık yanık tüten ses, hassas bir edayla sorulaştı:

— Göçtü mü?

— Göçtü ya... Şu ıssız dağların başı, gayri ikimize mekân kaldı... Büyük söyledin Abalı. Yedi oğul, yedi ev olmadı. Yedi ev büyüyüp koca bir köy olmadı. Dokuz geldik iki kaldık... Cılız bir ses "Duydun mu?" diye sızlandı.

Abalı hazin, usul bir sesle:

— Duydum, diye mırıldandı.

Esma yüreğinin başından sökülen hıçkırıkların şiddetinden, zıpkın yemiş balıklar gibi titriyordu.

Halindeki gariplik Abalı'yı şaşırttı:

— Gözlerin ürkek ceylanlar gibi tedirgin bakar olmuş... Salavat-ı Şerife getir. Kendine gel. Bu hal âlemleri Yaratanın gücüne gider.

Esma sitem dolu tavrıyla erkeğinden bir iki arşın açılıp, gözlerinin içine sönük pırıltılarla baktı. Hareketlerinde, tavrında garip bir değişiklik başlamıştı. Bakışları donuk, vücudu birden bire heykelleşti. Sonra umursamaz bir halet-i ruhiye içerisinde, oldum olası adımlar tazeleyerek, Dumanlı'nın tepesine yaslanmış evin etrafında, şaşkın şaşkın dönelemeye başladı...

Abalı usulca eşikten içeriye doğru süzülüp, kapısı geriye kadar dayanmış olarak duran aşevine girdi. Ocağın sağ tarafındaki sedirin üzerine, efkâr dolu pırıltılarla baktı...

Hayatta kalan son evlâdı, boylu boyunca uzanmış yatıyordu. Başucuna yaklaştı. Yorgun bir hareketle dizlerinin üzerine çöküp, sağ eliyle ahiret yolcusunun açık kalmış gözlerini

kapattı. Yanı başında duran yün örtüsünden yapılmış kilimi usulca çekip üzerine örttü. Bir baba olarak artık son görevlerinden birisini yapmaya çalışıyordu. Hüzünlü bir çehreyle okumaya başladı. Kendisinden geçmiş bir haldeyken dudakları en tesirli nağmeleri fısıldıyordu.

Köye haber ulaşalı çok olmuştu. Ovalı'dan sökün edip, yola düşen kafileler bölük bölük Dumanlı'nın yamacına doğru çekildiler... Diller acı bir haberle çalkalandı. Hassas yürekli olanların göz pınarları ıslak ıslaktı.

Kafilenin en başında Hoyrat bulunuyordu. Ve hemen yanı başında Aslan Ağa vardı... Dağın yamacındaki eve, amansız bir akın başlamıştı. Uzaktan göklere yükselen ateşin dumanı, köye ulaşan acı haberi doğruladı...

Abalı evin önündeki boşluğa ateşi yakmış, iki kulplu denilen kazana suyu doldurup, alevlerin üzerine çatmıştı.

Hoyrat, kafilesiyle ilk gelen adamdı... Sıra mezarlara yenisini kazan Abalı'nın yamacında durup, acı dolu çizgilerin kümeleştiği çehreyle baktı. Tok, inadına kısık bir sesle mırıldandı:

— Başın sağ ola Abalı...

Bakışlarında bulutlar kümelenmişti. Toprağa vurmak için kaldırdığı kazma havalandı ve belirli bir yükseklikte durdu. Hazin bir ses adeta yufkalaşmış bir yüreğin temsilcisiydi:

— Geldin mi Hoyrat? diye mırıldandı.

Hoyrat:

— Geldim, dedi.

— Bu artık sonuncusu, biliyor musun?

Hoyrat'ın gözbebeklerinde buruk bir acının kıvılcımları kaynaştı. Az sonra sessiz bir sağanaktır başlamıştı.

Abalı sustu... Sabrını artırmak için, okudu, yalvardı. Belki de hayatında gönlünün en darda kaldığı zamandı. Güçlü bir azimle havada tuttuğu kazmayı toprağa indirip, yeniden yeri kazmaya başladı. Yardım etmek isteyenlere fırsat vermedi. Görevini kendisi yapmak istiyordu. Sadece Aslan Ağa'nın kazılan toprağı alıp kıyıya bırakmasına müsaade etti...

Kadınlar evin içinde, erkekler namazdaydı. Önce öğle namazına duruldu. Abalı imamdı... Namaz için kapının düzlüğüne yaygılar serilmişti...

Namazdan sonra bir namaz daha başladı. Abalı oğluna olan son vazifesini yerine getiriyordu... Ötekilerde olduğu gibi Alâaddin'i de kendi elleriyle ebedî istirahatgâhına koydu.

Hoyrat, Abalı'nın gözbebeklerine manidar baktı. Artık bulutlar yağmura durmuştu. Sessiz sedasız bir gözyaşı incileşe incileşe elmacık kemiklerine doğru yuvarlanırken, Hoyrat vazgeçemediği bir merakın emrinde Abalı'ya sual açtı:

— Abalı?

— "Ne diyorsun" der gibi Hoyrat'a baktı.

— Ağlıyorsun... Hayret edecek şey bu. Hayatımda seni ilk defa ağlıyor olarak gördüm. Öteki çocuklarını adeta damat ediyor gibi kefenleyip gönderdin.

Abalı bozulmaz bir sükût içerisinde toprağı gözetledi.

— Söylesene Abalı. Bunun ötekilerden bilmediğimiz bir farkı mı vardı?

Abalı derin bir nefes tazeleyip, duygulu, ezik bir sesle fısıldanır gibi konuştu:

— Rabbim gayri benimle alışverişi kesti Hoyrat. Onun için dayanamıyorum...

Kadının sözleri Esma'ya dokunmuştu. Hıçkırıklarına ara veren Deli Esma daha kapılarında kalabalıklar birikmeden, oldum olası yollarda yürüyüp gitmekteydi. Neden sonra kendilerine sağıcı duran Alime kadının Dumanlı'nın eteğinden çizgilenip ormana doğru kıvrılan cılga yola bakışı, hayretleri artırdı.

Birden:

— Hıh! diye irkilip toparlandı.

Kalabalığın içinden yükselen ses, sükût çemberini aştı.

— O yol sıra uzaklaşıp giden Esma değil mi?

Gözler kadının şehadet parmağının havada çizdiği istikamete doğru baktı. Kalabalığın arasından tek tük sesler yükselmeye başladı:

— O'na benziyor.

— Nereye gider ki?

— Babası köyüne olmalı.

Alime peşinden yıldırım hızıyla koştu. Ayakları taşlı yollarda şapur şapur sesler çıkartarak seğirtip, peşinden yetişmeye çabaladı. Çatlarcasına nefes alıp verirken, buhar buhar terler söken kadın, diller dökerek ağlayıp giden ananın önüne yay gibi gerilip, yolunu kesti:

— A kadın, delirdin mi sen? Böyle sessiz sedasız başını alıp, nerelere gidersin.

Durup muhatabına bön bön baktı... Az sonra umursamaz

bir tavırla donuk bir çehre, karşısında duran kadını seyretti. Gayri ihtiyarî bir tavırla vurdumduymazlığını devam ettirip, kadını gergin bir kolun darbesiyle önünden uzaklaştırdı. Fersiz dudakları acılı bir ağıt tutturup, ormanın iniltili sessizliğine içindeki acıları döke döke yürüdü.

— *Dokuz ayda erir bu dağın karı.*
Yedi oğlan anasıydı bu deli karı...
Bu dağların başında bekleyecek gayri kimim var benim?

Alime suçlandı. Esma'nın üzerine elini bile süremeden, geldiği yolları geriye dönüp adımladı.

Abalı son yolcuyu uğurlayıp evine gelirken, kalabalığın arasından bir fısıltı oylum oylum derinleşip yükseldi...

Abalı, yanı başında yürüyen Hoyrat'a dönüp, kısık bir sesle sordu:

— Kalabalığın içerisinde bir fısıltı var. Aslı ne ola?

Müteessir bir çehre cevap verdi:

— Derler ki Esma Kadın, başını alıp babası köyüne gitmiş.

Abalı aldığı haber üzerine ani bir kararla adımlarını sıklaştırdı. Arkasından Hoyrat ve üç beş kişi daha kendisini takip ettiler.

Dumanlı Tepesi'ni aşınca, görkemli bir ormanlık başlardı... Yemyeşil çam ağaçlarının sivrilip yükseldiği başları gelin duvaklı bir orman... Çeşmeli Köyü'ne inen cılga yol, ormanı ikiye böler, dolaşıp iplik gibi kıvrılarak uzanırdı.

Abalı, ormanın içine girer girmez, sol omuz hizasına düşen ağaca ve dibindeki Turna Pınarı adı verilen yere baktı. Sonra pınarın dibindeki ormandan uzak duran tek başına kalmış asırlık çam ağacının gölgelediği toprağın üzerinde kaldı gözleri...

Canın ta derinliklerinden sökülüp gelen bir “Of çekti. Oysa henüz Mevla’sıyla arasındaki alış veriş kesilmemişti... Esma’-dan sonra verebilecek kendi emaneti de vardı...

Peşinden gelen kalabalık, gerilerde kederli bakışlarla bekleşirken, Abalı Esma’nın üzerini gölgelediği çam ağacının dibine gelip, mahzun bir çehreyle durakladı.

Üzerindeki aba adı verilen topuklarına kadar inen cübbesini çıkartıp, hayat arkadaşının üzerine örtü yaptı... Sonra halsiz bir kıpırdanışla, geriye dönüp Hoyrat’a hitap etti.

— Çeşmeli Köyü buraya yakın mesafede. Bir kişi varıp haber ulaştırsın. Emanetini teslim ettiği ağacın dibine bırakalım. Bundan böyle buraya “Esma’nın Mezarlığı” adı verilsin.

Sır

Yedi yıl aradan sonra, dağların eteğinden Obalı Köyü'ne indi... Koskoca dünyada artık kimsesiz kalmıştı... Sürüyü sattı, tren yolunun köye bakan kısmında, aşağı obaya bitişik, dölek bir arazinin üzerine kutu gibi bir ev yaptırdı.

Çok büyük olmayan tarlanın etrafını da yüksek duvarlarla çevirince, âdeta ev değişik bir manzara halinde köye gülümsüyor gibiydi. Hoyrat'ın hanesi, Abalı'nın yeni yaptırdığı evin bahçe duvarına beş on adım mesafedeydi. Onun hemen bitişiğinde, Hoyrat'ın kızı, Abalı'nın yeğeni olan Rabia otururdu.

Abalı Rabia'yı kendi elleriyle özenerek yetiştirmişti. Rabia babasından bile sakladığı sırları, sadece dayısı olan Abalı'ya açardı...

Son günlerde kadınsız kalan iki evin yükü de, Rabia'nın omuzlarına çöküp kaldı. Bunlardan hiçbir zaman şikâyetçi değildi. Onu yıkan, gönlünün müşteki olduğu, kimselere açamadığı korkunç bir sır vardı.

Ovalı Köyü'nün en seçkin dilberi olarak nam salmıştı. Dünya evine girecek yaşa gelince bütün köyde istemedik delikanlı kalmamış gibiydi.

Adını, "Yarım Dünya" koymuşlardı. Lâkin o böyle iltifatlara aldırış etmezdi...

Babası bütün isteyenlerin arasında, Rabia'yı Ali'ye münasip gördü. Ovalı Köyü halkı bu izdivaçtan sonra Ali'ye bir lâkap da eklemiş, adını "Vay Ali" diye çağırmaya başlamışlardı.

Tam on beş yıldı bu. Dile kolay... Biri on dört, diğeri yedi yaşlarında iki oğlan çocukları vardı. Buna rağmen Rabia, hayatının en büyük sırrını hiç kimseye, babasına bile açamamıştı. Senelerdir zehri şifa diye yuttu...

Sadece bununla kalsa yeterdi... Kaşla göz arasında evinin eşiğinden dışarıya çıkmaya görsün, köyün söz kesen baş kıranlarından Baykuş'un oğlu Eğri Ahmet, gizli gizli senelerdir peşini bırakmamıştı.

— Yeminliyim, diyordu. Ağzında iki dişi bile kalsa...

Rabia, hep Mevla'sına sığınıp, her şeyden habersiz duran babasını belâya duçar kılmamak için ondan kaçtı.

Güzel kadındı... Yay gibi hilâlleşen kaşları, buğday rengini okşayan benzi, kıvılcımlar gibi bakan gözleriyle, eşsiz sanatkârın tezgâhında en mükemmel biçimde şekillendirilerek yaratılmıştı. Hâlâ adına türküler yakanlar vardı. Yılların geçmesine rağmen, isteyip alamayanların ah çekerek dolaştıkları, fısıltılar halinde meydan bulmaktaydı.

Ne var ki, Hoyrat'ın korkusundan açıkça dillendirmek de her babayiğidin kârı değildi.

Yüzünü hiçbir erkek, doyasıya seyredememişti. Saçlarının tellerini rüzgâr okşayamadı denilse mübalâğa edilmiş olmazdı. Allah (C.C.)'nun emrettiği gibi mükemmelce kapanır, her zaman sırtından topuklarına kadar inen, inadına bol, ince kumaştan yapılmış pardösüsünü giyerdi.

Bazı yerlerde darlaşan sokaklarıyla, sırt sırta yaslanmış gibi duran evleriyle, bazı sahalara seyrek yıldızlar gibi serpilen ah-

şap binalarıyla, üç obadan ibaret bir köydü.

Son yıllarda ne kadar da garipleşmişti... Büyüklere saygı, küçüklere sevgi, ısrarla arandığı halde, bulunamayan bir yitik olmuştu.

Vakit iyice ilerlemişti... Gün, artık kızıl bir tepsi gibi batmaya hazırdı... Köyün ufkunu alaca karanlıklar sarmaya başlayınca, güneş gökyüzünde bulanık görüntülü bir alevden tablo bırakarak, bulutların arasına çekildi.

Horozların yanık sesi, çoban köpeklerinin kırlardan ovaya yayılan havlayışı, güney rüzgârlarının ılgıt ılgıt getirdiği esinti, her şey ama her şey, yine başka bir âlemdi.

Rabia, üzerinde bindallı, başında beyaz tülbendi ile Hoyrat Ağa'nın hanesinden çıkıp, hızlı adımlarla köyün içine uzanıp giden, ana yoldan on-on beş metre mesafedeki evlerine doğru yürüdü...

Henüz ömrünün otuz, belki de otuz iki yaşlarında gösteriyordu... Adımları, evine kalan kısa bir mesafeyi tüketecekti. Her zaman olduğu gibi, etrafına bakmadan yürüdü. Peşinden ayak sesleri gelmeye başlayınca daha da hızlandı. Kinini körükleyen, nefretini artıran bir ses duymuştu:

— Seni kaçtığın yere kadar kovalayacağım. Bir gün tükenen sabrınla birlikte bana döneceksin.

Ürkek ceylanlar gibi yolların üzerinde irkildi ve titredi. Tıpkı zıpkın yiyip, deryası başına çökmüş balıklar gibi çırpına çırpına, evinin açık duran kıpısına doğru koştu. Arkasından yetişen sesi tanımıştı. Nefretini artıran bir kinle kırış kırış olan yüzü, isyan doluydu. Dişlerini sıkıp, ıstırabını sinesine gömmeye çalıştı.

— Köpek!., diye mırıldandı...

Evlerinin eşiğinden içeriye yıldırım gibi savruldu...

Hâdiseyi gerilerden seyreden bir çift gözün sahibi kahrolmuştu. Bahçenin ortasında yere mıhlanmış gibi durdu. Efkâr pazarına dönen çehresi, acı dolu çizgilerle kırış kırıştı.

Usul adımlarla bahçe kapısından dışarıya süzülüp, Râbiâ'nın girdiği eve doğru istikamet tuttu.

Bir gölge gibi alaca karanlıkların arasından süzülüp giden adamı lanetleyerek, istemeyerek bile olsa seyretmişti.

Rabia'ların cümle kapısının önünde durup, kapının üzerinde asılı duran, adına zerze dedikleri zincirli demiri, kapıya üç defa vurdu. İçeriden gelecek sesi bekliyordu. Titrek ve dalan bir nefesin kısık sesi, korku doluydu:

— Kim o?

— Aç kızım, ben dayınım, Abalı...

Yedi yıldır evine belki de ilk gelişiydi bu. Kapı çarçabuk açılıp geriye dayandı. Karanlıkta adeta meşale gibi yanan bir çift göz sevinmişti.

— Dayı, diye heyecanlandı. Sen misin?..

Hâdisenin etkisinden hırpalanan adam, durgun, müteessir bir çehreyle:

— Benim, dedi. Hemen arkasından kısık bir sesle ilâve etti:

— Yalnız mısın?

— Hüseyin var.

— Ya Hasan?

— Dedesi ve amcasıyla birlikte namaza gittiler.

Aklına bir şeyler geldi. Birdenbire durgunlaştı.

— Ya sen dayı, sen namaza gitmedin mi?

— Gidiyordum. Ancak çirkin bir manzara beni yolumdan alıkoydu.

— Evde kıl bari.

— Olur...

Abalı içeride serilen seccadenin başında durup:

— Allahu Ekber, dedi. "En büyük olan sensin."

Namazdan dönüp, huzursuz bir gönülle duasını bitirdi. Daha seccadesini toplamadan Rabia'nın kızarıklığı gitmemiş yüzüne baktı. Suratı boncuk boncuk terlerin hâlâ cirit oynadığı bir alana dönmüştü:

— Eğri Ahmet miydi?

Müteessir bir ses, kırık dökük gönlünün tercümanı oldu:

— Yanlış görmemişsin.

— Ne demek istiyordu?

— Kızlığımdan beri her tenhada görüşünde gevezelenip durur.

Dayısının dizlerinin dibine çöküp, yalvaran gözlerle, baktı.

— İt ürür, kervan yürür, derler dayı. Beni korkutan onun havlayışı değil. Korkarım ki babam ya da amcam Aslan Ağa'nın kulağına bir şeyler gider, gider de ellerini kana bularlar, diye tedirgin olurum. O yüzden de susar, sırrımı yâda açamam.

Abalı derin düşüncelerin adamıydı. Yeğeninin suratına ıstırap dolu pırıltılarla baktı:

— Adı dünya evindesin, gel gör ki, kocan olacak herif sana çoban olmayı beceremeyiş.

Abalı, Rabia'nın hayatında en büyük ayıp gibi sakladığı kocasından söz edince, bulutlanan gözleri mahmur çehresine sağanak halinde yaşlar sıraladı...

İçini yıllardır kemiren buruk acılar deşilmişti artık... Kısık kısık gelişen hıçkırıkları yoğunlaştı, içten oylum oylum sökülüp, dış dünyasına doğru meydan buldu. Sızılı titrek bir ses:

— İyi bildin, diye mırıldandı, işte bu sırrı seneler var ki, utancımdan kimselere açamaz oldum. Sen benim dayımsın. Dışı sahte cilâlı, içi rezil bir adama verdi beni babam. Hoyrat Ağa'dan korkup müslümanlaşır, Mevla'sına isyan etmekten çekinmez bir adamın zevcesiyim. Hırsızlık etmediği, ya da başka haram şeyleri eve sokmadığı gün yoktur adeta. Seneler var ki, yuvam olarak bildiğim şu evden ağzıma lokma götürdüğüm olmadı. Tarladan tapandan ambara giren hariç... Dışarıdan ne getirmişse, içinde haram vardır korkusuyla el sürmedim... Ya birinin sürüsünden kesilen koyunun yarı gövdesi, ya da kumardan aldığı paralardan elinde ne kalmışsa kazancı sadece bu. Her gün Hasan'la Hüseyin'i bile babamlarda doyururum. Aynı çatının altında yıllardır dünyalarımız bile ayrı... Anladın mı dayı? Ayrı ayrı dünyaların adamıyız, bu çatının altında... Sanki bir mahrem gibi yaban el gibi yatağımı ayırdım senelerdir. İlişmeye kalktığında:

— Rezaletlerini babama söylerim, deyince gayri ilişemez olur. Olur da, hep böyle karadan günler peş peşe dizilir gider bu çatının altında...

Hassas bir ses dayısına endişeli bir soru yeniledi:

— Dayı, acep bunları babama yordamınca söylesek, beni çocuklarımla beraber bir çirkefin içerisinden çekip alması mehel düşmez mi? Artık Rabbimin huzuruna bile utanarak durur oldum. Gayri yetmez mi dersin çektiklerim?

Rabia, beklenmedik bir hâdisenin peşinden, işte ömrünün en büyük sırrını böyle vermişti...

Abalı cansız kayalar gibi dizlerinin üzerinde durup kaldı. Sadece hayretinden kurumuş boğuk bir sesle:

— Anlatmalı, diye mırıldandı.

Keklik

Yeryüzü bembeyaz gelinliğini giyindi. Artık etrafta lekesiz bir beyaz hâkimdi. Abalı, sabahın erken vakitlerinde kalkıp, yaratıcısının huzuruna durdu... Yaralı bir gönlü vardı. Vazifesini tamamlayıp, odanın perdesini hafifçe araladı. Gözbebeklerinde sevinç ve kederin cilveleştiği bir andı. Bu gece yeryüzünde iklim değişmiş, kar yağmıştı. Alevli pırıltıların kıvılcımlaştığı gözleri Dumanlı Tepesi'nin doruklarına uzanıp, ısrarlı bakışlarla bir müddet oralarda bekledi.

Gamlı gönlü, karlı tepenin ufuklarına doğru yelken açtı. Dağların, kayaların hasreti, uzun zamandır yüreğinin başında alev alev yanmaktaydı.

Şimdi kekik kokulu dağların üzerinde, beyaz bir çarşaf vardı. Ne de olsa dağlar, o derinden inleyişini yitirmemiş olmalıydı...

Kuşların cıvıltısına, kekliklerin katar katar gökyüzünde kanat çırpınışına, yine rastlamak mümkündü...

İşte bu his Abalı'yı dağların sessizliğine, yanık yanık inleyen kayaların dibine doğru çekmek istiyordu...

Köy artık yılların ötesindeki özelliğini kaybetmişti... En güzel değerlerini yitirmiş, fertler adeta ayıpların marifet saymaya başlar duruma gelmişti... Artık çarklar, iyi niyetli arzuların dışında dönüyordu.

Abalı, köyün son model nesliyle bir türlü uyum sağlayamaz hale gelmişti. Onun yaşadığı topraklarda, adeta her şey değişikliğe uğramıştı. Ufak ufak sapıklıklara göz yumuldukça, son günler büyük edepsizlikleri hoş görülür hüviyete sokmayı becermiştir. Artık tersine çevrilen çark işliyordu... Yalan yanlış yerlerde gonk vuran, zamanı sahibine yanlış haber veren saatler gibi.

Abalı, zaman zaman evindeki hücresinde çileye çekilir, kendisini edepsizlikleri görmemek için mahkûm ederdi. Hayatta tek arzusu, köyün bütün çocuklarını başına toplayıp, Kur'an okutup, onun emirlerini talim ettirmekti... Bütün çabalarına rağmen üç dört talebe ancak toplayabildi...

Yalnızlık omuzlarında sarp dağlar gibiydi... Sarı yaprakların üzerini örten karlara ve Dumanlı'nın tepesine garip bir tavırla baktı... Sonra odanın duvarında asılı duran tüfeği seyretti... Üzerini sıkı sıkı giyinip tüfeğini ve çuha örgüden yapılmış heybesini omuzuna astığı gibi dışarıya süzüldü.

Karların taze serdiği çarşafını bir çift ayak bereleye bereleye yürüdü. Nefesi kalın bir borudan çıkan koyu dumanlar gibi havayı sara sara Dumanlı'dan yana çekilip gitti...

Dili ve gönlü zikirde, gözleri yürüdüğü yolların üzerindeydi. Yorgun yorgun soluyarak, yedi sıra mezarların başında durup, oğullarına selâm verdi... Huzurlu bir gönülle uzun uzun okudu, okudu... Hemen arkasından üşümüş ellerini dua için Mevla'sına açtı:

— Allah'ım, Allah'ım, Allah'ım...

— Âmin... Ve karları yara yara Esma'nın mezarlığına doğru yürüyüp gitti. Başı karlı bir ağacın dibinde durup, ellerini karıncalaşırcasına duaya açık tuttu... Çamın hemen yakınındaki pınarın ağaç oluklu kurnasına ağzını dayayıp, yanık yüreğini

soğutabilmesi için, doyuncaya kadar buz gibi sularından içti. Artık ziyaretini tamamlamıştı. Esma'ya buradan elveda deyip, yeniden karlara bata çıka ormanın sessizliğine doğru akıp gitti.

Dağların yürekten bir sessizlikle inleyişi, tespihatını artırmasına sebep olmuştu. Gezdiği yerlerde gözle görülür ne ayıp, ne de bir günah vardı. Sadece yüreğinde kâinatın sahibi hâkimdi. Gözlerinde sonsuzlara doğru açılan gök kubbe, ayaklarının altında uçsuz bucaksız kardan bir halı mevcuttu.

Dağların amansız kayalarla çevrildiği istikamete doğru yöneldi. Nefesi oldukça genişlemişti. Buralarda ters esen rüzgâr, alabora edip yerlerden kopardığı karları suratına çarpmıyordu... Üstelik geldiği yerlere nispetle sıcaktı.

Abalı kekliklerin dağlarda, ovalarda tuttukları katarlara meftundu. Onların göklerde kanat çırpışları, cıvıldaşmalarındaki ahenk yüreğini serinletir, etraftan hububat toplayışları, cilveleşmeleri, her halleriyle Abalı'yı mest ederdi. Her nedense bugün, ne keklik sürüsüne, ne de uçuşan bir çifte rastlayamamıştı... Sırtını sarp bir kayaya yaslayıp, yüzünü güney istikametine doğru çevirdi... Keklik milleti sürü halinde, ya da eş seçerek gezerlerdi. Dişi kuşlar tarlalarda ekinlerin ya da çalılıkların diplerine çil çil yumurtalar bırakırlardı. Her nedense, yuvalarını alçak yerlerde kurarlardı, buna rağmen, en uzun mesafelere uçma yetenekleri vardı. Çiftlerin erkeği tıpkı insanlar gibi, bütün tehlikelere karşı kendisini hedef tutar, yavrularını ve eşini kurtarmak için kendisini feda etmekten çekinmezdi.

Abalı'nın gözleri semalara mıhlanmış dururken, içinden bir kıpırdanışın fırtınası, benliğini dürttü. Göz bebeklerinde memnuniyet simgeleyen pırıltılar gök kubbeyi kuşatırken, yükseklerden kanat çırpa çırpa üzerine doğru bir çift keklik süzüldü...

Adeta irade dışı bir davranışla harekete geçti... Omuzuna asılı duran tüfeği kayışından kavrayıp, namluyu gökyüzüne doğru çevirdi. Elini usulca tetiğe götürürken, bir yandan da kabzayı sağ omuzuna dayadı.

Namluyu baygın bakışlarının noktalandığı istikamete çevirip, tetiğe yaslanmış duran parmağını birdenbire çekti. İniltili dağların sessizliği, saçmaların yatağını terki ile bozulmuştu...

Acı bir gürültü karşı kayalıklardan yankılı sesler getirirken, gökyüzündeki ahenkli uçuş, az önceki muhabbetle seyredilmeye değen manzara çoktan bozulmuştu.

Çok geçmeden semaları acı bir ciyaklaşmanın matemli havası sardı... Kekliklerden bir tanesi paniğe kapılıp, aniden yükselişe geçti, diğeri gökyüzünde sersemleşti, sarsıldı. Bir ya da iki saçmanın bedeninde yara açması, dünyasını başına zindan etmeye yetmişti.

Abalı önce düşmekte olan kekliğe, sonra üzerinde şaşkın şaşkın uçuşan eşine baktı. Şimdi, beş-on metre uzağında, hazin bir manzara dekorlaşmıştı. Yere küt diye inen bir keklik ve sersemleşip düştüğü yerde kan damlaları vardı.

Beyaz karların üzerine ılgıt ılgıt sızan sıcak kan damlalarıydı bunlar. Abalı'yı bu manzara hırpaladı, üzdü. Beyazın üzerinde kırmızı lekeler içler acısı bir sergi açmıştı. Gayri ihtiyari titreyen eli, tüfeği lânetleyici bir hareketle rastgele bir köşeye fırlatıp attı.

Bakışları ürkek, yüreği buruk bir acıyla sıkışıp dururken, hazin, duygulu, perişan gönüllü adam, tedirgin atılan birkaç adımla, kekliğin düştüğü yere doğru yaklaştı. Sadece kanadı kırılsa, vurulmasına rağmen avcıdan hızlı koşardı. Anlaşılan yarayı muhtelif yerlerinden almış olmalıydı. Bu yüzden olmalı ki, kekliğin titrek bakışları merhamet örneğinin en canlı misa-

lini arz ederken, Abalı sağ elini çekingen, utangaç bir tavırla karların üzerinde debelenen, ecel çırpınışlarına tutsak kalmış kekliğin üzerine uzattı.

İki eliyle birden kıskıvrak tutup, ürkek pırıltılar yansıtan kuşun gözlerinin içine suçlu bir tavırla baktı. Kekliğin tek kanadı kırılmış, tek bacağından saçma yarası almıştı. Hazin bir seyrin perişanlığı içinde, karların üzerine diz çöküp, vurduğu kekliği ısrarlı bakışlarla seyretmeye durdu. Bacakları kan kırmızı, göğsü açık kurşunî, duman rengine boyalıydı. Sırtına gri ve kahverenginin birlikte cümbüş kurduğu pas kızılı çizgilerden nakışlar dökülmüştü...

Abalı, kekliğin kırmızı gagasından, sürmeli gözlerine doğru bakıp duygulu, hassas bir lisanla vurduğu kekliğe hitap etti:

— Kınalı keklik seni... Huzurunu bozup, hürriyetini elinden alan Abalı'ya öfkelenmekte haklısın. Söyle hele, seni can evinden vuran Abalı'ya hep böyle küskün mü duracaksın? O içimi parçalayan bakışların, o bedenine saplanıp, kanadını kıran saçmadan daha mı az yaraladı sanırsın Abalı'yı? Bir lokma etine kanıksamış avcılar gibi yere indirdim seni. Tıpkı yıllardır aç kalmış nefsini körleyecek bir lokma aşı olmayan avcılar gibi vurdum seni... Sahi, çocukların filân var mıydı?.. Yuvanda geriye dönüşünü bekleyen kimselerin olmalı... Dönmeyince kim bilir nasıl da üzülürler. Belki de hakkında kötü düşünenler bile olur. Vefasız koyarlar adını. Uzun bir bekleyişin ardından belki de kırılırlar sana. Her şey bir tarafa en fenası bir daha göklerde süzülecek kanadın da kalmadı...

Abalı serin bir teessürün verdiği acıyla sessiz sessiz ağlıyordu... Gözlerini semaya çevirip, bir ara hayretler içerisinde göklere baktı. Dünyayı velveleye veren bir gürültü kopmuştu üzerinde.

Keklik kısmı çift gezerdi. Abalı bunu bildiği için gökyüzünde feryat eden kekliği tanıdı. Dünyası başına yıkılmış bir kuş görüyordu göklerde. Anlaşılan vurduğu kekliğin eşiydi bu...

Abalı hüzünden titreyen elini cüppesinin cebine indirip, mendil çıkardı... Kekliğin bacağından sızmakta olan kana ezik bir hissiyatla baka baka, katlarını açtığı mendili yaranın üzerine sardı.

— İyileşeceksin inşaallah, diye mırıldandı. Belki de ıssız kalan yuvamda, bana şenlik olursun.

Bir yuva bozmuştu Abalı. Belki de kekliği yavrularından ayırmıştı. O'nu daha çok hırpalayan göklerde velvelesi ayyuka yükselen erkeğiydi...

Issız dağların tepesine, farklı bir manzara sergilenmişti. Kim bilir belki de önce vurup, sonra kanlar içinde bıraktığı avına ağıtlar yakan ilk avcı Abalı'ydı.

Karların üzerinde titreyen kekliği avuçlarının arasına aldıktan hemen sonra, ayağa doğrulmuştu. Perişan bir gönülle Ovalı Köyü'ne doğru dönüp, adımlarını tazeledi.

İçindeki hissiyatın, buruk acısına mağlup olmuştu. Sağ elindeki tüfeğini, dağların sarp kayasına vurup parçalarken, sol eliyle kekliği göğsünün üzerine bastırdı... Karları yara yara yolları tüketirken, zaman zaman bakışlarını gökyüzüne çevirip, bir şeyler aradı. Gönlünü rahatsız eden keklik, tepesinde ciyaklayarak dönüyor, kendisini adeta bir gölge gibi takip edip, daireler çiziyordu.

Keklikler eş seçerlerdi demiştik ya. Eşini kaybeden, başka bir eş bulurdu. Fakat bu öyle yapmadı. Vefakâr ve şaşırtıcı bir ısrarla Abalı'nın peşinden iz sürüp, vaveyla kopardı...

Kekliğin sadece kanadı kırılıp, bacağı kanamıştı. Oysa, bü-

tün bunlara rağmen Abalı'nın sinesi parça parçaydı...

Ovalı Köyü'ne, hatta mekân tuttuğu haneye bu perişanlık içinde girdi. Kendisini amansızca takip eden kekliğin, evinin çatısına tünediğinin farkındaydı...

Hasan, Abalı'nın evine girdiğini görünce pür telâş, arkasından kapatılan kapıya doğru yürüdü.

Daha on dörtlerinde, hayatının baharını yaşayan, esmer, dalga dalga geriye taranan saçları, gözlerinin üzerinde hilâlleşen kaslarıyla daha çok annesine benzediği söylenirdi. Yaşına göre uzun boylu ve oldukça cüsseliydi. Olgun, vakarlı çehresine, ona verilen "Kara gülmez" lâkabı oldukça yakışmıştı.

Az önce kapatılan kapıyı yavaşça aralayıp, bir gölge gibi içeriye süzüldü. Abalı'nın bulunduğu odanın kapısı açıktı. İçeriye garip bir tavırla bakıp, odanın bayatlamış sükûnetini ihlâl ederek:

— Selâmün aleyküm!.. diye seslendi.

Abalı'nın gözlerinde çöreklenen üzüntü, hâlâ dağılmamıştı. Hasan'ı görünce, acıyla sevincin cümbüş yaptığı pırıltılar, yeğeninin üzerinde noktalandı. Kırık bir gönül, kederli bir yüzle, Hasan'ı cevaplarken, avuçlarının arasından bir türlü bırakmadığı kekliği, arada bir süzmeyi ihmal etmiyordu. Duygulu bir ses:

— Ve aleyküm selâm! diye hitaba durdu.

Hasan hayretler içinde kalmıştı:

— O avuçlarının arasında sımsıkı tuttuğun da ne?

Abalı yeniden koyu bir keder atmosferi içerisine girmişti:

— Keklik!., diye inledi.

— Noolmuş ona?..

Buruk bir acının çıkardığı davudî bir ses cevap oldu:

— Vurdum!..

Hasan'ın çehresinde inanamamışlığın çizgileri kümelendi:

— Sen mi? diye hayret etti.

Cılız bir ses:

— Ben!., diye inledi. Ben vurdum onu...

— Üzgünsün.

— Çok...

— Avcı hem vurur, hem de ağlar mı dayı?

— Benim gibi acemiler öyle yapar.

— Şimdi ne yapmayı düşünüyorsun?

— Tedavi etmeyi.

— Sonra?

— Uçamaz artık. Bir kafes yapıp ömrüm olursa hayatının sonuna kadar ona bakarak, işlediğim hatamı affettirmeyi düşünüyorum.

Hasan:

— Kafesler ve kuşlar, diye mırıldandı... Tutsaklar ve hürler gibi bir şey değil mi bu?..

Abalı hikâyeyi değiştirmek istedi:

— Hüseyin nerede?

— Evde...

Hüseyin dediği, Hasan'ın yedi yaşındaki küçük kardeşiydi.

— Baban, diye sordu...

Hasan umursamaz bir tavırla cevap verdi:

— Bilmem... O'nun işine pek akıl sır ermez.

— Nedenmiş o?

Hasan ciğerleri içinden sökülürcesine bir "ah!" çekti.

— İşte öyle, diye mırıldandı... Senin fazilet timsali diyerek hayatına uyguladığın kitaba sırt dönen bir adam o.

Abalı Hasan'ın suratına garip bir tavırla baktı:

— Nasıl? Anlayamadım doğrusu.

— Namazsız, niyazsız birisi... Köyün yaramaz adamlarıyla gavilli; içkicileri, kumarbazları kendisini arkadaş etmiş, hırsızlıkta dolananları kendisine yoldaş seçmiş bir baba o. Daha doğrusu hepimizin yaşadığı çatı altında, en büyük ayıplar gibi içimizde sakladığımız bir yüz karası. Anamın yıllardır döşeğini kendisinden ayrı serdiği, yalvarmalarımızı kulak arkası eden, vicdanımızda en büyük yük, evimizde çekilmez bir büyük o...

Abalı ikinci bir ıstırabın hedefi olmuştu... Hasan'ı can kulağıyla dinledi.

— Büyüklüğünü bilmeyen bir yük, dedin babana. Bence bir evlât babasına karşı böyle konuşmamalı.

— Öyle deme dayı. Daha bu yaşta yüreğim ezik ezik oldu. Ellerin babası gibi değil ki. Oyun oynamaya, arkadaşlarımla dolaşmaya bile doyamadım. Tarlada ben, çayırda ben, işde ben. Bunlara karşılık babam olacak adam hırsızlıkta, kumarda, rakı sofralarında. Aslında utanıyorum bunları söylerken... En iyi arkadaşı Eğri Ahmet. Düşün bir kere. Daha dün akşam evimizde baş misafirdi. Anam kızıp, çay bilem etmedi onlara. Ayrı bir odaya çekilip, kapımıza arkasından kilit vurdu.

Abalı eski derdini unutmuş gibiydi. Şimdi yepyeni bir sıkın-

tının ıstırabı içinde kıvranıyordu. Hasan'ı, mahmurluktan kamaşan gözlerle seyrederek dinledi.

— Biliyor musun dayı, artık hırs gırtlağıma kadar gelip dayandı. Dün gece saçmayı kaptım. Gel gör ki, anam fırsat vermedi. Elimden aldığı gibi beni geriye çekip, "Ocağımızın başında olmaz" dedi. "Başka zaman, tenhalarda" dedi anam. Tıpkı senin avuçlarının arasındaki keklik gibi, duydun değil mi dayı? Tıpkı senin avuçlarının arasında can çekişen kanlı keklik gibi...

Abalı sükûtu kısık bir sesle bozdu. Kim bilir belki de maksadı Hasan'ın firkatini dağıtmak, kederlerini unutturmak içindi:

— Anlaşılan senin için benimkinden de dolu. İstersen dışarıya çıkıp, evin çatısına iyice bir bak. Orada ne görürsen gelince bana anlatırsın.

Hasan durakladı. Abalı'nın yüzüne bön bön baktı. Sonra kumandanından emir almış asker gibi:

— Olur, diye mırıldandı. Bakarım.

Durduğu yerden hışımla geriye dönüp, evin bahçesine kadar koştu. Yönünü çatıdan yana çevirmişti. Etrafı meraklı meraklı seyre durdu... Evin çatısında tünemiş, bir keklik gördü. Gönülleri rahatsız eden, tedirgin, içler acısı bir ötüşü vardı... Hasan kekliğin perişan manzarasını seyredip, yaşlı bir çehreyle içeri girdi. Kederinden başı önüne eğik olarak duruyordu. Hüzünlü pırıltılarla dayısına bakarken:

— Çatının üzerinde keklik gördüm, dedi. Tıpkı böylesi. Yaralı kekliğin aynısı.

Abalı:

— O keklik, elimdekinin eşi, dedi... Dişisini vurunca peşimizi bırakmadan iz sürdü. İşte böyle Hasan. Abalı hesapsız bir

tetik çekip, bu yuvayı dağıttı... Senin söylediğin adamın da bir yuvası var. Önce tembih, sonra tehdit, olmazsa...

— Anam "vur" dedi, dayı. Dedem Hoyrat'ın, hatta bu kekliğin yaralanışına yüreği dayanamayan senin bile, elin kana bulanmadan, o adamı vurmamı söyledi... Kafama koydum bir kere. İbreti âlem için, köyün tam orta yerinde, iğrenç fikirleriyle dolaşan o adamın kanı akacak... Belkim onun arkasından köyün muhtarı olacak, babası Baykuş'un bile...

Abalı, kekliğin bacağını ilaçlayıp sarmayı bitirmişti. Ne var ki kırılan kanadı artık dağların başındaydı.

— Şimdi bir de kafes gerek, diye mırıldandı. Esir kuşları kafessiz yaşatmak mümkün olmaz...

Kış Ovalı Köyü'nde gittikçe soğukları artırdı...

Dağlarda karlar, metre metre yığınaklar yapmıştı. Evlerin saçaklarından kazma sapı gibi buzlar sallanıyor, çocukların sokaklarda artık sesleri duyulmuyordu...

Abalı kekliğine mükemmel bir kafes yaptı. Adeta son günlerde keklikle arkadaş bile olmuşlardı. Belki de ömründe ikinci hatayı bilerek işlemişti. Evinin bahçesindeki karların üzerine hububat döküp, tuzak kurdu... Doğrusu sonuç arzuladığı gibi olmuştu. Kekliğin eşini de yakalayıp, onlara iyi bir kafesi "yuva" yaptı.

Keklikler rahatlığa öylesine alışmışlardı ki, adeta neşelerinden evin içinde cilveleşip, velveleler koparıyordular.

Koskoca kış, Ovalı Köyü Abalı'nın kuşlarından söz etti. Sanki Abalı da kafese koyduğu kuşlar gibi inzivaya çekilmişti.

Güneş bembeyaz karlar üzerine pırıl pırıl ışıklarını yansıttı.

Karlar, artık erimeye durmuş, sokaklardan sular akıyordu. Saçaklardan yerlere doğru sarkan, kalemleşmiş duman rengindeki buzlar, damla damla eriyip akıyordu.

Hasan'ın gözleri, buzların ahenkli damlalarla eriyip, nefis bir musiki sesiyle toprağa döküldüğünü seyrederken, kulağına gelen çirkin bir sesle irkildi.

Evlerinin penceresinden dışarıyı seyrediyordu. Eğri Ahmet'in sesi beyninin üzerine balyoz gibi indi. Anasının kaçarcasına içeriye savuştuğunu, sonra pis bir gururla gülen Eğri Ahmet'in hareketlerini öfkeyle süzdü.

Babası, ocak başında ateşin karşısına oturmuş, sigarasını sarıyordu. Şapkasını çıkarmış dizlerinin üzerine koymuş, düz kumral saçları dağılıp, gözlerinin önüne kadar dökülmüştü.

Pencerenin önünden hışımla kalkıp, kapıya koşan Hasan'ın arkasından bakarken, ince kadınımsı sesiyle bağırdı:

— Len Hasan öyle pürtelaş nereye gidiyon?

Hasan peşinden yetişen sese aldırış bile etmedi. Evin, hayat adı verilen uzun antresinden, küreğinden çıkmış, uzun bir sapı aldığı gibi, dışarı fırladı.

Güçlüydü. Tıpkı dedesi Hoyrat Ağa gibi. Çatık kaşlı, tuttuğunu koparan, gözünü budaktan esirgemeyen, cesur bir delikanlı olmuştu. Ana, oğlunun yanından yel gibi savuştuğunu ürpererek seyretti. Hayretle geriye döndü, gözlerinin tayin ettiği istikamete doğru baktı. Yüzü, hasta benzi gibi solgundu. Halsiz bir vaziyette, sırtını evin dış eşiğine dayayıp bekledi.

Delikanlı yolların ortasında akılların alamayacağı bir manzarayı pazar açmıştı. Önce elindeki kürek sapıyla koştu... Eğri Ahmet, dalgın bakışlarıyla, hâlâ Rabia'nın sırtını dayayıp bekle-

diği açık kapıyı gözetliyordu. Öfkeyle savrulan kürek sapı, acı bir kuvvetin darbesiyle Eğri Ahmet'in ensesine indi. Yollardan çamurlu, bulanık akan suların üzerine dev gibi bir adam devrilmişti...

Rabia'nın çığlığı gamsız, umursuz kocasını bile harekete geçirdi. Elindeki sigarayı ateşe atıp, ayağa fırladı. Uzun çehreli suratında, bir çift budak deliği gibi duran gözleri yolların ortasında şimşekler çakarken, titrek elleri gözlerinin önüne dökülen, düz uzun saçlarını geriye taradı.

Hasan, çamurların ortasında debelenen adamdan, hâlâ öfkesini alamamıştı. Bikarar, rastgele yerlerine tekmeler savuruyordu. Eğri, elini samanlaşan kafasının üzerinde gezdirirken, yüzünden eline kanlar bulaştı. Başucunda Hoyrat'ı da görünce, tebdilini iyiden iyiye şaşırmıştı. Hoyrat'ın Hasan'a olan sorusunu sersemleşen beyninin zor duyan kulaklarıyla, yarım yamalak algılayabilmişti.

Hasan, dedesinin sorduğu zor bir soruya muhatap olunca durakladı. Kendisinden cevap bekleyen dedesinin, alevler yansıtan gözlerinin içine bakarken, sadece:

— Hak etti, diye mırıldandı.

— Neden? Sebebini söylesene be çocuk.

Herkesin kafasında dolup taşan merakı, işte bu sorunun cevabıydı. Hasan kafasını önüne yıkıp, mırıldanır gibi konuştu:

— Babamın bu adamla arkadaşlığını kesmesine sebep olsun diye...

— Baban arkadaş seçerken sana mı soracak?

— Bu adam babamı kötülüklere zorladı. İçirdi, kumar oynattı. Hatta birlikte hırsızlık yapıp, elin davarını kesip meze yaptılar.

Hasan gençliğinin verdiği heyecanla birdenbire telâşa kapılıp, ortalığı velveleye verircesine bağırdı:

— Sana karşı namazda niyazda gözükürken, hep böyle Allah'a isyan ederek gezdi. (Sesi oldukça düştü ve fısıltı halinde cümlelerini bitirdi.) Hep böyle huysuz bir adamı arkadaş seçip bozuldu... Babam yuvamızdan soğudu dede. Artık evimizde huzur yok... Şayet Eğri bir daha yanılıp bu kapının önünden yol uğratırsa, yemin olsun ki leşini işte bu yolun üzerine sererim.

Vay Ali, kalabalığın arasına sinmiş, elbisesinin arasında büzülüp kalmıştı. İnce ürkek bir ses, tedirgin bir lisanla meydan buldu:

— Hasan! diye bağırdı. Sen yalan söylemekten utanmaz mısın?

Kayınpederi olan Hoyrat'tan korkmuş, kirli sırlarının meydan buluşu, heyecanlı yüreğini hoplatmıştı.

Hoyrat, alevden bakışlarını Vay Ali'nin üzerinde bırakınca, urbalarının içinde iyiden iyiye eriyip kaybolmuştu.

Abalı Hasan'ın kolundan usulca tutup, kederli bir çehreyle Hoyrat'a:

— Götürüyorum, dedi.

Hoyrat, Abalı'ya karşı duramaz, onu sayardı. Kısık bir sesle mırıldanır gibi cevap verdi:

— Götür...

Rabia, o Mevla'sının korkusu yüreğinin başında hâkim olan güzel kadın, içten sökülüp gelen sızılı bir kıvranışla, odasının penceresinden olup bitenleri seyrederken, Hasan Abalı'yla, Eğri Ahmet, kolundan tutan iki kişinin yardımıyla yürüdü.

Adeta köyün azgın eşkıyasının ağzına kilit vurulmuşçasına

suskundu. Bu sükût pek iyiye delalet sayılmazdı. Dört kardeşli azılı bir ailenin reisi durumunda ve köyün muhtarının oğluydu. Yarınlar artık huzursuzluklara ve maceralara gebeydi. Herkes bu sükûtu işte böyle yorumladı.

Abalı evinin bahçe kapısından içeriye geçince, üzerinde suçluluk numunesi bile misafir olmayan Hasan'a, ıstırap yüklü bir sesle mırıldandı:

— Bence doğruyu söyleyemedin? Hasan tıpkı olgun bir adam gibi davrandın. Başka şeyler anlatırsın diye endişe duymuştum.

Hasan çatık kaşlarının altında, hüzün pırıltıları yansıtan gözlerini Abalı'ya çevirip:

— Onlar anlatılmaz, diye mırıldandı.

Köyde fiskoslar yayılırken, Hoyrat elbisesinin içerisinde titreyen damadının peşinden yürüyüp, hemen arkasından kapıyı çaldı.

Hoyrat'ı kapının önünde solgun bir benizle, ağlamaklı bir yüzle Rabia karşıladı. Titrek bir ses:

— Buyur baba, diye mırıldandı.

Hoyrat, kızının yüzüne bile bakmadan Vay Ali'nin girdiği odaya geçti. Evin ortasında hayalet gibi durup, keskin bakışlarını ayakta suçluluğun verdiği tedirginlikle titreyen Vay Ali'nin üzerinde bıraktı.

Vay Ali, gözlerini ayaklarının dibine indirip, Hoyrat'ın alevli bakışlarından kaçtı.

Her kelimesi emir niteliğini taşıyan davudî bir ses, vakar dolu bir edayla mırıldandı:

— Hasan'ın ulu orta hakkında anlattıkları doğru muydu?

İçinde gelişen korku, onu yalanların gölgesine sığınmaya zorlamıştı. İtiraz dolu bir hareketle kafasını oynattı; kısık bir ses:

— Hayır, diye fısıldadı. Düzmece bunlar, diye devam etti. Ben namazında niyazında bir adamım. Allah'ın haram ettiği hiç bir şeye meyletmem.

Rabia'nın benzi uçuk, gözleri ıslak ıslaktı. Hemen evin ortasında bir iki adım gerilerinde belirmiş, ayakta dumanlı bir görüntünün içerisinde arz-ı endam eden bir siluet gibi duruyordu. İçinden kabarıp gelen duygular heyecanlı bir sesle utanç duvarını aşmayı başardı:

— Baba!., diye feryat etti.

Bu ses Hoyrat'ın havaya kalkan eliyle sükût buluyordu... Rabia bir daha gerçekleri meydana çıkaramamışlığın buruk acısını ıstıraplı bir çehreyle yutkundu.

Hoyrat bu sırada Vay Ali'ye sert bir ihtar verdi:

— Bundan böyle hakkında çirkin şeyler işitir, duyarsam şu söyleyeceğim iki şeyi mutlaka yaparım.

1 - Bu kız ve iki çocuğu yanıma alır, böylesine şerefsiz sözleri arkasında söyleten adama akraba olmam.

2 - Ben yaşadıkça da bu dünya sana zindan olur.

Hışımla yönünü kapıdan yana çevirip, adımlarını tazeledi. Bu sırada yedi yaşlarında bulunan torunu Hüseyin, koşarak kollarını dizlerine doladı.

— Otursana dede, ne gidiyon, diye yalvardı.

Hoyrat, Hüseyin'in dizlerine dolanan ellerini usulca aralayıp, saçlarını okşadıktan sonra, açık duran kapıdan iri adımlarla süzülüp gitti.

Kafesler

Aradan aylar geçmişti... Soğuklar gitmese, güneş dünyayı kuvvetli ışınlarıyla ısıtmasa da, artık mevsim bahardı.

Dumanlı tepesinin eteklerinden doruğuna kadar, her tarafta kar vardı... Çatıların saçaklarından sallanan buzlar hâlâ duruyordu. Bunlarla beraber mevsim takvimde bahardı... Soğukların yavaş yavaş çekilip, yerini sıcak havalara terk etmesini bekleyen insanlar, artık sabırsızlanıyorlardı...

Her şeye rağmen, köyde bir hayli değişiklikler oldu... Abalı'nın evinde şimdi tam üç adet kuş kafesi vardı. Birisi kekliklere münhasır, diğer ikisi kış günlerinde tuzak kurup yakaladığı bülbüllere mekân yapmıştı. Sadece bununla kalsa yine de iyi. Hasan da tıpkı Abalı gibi evlerinin köşesine bülbül kafesleri yapıp astı. Hatta Hoyrat Ağa'nın küçük kardeşi Aslan Ağa bile kuşçu olup çıkmıştı. Köyde, Aslan Ağa denildi mi, korkusundan ağlayan çocuklar susardı. Herkes en akıllı yumruğun, en katı yüreğin onda olduğunu söylerdi...

Her ne kadar mertliğini ve cesaretini ağabeyisi Hoyrat'ın terbiyesi altında yetişmesine bağlasalar bile, elbette yapısında ve huyunda bir cevher olmalıydı.

Artık evlenme çağına girmişti. Belki de köyde her genç kızın arzusu Aslan Ağa'ya telli duvaklı gelin gitmekti.

Ağabeyisi Hoyrat'la arasında otuzdan fazla yaş farkı vardı. Hatta yeğeni Rabia amcası Aslan Ağa'dan on üç yaş büyüktü...

Bu hâdiseler Aslan Ağa'nın hayatında en büyük ayıp olarak sakladığı bir sırdı... Hatta kendisine gücü yetmeyen birisinin arkasından harcadığı baş kakıncı bir hikâyeydi bu...

Ne zaman birisi yüzüne karşı mazisini hatırlatırcasına manidar baksa, ciğerleri sökülürcesine "of çekerdi. Hani Anadolu insanının ağzında sakız gibi çiğnediği bir söz vardır:

"Yiğidi kılıç kesmez, bir acı söz öldürür" derler ya tıpkı öyle. İşte Aslan Ağa'yı da öldürmek için suratına böyle manidar bakışlar serpiştirmek yeterdi.

Hoyrat'ın anası genç yaşında ölmüştü. Babası hayat arkadaşını kaybedince uzun yıllar evlenmeyi düşünmedi. İlerlemiş yaşta olmasına rağmen Hoyrat, babasının yalnızlığının gittikçe artar olduğunu görüp, evlenmesi için ısrar etti... Baba gönüllüydü... Hoyrat çevre köylerden, fakir, genç bir kızı babasına hayat arkadaşı getirince, işte Aslan Ağa'nın hayatını karartan sözler, bu hareketin başlangıcıyla meydan buldu. Yaşlı babanın çok geçmeden Aslan Ağa adını verdiği çocuğu dünyaya gelmişti. Doğumdan bir yıl sonra da yaşlı baba ebediyete göçüp gidince genç analık, ancak üç, ya da beş ay sabredilmiş, Aslan Ağa'yı Hoyrat Ağa'nın kucağına bıraktığı gibi kendisini istediğini duyduğu başka bir köye, kimsenin haberi olmadan sırra kadem olup, gelin gitmişti...

Hoyrat, Aslan Ağa'nın hem anası, hem babası, hem de ağabeyisi olarak büyük bir vazifeyi üstlenmişti. Babasının ölümünden bir yıl sonra pençeleştiği hastalığı sonrası kadını da terk-i dünya edince, Hoyrat babasından kalan bu tecrübeden korkup, evine genç kadın almadı... Ayarında birisini de bulamayınca içinde bulunduğu yeni hayata kendisini hazırladı.

İşte bu hikâye, Aslan Ağa'nın kendisiyle birlikte baş kakıncı olarak büyüdü. Can evinde dehşetli bir çıban gibi gelişip zaman zaman kanadı durdu...

— Anan seni kucakta bırakıp, ellere kaçtı.

O, köyde sözünün üzerine söz kondurmayan yiğit, işte bu sözleri anlatmak isteyen bakışların karşısında eriyip kalırdı.

Hoyrat, Aslan Ağa ve Hasan... Köyde adı dillerde dolaşan bu üç kişiden kimseye şimdiye kadar hiç bir zarar gelmemiştir. Haksızlık eden olursa, hariç...

Eğri Ahmet'in gururunun kırıldığı o günden bugüne kadar, Vay Ali'nin kapısından geçtiğini kimse görmemişti. Köydeki söylentiler gün geçtikçe azılı eşkıyayı ezdi, kemirdi ve kinlendirdi:

— Bacak kadar çocuk, devlet gibi adamı yolların ortasına serip, perişan etti...

— Şaştım doğrusu...

— O çocukta mutlaka çift yürek vardır.

— Öyle deme, arkasına güvenir de, onun için gubarır. Yoğsa Hasan kim, Eğri kim?..

— Baksana Eğri süt dökmüş kediler gibi pısıp kaldı.

— Öyle deme, her suskunlukta bir sebep vardır.

— Isıran köpek, dişini göstermez derler ya...

— Ben ölem, siz kalasınız. Benim bildiğim Eğri Ahmet'se, onu bir köşede yer. Baykuş bilem öfkesinden üzerine almıştı.

— Dört oğluna da kızıp durumuş.

— Baykuş demişler buna. Kolay mı? Yıllar yılı köyü parmağının ucunda oynatan adamdı.

Mevsim bahardı. Adının arkasından artık kendisi de gelmişti... Abalı bahçesini güzelce gübreledi ve kasabadan çiçek tohumları getirtip, bahçeye çeşit çeşit çiçek tohumları ekti. Meyve fidanları ve kıyılara gül ağacı dikti.

Abalı'nın maneviyatını örnek almayan köylü, yeni meşgalelerinin çoğunu taklit etmeye yeltendi... Bülbüller tutuldu, boyalı, görkemli kafesler yapıldı. Şimdi her evin kapısı önüne asılı bir kafes vardı...

Bahçeler fidanlandı. Hatta etrafına duvarlar çekilip içine çiçekler ekildi. Öyle bir zaman geldi ki, köyün semalarına yükselen bülbüllerin şakıyışı, gönülleri mest etti. Artık eski köyün adına çevre köyler bile "Kuşçular köyü" demeye başlamıştı... Bütün bunlara rağmen, köyün en mükemmel bahçesi Abalı'nındı. Yine en güzel şakıyan kuşların sesi Abalı'nın bahçesinden yükseliyordu. Üstelik en güzel kokulu çiçeklerin renk cümbüşü onun bahçesinde mevcuttu...

Sabahın erken saatleriydi. Aslan Ağa namazdan sonra çorbasını içip, traktörünü hazırladı. Hoyrat Ağa Gökdere'deki tarlaya tohum ekmesini söylemişti. Traktörün direksiyonundan yapışıp, rahat edebileceği şekilde yerine oturdu. Kontağı açtı. Motorun gürültülü sesinden sonra, istikametini çizip gaza dokundu.

Güneş yanığı tenli delikanlının, her nedense elâ gözleri hüzünlüydü. Gömleğinin yakası açık, ılık rüzgâr bağrına dokunarak estikçe, Aslan Ağa tarlanın yolunda hülyasını genişletti...

Son günlerde içine bir ateştir düşmüştü. Derdini kimseye açamayışı, korkusuz delikanlıyı hırpaladı, üzdü. Sinesinde tüten ateşin ıstırabı, yüzündeki derilere dantel dantel azametli nakışlarını işledi...

Neşesi sönük, umutları öylesine üzgündü. Adeta her tuttuğu dal kopup, eline gelircesine, gönlünü umutsuzluğa sere serpe salıvermişti.

Dumanlı'nın eteklerinde çarşaf gibi serilip uzanmış dölek bir arazinin kıyısında yolculuğu noktalandı. Gözünün önüne inen dalgalı siyah perçemlerini, parmaklarını taraklaştırarak geriye aldı... Uzatmalı dalgın bakışlarla tarlayı bir uçtan öte uca kadar derinlemesine süzdü. Sonra traktörden inip, beline önlüğünü bağladı. Römorktaki çuvaldan tohum aldı... Tarlanın bir ucuna durup, kıbleye yöneldi. Besmele çekip, peşinden sessiz sessiz dualar okudu...

Güneşin ışınları yeryüzünü arzulu pırıltılarla okşarken, tohumlar yağmur taneleri gibi toprağın üzerine düştü.

Ekeceği yerlere tohumu saçıp, bitirmişti... Çalışan traktörün arkasına pulluğu koştu. Hafif bir rüzgâr saçlarını serin serin okşadıkça, pulluk toprağın karnını yara yara bir baştan öte uca gidip, gidip geldi...

Zaman oldukça çabuk erimişti... Sürülecek belki de bir dönümlük yeri ancak kalmıştı... Gözleri sınır tarlanın kıyısına doğru kayıp, bir noktada perçinleşti... İçi bir başka türlü burkulmuştu. Gözleri düştüğü noktada yalım yalım yandı. Kimseye sırrını açamadığı, derdin sahibi gelmişti. Gönlünü kara sevdalara düşüren, dünyasını başına zindan eden dilbere, büyülü gözlerle baktı... Derin bir nefes aldı... Canının ta derinliklerinden sökülen bir nefesti bu. Daha, gençlik başında duman duman tüten delikanlının gözbebekleri melül, mahzundu.

Farkında olmadan, çalışan traktörü bile susturmuş, ısrarlı bakışları hâlâ aynı noktada bekliyordu.

Aniden irkilip, garip bir hisle toparlandı.

Alaş'ların Hamdi, Aslan Ağa'nın hareketlerini yadırgayarak seyretti... Dillerde dolaşan sözlere kendisini bir türlü inandıramamıştı:

— Demek söylenenler doğru, diye mırıldandı.

Artık iyice yaşlanmıştı. Sarı saçları kırlaşmış, yüzündeki deriler kırışmıştı... Dünyayı yarı kırpık gözlerle seyredip, Aslan Ağa'nın bulunduğu noktaya manidar pırıltılar göndererek baktı. Atın yularını usulca bırakıp, hayvana denk yapıp yükledikleri çuvalın ipini çözmeye başladı... Bir yandan da yanı başında duran kızı Asiye'yi manidar bir şekilde, dumanlı bakışlarıyla süzdü. Asiye ısrarlı bakışlarıyla Aslan Ağa'yı seyrediyordu...

Baba, yarı sert bir hitapla kızını uyardı:

— Asiye!

Daha hayatının baharında bir kızdı. Başına sarı yazma bağlamış, dudaklarının altına kadar yaşmak çekmişti. Köyde onu her zaman ismiyle değil, çoğu kez:

— Ceylân bakışlı, diye çağırırlardı.

Güzeldi... Köyden ve yöreden bir sürü isteyeni vardı... Köyün delikanlılarından adına türküler düzüp, yanık yanık söyleyenlerin hesabı yoktu.

Derler ki, Aslan Ağa Asiye'ye, Asiye'de köyün Aslan Ağa'sına gönül vermiş...

Asiye babasının seslenişini duymamıştı bile...

Alaş'ların Hamdi, kızına yeniden seslendi:

— Asiyeee!..

İrkildi. Utancından yanakları al al olmuştu... Baba dönüp, nazlı ceylânlar gibi bakan kızına iş buyurdu:

— Atın öte yanına geçip, çuvalı tut.

Kısık, oldukça mahcup bir ses mırıldandı:

— Olur baba, hemen...

Asiye atın öbür yamacına dolanıp, denkteki çuvalın altına dayadı.

Aslan Ağa işini bitirmişti. Pulluğu söktü. Römorku traktörün arkasına takıp, toprağa tohum saçmaya başlayan ihtiyarın yanında frenledi:

— Bereketli ola Hamdi dayı...

İhtiyar kamburlaşan belini doğrultup, dikildi.

— Sağ ol, diye mırıldandı. Titreşen bir ses ezik bir lisanla konuşmayı sürdürdü:

— Bugün biz de tohumu toprağa verelim dedik.

— Hayırlı olsun.

— Sen bitirmişsin.

— Erken geldim.

Alaş'ların Hamdi, ezik bir tavırla Aslan Ağa'yı süzerken, mırıldandı:

— Bizim işimiz zor. Seninki kadar kolay değil. At nerde, traktör nerde.

— Sen tohumu saça dur Hamdi dayı. Ben bir saate koymaz sürerim burayı.

İhtiyar sevincinden ne diyeceğini bilememişti:

— Sağ ol, diye mırıldandı. Zahmet olur diye teklif edemedim.

Yeniden gayrete geldi. Ahenkli bir hareketle önlüğe doldurduğu tohumu, toprağın üzerine avuç avuç serpiştirdi.

Aslan Ağa kıvrak bir hareketle römorku söküp, pulluğu yeniden taktı. Traktörün üzerine atlayıp, kontağı açtı. İçindeki yangın, yeniden alevlenmişti. Buğulu bir çift gözün kaynaşan pırıltıları, yüreğinin başında kör düğümler atıyordu.

Yiğit her zaman kuvvetli olmaz. İradesi bir anda felce uğramıştı... Birden toparlandı. Sert bir hareketle gözlerini tarlanın önünde uzayıp giden evleğine doğru çevirip, ayağını gaza bastı... İçinden sökülüp gelen bir duygu, kendisini ikaz etti, "Günah". Anlaşılan değişik bakmış olmalıydı. Hatasının affı için, yanık bir gönülle âlemlerin sahibine yakardı... İçinden teselli bulmak için çalıştı...

— Emri üzere olunca, günah olmaz, diye düşüncelerini genişletti. Helâlim olursa, diye düşündü.

Sonra başka güzelliklere verdi gönlünü... Etraftaki iç açıcı manzarayı seyrettikçe Mevlâ'sına tazelenmiş bir imanla yeniden teveccüh etti.

Baharla beraber rengârenk çiçekler boy vermişti. Dumanlı'nın etekleri, sihirli bir havanın ve kekik kokulu tepelerin ahenkli manzarasını sergilerken, saçlarını okşarcasına esen rüzgâr, adeta yeni yeni filizlenen nergislerin çiğdemlerin sümbüllerin, menekşelerin, yaban güllerinin kokularını karıştırıp, nefeslere ikram ediyordu...

Dumanlı'yi ortadan ikiye bölmüş gibi akan çağlayanın ahenkli sesi ve köpüklü suların düştüğü yerde, gölcükleşen zemin, her şey bir âlemdi burada...

Akşam güneşinin kızıllığı, Kuşçular Köyü'nün üzerinde iri iri tepsi gibi parlayıp, batı istikametine doğru kızıllaşarak uzaklaştı. Aslan Ağa, makinayı kapılarının önünde susturup, evlerinin açık kapısından içeriye gölge gibi süzüldü. Ocak başında Rabia vardı. Pencerenin kenarında yeğenleri Hasan ve Hüseyin oturuyorlardı... Rabia evin ortasında dikilip, etrafı efkârlı bakışlarıyla kolaçan eden Aslan Ağa'nın yüzünde keder, gözbebeklerinde sitem gördü. Hasan'ın karşısına oturan amcasını dikkatle süzdükten sonra mülayim bir sesle hitaba durdu:

— Yoruldun mu?

— Yoo.

— Günler var ki, sende bir gariplik sezmeye başladım.

Aslan Ağa yaşça kendisinden büyük olan yeğeniyle hüzünlü konuştu:

— Şükür, iyi ki farkına varabildin.

Efkâr dolu cevap Rabia'yı şaşırtmıştı:

— Attığın taş, başımı paraladı. Kapalı yarayı göz görmez.

— Vakit gelir amcan olur, zaman dolanır kucağında büyüdüğümü hatırlarım. Yeğenimsin ama kaderin cilvesine bak ki, ana şefkatini sende duydum.

Duyduğu sözler Rabia'nın hissiyatını felce uğratmıştı:

— Duyarım ki, arada bir Burçuklar Köyü'ne kaçar, ananı görüp gelirmişsin. Yoksa derdinin sebebi bu mu?

— Söyleyen doğru demiş. Gel gör ki, derdimin sebebi bu değil.

— O vakit, yetim çocuklar gibi sızlanışının sebebini açıkla.

— İki de bir o yaramı deşip durma. Ben her zaman üzerine kül döküp kapatmak isterken, her nedense, herkes açmaya çalışır.

— Başka bir derdin mi var?

— Var ya. Analık görevin bitti mi sandın?..

Ocak başında kaynayan çorba kazanının başucuna oturup, alevleri gözetledi... Ne de olsa utanıyordu. Nar gibi kızardı.

— Asiye, diye mırıldanıp, sustu.

Aslında acı bir susuştu bu. Rabia'nın yüreği buruk bir acıyla sıkılırken, yüzündeki ifadeler hayret doluydu... Kısık bir ses kurumuş dudakların arasından meydan buldu:

— Asiye mi? Bence çok yanlış bir tercih, diye mırıldandı. Asiye bizim eve göre bir gelin değil. Namaz niyaz nedir bilmez onlar. Duyarım ki köyün evlileri, ergenleri adına türküler düzüp gezerlermiş.

Arzularını birer birer yitirmiş çocuklar gibiydi. Öfkeyle si-

tem karışığı bir sesle mırıldandı:

— Ağaçtaki meyveyi herkes taşlar. Yalnız her taş meyveyi yere düşüremez. Asiye'nin gönlü sadece bende...

— Bozuk bir sülâledir onlar. Oturaklı aileler yönelmez onlara.

— At sahibinin altında kişner, derler.

— Dilde dolaşan sözleri duyunca, babamla uzun uzadıya konuştuk bunları. Gel gör ki mehel görmedi sana. Sonra Ezder Ağa'nın kızı Zeliha'yı düşündük.

Aslan Ağa, ağzı patlamış bir yanardağ gibi kükreyip, itiraz etti:

— Hayır, başkası olmaz...

Rabia durakladı. Aslan Ağa'nın hoşnutsuz pırıltılar süzen gözlerinin içine baka baka konuştu:

— Her gün yeğeni Rana ile birlikte, buraya Kur'an dersi almaya gelirler. İkisinin yürekleri de iman dolu.

Kaçamak bakışlarını Hasan'ın ufkuna çevirip, ilâve etti:

— Bakarsın Rana'yı da Hasan'a aldık mı, belki de köyün en şanslı erkekleri ikiniz olursunuz.

Hasan hararetli konuşmaların arasında duyduğu sözlerden hicap edip, oturduğu yerden hışımla doğruldu... Kararsız adımlarla kapıya doğru yürüyüp, uzaklaştı.

Aslan Ağa'nın çehresi, geceler kadar karanlıktı. Son sözlerini kesin bir tavırla perçinledi:

— Başka kimseyi düşünmedim. Ya Asiye, ya da hiçbirisi... Bu karar çocukça bir hevesin kararı değil. El içinde bunca dillendiğimi ben de duyarım. Şayet bu iş olmazsa askerden sılaya dönmez, yâd elleri arımdan kendime mekân tutarım... Başkuş'-

un oğlu Tillo da istermiş. Ben de isterdim. Aslan Ağa'nın sözü yerde kalırsa, gönlü de ayaklar altında çiğnenir demektir...

Rabia:

— Aslan, diye hayretini meydana döktü. Seninki bence sırf gençlik arzularının verdiği taşkınlık... Evliliği oyuncak mı bildin sen? El kiri mi ki, yıkayınca akıp gitsin? Davul dengi dengine vurur derler... İyi düşün. Benim bildiğim Asiye gel geç gönüllünün birisi, Aslan Ağa'ya yâr olmaz. Onlar bozuk bir cins dedim sana. Gönlünde Mevlâ'sına yer vermeyen bir yüreğe, senin gibi imanlı bir insan nasıl olur da meyleder?..

— Su ne taraftan vurursa çark o istikâmete döner. Sevgilerin en üstünde yaratanın sevdası vardır. Leylâ Leylâ diyen diller, gün gelir "Mevlâ Mevlâ" diye döner.

— Bakışlarındaki manayı pek garip söylerler...

— Başkasına bakmaz o...

Rabia ne söylese Aslan Ağa'yı caydıramamıştı. En son:

— Askerliğin yakın, diye mırıldandı. Yiğit gurbete düşünce gözlerini arkada bırakmamalı...

— Ağam dağlar gibi dururken, kapımızda köpek ürür mü sandın? Yalnız ağam derse ki, Aslan Ağa'nın bıraktığı bize yük olur, o zaman başka.

Rabia acı acı yutkundu.

— Desene köyün yıldıramadığı yiğit, bir dilberin tuzağında pes demiş. Ağam daha iyi bilir bunu...

Bir bahar yağmurunun arkasından, toprak buram buram terler döktü. Çimenler öbek öbek kabarıp, yeryüzüne yeşil halısını serdi. Kırlara başıboş bırakılan atların kişneyip, oynaşması, Dumanlı'nın eteklerine serpilen kuzuların sürüye katılıp, analarını ararken meleşmesi, içten içe bir kaynaşmayla insanı ürpertiyordu... Çocukların sokak aralarında cıvıldaşması, kuşların kafeslerinden bin bir türlü lisanla şakıyışı, bahçelerde rengârenk boy veren çiçeklerin burcu burcu kokusu, gönüllere ferahlık dağıtıyordu. Yakmadan ısıtan tatlı bir bahar güneşi ve ılgıt ılgıt esen rüzgârın, çocukların esmer yüzlerini muhabbetle okşayarak serinletişi etrafa hayat vadediyordu. Köyde düğün vardı...

Alaş'ların Hamdi köyün iki dev ailesinden bir tanesine sırtını yasladı... Asiye'yi Aslan Ağa'ya münasip görüşü Tillo'yu küstürmüştü...

Köyde gelişen koyu bir merak dalgası, gittikçe dairesini genişletti. Fısıltılar kulaktan kulağa o nispetle çoğalmıştı:

— Eğri Ahmet bu üçüncü demiş.

— Demiş ya.

— Önce Rabia'yı istemişti. Hoyrat vermedi. Bıldır gencecik Hasan, köyün dev gibi adamını yolların ortasına serdi. İşte bu üçüncüsü. Asiye'nin Tillo'ya istenildiğini iyiden iyiye bilirlermiş. Bilirlermiş amma, inat olsun diye Aslan Ağa'ya mehel görmüşler.

Başka bir dil ortaya lâf attı:

— Bardak taştı gayri. Gelin zor gider diyenler var.

— Hoyrat'ın korkusu içlerinde olmasa, doğru. Üstelik Aslan Ağa canını ortaya koymuş. Tillo'dur, Baykuş'tur dinler mi?

— Dinler mi, dinlemez mi ona aklım ermez amma, kertin bir yere, kafanızda bu söz iyice yer etsin. Bence sonunda bu düğüne, kanlı düğün adı konur.

Hoyrat sevinmedi. Kurulan düğün onlarındı. Gelin kendi kardeşine gelecekti... Bunları bilmesine bildi ya, yine de bir türlü sevinemedi. Yüzünü asık görenler başka başka şeyler düşündü.

— Hoyrat'ın içini ecel korkusudur sarmış.

— Kolay mı, dağ gibi dört gardaşa, dünyayı parmağında oynatacak kadar kurnaz bir babaya meydan okudu...

Düğünde davul zurna yoktu...

— Dul karı gider gibi dediler...

— Elin âdetini yıktı, dediler.

Hatta:

— Masraftan kaçtı, dediler.

Hoyrat bunların hiçbirisine aldırış etmedi. O çatık kaşlı, keskin bakışlı adam, kulağına gelenlere güldü. Hepsine birden tek cevabı vardı:

— İt ürür, kervan yürür.

Bugün, düğünün son günüydü. Yüreklerde heyecan kıvılcımları parladı, kaynaştı.

Kız evinde Asiye'nin başına tel-duvak takıldı. Duvağın üs-

tünden, yüzüne perdesini çeken beyaz bir tül, kıvılcımlaşan bakışlarını gölgeler gibiydi... Avuçlarına gece kınalar yakılmıştı. Gözlerin, gönüllerin kıskanacağı kadar güzeldi. Ata binmeden önce ilahiler söyleyip, uğurlamak için biriken kadınların bulunduğu odaya getirilecekti.

Kalabalık, gelinin aralarına katılmasını merakla bekleşirken, dışardan içeriye giren bir kadın, ortalığı fiskosa boğdu. Ne çabukta kaynaşıp, karışmışlardı... Dudaklar kulaklara yapış yapış olmuştu. Dikkat kesilen kulakların bulunduğu başlarda seyreden gözler, heyecanı katre katre yudumluyordu.

Siyah, elâ, çakır gözbebekleri, yalım yalım yanarken, ortalığı koyu bir matem havası sardı.

Bir kadın belki de en son meraklıya fısıldadı:

— Gelmiş!..

Yaşlıca bir kadın dudak büküp, cırlak bir sesle mırıldandı:

— Ne gelmiş?

— Pusula.

— Ne pusulası?

— Aslan Ağa'nın askerlik pusulası.

İhtiyar kadın, hayretinden dudaklarını gevdi.

— Götürüyorlar mıymış?

— He ya.

— İki asker kapıya dikilmiş, hemen diyorlarmış.

— Vah, vah!..

Kalabalığın biriktiği odaya, gelinin süslendiği odanın kapısı açıldı. Allı pullu, gözleri kamaştıran gelin, kollarından iki genç

kız tutmuş, beyaz etekleri yerleri süpüre süpüre, kalabalığın ortasına doğru yaklaşırken, köyün manici kadını Safinaz, elindeki defe kıvrak parmaklarıyla vurup, yörenin ezgilerinden birisiyle sükûtu bozdu.

— *Asiye'm geliyo, elinde ayna.*
Kaldır kollarını Asiye oyna.
Kız Asiye bu türküyü hak ettin.
Evlileri, erginleri arkan sıra bıraktın.

Aslında Asiye'yi ne bu ezgi, ne de ilahiler ağlatmıştı. Kulaklarına kadar gelen fısıltı, beyaz tüllerin arasından yumulup kırpılan kirpikleri ıslatmıştı... Konuşamadan, derdini kimselere anlatamadan, hıçkıra hıçkıra ağladı.

Gelen haber Aslan Ağa'nın yüzünü kırıştırdı. O'na:

— Yarın kasabada bulunup, teslim olacaksın, demişlerdi.

Beyaz gömlek, lacivert urbalar içerisinde, yağız bir delikanlıydı. Gönlündeki ıstırabı arkadaşlarına sezdirmemeye çabaladı. Sağdıcı Hasan'dı. Hoyrat, torunu Hasan'la kardeşi Aslan Ağa'ya aynı kumaştan elbise kestirip, ikisini de kumrular gibi meydana salıvermişti. Eli, belinde asılı duran tabancasının kabzasında, etraflarında kanat çırparak döneledi.

Aslan Ağa, içindeki efkârı dudaklarından bir isim vererek boşaltmaya çalıştı:

— Hasan!

Hasan, Aslan Ağa'ya hep "can" diye hitap ederdi. Yine öyle yaptı:

— Söyle can.

— Varıp, kır atı damdan çıkartıp, kendi ellerinle eyerleyip süsle. Gelin kapımıza onunla gelsin istedim.

Hasan itiraz etmedi.

— Olur can, hemen.

Köyde adettir. Gelin atı süslenir pullanırdı... Hasan da öyle yaptı. Kır atın uzun saçaklı yelelerini taradı. Başına ipekli, pullu ak bir mendil bağladı...

Kır atı tütüncülerin Murat'a teslim edip, kız evine yolladı. Köyün örf ve âdeti buydu... Gelin alınırken, kız evinin önünde köyün genç kızları, üzerlerine "Çar" adı verilen boyuna çizgili ve renkli ipek çarşaflarını giyinip, atlara binerlerdi... Her birinin yüzlerini örten tüller, hüviyetlerini gizlerken, atlar durdukları yerde tepinir, kişnerlerdi.

Damat evinin önünde daha canlı bir manzara olurdu. Köyün "Kondurma" denilen gençleri, giyinip kuşanıp, ata biner, hepsi damat evinin önünde birikir, sonra gelin almak için, atları kız evinin önüne sürerlerdi. Bugün yine öyle oldu...

Gençler, köyün obalarının arasına dağıla dağıla atlarını kamçılayıp, gelin evinin önünde buluştular...

Asiye koyu bir kalabalığın arasından, ak gelinliğini sürüye sürüye, kır atın yanına getirildi. Kır at, emaneti üzerine alınca, eşindi, hırçınlaştı. Murat, kır atın huyunu bildiği için, dizginleri sıkı sıkı tuttu. Yayalar gelin atının etrafında daire çevirince, göklere hoş bir sedadır yükseldi:

— Allahuekber, Allahuekber. Lâ ilahe illallahu vallahu ekber. Allahu ekber, velillahil hamd.

Köyün semaları, tekbir sesleriyle çınlarken, Hoyrat eli tetikte, sarp dağlar gibi kalabalığı arkasından takip etti. Delikanlılar çatlatırcasına at koşturdu. Genç kızlar gelin atının peşini usul usul takip ederek, kafile güveyin kapısına geldi...

Hoyrat'ın hanesi önünde, gelinin kucağına koç verildi... Damat evin çatısı üzerinde sağdıcıyla dikilirken, kapının önünde duran gelinin duvağının üzerine bir kap dolusu buğday ve bozuk para attı... Kalabalığın arasında kaynaşan çocuklar, bozuk paraları toplamak için at nallarının dibinde dolaşmaktan çekinmediler.

Az sonra gelin attan, güveyi damdan indi.

Aslan Ağa fırsatını bulup, Hoyrat'ın kulağına fısıldadı:

— Ağa, nikâhı Abalı kıya.

Hoyrat, kafasını sessizce önüne yıktı... Bu "Olur" demekti.

Kapkara bir gece, gündüzle yer değiştirmek üzereydi... Sabah, duvak düğünü denilen bir örf için, eve davetliler gelecekti...

Aslan Ağa sabah namazını evde kıldı. Duasını bitirdi. Daha seccadesini bile toplamadan, gözlerini Asiye'ye çevirip, uzatmalı pırıltılarla baktı. Birbirlerine, canın ta derinliklerinden gelen duygularla bakıştıktan sonra, Aslan Ağa muhabbet dolu bir sesle hitaba durdu:

— Senden bir isteğim var.

Asiye ürkek ceylânlar gibi erkeğine baktı:

— İsteğin canım başım üstüne.

— Kur'an okumasını belle, namaz kıl.

Asiye itiraz bile etmedi.

— Ondan kolayı ne?

— Bir şey daha istesem olur mu?

— İçinde ne varsa, duymak dilerdim.

— Ayrılık haberini duymuş musun?

Cevap olarak Asiye'nin kıvılcımlaşan bakışları ıslandı. Kafasını usulca önüne yıkıp, sükût etti.

— İzine dönüşümden önce sana yazarım. Bunu bir vasiyet gibi aklında sakla. Geleceğim günün tarihini iyi belleyip, kır atı önüme karşılayıcı olarak yolla. Hani gurbet bu, ucunda askerlik olunca bilinmez. Günüm yaklaşıp da benden haber alamazsan beni yok bil. Mektup yazıp da, kır at beni karşılamaya gelmezse anlarım ki sen yoksun. Bu parola aramızda bir sır, bir kavilleşme olarak kalsın. Kır at, o seni bizim kapıya kadar getiren kır at var ya, sanki bir namus özelliği taşısın aramızda. "Yiğidi, at, avrat, silâh tamamlar" derler ya, işte öyle bir namus anlayışı bu. İki yüreği birleştiren aracı, sonunda karşılamak için önüme gelsin. Kocasa bile artık kapımızdan satılmamalı. Satılmış olursa, anlarım ki can canandan ayrı düşmüş... İşte kır at böylesine yaman bir yer alsın hayatımızda.

Asiye duygulandı, hatta doluktu.

— Yeter ki senden bir haber ulaşsın, Asiye'ye. Kır atı ellerimlen allayıp pullayıp, yollarına salarım. Yeter ki o haberi Rabbim, Asiye'ye tezden ulaştırsın. İşte o zaman benim de senden bir muradım var.

Aslan Ağa meraklandı:

— De hele.

— Sana izin verelerde. Gökdere'nin ekinini biçmeye gelesin. Beraber ektik, birlikte biçelim. Şayet ayrı biçersek, o ekinin lokmaları kursağımdan geçmez olur. Sana kır at ne kadar yakınsa, o tarla da bana o kadar yakın oldu. O ekinlerin yeşerişini, buğdayların kızarışını seyretmek bile, seni görmüş kadar haz verir. Tam güz vakti izin iste, bütün mektuplarında Gökdere'nin ekinlerinden haber sor. Belki de o mektubun en sıcak satırları onlar olacaktır.

Hoyrat sabah erkenden kasabaya inip, askerlik şubesine uğradı. Durumu anlatıp, Aslan Ağa için şubeden bir hafta müsaade aldı.

Köye sevinçli haberle dönüşü, bilseniz Aslan Ağa'yı ne kadar sevindirdi. Gönlü, göklere kanat açarcasına uçuşuyordu...

Sanki yıllar bağışlanmıştı ona. Gel gör ki, hesap edemediği bir şey vardı ortada... Sayılı günler çabuk tükenirdi. Nitekim öyle de oldu. Hevenk hevenk uçuşan gönüllerin, ayrılık günü birdenbire gelip çatmıştı. Hem de nefes alıp verecek çabuklukta.

Hoyrat traktörle uğurlayım dedi. Aslan Ağa kır atı diledi... Ayrılık sofrasında Asiye'nin, lokmalar boğazına dizilip dizilip kaldı...

Aslan Ağa'nın sözü üzerine, seğirtip dama indi. Kır atı bağlandığı yerden çözdü... Eyerini vurup, kendi elleriyle yolculuğa hazırlarken, ağlamaklı bir sesle, yanık bir ağıttır tutturdu.

Çimenli bahçede bulgur eliyo.
Kendi gözükmüyo, sesi geliyo.
Bir yârim var, eller asker alıyo.

Kaldır kırat, ayağını nallayım.
Nallayım da seni yâre yollayım.

Kır atı da, Aslan Ağa'yı da yolladı. Sanki dünya omuzlarının üzerine çekilmez bir yük gibi çöküp kalmıştı. Arzularını, hasretini yutkuna yutkuna günleri saydı.

Aslan Ağa artık uzak düşmüştü. Gökdere'de birlikte ekin biçmeleri muhaldi. Kader erkeğini vatanının dışında, yaban memleketlerinde silâh altına almıştı. Önce hasret dolu bir iki mektup geldi. Üçüncüsü efkâr dolu satırlarla sıralanmıştı.

— Bundan böyle sağ kalırsam sana Kore'den yazacağım. Kaderimize bak, diyordu. Vatanımız, davamız için değil, yaban topraklarını, yabandan korumak için çarpışacağız. Senin anlayacağın, gâvur gâvurla işi azıtmış, derdi bize düşmüş. Belki de günahımıza işte böylece girdiler. Gayri Gökdere'de ekin biçmemiz hayal oldu. Sakın ölüm haberimi duymadan, ocağımızın başından ayrılma. Şehadet şerbetini içersem, Allah'a emanet ol. Kır ata iyi bakın. Karalamam gelirse satarsınız...

Mektup okununca Asiye'nin iki gözü iki çeşme olmuştu. İşi gücü, fırsat buldukça radyonun başında, Kore haberlerini dinlemekti. Kanaat getirmedikçe, aklı erenlerden havadis sordu. Ve bugün Hoyrat evdekilere:

— Gökdere'ye ekin biçmeye, dedi.

Hasan, Hüseyin, Rabia ve Asiye, Hoyrat'ın sözü üzerine yollara düştü. Hoyrat, kır ata binip, önlerinden eşkine giden adımlarla ilerledi.

Gökdere'ye iyice yaklaştılar. Ekin tarlasının karşısından erişmiş başaklar, ılık bir rüzgârın önünde deniz gibi dalgalandıkça, Asiye'nin gözleri Dumanlı'nın çağlayanı gibi köpürdü, taştı. Kirpiklerinin arasından yaşlar sızdıkça, gözbebekleri kıvılcımlaştı, kaynaştı... Ayakları oldum olası yolları adımlarken, sessiz ağlayan bakışları ekinlerin üzerinde titreşti. Yine sessiz sessiz dolukarak, kafilenin arkasından yürümeye çabaladı. Gönlünün feryadı, sızılı bir iç burkusu halinde, dudaklarının arasından kısık bir sesle meydan buldu...

Gövermiş mi Gökdere' nin ekini?
Düz Ovalı kısa keser kâkülü.
Yol bekleyen gözden, yaşlar sökülü.
Kaldır kırat ayağını nallayım.
Nallayım da seni yâre yollayım...

Seyyah...

Garptan esen rüzgârlar, Kuşçular Köyü'nün ufuklarında fırtınalar kopardı... Küçük bozuklukları kabullenen cemiyetler, peşinden gelen biraz daha farklı bozulmaya kendilerini alıştırmanın rahatlığı içinde yaşıyorlardı...

Nefse hoş gelen bir hayattı bu... Önce köy odalarındaki oturaklı sohbetlerin yerini içki sofraları, sonra bu rezalete kumar masaları ve ırz düşmanlığı eklendi... Adam öldürmelere kadar varan medeniyet dışı rezaletler boy verdi... Açılan çirkin çığırların üzeri bir türlü kapanmak bilmiyordu...

Arz'ın üzerinde bozulmuş bir cemiyet gibi, Kuşçular Köyü'ndeki insanlar da nefislerinin hayvani arzuları istikametindeki akışta hayli mesafe aldılar. Manevî değerlere gönüllerini kapalı tutan insanlık, huzursuzluk bataklığında çırpındıkça boğulmaya mahkûm gibiydi...

Son günlerde Kuşçular Köyü de artık dönüşü olmayan bir uçurumun kenarındaydı... Camide vazifeli imamın arkasında, en fazla üç-beş kişilik bir cemaat kalmıştı. Öyle zamanlar oldu ki, Abalı içinde yaşadığı toplumun selâmete çıkabilmesi için, büyük gayretler sarf etti. Yolda belde rastladığı her insanı muhabbetle selâmlayıp dururdu. Israrlı, mülayim bakışlarının peşinden, dudakları ılık şefkat dolu hitaplarla muhatabına açılırdı:

— Sana Allah ve Resulünden anlatayım mı?..

Abalı bir türlü aradığını bulamıyordu. Sabahlara kadar ayet ve hadislerin ışığında gecelerini tüketen insan son günlerde tıpkı yağmur yüklü bulutlara dönmüştü...

Susuzluktan çatlayan toprakları buldukça, boşalmak istiyordu... İnsanlar aslında sağanak dolu yağmurlara muhtaçtı. Ne var ki, kör bir inat yüzünden kalpleri, gönülleri, hatta damarlarındaki kan bile kurumuştu. Ufuklarında bekleyen yağmur yüklü bulutlara sırt dönen topraklar gibi, onlar da maneviyata karşı bigâne kaldılar... Abalı boşalmak, gerçeği tebliğ etmek için, bu yörede aradığını bulamadı... Hoyrat, Ezder Ağa ve Hasan... Köyde sadece bu üç kişi ile sohbet edip, dertleşti.

Son günlerde hal ve tavırları yüzünden, alay konusu bile olmuştu... Ne zaman birbirine rastlayan iki insan lâtife etmeyi düşünse, Abalı'nın sözleriyle alay ederek gülerlerdi. "Sana Allah ve Resulünden bahsedeyim mi?"

Yanlarından geçerken konuşulanları hep kulak dolusunca duyardı... Bütün bunlara rağmen Kur'an kursu açtı. Kimse çocuğunu göndermiyordu. Bozukluğu hiç değilse bir noktasında durdurmak istedi, başaramadı.

Çağın bulanık seller gibi günaha koşan insanının, maneviyata iltifat etmeyişi, Abalı'nın hassas duygularını çubuklamış, sessiz akan gözyaşlarını tuğyana çevirmişti...

"Ah" etse akan gözyaşları, çok insanı boğacak kadar azametliydi. Buna rağmen kimseye beddua etmedi.

Aşağı yukarı dünyanın her yerinde değişmeyen bir kural vardı. Nedense insanoğlu, kendi içinden yetişen kıymetleri, hep ayarsız kefelerde tartardı. Altının değerini bilmeyip, pul gibi seyreden insanlar olur ya, tıpkı öyle. Abalı'nın kaderi de

buydu. Çevre köylerden grup grup insanlar, yollara düşüp, evindeki sohbet için gelirken, Kuşçular Köyü'nde üç kişiden maada kapısını çalan olmuyordu.

Aylar var ki, dört duvarın arasında adeta çileye girdi... Hoyrat ihtiyaçlarını Abalı'nın kendi imkânlarıyla karşılayarak hizmet etti.

Uzun bir inzivaya çekilişten sonra Abalı, son günlerde kabuğunu kırıp, çile kabından çıktı... Artık dış âlemlere doğru açılacaktı. Yöre köylerden gelen Israrlı davetlere icabet etti. Her uğradığı köyden günlerce bırakmıyorlardı... Maneviyatı gönüllerinde küllendirmeye başlayan insanlığa, İlâhî nağmelerin, nurlu ışıklarını yakıyordu. Uğradığı her köyde cemaatler süratle çoğaldı.

Uzun zaman geçmesine rağmen Kuşçular Köyü'ne bir daha uğramadı. Evini Hasan'a emanet edip, sırtına abasını aldığı gibi, seyyah olmuştu...

Hasan, Abalı'nın kuşlarına ve bahçesindeki çiçeklere doğrusu Abalı'yı aratmadan bakmaya devam etti...

Mevsim sonbahardı. Köyde küçük sürtüşmeler, gittikçe görkemli hadiselerin boy vermesine zemin hazırlamıştı. Vaktinde Küçük bozuluşlara umursamadan bakan insanlar, şimdi içler acısı hadiselerin verasında gözyaşı döküyorlardı...

Körlenen vicdanlar, artık tüyler ürpertici olayları meziyet, yüreklilik, en kirli işleri şeref sayacak kadar yozlaşmışlardı... Her sabah köyün ufkunda parlayan gün, yürekleri hoplatan haberlerle yeryüzüne arz-ı endam ediyordu... Artık yarınlar başka başka feryatlara gebeydi... Kan, kin ve gözyaşlarıyla örülü yarınlara...

— Falancanın kızını kaçırmışlar. Falan, filânı kurşunlamış.

— Filânca fakirin koyununu içki sofrasında meze yapmışlar. Ya da filân, falanın ırzına dolanırmış.

Gün iyice yükselmişti... Hasan yaprakları solan çiçeklere ve kafeslerinde nağmeler şakıyan kuşlara baktı... Acı acı öten tren düdüğü istasyonda sıra sıra dizilen vagonların haberini veriyordu...

Hoyrat, Abalı'nın bahçesine efkârlı pırıltılarla bakarak durdu. Sonra usul adımlarla Hasan'ın yanına yürüyüp, bahçeye girdi. Dede torununa selâm verdi. Kendisine hitap eden ses, Hasan'ın uzatmalı seyrini noktaladı. Dedesini görünce sevindi.

— Ve aleykümselam, diye mırıldandı...

Otoriter bir çehre, genç yiğide sual açtı:

— Neler yapıyordun burada?

— Kuşlara yem verdim.

— Güzel.

— Biliyor musun dede, şu köyde artık en güzel şey, kuşların birbirleriyle dilleşerek ötüşleri kaldı.

Hoyrat kahırlı konuştu:

— Öyle, diye mırıldandı. Her kapıda bir kaç kafes ve hapsedilmiş sürülerce kuş var. İnsanlar sırf onların güzel seslerini dinleyelim diye, hürriyetlerini elinden alıp, kafeslerinde tutsak ettiler. Güzellik dediğin de bu mu?

Hasan görkemli bir hayretle dedesinin çehresine baktı:

— Ama bunun öncüsü Abalı oldu. Kötü şey olsaydı hiç yapar mıydı?

— Abalı'nın bahçe ve kafeslerini örnek alanlar, onun yaşayışını örnek alsalardı, daha iyi etmiş olmazlar mıydı?

— Yaşayışını sadece kınadılar. Hatta yaşamak bu değil, diyenler oldu. Herkes kendi kendisine ceza verdiğini sandı.

Hoyrat acı acı gülümsedi:

— Dünyayı iki kişi yaşar Hasan. Birisi veliler, diğeri de deliler. Veliler bilerek, deliler de bilmeyerek yaşarlar. Bunların arasında kalan iki sınıf daha vardır. İnsanlar ve gölgeler. Birincisi gerçeği yakalamış, kurtuluşu için aslına sadık kalarak yaşar, ikincisi, birinci sınıfın yere düşen gölgesi mahiyetindedir. Bu köyde yaşayanlar, sadece insanlığın kalıbını üzerinde bulunduran, gölgeler mahiyetindedir. Gölge, nasıl duymaz, işitmez, anlamazsa, bu köyün insanı da Abalı'yı anlayamadı.

Son günlerde Kuşçular Köyü halkı üçe bölünmüştü. Yukarı ki, Aşağı ki ve Orta obalı vardı şimdi... Çocukları bile bu bölünmeye ayak uydurup, obalar arası sürtüşmeyi hızlandırdı.

Hoyrat Aşağı, Baykuş Yukarı, Öfkeli Ortaoba'nın sayılı simalarıydı. Dillerin olur olmaz şeylere dönüşü, Eğri Ahmet'i coştursa bile, Hoyrat'ın korkusu kapılarının önünden geçmesine bile engel teşkil ediyordu. Zaman zaman aç kurtlar gibi fırsatlar kolladı. Gaflete düşmüş günlerini aradı. Bulamıyordu. Köyde vuku bulan hadiseler zincirine, içinde yıllardır kabarıp tuğyan olan intikamının alınış müjdesini ayyuka çıkartan, bir halka daha eklemek istiyordu.

Eğri fırsat kolladı.

Tillo içinde yanan değişik bir ateşin gittikçe körüklenen hararetine çareler arayarak eridi. Aslan Ağa hayat ağacının can damarına balta vurmuştu.

Kar ve Kan...

Yağışlar gitgide fazlalaştı... Tarlalar, sonbahardan kalma buğday artığı saplarla sararırken, tabiat aniden renk değiştirdi.

Ayazlı, sert bir havada, rüzgârın önünde uçuşa uçuşa yağan karlar, ağaçların dallarını ve uzaktan sarı çarşaf gibi gözüken tarlaların üzerini örttü.

Kış beklenmedik bir anda bastırmıştı... Kar bütün şiddetiyle yağdı... İstasyondan tren düdüğü duyuldu. Kömür yüklü vagonlar sıra sıra durdu.

Trenin istasyonda bekleme saati dolmuştu. Hareket memuru kalkış işaretini verdi. Makinist kulaklarda acı acı uğuldayan tren düdüğünü öttürüp, kalkışa hazırlandı.

Arka vagonlarda yüklü, siyah kömürlerin üzerini beyaz beyaz yağan karlar örtmüştü. Hareket anında arka vagonlardan bir tanesinin üzerinde bulunan çocuk, düdük sesiyle paniğe kapılmıştı. İki vagonun arasında soğuktan büzüşmüş titrerken, keçeleşmiş parmaklarıyla vagonun üzerinden kömürleri çekerek aşağıya atma çabasını bir kat daha hızlandırdı.

Trenin gittikçe hızlanışı, içinde bir ürperti hâsıl etmişti. Ayağını ara demirlerine oldum olası basmış, sol eliyle vagonun kıyısını sımsıkı tutmuştu. Hâlâ boş kalan eliyle eşelediği kömürleri, tren yoluna dökmeye çabalıyordu. İçindeki ürperti gittikçe

derinleşti. Göz ucuyla yollara bakarken, korkudan titremeye başladı. Tren biraz daha hızlanmadan, ani bir hareketle kendisini aşağıya bırakacak, müsait bir yer aradı. Soğuktan keçeleşen parmakları, zorla tutunduğu noktayı bıraktı. Kendine has sesler çıkararak yürüyen lokomotifin vagonları harekete geçer geçmez dengesi haliyle bozulmuştu. Yere atlamadan önce bozulan dengesini korumaya çalıştı. Ne yazık ki, bunu bir türlü başaramıyordu. Parmakları, kuvvet aldığı sert zemini aniden terk etti. Hareketi kurtuluşu başaramamıştı. Rayların üzerine dürelendi ve arkasından acı bir çığlık göklere merdiven kurdu.

Parmaklarıyla eşeleyip, yerlere döktüğü kömürlerden oldukça uzaklara düşmüştü...

Tren, acı çığlıkla birlikte frenledi... Çocuğun kanı rayların üzerine akıp donmuştu. Ne son sözünü, ne de son arzusunu duyan olmadı... Diller, "Bir teneke kömür yüzünden" diye dönecekti...

Ana oğlunun acı haberini alınca, dünyası başına çökmüştü. Kimseye dökemediği derdini:

— Dillerim lâl olsaydı, diye figanının arasında eritti.

Oğlunu bu çirkin harekete anası zorlamıştı. Kömür getirecek, birlikte ısınacaklardı...

Kış, Kuşçular Köyü'nü kasıp kavurdu... Son yıllarda köye pek misafir uğramaz olmuştu. Odalarda ateş yine yandı. Bacalar tüttü. Fakat bu farklı bir tütüştü...

Öfkeli, bakkalını içki şişeleriyle doldurup, süsledi... Kuşçular Köyü kan, kin ve azgınlığın arkasından yörede bir rekor olarak seçilmişti. Köy odalarının bacaları daha akşam günbatımına yakın, işte bu isyan sofralarının kuruluşu için tütüyordu. İçip kısırlaşan kafaların ceplerinde parası, evlerinde huzurları tükenmişti.

Kuşçular Köyü'nün kadınları artık müthiş bir çileye maruz kalmışlardı. Akıldan yoksun insanların cenderesine sıkışmış, dövülüyor, sövülüyor, horlanıyorlardı. Sinirleri gittikçe gerginleşen erkekler, öfkelerini çoğu kez kadınlarından aldılar. Kafası kırılanlar, gözleri yedikleri yumrukla moraranlar vardı. Gelişme çağındaki kızlar, dünya evine girmekten korkmaya başlamıştı...

Şimdi köyde göz dolduran sadece Ezder Ağa'nın kızı vardı. Sabah akşam dünürler, dünürcüler, gelip gelip gitti. Gençlerin dilleri, aynı isim üstünde ısrara durmuştu. Çevre köylerden bile talipleri vardı. Zeliha, hepsine de "olmaz" deyince, bu söz delikanlıları çileden çıkarmaya yetti.

Rabia'nın talebesiydi. Allah'ın yasaklarına gönül veren insanlar, onun erkeği olamazdı. Rabia'nın hayat sırrını yüreğinde saklayıp, babasına direndi...

— Evlilik oyuncak değil, dedi. Gönlünde Mevla'sına yer vermeyen çürük kalpli insanların nikâhı altına girmek, bana intihar gibidir...

Ezder Ağa Zeliha'yı kıramadı. Kızının aradığı hüviyette bir talip buluncaya kadar bekleyecekti.

Köy artık azgın insanların yaşadığı bir köydü... Korkusundan dışarılara çıkamadı. Arkasından edilen lâflar, hesapsız tehditler, yüreğinde sönmeyen alevler gibi yandı.

Çavdarlı Köyü'nden isteyen delikanlı da, ısrarını uzun zamandır sürdürüyordu. Zeliha iman yönünü araştırdı. Aradığı vasıfta olmadığını öğrenince, cevabı kendi köyündekilere verdiği gibi olmuştu...

Kış şiddetini azalttı. Çavdarlı Köyü'nün gün yanığı yüzlü delikanlısı, gönlündeki ateşin işkencesine artık dayanamıyordu. Her gün biraz daha sararadı, hırpalandı ve yıprandı. Zayıflıktan avurtları dişlerinin üzerine kadar çukurlaşıp kaldı.

Çavdarlı Köyü'nün adamları, Zorlamışlar'ın Kenan'a "kara sevdalı" demeye başlamışlardı. Kenan, baba dostu Ezder Ağa'nın evine, ileri tarihlerde bir kaç defa misafir olmuştu. Bir defacık göz ucuyla Zeliha'yı görüşü, gönlünü Kuşçular Köyü'nde bırakmıştı.

Evin tek oğluydu. Babası ne yapacağını şaşırdı. Önüne gelene yalvardı. Hatta bütün servetini vaat etmesine rağmen, istekleri olmadı. Kenan da çağın azgın gençlerinden birisiydi. İçindeki ateş büyüdükçe, teselliyi içkide buldu.

Baba, gizlice bir pazarlık için, bugün Kuşçular Köyü'ndeydi. Zeliha'nın dayısı Köse Hüsnü'nün ocağı başına çöküp, yalvardı. On binler, yüzbinler vaatlerde bulundu.

Köse'nin kadını, fiskoslu konuşmalardan kuşkulanmıştı. Önce hizmet bahanesiyle yanlarına sokulup, kulak kabarttı. Sonra, dışarıya çıkmasını emreden bir sese, gönülsüzce itaat etmek zorunda kaldı.

Ocaktaki ateşin üzeri küllenmiş lâmbanın fersiz ışıkları odayı güçlükle ısıtmaya çalışıyordu. Köse maddenin karşısında masum bir yüreği satılığa çıkartıp gaddarca bir fiyat biçti.

Pazarlık tamamdı. Yeğenini kendi elleriyle kaçırıp, Çavdarlı Köyü'ne teslim edecekti...

Baba, Köse'nin istediği paranın bir miktarını peşin verdi. Sonra, gecenin yarısında, Kuşçular Köyü'nden atına binip, soğuk havanın rüzgârına karşı atını kamçıladı. Karların ağarttığı yollardan gölge gibi süzülüp, uzaklaştı. Evin kadını çatlayacak gibi nefes alıyordu. Darda kalmış yüreğini serinletebilmek için erkeğine boşaldı.

Soğumaya başlamış odanın loş ışığında, erkeğinin çehresine lanetleyici pırıltılar gönderip, iğrenerek baktı.

— Anlamadı belleme. Galleşçe bir pazarlık ettin.

Köse pişmiş kelle gibi sırıttı. Kibritini çakıp, dudağındaki sigaranın ucuna götürünce, suratındaki sevimsizlik iyice ortaya döküldü...

— Yapmamalısın bunu. İnsan öp öz yeğenini satar mı? Dayı, baba yarısı gibidir. Bundan böyle, dayılık-emmilik bilem kalktı ortadan, öyle mi?

Köse:

— Ne var bunda, diye öfkelendi.

Haklı adamlar gibi yüzündeki deriler inadına gerginleşti.

— Zengin bir aile, diye bağırdı. Zeliha'ya mehel bir yuva bulmak, O'nu satlığa çıkartmak demek midir?

— Galleşliğin de müdafaası olur mu?

Köse:

— Sus! diye bağırdı. Böyle bir şeyi duymadın. Duydum dersen, dilim dilim ederim seni.

Kadın varlığından usanmış bir çehrenin bıkkınlığı içinde baktı:

— Beklenir, dedi. Yeğenini satan, kadınına neler etmez ki...

Köse, elinin tersini çevirip havaya kaldırdı... Vuramamıştı.

Şerife kadın, haksızlıkları buruk bir acıyla yutkuna yutkuna sustu. Artık kimselere bir şey diyemeyecekti. İçini kemiren bu sır, sinesini parçalaya parçalaya sahibine kalacaktı.

Kayıp Kuşçular Köyü'nün üzerine akşamın alaca karanlığı çökmüş, gün yavaş yavaş soluyordu...

Zeliha dayısını ziyaret için geldiğinde, evde yengesinden başka kimseler yoktu. Şerife kadın, erkeğine korkusundan "Dur" bile diyemedi. Köse yeğeninin önce ağzını, sonra ellerini bağladı. Zeliha'nın dünyası başına yıkılmıştı.

Hava iyice kararmıştı. Köse atını kapıya çekip, Zeliha'yı kalın bir battaniyeye kıskıvrak dolayıp, eyerin üzerine sardı. Ortalarda kimseler yoktu. Buna rağmen köyden çıkıncaya kadar, korkusundan akla karayı seçti...

Şerife kahır dolu gözlerle, pencerenin camından peşleri sıra gözyaşları süzerek baktı.

Vakit oldukça ilerlemişti. Az sonra ağabeyisi gelip, kardeşini sordu. Şerife'nin kuruyup, çatlayan dudakları:

— Gelmedi, diye ses verdi.

Ağabeyisine Kayış Mahmut derlerdi. Rana'nın babası, Zeliha'nın ağabeyisi olurdu. Onları yıllardır rüzgârın sert esişinden bile sakınmış, saklamıştı.

— Bu saatte, diye mırıldandı.

Gecenin kör karanlığı, köyün üstüne çöreklenirken, kapkara bir haber daha Kuşçular Köyü'nün ufuklarında dalgalandı:

— Zeliha kayıpmış.

— Kaçmıştır.

— Bence kaçmaz o kız, kaçırılmıştır.

— Vah vah!..

Gecenin bir yarısında Rabia'dan da soruldu:

— Uğramadı, diye hayıfsındı...

Rabia'nın yüreğine üzüntüsünden hançer gibi sancılar saplandı.

Vay Ali gevrek gevrek güldü:

— İyi bir kızdı. Düşmanlık eden olmuştur.

Sorulan çok evin insanını, bu yeni haber yaraladı. Delikanlılar bir hayali daha yitirip, zayıf umutlarının üzerine derin bir çizgi çekmişlerdi... Çokları:

— El mi yaman, bey mi yaman? diye rahat konuştu.

— Erkek milletine inat olur mu hiç?

Kuş uçmaz, kervan geçmez dağlardan, izler sürüldü.

Köse işini çabuk bitirmişti. Tenha yollardan geri dönüp, atını ahıra bağlayalı çok olmuştu. Eve girdiğinde asabı bozuk, titiz ve huysuzdu.

Evde ocak başına oturmuş, karalar bağlarcasına yas eden kadınına bakıp, başucunda hayalet gibi durdu. Tedirgindi. İçli kadın, efkâr bulutlarının sıkıştırdığı gözbebeklerini erkeğine çevirip, ıstırabı deşilen gönlünün tercümanı oldu.

— İletip geldin, demek.

Köse'nin vücudu, boşalan sinirlerinin etkisiyle titremeye durmuş, çenesi heyecandan birbirine vuruyordu...

— Üşümüşüm, dedi. Ocağı iyice bir yak.

Şerife perişan bir gönülle yerinden doğruldu. Köse boşalan minderin üzerine yıkılır gibi çöktü.

— Donuyorum, diye kekeledi. Çabuk ol biraz. Koyulaştır.

Şerife kadın, Köse'nin sarsılan bedenini, endişe çarkına dolayan bir haber tazeledi:

— Az önce Kayış Mahmut geldi.

— Eee?..

— Zeliha'yı sordu.

Yüzünün rengi iyice külleşmişti.

— Ne dedin? diye mırıldandı.

— Yalan söyledim. Uğramadı dedim. Beğendin mi?

— İyih!.. diye bitirdi.

Şerife ocağa odunları koydu. Küllenmiş ateşi üfleyip parlattı. Ateş koyulaştı. Koyu dumanların arkasından alevler yükselip, bacayı sardı.

Köse'nin gözleri alevlerin üzerinde baygınlaşıp, kalmıştı. Şerife'nin yeni bir sorusuyla irkildi. Dalgın bakışları alevler gibi yandı.

— Erken döndün.

— İşim er bitti.

— Erinde geçinde kız olup bitenleri anlatmayacak mı? Bari köye rüsva olmadan, varıp gurbet illerde mekân tut.

Köse kendisinden emin bir çehreyle Şerife'ye bakıp:

— Söylemez, diye mırıldandı.

— Ağzı her zaman bağlı kalacak değil ya. Ar edecek bir yanı mı vardı kızın?

— Yoktu.

— O vakit söyler.

— Söylemez, dedim sana. Kız gönüllüydü.

Şerife kadın, bu sözün üzerine acı acı güldü.

— Zaar, tam gönüllü gidişiydi.

— Yolda düzeldi.

— Teslim ettin, demek.

— Ettim ya. Bir güzelce teslim ettim.

— Vücudun titriyor, vicdan azabına tutulmuş gibisin.

— Çay pişir, dedi. Isınınca geçer. Dışarı çıkıp, ben de arıyormuş gibi yollara çıkayım. Sakın ol, sen de yâda sır vermiyesin. Şayet verirsen, halimiz gümanımız kötü. Cahallık ettik ama oldu bir kere. Sen de unut bütün bunları. Unut...

Kadın:

— Zor, dedi. Ama ne yaparsın ki, eksik eteklik var ucunda. Boğazım kısık...

Ezder Ağa, Kayış Mahmut, günleri peş peşe sıralayıp, yitik aradılar. Yoktu. Yer yarılmış da, adeta yutmuştu.

Dışarı köylerden isteyen ne kadar adam varsa, hepsini evinden jandarmalar aradı, yoktu...

Ezder Ağa, malını davarını satıp, yollarda harcadı. Rana'nın iki gözü iki çeşme olup, halasının arkasından yas etti. Artık Rabia ablasına Kur'an dersi almaya bile gidemiyordu. Hep gönlü Mevla'sında, elleri karıncalaşırcasına duada bekledi...

Mevsim değişmişti. Dumanlı'nın etekleri yeniden yeşerdi. Toprak sinesinden çıkardığı çiçeklere koku verip, esen rüzgârların önüne kattı. Köyde bir fısıltı alevlenip, daha fazla meydan bulamadan söndü. Yakınlarına ulaşamadan yarım kalan, belki de devresini tamamlayamadan üstü örtülen bir fısıltıydı bu. Kim bilir, belki de fütursuzca dönen dillerin bir iftirasıydı...

Diller:

— Tillo, dediler... Asiye, dediler ve mektuplardan söz etti-

ler. Sonunda her şey unutuldu. Fısıltıların üstü ölüm korkusuyla örtülüp küllendi. Sonra:

— Hoyrat, dediler, Aslan Ağa, dediler, Hasan, dediler. Şiddetli bir korkunun telâşesiyle dillerin pervanesine verilen sözler kesilip, sükûta vardı.

Kuşçular Köyü'nde kuşlar eskisi gibi öttü... Çiçekler yeniden, eski güzellikleriyle ve nefis kokularıyla bahçelerde arz-ı endam ettiler. Kuzular eskisi gibi meleşti. Çağlayan eskisi gibi köpüklü aktı. Sürüler eskisi gibi kırları yamaçları tuttu, çobanlar yine eskisi gibi dağların, tepelerin ve ovaların sessizliğine türküler bıraktı.

Çimenler, kekikler, yaban gülleri, eskisi kadar endamlı ve görkemli boy verdiler... Sürü, kış boyu önüne verilen kuru otlardan bıkmış olmalı ki, kırlara, yamaçlara salıverilince meledi, oynaştı, coştu...

Selim, yine köyün sürüsünü önüne katmıştı... Dumanlı'nın eteklerindeki boz topraklarda koyunları yaylıma bırakınca, yaylara doğru çıngırak sesleri tempo tuttu. Çoban köpekleri, tepelerin eteklerinde uzun uzun havlayıp, haberleşti.

Güneş, nemli toprakların üzerine kristal ayna gibi şavkını yaldızlarken, toprak ince ince terler söktü.

Çoban, kulaklarını çan seslerinden, gözünü sürüden ayırıp, direksiz gökleri seyre dalmıştı. Başucunda bölük bölük dönen kuşların, elbette bir bildiği vardı... Tepenin eteğindeki tarlanın ortasına bölük bölük iniyorlar, katar katar göklerde dolanıp, ciyaklaşıp, figan ediyorlardı. Selim kuşları hayretle süzdü. Göklerde acı acı kanat çırpıp, tarlanın ortasındaki taş yığınlarının üzerine inip çıkışları, Selim'in içindeki endişeyi körükledi.

Çobandı... Az çok kuşun kurdun dilinden anlardı. Kuşların toplu halde viyaklaşıp, telaşlı uçuşlarını, yeryüzüne inip kalkışlarını, pek iyiye saymazlardı. Tedirgin adımlar, vehim dolu bakışlarla, taş örgüsüne doğru yürüdü. Hedefine yaklaşırken içinde şüphesini körükleyen bir endişenin kıpırdanışı, dürtüşü vardı. Taş yığınının başına gelince, kuşlar ürktü. Acı çığlıklar koparak havalandılar. Hayret ifadesi bakışları, hâlâ ürkek bir seyir içerisindeydi. Gittikçe biraz daha telâşlandı, sabırsızlandı... Böyle hallerde kuşlar, kuzgunlar, leş başında uçuşup dönerlerdi. Zaman zaman başına kadar alçalıp, sonra öfkeyle havaya kalkan kuşlar, velveleyi çoğalttı...

Selim, taş yığınının üzerine doğru bakıp, bir iki taşı elleriyle araladı. Gözleri içten gelen bir ürpertinin tesiriyle alev alev yandı. Titreyen parmaklarını hışımla geriye çekti. Hayret kümeli bakışları hâlâ aynı noktada çivilenmiş gibiydi.

Korkmuştu... Taş yığınının başından geriye vehimle çekildi. Taşların arasında yelpaze gibi açılmış, kirli, kar sularıyla yıkanmış, uzun bir kadın saçına rastlamıştı. Bön bön bakan gözleri, yarım yamalak bir çehreyi görür gibi olunca ürperip, çekilmişti:

— Zeliha, diye mırıldandı...

Yönünü sürüden yana çevirip, titreyen bacakları eğile büküle, sürünün yayıldığı alana doğru yol aldı.

Arkadaşı, köpeğinin zincirine asıla asıla Selim'in yanına sokuldu.

— Neymiş kuşların dönüp durduğu şey?..

Uçuk benizli çoban, güçlükle konuştu:

— Zeliha, diye mırıldandı.

Diğer çoban:

— Ne? Zeliha mı? diye hayretini ortaya koydu.

Dalan bir nefes:

— Zeliha, dedi. Öldürüp gömmüşler zavallıyı.

— Koş o zaman köye haber ver.

Figanlar gökleri tuttu ve hemen arkasından Dumanlı'nın eteklerine doğru koyu bir kalabalık sökün etti. Ezder Ağa, Kayış Mahmut, kadın, kız, kızan, figanlar arşa yüksele yüksele, yollarda amansız bir yarış başladı. Aralarında Köse Hüsnü bile vardı. Benzi uçuk, rengi iyice külleşmişti. Koyu bir üzüntünün tesiri altında, hıçkırırcasına ağladı. Bilmeyenler, "Dayı yüreği" diye acındılar.

Çoban doğru görmüştü. Kuşlar kalabalığı görünce, yüksek yüksek havalandı... Yerde insanlar, gökte kuşların feryadı, içler acısı bir manzara teşkil ediyordu. En önde gelenlerden Hoyrat, taş yığınını soğukkanlılıkla birer birer araladı. Zeliha'nın kuşların didikleyişinden tanınmayacak hâle gelen çehresi, açığa çıkınca, Ezder'in gözleri yuvalarından çıkacakmış gibi irildi... Başı döndü ve Ezder'in suratına inen yaşlı bir ihtiyarın tokatı kalabalığı şaşırttı... Şaşırttı amma, o tokat bile Ezder Ağa'nın aklını atmasına mani olamadı.

Dumanlı'dan hareket eden koyu bir kalabalık, siyah bir battaniyenin arasına sarılı olan genç kızı getirirlerken, diller hayretle fısıldadı:

— Daha etleri bile dökülmemiş... Sanki bugün gömmüş gibi sıcak, dediler.

Kayıp Mahmut'un gözyaşları, damarlarındaki kana katık olup, içine içine aktı. Ağzını bıçak açmıyor derler ya, tıpkı öyle... Göz pınarları kurudu, dil kilit vurulmuş gibi lâl oldu. Derin düşüncelerin komasında, Köse Musa'ya dayana dayana ge-

lirken, Ezder Ağa, Hoyrat'ın kontrolü altında köyün içine girdi... Kadınlar son vazifelerini tamamlayıp, Zeliha, koyu bir matem içerisinde toprağa verildi...

Ezder Ağa, Hoyrat'ın yanındaydı... Dengesiz konuşup, zamansız kahkahalar tazeliyordu...

Mahmut yanlarında anlaşılan, iyiden iyiye sıkılmıştı... Dışarıya çıkıp, efkâr yüklü bir sigara tellendirdi... Akşamın yeni yeni koyulaşan karanlıkları arasına sitem sitem tüten dumanlar üfledi... Karmaşık düşüncelerin adamıydı. Oldum olası adımlar tazeledi. Dayısı, Köse'nin oturduğu evin cümle kapısına kadar gelmişti... Anlaşılan içindeki sıkıntılara az da olsa teselli bulabilmek için burayı seçmişti. Evin dış kapısı hafif aralanmış duruyordu... Usulca itekleyip, içeriye bir gölge gibi süzüldü.

Uzun, karanlık antreden seslerin geldiği odanın kapısına doğru yürüdü. Önce fısıltı halinde duyduğu sesleri, şimdi açık seçik işitiyordu. Konuşmalar dikkatini çekmişti. Odanın kapısı önünde koyu bir merakla durdu. İstemeyerek bile olsa kavgaya dönüşmüş, ailevî bir münakaşayı dinliyordu. Dinledikçe bir şeyler sezindi... Beklenmedik sırların kirli yumakları sökülmeye başlamıştı. Evin kadını kocasına:

— Utan! diye bağırıyordu. Nasıl da kıydın?

Köse:

— Sus, diye öfkelendi. Duyan olur.

— Nasıl yaptığını anlatmadan susmam.

Kararsızlık içinde çırpınıyordu. Hayatını tehdit eden sırrın unutulmuşluğa terk edilmesini istiyordu... Yalvarmaklı bir çehreyle kadınının suratına bakarken, yumuşak bir tavır takındı. Öfkesini yudumlaya yudumlaya hâdiseyi anlatırken, kızdığını sezdirmemek çabasındaydı...

— Bildiğin gibi kaçırdım... Götürüp Kenan'a teslim edecektim. Yolda iyice hırçınlaştı. Sarılı durduğu eyerin üzerinden çırpına çırpına sağlayıp, eyerle birlikte atın karnının altına döndü. Ben de iyice üşümüştüm. Kızdım, elimdeki kamçının sapını başına vurdum. Anlaşılan ölçüyü kaçırmış olmalıyım ki, yaşamadı. Bir iki defa nefesini yokladım, tükenmişti. İçinden yürüyüp geçtiğimiz tarlanın ortasındaki, taş yığınlarını görüp, yanına vardım... Ellerim donasıya kadar taşları aralayıp, çukur açtım. Sonra açtığım yere gömdüğüm gibi, tenha yollardan eve döndüm. Artık merak edecek bir şeyin kalmadı. Bir daha bana böylesine bir soru sormamaya alış. Alış ki, beni her soru soruşta öldürmeyesin.

Kadının benzi uçuk, gözleri nemliydi... Hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Anlaşılan susmak, olanları unutmak, korkunç bir hâdisenin üzerine kül dökmek elinde değildi... Ağlayan bir ses:

— Vicdanın hiç sızlamadı mı? Bir de utanmadan gömdüğün cesedi çıkarmaya gidenlerin başında koştun. Oradan senin cesedin gelseydi olmaz mıydı? Hiç değilse büyük Rabbim beni de kurtarmış olurdu...

— Sus, diye bağırdı... Önce bir kol havalandı, sonra bir el havada yaprak gibi açıldı ve kızgın bir tokat, kadının suratında kırmızı kırmızı lekeler bıraktı. Öfkesi yüreğinin başında düğümler atan kadın, ahının ıstırabını içine göme göme sustu.

İçeride, çaresizliği yudumlayan kadın, kapının arkasında hayret komasına giren Mahmut, perişandı... Yorgun adımlarla geldiği yollardan usulca geriye döndü. Dumura uğramış kafasında gelişen bir sürü problemi sonuca bağlayamamanın ıstırabını çekerek yürüdü.

Takip

Bahar iyice kocamıştı... Mevsim taze bir yaza kucaklarını açtı... Artık meyveler dallarında ekinler başaklarında sararıp olgunlaşmaya yüz tuttu... Mahsul zamanıydı...

Kuşçular Köyü kendisine yeni bir deli buldu... Oldukça zararsız deliydi bu. Yorulduğu yerde uzanıp yatan, çocukların, irilerin doyasıya alay ettiği mülayim bir deli...

Eski Ezder Ağa'nın, yeni hüviyetiydi bu. Hayatta unutamadığı birkaç şey kalmıştı... Bunlardan bir tanesi rast geldiği yerde, çimenleri ve kurumuş toprakları seccade yapıp, huzura durmaktı. Kim bilir, belki okumasını bile bilmiyordu... Bazen uzun uzadıya, bazen oldukça kısa bir ibadet için kıyamda duruyor, secdeye varıyordu...

— Zaman zaman dudaklarından çıkan (ah)ın harareti dünyayı ateşe verecek kadar yamandı.

Kayış Mahmut, babasının halini gördükçe, kanı damarlarında kurur gibi oldu. Günlerdir düşünceleri gitgide derinleşiyor bir çıkış noktası arıyordu... Görenler bu dalgınlığının sebebini babasının perişan haline, kız kardeşinin uğradığı akıbete bağlıyorlardı.

İç dünyasında gitgide kabaran, benliğini yiyip bitiren canavar yapılı bir kurttan yakasını kurtaramamıştı. Kadını, hatta kızı

Rana bile onu bir türlü anlayamamışlardı. Hayatında bir durgunluk noktası başlamıştı... Gece gündüz beyninde hep aynı şeyleri kurdu. Vicdan terazisini ayarlayıp ayarlayıp bir şeyler tarttı. Anlaşılan ölçü bitmiş, sonuca varmıştı...

Son günlerde işine gücüne bakamaz oldu. Belki de tek düşüncesi aldığı kararın icrasıydı... Zaman zaman istasyona doğru yönelip yürüdü... Orada bir şeyler aradı... Köse istasyonda işçiydi. Amansız bir takiple günlerdir peşini bırakmadı.

Yine durup dururken, duyguları ayaklarını harekete geçirdi. Saatine baktı, akrep yelkovan, on ikinin üzerinde buluşmak üzereydi.

— Paydos saati yakın, diye mırıldandı.

Evleri, istasyonun bulunduğu bölgeye ancak on dakikalık bir yoldu... Pencere önündeki sedirin üzerinden kalkıp, dış kapıya doğru yürümeye başladı...

Rana:

— Baba, diye seslendi... Nereye?

Durdu, başını hafif bir kımıldama ile sesin geldiği tarafa çevirdi... Istırap kümeli çehrenin üzerinde yuvalanan baygın bir çift göz, kızını duygusuz, bön bakışlarla seyretti...

Rana, kendisine istikamet çizip, adımlarını tazeleyen adamın arkasından ısrarlı pırıltılar yansıtırken:

— Yemeğin hazır, diye seslendi... Bari yiyip öyle gitseydin...

Mahmut kulağına uğultu halinde gelen konuşmalara aldırış bile etmedi... İç âlemine gömülü düşüncelerini derinleştire derinleştire sokak kapısından dışarıya süzülüp uzaklaştı.

Rana, peşi sıra derin bir nefes çekti... Bu nefes belki de ba-

basına kızmışlığın sinesinde derinleşen burkusuydu...

* * *

— Sofraya gelsene, diye mırıldandı.

Mahmut sükûtu ilk defa bozuyordu:

— Yiyesim yok.

— Hep döneceksin diye yemedik.

Hararetten par tutmuş dudakları aralanırken, Rana'nın masum suratına bakınca, gözleri dolu dolu oldu...

Köyün içindeki kaynaşmalar bir anda koyulaşmıştı... Evlerinin kapısından sesler duyulmaya başladı... Çocuklar, yaşlılar, oturdukları binanın meydanında, hatırı sayılır cinsten bir kalabalık meydana getirmişlerdi.

Gürültüler, evin duvarlarına şamar şamar çarpıyordu. Rana, birden hayrete düşmüştü. Gönlünü soğutabilmek için, pencerenin dibine kadar yaklaşıp, hüzünlü bakışlarla dışarıları seyre koyuldu... Hayret ifadesi bir ses:

— Baba, diye mırıldandı. Kapımızın önünde geçilmez bir kalabalık var... Sonra sanki köy bölünmüş... Dışarıya baksana baba. Köyün yarısı bizim kapıda hörelenmiş, diğer yarısı istasyon tarafına doğru koşuyor...

Mahmut, isteksiz bakışlarını pencereden uzaklara aksettirdi... Rana pencereden dışarıyı seyreden babasına yeniden mırıldandı:

— Bak içlerinde yengem de var... Kalabalığı yara yara istasyona doğru koşmaya başladı...

Mahmut, Şerife kadını da görmüştü... Evin kadını pür telaş içinde camın kıyısına yaklaşıp baktı:

— Doğru, diye hayretini ortaya koydu. Şerife de var... Baksana, paralanır gibi koşup gitti...

Mahmut'ta hâlâ bir kıpırdanış ya da ilgi yoktu. Evin kadını tahammül duvarını yıkıp, erkeğine yüksek bir sesle bağırdı:

— Duymuyor musun? Dayının karısı ağlayarak istasyona koştu.

Beynini kemirmekte olan düşüncelerin ağırlığı, Mahmut'u yorgun düşürmüştü...

Kadın erkeğinden ses çıkmayınca pür telaş içinde sokak kapısına doğru koşmaya başladı... Mahmut'un gözlerinde ani bir şimşek çakıp dudakları alevli bir emirle açıldı:

— Duuuur!..

Kadın, öfke saçan sesin azametiyle durup, çatlarcasına bir nefes aldı... Anlaşılan çok kızmıştı... Dönüp:

— Sen de hiç merak yok mu? diye bağırdı. Dayın istasyon işçisi, yengen ağlayarak koşup gitti. Üzerine ölü toprağı mı serpildi ki yerinden oynamaz oldun?

— Herkes koşsun, diye bağırdı. Ama siz durun...

Kadın şaşırıp kaldı... Kırık adımlarla pencerenin önüne sokulup, yeniden evin önündeki kalabalığı ve istasyona doğru koşuşanları seyretti... Mahmut kapkara bir sükûtun kuyusuna düşmüştü.

Az sonra, evlerinin önünde biriken seyirci cinsinden kalabalık, usulca istasyon tarafına doğru çekilmeye başladı... Köy, birdenbire boşalmış, ortalık uğultulu bir sessizlikle inliyordu...

Bir horoz yine vakitsiz öttü, kapılarında zincire bağlı duran koyun köpeği, acı acı uludu... Kafesteki kuşlar, köyün sessizliğinden pirelenip adeta figan edercesine dertli dertli şakımaya

başlamışlardı... Anlaşılan iniltili sessizlik, onları bile çileden çıkarmıştı...

Köyün istasyona uzayan yolundan askerî bir jip, klakson çala çala yollardan tozlar kaldırıp geçti...

Vakit bir saat daha kocamıştı... Rana yaşlı pırıltılarını istasyon yolundan çekmeden baktı baktı... Köyün cami avlusundan alınan dört ayaklı sal, iki gencin omuzlarında istasyona doğru götürülürken, Rana sükûtu bir kere daha ihlâl etti:

— Baba köyde kara bir haber var... Sen uyuşup kaldın...

Acı ve ıstırabın, sinesinde yaman ağlar ördüğü bir zamandı. Yüreği darda kalan kadın erkeğine, yalvarmaklı gözlerle baka baka konuştu:

— Hâlâ bir şeyler anlamamış gibi bön bön yollara bakarsın. Söylesene Mahmut, bu yolların ötesinde neler var?

Mahmut, ciğerlerini şişirircesine derin bir nefes aldı. Rana değirmen taşının arasına sıkışmış buğday tanesi kadar darda daydı:

— Baba, diye hayıflandı. Şu üzerine çöreklenip kalan kâbusu güzelce bir soyunup at. Şu evin ufkunda hörelenip kalan yaslı sükûtu güçlü bir sesle boz... Suçlu musun yosam, tuttuğun yas damarlarındaki kanı donduracak kadar yaman mı?..

Hepsinin gözleri birden yolların üzerinde parladı. Kalabalık köye doğru sökün ederlerken, askerî jip kapılarında fren sıktı... Arabadan, üç jandarma eri bir başçavuş indiler... Tüfeklerin mekanizma sesleri yüreklerini ürpertmişti. Camı açık pençereden, içeriye kızgın bir ses girdi:

— Mahmut Çelik!.. Kanun namına teslim ol...

Kadının ve Rana'nın suratına hasret yüklü duygularla bak-

tı... Kısık bir ses, daha ilk defa sır veriyordu:

— Bana yolculuk var, diye mırıldandı. Allaha ısmarladık...

Rana babasına dolan gözlerle bakarken hıçkırdı:

— Sabahtan beri bunları bekliyordun demek?

Kadının dudakları büzüldü, sonra:

— Nereye? diye hıçkırdı...

Rana yüzüne bir kazan kaynar su boca edilmişçesine sıkıntı terleri döküyordu. Sokak kapısına doğru yürüyen babasının arkasından koşup:

— Babaaaa!.. diye feryadı bastı. Önüne gerilip kollarını boynunda düğümledi.

Mahmut engele rağmen yürümeye çabaladı... Gözleri ıslak ıslaktı... Belki de ağladığını kimseye sezdirmemek için yürüdü... "Teslim ol" sesleri içeriyi doldururken jandarmaların arasından süzülen bir kadın, yel gibi savrulup kendisini evin açık kapısından içeriye attı... Başçavuş kızmıştı. Jandarmalardan birine dışarıda kalmasını emredip, ikisine:

— Beni takip edin, diye komut verdi...

İçeriye feryatla giren, Köse'nin kadınıydı... Evin avlusunda Mahmut'la göz göze gelmişlerdi... Olduğu yerde mermerleşen adama, Şerife kadının ıslak gözlerinden sitemler yağdı...

Tavrından, halinden kadının sinesinin parça parça olduğu besbelliydi... Ağlamaktan kısılan sesi, çatal çataldı... Hararetli kurumuş dudakları yaslı bir mırıldanışla aralandı:

— Söyle hele Mahmut, yaptığın iş sana mehel düşer miydi heç?

Kadının hitabı, arkasından gözyaşları daha da irileşti, çoğaldı:

— Mehel miydi? diye feryadını yükseltti...

Mahmut, yengesinin suratına durgun pırıltılarla bakarken, ciğerleri parçalanırcasına bir nefes tazeledi:

— Sen mehel dedin, ben de yaptım...

Sızılı bir ses hayret doluydu:

— Ben mi? diye mırıldandı.

Mahmut:

— Sen, dedi. Sen söyledin ben de yaptım...

Kadının kanı damarlarında kurumuştu... Jandarmalar hemen etraflarını çembere alıp, hararetli konuşmalara bir nebze kulak kabarttılar... Yorgunluktan acıdan perişan düşen kadın, iskeletini ayakta tutabilmek için direnirken, hayretle sordu:

— Evimin erkeğine he?...

Mahmut'un damarlarındaki kan kıpırdanırken:

— Yenge, diye haykırdı. Tek şahidim sensin... Her şeyi senin ağzından dinledim... Zeliha'nın bulunup tam toprağa verildiği gece...

Dayısının kadınıydı... Rana da, eşi de şaştı... Dumandan heykeller gibi titreşirlerken, Mahmut'un bakışları önce ananın sonra kızının üzerinde ısrar etti...

Şerife, donuk bir çehreyle Mahmut'a bakarken, mırıldandı:

— Demek duydun... Duydun da, benim yüreğimi yasa, ellerini kana beledin öyle mi?

Rana, daha yeni yeni bir şeyler sezmişe benziyordu:

— Baba, diye hıçkırdı...

Kollarını keklik kanadı gibi açıp, babasının boynuna doladı. Evin kadını ayyuka varan bir hıçkırık tazeledi... Ezder Ağa, irilmiş gözlerle oğluna doğru yaklaştı...

Olgun düşünen bir kafa gibi, etrafı seyre durdu... Jandarma, daha fazla gecikmeyi sakıncalı bulmuş olmalı ki, Mahmut'un kollarında demir kelepçeler kilitlendi... Başçavuş sert bir emir verdi:

— Götürün...

* * *

Abalı uzun bir seyahatin arkasından yuvasına döndü... Kuşları iyi sayılırdı... Bahçesinde çiçekler yeniden boy vermiş, rengârenk serpilmişti.

Hasan, köyden havadisler verdikçe, yüzündeki deriler acı acı kırıştı... Kuşçular Köyü'nün durumu, her aklı başında olan insanı üzecek şekilde, olumsuz gelişmişti...

Köyde insanlar, kırda sürüler bile bölünmüştü. Her oba ayrı bir çoban tutup, koyunlarını kırlara salmışlardı. Her obanın gruplaşmış delikanlısı, diğer obanın sürüsündeki koyunları çalıp, rakı sofrasında meze yaptı. Artık kırlar, ormanlar, soğuk su başları, doğal meyhaneler haline gelmişti...

En güzel manzaraların bulunduğu yerlerde, şimdi en büyük günahlar işlenmeye başlanmıştı...

Şikâyetler gittikçe büyüdü, huzursuzluk gün geçtikçe biraz daha alevlendi... Artık Kuşçular Köyü'nün ufuklarında kan, kin, garaz bulutları kaynaşmaktaydı...

Yarınlar güç yetmeyecek hadiselere gebe kalınca, köyün ihtiyar heyeti toplandı... Anlaşılan felâketler zincirine bir yenisinin daha eklenmesine kimsenin tahammülü yoktu.

Ne köyün yıllanmış asırlık muhtarı Baykuş, ne de senelerin eskittiği insanlar buna hazır değillerdi... Geçmişten kimse üzerine toz kondurmaksızın bahsederken, geleceğe çareler aranıyordu...

Topluca oturup hâdiselere bir suçlu aradılar... Sonunda suçluyu bulmuşlardı... Bu köyde uğursuzluk, kuşların kafesler içine hapsedilişiyle birlikte başlamıştı. Kuşların dili bile anlaşıldı. Onların kulaklara hoş gelen şakıyışlarından lanet yağıyordu... Kendilerini kafeslere kapatan, hürriyetlerini ellerinden çalan insanlara, kulağa hoş gelen lisanlarıyla ağıt dolu lanetler okuyorlardı.

Kuşlar, kafeslere konulduktan sonra, bu köyde çözülme başlamıştı... Ve adı değişeli... Uğursuzluklar üst üste sıralanmıştı... Kuşlar uğursuz, kademsizdi... Son karar böyle alındı... Toplananların hepsi de aldıkları karara kendileri bile yürekten inanmışlardı. Kuşlar azat edilecekti... Karara karşı direnen olursa, bütün köye karşı gelmiş olacaktı...

Baykuş, bekçiyi çağırtıp tellâl ettirdi...

Minare sadece Ezan-ı Muhammediye'nin okunması için göklere yükseltilmişti. Baykuş muhtar olalı, hep tellâlı minarenin tepesinden çağırttı...

Kuşluk vaktinde göklere değişik bir seda yükseldi:

— Eeeeeey ahaliiiiii! Duyduk duymadık demeyin haaaaa...

Hava hararetli, gökler cam gibi parlaktı. Halk hayretler içinde tellâla kulak verdi... Adeta halkta işittiklerine inanmak istemeyen bir tavır vardı...

Çok geçmeden çoluk çocuk, yaşlı olgun, herkes köy odasının meydanlığında buluştu.

Tellâlı Abalı da duymuştu... Evinin bahçesinde çiçeklerle

uğraşırken, işittiği sese sadece bir tebessüm bıraktı... Anlaşılan bir emirdi bu... Bekçi öyle seslenmişti...

— İkinci tellâl sesi duyulanda herkes kafeslerinin ağzını açmış olacak haaaaa...

Kararın önüne geçemeyenlerden çoğu, matem havasına bürünmüşçesine üzgünlerdi...

Çok geçmeden herkes kafeslerini asılı yerlerinden indirdi. Kararı alanlar azılıydı. Kimse onlarla baş edemezdi... Hep bu yüzden derin bir teessürle ikinci emri bekliyorlardı... Kafeslerin içine hasret dolu pırıltılar yansıtan gözlerden çoğu ıslaktı...

Hüzün dolu bakışlar, dönüşü olmayan bir yolculuk için kuşlarını hazırladı... Her ev, azat ettikleri kuşların ardından, göklerde kanat çırpışlarını seyredecekti... Duygular ayakta, kalpler hazin bir üzüntünün akışında, tuğyana geçmişlerdi... Çokları haberi alır almaz kafesteki kuşlarının, sırtını, kanatlarını renk renk boyadılar... Hatta kuşların kanatlarına kına yakanlar bile oldu...

Derin bir üzüntünün girdabında, gönüller duygusallığın aşılmaz boyutlarına kement atmıştı... Azat edilen kuşlar, bir gün dönüp çatılarının üzerine, ya da pencerelerinin önüne gelip konarlarsa, herkes azat ettikleri kuşu tanıyabileceklerdi. Evlerin bahçesinde yaşlısı genci, derin bir duygu alış verişinde zamanı eritirlerken, bekçinin ikinci ve ayrılık saatini bildiren sesi Kuşçular Köyü'nün semalarında dalgalandı...

— Duyduk duymadık demeyin, herkes kafeslerinin ağzını açsın haaaaaa...

Duygusallıkların acısı, yüreklerin üzerlerine çöreklenip kaldı... İsteksiz, don hareketlerle kafeslerin kapıları açıldı... Kuşlar kafeslerden, matem dolu pırıltılarla salıverildiler...

Köyde önce ahenkli bir kanat şakırtısı yükseldi, sonra göklerde bir uçuş cümbüşü başladı... Güvercinler havada şeref taklaları attı, bülbüller şakıdı, köyün ufkunda bütün kuşlar hürriyet turları attı...

Bütün gözler hasretle yağmur bekleyen çatlak topraklar gibi göklere çevrilmişti. Gökyüzü, kanat sesleriyle ahenkliydi... Kuşlar katar katar havalandı, köyün üzerinde döneledi... Adeta hepsi de bir bayram sevinci içinde uçuşuyorlardı... Zaman zaman kaynaştılar, karıştılar.. Türlü dillerden ciyaklaşıp, şarkılar söyleyerek göklerde raks ettiler. Yeryüzündeki seyircilere gösteriler düzenleyip konserler verdiler...

Köyde kafesin kapısını açan en son el Abalı'nın elleri olmuştu.

— Bismillah, Ya Allah, deyip çömeldiği yerden kafeslerin kapılarını birer birer aralamaya başladı...

Kafeslerini boş bırakan kuşlar, yükseklere kanat çırpıp, havada en nazlı edalarla süzüldüler... Sıra kekliklere gelmişti. Onları da bıraktı. Çiftlerden bir tanesi havalandı, havalandı, havalandı... Kanadı kırık olan keklik, ilk heyecanla bahçenin ortasına kadar koşup durdu... Uçamayışından olmalı ki hüzünlü bir hali vardı... Önce ürkek pırıltılarla dönüp Abalı'yı süzdü, sonra yükseklerde kanat çırpan erkeğinin arkasından, ağıtlar yakan gözlerle içli içli baktı...

Kim bilir, belki de Düzova Köyü'nün ufuklarında şimdiye kadar böylesine kalabalık kuş kanat çırpmamıştı...

Herkes gibi bahçesinden Abalı da, uçuşan kuşları seyre durmuştu. Şimdi gönüllerde başka bir merak rüzgârı esiyordu... Gözbebeklerinde şaşkınlık ifadesi raks eden insanlar, aptallaştı. Akılları durduracak bir hâdiseydi bu. Kuşlar gökyüzünü birer birer boşalttı. Adeta uçuşurken semalarda anlaşma im-

zalamışlardı. Önce birer birer alçaldılar, sonra her kuş azat edildiği bahçenin etrafında dönmeye başladı... Kuşlar yuvalarını tanırlardı. Yine öyle oldu.

Her kuş, kafesinin bulunduğu evin saçaklarına tüneyip, kendilerini seyreden sahiplerine, masum pırıltılar göndererek bakıştılar. Anlaşılan, yorulmuşlar ve acıkmışlardı... Her yüreği yaralayan bu karar, doğrusu ibret vericiydi. Kafesinden uçurulup, hürriyeti kendilerine iade edilen kuşlardan, hemen hemen çoğu döndü... Dönmeyenler kör bir cesaretin vurdumduymazlığı içinde terk-i mekân etmişlerdi... Kim bilir, belki de yüksek bir heyecanın verdiği şaşkınlıkla yuvalarını kaybedip, yeni bir yuvaya, yeni bir hayat için kendilerini hazırlamışlardı...

Köyde, irili ufaklı her insan sevinçliydi... Sadece herkesin içinde yersiz bir korku ve endişenin izi vardı... Kimse yanlarına kadar sokulan, yuvalarına dönen kuşlara ellerini süremedi...

İhtiyar heyeti, dumura uğramış kafalarla, Abalı'nın bahçesine kadar geldi... Abalı, Hüseyin ve Hoyrat'la birlikte bahçesindeki, kanadı kırık kekliğin başındalardı.

Kafesler boşalınca yerlerine asılmışlar, kuşlar açık duran kapılarından içeriye süzülüp tünemişlerdi. Daha enteresan olanı da, gökleri tur edip geriye dönen kekliğin, havada süzülüp süzülüp aheste bir inişin peşinden Abalı'nın sağ omzuna konuşu olmuştu.

İhtiyar heyeti, ısrarlı bir seyir içinde bahçeye doldu. Peşlerinde bir sürü insan seli de vardı. Kalabalık, heyetin Abalı'ya son durumu danışmak için karar aldığını duyunca, peşlerine takılmışlardı.

Baykuş, elinde bastonu kubara kubara önlerine düşmüştü. Abalı'nın karşısında durup selâm verdi:

— Selâmün aleyküm Sofu.

Onu eskilerin çoğu "Sofu" diye çağırırlardı. Bununla beraber "Abalı" ismi daha çok söylenirdi.

— Ve aleykümesselâm...

Abalı can alıcı bakışlarla kalabalığı süzdü... Herkesin içine koyu bir merakın sindiği yüzlerinden belliydi... Baykuş, Abalı'ya manidar bakıp:

— Kuşlar azadımızı reddettiler, diye mırıldandı. Biz onları köye uğursuzluk getirdi düşüncesiyle salmıştık. Onlarsa, çok geçmeden kafeslerine geri döndüler. Sen buna ne mana verdin Abalı?..

Abalı, omzunda tüneyen kekliği eliyle okşayıp severken hem kalabalığa hem de Baykuş'a cevap vermiş oluyordu:

— Onları birer birer tutup, hazır yemeye bizler alıştırdık. Sofraları önlerine vakitli kuruldu, suları zamanında verildi. Hepsi de beklemedikleri bir rahata alıştı. Üstelik sıcak alâkalarından dolayı insanlara da ısındılar. Kimse onlara kötü davranmadı... Kesen, hırpalayan olmadı. Kafeslerinin içlerinde hepsine de, yepyeni dünyalar kuruldu. Onları önce yakalayıp hürriyetlerini çalmakla büyük hatalar ettik... Birdenbire dünyaları değişti. Yeni dünyalarına alışıncaya kadar korktular titrediler... Alışma döneminde eriyen her gün içinde binler kere öldürdük onları. Şimdi onlara ikinci bir ceza vermeye kimsenin hakkı yoktu. Vermek istediğimiz hürriyet, aslında hürriyetlerini ellerinden ikinci defa almak olurdu... Dedim ya onları hazıra alıştırdık... Bu rahatlık içinde mücadele güçlerini yitirdiler. Kuşları azat ettik. Tıpkı sokağa izin verilmiş çocuklar gibi...

Herkes Abalı'yı can kulağıyla dinledi... Sükût, hak verdiklerine bir delildi.

Köyde, kuşlar yeniden kafeslerinde şakıdıkça, çocuklar yaşlılar hepsi de sevindi... İnsanlar, gerçek manada suçlu aramadıklarının farkındaydılar. Ne var ki kimse bozuluşun esasını kendi nefislerine sormak istemedi... Allah'ın emirlerine sırt dönerek yaşadıklarını kimse düşünmek istemiyordu... Hep bu yüzden olmalı ki, uğursuzluğu kuşlarda aramışlardı...

Kuşların kafeslere dönüş şerefini kutlamak için, köyün çoğu Öfkeli'nin bakkalda içki şişesinin kökünü kazıdı...

Abalı onlara:

— Allah'a dönün, uğursuzluk dediğiniz sıkıntılar biter, demişti... Onlar yeniden nefislerine dönüp isyanlarında ısrar ettiler.

Obalar...

Kuşların azat günü, Öfkeli'nin bakkalı çok para kazandı. Delikanlılar, hatta olgunlar, akın akın içki almak için bakkala koştular...

Gün, Kuşçular Köyü'nün üzerinden süzüldü, mor, kızıl lekeler halinde tepelerin arkasından kaybolup gitti...

Ortaoba'nın gençleri, kısır bir aklın potasında vakti şaşırmışlardı... İradeleri nefislerinin elinde bir sürü genç, gecenin ilerlemiş saatinde macera peşine düştü...

Mevsim yazdı... Ilık bir hava, açık bir gökyüzü vardı. Yıldızlar semaya nakış nakış serpilmiş, ay dünyaya şavkını cömertçe yansıtıyordu. İçlerinden bir tanesi, "Dağlara ateş yakmalı" diye mırıldandı. Ortaya atılan bir fikri, hiçbirisi de beyin terazisinde sıhhatli tartamadı...

İçlerinden itiraz eden olsa, adı "cesaretsiz" çağırılırdı. Bir yığın genç, hep birlikte, gecenin sessizliğine dengesiz adımlarını bırakarak yürüdüler.

Yukarı ki Oba'nın sürüsünün yattığı bayıra doğru istikamet tayin etmişlerdi. Gecenin iniltili sessizliğinde yarım saat kadar yürüdüler... Sürünün yattığı yamaçtan, kafasını oynatan koyunların çan sesleri duyulmaya başlamıştı... Kurt köpekleri ayak seslerine havladı. Köpeklerin telâşı, çobanları da uyarmıştı.

İtler kendilerini parçalarcasına batı yakasına doğru koştu. Çobanlardan biri, ürperti duyan yüreği ile peşlerindeydi. Köpeğin bir tanesi hedefe iyice yaklaşmıştı... İri bir taş yiyince ürüdü, çemkirdi, sızlandı.

Köpeklerin peşi sıra giden çoban tabancasına sarıldı. Gecenin karanlıklarına titreyen elleriyle tetiğe, rastgele çöktü... Tabancanın tok donuk sesi, ortalığı karıştırdı. Kekeçlerin Akif, sol bacağından kurşunu yiyince, dağların yamaçlarında acı bir ses yankılaştı:

— Aaah!.. Yandım!..

Gençler sarhoşluğun verdiği panikle, yamaç arazinin karanlık zemini üzerinde kaynaştı, karıştı...

Çobanlar başlarına dert satın almıştı... Dağlar tabanca sesleriyle iniltiyi artırdı. Kalabalığı gören çobanlar, canlarının derdine düşmüşlerdi. Tabancayı ilk ateşleyen çoban, peşinden yetişen arkadaşına:

— Basıldık, diye mırıldandı... Kaç...

Çobanlar, gecenin bayatlamış sessizliğinde yükselen konuşmalardan bazılarını tanıdı... Sürüyü dağların başında yalnız bırakıp, karanlığın körlüğüne, oldum olası adımlar bırakarak kaçtılar. Köy, gecenin yarısında ayaklandı. Yukarı Obalı'lar sürüsüne sahip çıkmak için, haberci çobanlarla birlikte dağların başına doğru çekildi.

Sarhoş gençler, hâdiseden dolayı tedirgindi. Silâh sesleri kesilir kesilmez yaralı genci omuzlarına aldıkları gibi, köyün yolunu tuttular... Tenha cılgalardan kendilerini saklayarak, kaçıyorlardı... Köye uzak yollardan güçlükle indiler... Akif yaralıydı. Gecenin ilerlemiş saatlerinde, kekeçlerin kapılarının önü, koyu bir kalabalıkla kaynaştı.

Karanlıkların koynundan bir fısıltı yükselip, diller buruk bir acıyla döndü:

— Yukarı Oba'nın çobanları Akif'i vurmuş.

Kalabalığın gürültüsünden uyanan hanelerin kapıları birer birer açılıp, sokaklara gölge gölge insanlar süzüldü. Az sonra Orta Oba'nın gençleri, ellerinde silâhlarla kostaklaştı, efeleşti. Kapının önünde kümelenip, nöbet beklediler. Akif, kan kaybediyordu. Tecrübeli bir ihtiyar yaraya baktı... Kan, evin toprak zeminine eğreklendi, göllendi. Yaralı gencin rengi sararmış, küllenmişti. Ağzı hâlâ içki kokuyordu. Yaşlı adam ev sahibinden bir şeyler istedi. Sonra yaralıya müdahale ederek kanı durdurmaya çalıştı. Bugün Ovalı Köyü'nde zorlu bir sabah başladı... Yukarı Oba'nın insanları, sürülerine dolanan gençleri kınadı, ayıpladı.

Hâdisede kimlerin olduğu, artık apaçık belliydi. Delikanlıların gururu, geceden beri tuğyandaydı. Sabah güneşi aynı gergin sinirlerin üzerine doğmuştu. Yine delikanlılardan bir tanesi, uluorta konuştu:

— Obamızın sürüsüne dolanmak, namusumuza dolanmaktan farksızdır. Gayri öldük mü biz ki, malımız sarhoşların sofrasında mezelik ola...

Bu söz, meydanda toplanan gençleri galeyana getirdi. İçlerinden bir tanesi yüksek sesle bağırdı:

— Yürüyün...

Köyde tansiyon yüksek, sinirler gergindi. Meydan öfkeli insanlarla kaynaşırken, sokaklarda koyu bir kalabalık vardı. Orta Oba'da taşlar, sopalar kol gezdi. Oldum olası yumruklar atıldı, tekmeler savruldu. Kadınların velvelesi göklere yükselirken, köyde dehşetli bir sahne kurulmuştu.

İhtiyarlar, hatta kadınlar aracı oldu. Feryat ve figan, bu amansız mücadelenin arasında, tüyler ürpertircesine güçlüydü.

Kavga, hafif yaralılar, bereli yüzler, öfkeli nefeslerle bitti. Yedekte hâlâ zorlayan gençler vardı. Kavgaya hâkim olan aracılar, ufak kımıldanmalara fırsat tanımadı. Herkes yakınını sıkı sıkı tutup, evlerine çekti. Kuşların kafeslerine sürüklenişi gibi, bugün onlara da sokaklar yasaktı...

Çırpınış

Amerikanlıların birbirlerine duydukları kin, artık şekillenmişti... Obalar arasındaki düşmanlık gittikçe yoğunlaştı. Doğrusu böyle giderse, köyde daha çok ana, kara bağlardı... Yaşlanmışlar bir araya gelip, sürtüşmeye son verecek yeni yeni çareler aradı. Sonunda Abalı'ya da danıştılar:

— Başınızı düzeltin, dedi...

Anlaşılan Baykuş'tan bahsediyordu... Köyü idare etmek şurada dursun, hadiselerin çıban başıydı. Yaşına başına bakmaz, delikanlıların zamanlı zamansız kurdukları içki sofrasına davetsiz misafir olarak otururdu... İki fakirin arasını bozar, azıştırdıktan sonra büyüyen hâdisenin ardından, çoğu kere iki aileden birisi diğerini kurşunlar, belki de öldürürdü... Hemen peşinden Baykuş varlığını ortaya koyardı. Öldüren ya da yaralayan tarafa sokulup:

— Bence araziniz, malınız, neyiniz varsa satıp kaçın, derdi. Candan önemli değil ya.

Böylelikle Düzovalı Köyü'nden gurbet kapılarına çok yollar bağlanmıştır. Baykuş satılan araziyi ucuz pahalı alınca, hadisenin büyük bir kısmı da bitmiş sayılırdı... Kim bilir, belki de yeryüzünde kurulan, mevcut büyük milletler, taktiklerini Baykuş'tan almışlardı. Küçük devletleri takıp takıştırıp, harbe sü-

rükler, sonunda ya topraklarına girer, ya da yeryüzünde cehennemler kaynatan silâhlarını satıp, masum insanların canlarına kıydırırdı. Tıpkı Baykuş gibi...

İşte Abalı bunun için baştan lâfı etti.

— Bozuk başlar, bozuk toplumlar hazırlarlar, dedi... İlk önce başınızı düzeltin.

Zaman hâdiselerin üzerine oldukça küllerini dikerek geçti. Sadece köyün delikanlıları birbirlerine kilit gibi küslerdi...

Gün batmıştı... Ortalık koyu bir karanlığın kucağına, köy gecenin uğultulu sessizliğine bürünmüştü...

Rabia kapının gıcırtılı sesiyle yatağından doğrulup kalktı. Dalan bir nefesle ayak seslerine dikkat kesildi. İçinde yoğun bir ürperti başladı. Kalbi endişeli çarpıyordu. Hasan bu gece Abalı'yla beraber kalıyordu. Hüseyin'e baktı. Mışıl mışıl uykudaydı... Usulca, sedirin üzerindeki yatağından sağlayıp, yere indi. El fehmiyle, duvardaki tereğe çakılmış çiviye asılı duran feneri ve yakınlarına koyduğu kibriti buldu. Usul bir hareketle yaktı. Fenerin ipil ipil ışıklar yansıtan pırıltıları odayı loş bir aydınlığa kavuşturmuştu.

Kapıyı, usulca kıyıştırıp, ürkek ceylanların bakışı gibi dışarıyı seyretti. Karanlıkta hayalet gibi duran adamı tanımıştı. Dişlerini kırarcasına sıktı. Öfkesinden başı çatlarcasına ağrımaya başlamıştı. Feneri terekteki asılı yerinden indirip, eline aldı. İçini darda koyan üzüntü, Rabia'yı iyice bunaltmıştı.

— Ali!... diye bağırdı...

Birkaç adım ilerleyip feneri, antrenin ortasında hayalet gibi dikilen kocasının suratına tuttu. Ne de olsa kadınının heyecanı Ali'yi endişeye sürüklemişti.

— Ne var, diye mırıldandı.

Rabia, ayaklarının dibinde duran çuvala bakıp:

— Bu ne? diye söylendi...

* * *

Aslan Ağa işte o yeni giren baharla birlikte, sılasına dönecekti. Tabii katıldığı sebepsiz bir kavgadan hayatını kurtararak, sağ kalırsa... Oyuncak değil, savaştı bu...

Rabia kısa bir vakitte, işte böyle düşündü... El âlem görüp bilmeden, namus dillere dolanmadan Asiye'ye yol verilmeliydi. Aksi halde, babası Hoyrat'ın elleri kana bulanırdı. Belki Hasan'ın da... Gün hâlâ ağarmamış, ortalık kesif bir sisle kaplıydı. Yorgun bir el darbesiyle babasigilin kapısını açtı. Adeta kendi dertlerini yeniden unutup, sinesinde gelecek zamana saklamıştı...

Hoyrat, namazını yeni bitirmiş, Kur'an okuyorken, Rabia içeri girdi... Göz ucuyla baba kız, kısa bir müddet bakıştı. Hüseyin, uslu bir hareketle dedesinin yanında diz çöktü... Sabahın er vakitlerinde Kur'an sedaları etrafa ahenkle yayılırken, Rabia evin ocağını yakıp, kazanı sac ayak adı verilen, üç bacaklı demirin üzerine koydu. Neden sonra kapıları aralandı. Hasan da gelmişti. Ana küçük bir tencereye çorba koyup, ekmekle birlikte tepsinin üzerine sıraladı. Daha içeriye yeni giren oğluna mülayim bir çehreyle bakıp:

— Abalı'ya götür, dedi.

Hasan itiraz etmedi. Rabia, evin ortasına ayrıca bir sofra kurup, baba, kız ve küçük Hüseyin etrafında üçü birden bağdaş kurdu...

Rabia yemiyordu... Hoyrat kızının koyu kederlere yataklık eden gözlerine baktı. Efkârlı pırıltıların yayıldığı gözlerde, derin manalar vardı.

Manzara; "Bahtı kararmış insan" derler ya, tıpkı öyleydi. Hoyrat ağzına bir-iki kaşık çorba götürdü. Sonra durdu, kızına:

— Yesene, diye mırıldandı.

Rabia öylesine bir nefes alıp verdi ki, ahında binlerce masum insanın feryadı gizliydi. Gözleri doluktu. Elinde beklettiği boş kaşık, gevşeyen parmaklarının arasından, küt diye sofranın üzerine düştü. Kırık bir sesin arkasından gürültü kesildi... Boğuk boğuk, hıçkırıklar tazelemeye başlamıştı. Yüzlerini avuçlarının arasına gömüp, coştu.

Hoyrat'ın yüzündeki çizgiler gerginleşti, ekşidi:

— Buna sebep ne? diye soru açtı.

Rabia aptallaştı. Endişesi büyüdü. Birdenbire açık vermişti. Artık geriye dönülmesi güçtü. İki sırrın arasından bir tanesini vermek zorunda kalacaktı. Kendi hayat hikâyesinin sırrını vermeyi kararlaştırdı. Islak gözlerle, babasına doğru baktı. Büzülen dudaklarıyla ses verdi:

— Yerimde sabır taşı olsa çatlamıştı, diye hıçkırdı. Tam onbeş yılı gerilerde bıraktım. Bu yıl on altıya merdiven kurduk. Beni on altı yaşımda cehenneme koydun. Canım yıllardır, aynı kızgın ateşin içerisinde yanıp durur.

Hoyrat öfkelendi:

— Bana hikâyesini değil, asıl olanı anlat, diye bağırdı.

Rabia'nın sesi aniden düştü:

— Damadın hırsız, diye inledi. Kumarcı, isyankâr, münafığın biri, diye hıçkırdı. Daha bu gecenin yarısında koskoca bir gövde getirdi. Yıllar var ki, evimde çoluk çocuğumla birlikte hasretini çektiğim, sıcak bir sofranın başına oturmadım. Burada pişirdim, yine burada doyduk. Beni evimiz yakın diye ona

verdin. Gözümün önünde olur dedin. Ne var ki, beni Allah'a isyankâr bir mürtedin eline esir verdin. Rabbimin huzuruna rahat bir gönülle duramadığım eve gelin verdin beni.

Hoyrat solgun bir çehreyle kızını dinledi.

— Hep böyle bozuk mu kaldı?

— Evet baba. Bütün ısrarlarıma bile aldırış etmeden. Şahidim Hasan ve Hüseyin'dir. Düşünsene baba, torunun Hasan, Hüseyin'den tam yedi yaş büyüktür. Yıllardır odam odasından bir yaban gibi ayrı. Kim bilir belki de, bu yüzden ben de günaha girmiş olurum.

Hoyrat:

— Anladım, diye mırıldandı.

Rabia saklamak istediği derdiyle birlikte deşilmişti. Anlattıklarıyla Hoyrat'ı yaraladı. Asıl söylemek istediği sırrı şimdilik saklamıştı. Onu kırat yoluyla halledebileceğini düşünüyordu.

— Bir arzum var, diye efkârlı yüreğinin isteğini sundu.

Kısık, hazin bir sesle babasına bakarken mırıldandı:

— Baba, kıratı satlığa çıkarır mısın?

Hoyrat kızının suratına bön bön baktı.

— Anlamadım?

— Kıratı dedim.

— Hiçbir şey anlamadığımı söyledim.

Rabia, Hoyrat'a fırsat vermeden, bir yürek dolusu merhamet dilenen gözlerini, babasının gözlerine dikip, yalvarmaklı konuştu:

— Biricik evlâdının başı için sat. Sat da, bana sebep bile sorma.

Hoyrat, kısık bir sesle mırıldandı:

— Aslan Ağa çok severdi onu. Giderken kapımızda, kocasın sakın satma, diye ısrar etti.

Rabia kısık, umutsuz bir sesle mırıldanırken:

— Bilirim, diye kafasını önüne eğdi. Bilirim de, yine de sat derim. Rabia öyle istedi dersen, Aslan Ağam gücenmez.

Hoyrat:

— Garip bir arzu bu, diye söylendi. Bununla beraber sen kötü bir şey olsun istemezsin. Onun için de seni kırmaz satarım.

Artık sofrada kimsenin iştahı kalmamıştı. Tabii Hüseyin hariç... Hoyrat'ın kaşları çatık, düştüğü yeri alevli pırıltılarla yalayıp geçiyordu. Usulca yerinden doğrulup, ayağa kalktı.

Meshlerinin üzerine lâstiklerini çekip dışarıya çıktı... Hava çiseliyor, toprak nemliydi. Karşısında kibrit kutusu gibi zarif duran küçük eve, dalgın dalgın bakıp süzdü. Sonra Vay Ali'nin evinin çatısında kaldı bakışları. Nemli toprağın üzerinde lâstik ayakkabıların izleri kala kala yürüdü. Cümle kapısını elinin ayasıyla itekleyip açtı... İçeriden gelen et kokusu, dışarıya kadar yayılmıştı. Tok bir ses, evin sükûnetini bozdu:

— Ali! diye bağırdı.

Öfke dolu ses, duvarlara şamar şamar indi... Ali, ocaktaki ateşi iyice alevlendirmiş, üzerinde et kavuruyordu. Ateşe tuttuğu tavanın sapını çekip, bir köşeye bıraktı. Sesin azametinden ürperdi, titredi. Cin çarpmış gibi ayağa fırladı... Geriye döndü. Hoyrat, açık kapının aralığında dağlar gibi bekliyordu. İçeriye iki üç adım tazeleyip, ocak başına doğru yaklaştı. Vay Ali'nin benzi sararmış, korkudan tüyleri diken dikendi. Gözbebeklerinde vehmin ürkek pırıltıları kaynaştı...

Yakasına güçlü bir el asılıp, kıyasıya sarstı. Ayyuka yükselen öfkeli bir ses:

— Akşam kimin davarını getirdin? diye içerde yankılandı.

Çenesi, zemheri ayının soğuğunu yemiş gibi çatırdadı...

— Bilmiyorum, diye sızlandı.

Hoyrat, yakasından sıkı sıkı kavradığı uçuk benizli adamı:

— Hırsız, diye salladı.

Bu sarsıntı, Vay Ali'nin bedeninin içindeki ciğerlerini bile ırgaladı.

— Demek Rabia gibi bir kadının şeytan taifesinden bir kocası varmış.

Boş elinin tersini muhatabının suratına hışımla çarptı. Parmaklarının değdiği yerler kızardı. Yüzlerinde iri iri izler kaldı.

Gözlerinin içine iğrenerek bakarken, tuttuğu yakayı bırakın kuvvetli bir tokat daha indirdi... Ali, dengesini kaybedip arkasının üstüne düştü. Korku ve acı kendisine cesaret vermişti.

— Kızın boş, dedi. Gayri üçten dokuza boş. Gelmesin evime artık.

Hoyrat iğrenerek konuştu:

— Gelmeyecek, dedi. Çocuklarla birlikte artık senin yanına uğramayacak. Yalnız, bununla mesele hallolmuş demek değildir. O kestiğin hayvan kiminse varıp sahibini bul, bedelini kendisine öde.

Kapıyı suratına kapayıp dışarı çıktı.

Yağmur sicim sicim inmeye başlamıştı. Çamur renkli bulanık sular gibi yağan bir yağmur...

Islanmış bir üstle eve döndü. İçeriye baktı. Hasan da gelmişti. Kızının suratına ısrarlı bakışlar gönderdi:

— Boşsun, dedi. Üçten dokuza kadar. Gayri evimdesin.

Rabia sevindi. Asiye bu sevinci hayretle karşıladı. Hasan'ın yüzünde keder izleri, gözbebeklerinde efkâr pırıltıları vardı... Bir ah ki dudaklarında buhar, gözbebeklerinde iri iri damlacıklar meydana getirdi. Hoyrat güçlü bir acıyla yüzleri kırış kırış olan Hasan'ın suratına bakıp, onu rahatlatabilmek için konuştu:

— Artık siz de buradasınız, dedi. Hırsızlığı sanat haline getirmiş bir babanın çatısı altında kalmaktansa, onu öldü bilmek daha evlâdır.

Hasan:

— Reddedilmez ki, dedi... Ne de olsa babadır.

Hoyrat kısa bir zaman sükût içerisinde durakladı. Yorgun beyninde geliştirdiği düşünceyi sonuca bağladı. Hasan'a ılık pırıltılı gözlerle baktı:

— İsterseniz size serbest, dedi. Dilerseniz gidin, dilerseniz kalın...

Hasan, kırık bir gönülle mırıldandı:

— Bozukluğunu sürdürdükçe evine gitmem, dedi.

Asiye sadece konuşulanları dinledi. Kaynaşan buğulu gözlerinde hayret ifadelerini gizleyemiyordu.

Hüseyin, sadece herkesin yüzüne bir şeyler anlamış gibi baktı...

Son günlerde, Ali herkesin dilindeydi... Asiye babasına, baba ahbabına, derken köyde duymayan kalmadı.

— Hoyrat damadının hırsız olduğunu yeni mi bilmiş, diyenler oldu.

— On altı yıl sonra, diye kınadılar.

Her akıl, her kafa bir şeyler söyledi.

Aradan üç ya da beş gün geçmişti. Hasan ve Hüseyin babasız bir eve alışmak için çalışıyorlardı. Hasan'ın aklı ererdi. Kinlendi, buğz etti. Hüseyin, zaman zaman içinden kabarıp gelen bir hasretle kapılarının önünü gözetledi.

Bugün salı pazarıydı. Hoyrat atını eğerleyip, pazara sürdü... Gökyüzü cam gibi parlak, hava ılıktı. Asiye kapılarının önüne oturmuş yayık yayarken, birden evin bahçesine giren Hoyrat'ı görüp şaşırdı... Daha birkaç saat öncesi pazara kıratla beraber gitmişti. Şimdi sırtında bir heybe, at yanında yoktu. Yüreğinin başında çetin bir ateş alev alev yanmaya başladı. Yayık yayan kolları durdu, elleri bileklerinden kırılmış gibi yayığın iplerine dolanı kaldı. Dünyası ansızın başına yıkılmış gibiydi. Acı acı yutkunarak, heybe sırtında, evlerine giren Hoyrat'a baktı... Ellerini yayağın dolalı ipinden çözüp, ayağa kalktı. Gözleri nemli, yüreğinin başında bir sızı vardı. Göğsünü kamçılayan buruk acı, göz pınarlarının önünü insafsızca açtı.

İçeriye girdiğinde nefes nefeseydi. Evin avlusunda Rabia'yı gördü...

Hoyrat odasına geçti, Hasan da hemen ardından... Asiye ile Rabia holde yalnız kalmışlardı.

Rabia, gönlü çırpınış içerisinde bekleyen Asiye'ye lanetleyici pırıltılarla baktı. Asiye, düştüğü şaşkınlık alaborası içerisinde, bu soğuk davranışa bir mana veremiyordu. Rabia'nın karşısında mahcup, mahzun bir çehreyle durdu. Tavırlarında bir gariplik vardı. Holün ortasında ikisi de mumlayaşmış koyu

bir merakla dışarıya gelen sesleri dinliyorlardı...

Hasan heyecan dolu sesiyle dedesine sordu:

— Dede kıratı ne yaptın?

Hoyrat heybeyi evin ortasına bırakıp, köşe başına oturmuştu. Torununun suratına manidar bakıp:

— Sattım, dedi.

Hasan'ın heyecanı tepesinde düğümlenmişti.

— Hemen varıp geri al, diye ısrar etti.

— Nedenmiş o?

— Aslan Ağam üzülür.

— Rabia sat, dedi. Aslan Ağa bir şey derse sebebini kendisi ona söylermiş.

— Anam ne karışır ata.

— Onun da vardır bir bildiği. "Sebep sorma" dedi. Bari sen de benden sorma...

Hasan, koyu bir mahcubiyet içerisinde mumyalaşıp, evin ortasında heykel gibi kaldı üzülmüştü, sadece:

— Sormam, diye mırıldandı.

Bitişik odadan Asiye, konuşulan her şeyi rahatlıkla duydu. Buğulanan ıslak gözleri yeniden nemlendi. Dudakları boğuk bir sesle ağıtlar söyledi...

Rabia'nın suratına bir yürek dolusu merhametle bakıp, dudakları kısık bir sesle sorulaştı:

— O at aramızda bir sır, bir namustu. Aslan Ağa bana öyle söyledi... Kocamış olsa bile satılmasın, dedi. At satılırsa sen

yoksun, günüm bitip geriye dönmezsem, işte o zaman bu hikâye biter, kıratı o vakit sen satarsın, dedi...

Rabia'nın gözlerinin içine ıslak pırıltılarla baktı. Ta yüreğinin başından kopan bir çift sözü dudaklarının ucuna hassas bir duyguyla verdi:

— Yoğsam, Aslan Ağa'mdan bir duyduğun mu var? Düşman kurşununa hedef mi olmuş ki kırat pazara çıktı.

Rabia, karşısında ıstırap komasına giren Asiye'ye öfkesini gizlemeden baktı.

— Allah korusun, diye mırıldandı. Rabbim onu koruyacak, yuvasına döndüğü günü bana gösterecek. Yalnız Aslan Ağa kıratı namus bilmişti. Oysa Aslan Ağa'nın namusuna kirli eller dokundu, diye homurdandı. Aslan yatağında çakallar yatanda, varsın Aslan Ağa'nın atı da pazarlarda satılsın, diye hayıfsındı. Satılsın da, Asiye kirli olduğunu bilip, bohçasını eline aldığı gibi, yiğidin namusu yabana dillenmeden gitsin, dedi. Emmimin başına boynuz yakışmaz. Duyarsa elleri kana bulanır, dedi. Kırat neden satılmış, bildin mi şimdi?.. Aslan Ağa sağ kalıp ta sılaya dönende, seni baba evinde, kıratı yaban altında görünce, her şeyi anlasın diye sattırdım. İşte bu gözlerimle bir yabanı evinden çıkarken gördüm. Söylemekten ar edeceğim bir sırrın sebebini, varsın Aslan Ağa bu sebeple bilsin. Senin de dokuz canın yoksa, asker sılasına dönmeden terk-i diyar et. Emmimi iyi bilirsin. Affetmez...

Asiye kurumuş ağaçlar gibi, evin hayat adı verilen salonunda heykelleşip, Rabia'nın kısık sesle kendisine olan hitabını dinledi. Sanki toprağa çivilenmiş gibi olduğu yere çakılıp kaldı...

Ne demeliydi, nasıl etmeliydi, bilemedi. Sadece kuruyan

göz pınarlarının bentleri yeniden deşildi. Ve derinden koyulaşıp gelen bir hıçkırıkla, vücudu hareket kazandı. Önce hışımla geriye çevrilip, eşiğin üzerinden yel gibi savuştu. Dışarıya oldum olası adımlarla kendisini atmıştı. Bahçenin ortasında durup, küçük evin kapısına doğru baktı... Yüreği kan ağlıyordu. Titrek elleriyle evinin kapısını açıp, içeriye girdi...

Rabia, giriş kapısının aralığından hep onu gözetliyordu. Sonra Asiye, elinde bir bohçayla dışarı çıktı. Kırık adımlarla yürüdü. Rabia, şimdi acı dolu bir seyri sürdürüyordu.

Hoyrat, birden Rabia'nın yanında belirdi. Kızının dalan gözlerinin perçinleştiği noktaya doğru baktı. Her haliyle hayret doluydu.

— O elinde bohçayla giden Asiye değil mi? diye mırıldandı.

Rabia, duyduğu sesle toparlanıp, babasına baktı. Kısık mırıldanışla:

— O, dedi.

— Nereye gidiyor öyle?

— Babasının evine olmalı.

— Bohçasıyla mı?

Bu bir merakın sorusuydu.

Rabia:

— Tıpkı evinden kaçan kızlar gibi, diye mırıldandı.

Hoyrat, yoğun bir merak içerisinde dalgalandı. Kırık bir ses:

— Sebep, diye sual açtı.

Rabia:

— Kıratın satılışı, diye cevap verdi.

— Sen sattırdın onu.

— Biliyorum, diye fısıldadı.

— Hiçbir şey anlamadım. Bana şunu anlayacağım biçimde anlat, diye mırıldandı.

Rabia:

— O'nu sen kovdun, diye hitap etti. Aslan Ağa'ma vekâleten.

Hoyrat kızdı:

— Kafamı daha da çok karıştırdın, diye söylendi. Ben öyle şey yapmadım.

Rabia inadına ciddî bir çehreyle, babasını cevapladı:

— Yaptın.

— Lâ havle... Nedir bu evde dönenler be kızım, beni oyuncak mı zannettin?..

Hazin bir ses:

— Estağfirullah baba, diye mırıldandı. Bırak gitsin. Sana karşı geldi. Sen de kovdun... Hepsi bu kadar. Adını öyle koyarız.

Hoyrat içten gelen bir sarsıntıyla irkildi, titredi:

— Yoksa adı kirli bir işe mi karıştı?

— Belki de, olabilir... Vicdanı temiz olmayanın başucuna yetmiş zabıta bıraksan az gelir.

Hadise köyde çeşitli fiskoslara meydan verdi.

— Aslan Ağa harpte şehit düşmüş.

— Asiye Hoyrat'ın yüzüne gelmiş.

Çoğu da:

— Aslan Ağa şehit... Asiye'nin yüze gelmesi bahane... diye fısıltıları derinleştirdiler.

Diriliş

Köyün üzerinde çöreklenip kalan kara bulutlar dağılıp kalkmadıkça, huzursuzluk fırtınası Ovalı Köyü'nde kıyametler koparacak kadar güçlüydü.

Köyde üç isim dışında kalan söz sahipleri toplandı.

Hoyrat, Baykuş, Öfkeli bunlardan hariçti...

Alınan karar yerindeydi. Hep birlikte günü yaklaşan muhtarlık seçimine güçlü bir aday aradılar. Seçilen muhtar aklı başında, dirayetli birisi olmalıydı. Üstelik herkes onun yardımcısı durumunda olup, böylelikle köydeki barışı sağlayacaklardı. Çoğu "Hoyrat" dedi. Birlikte toplanıp kapısına kadar geldiler. Hoyrat kararsızlık içiresinde bekledi. Kimseye cevap vermeden, kalabalığı uğurlayıp, Abalı'nın hanesine uğradı. Abalı yalnızdı. Selâm verip dizlerinin dibine oturdu. Abalı Hoyrat'ın gelişinin sebepsiz olmadığını sezmiş idi:

— Gamlısın, diye hitap etti.

Hoyrat:

— Çok, diye mırıldandı.

— Hayırdır.

— Köylü muhtar olmamı teklif etti.

— Demek kalabalık onun için birikmişti.

— Evet.

— Ne cevap verdin?

— Henüz bir fikrim yok.

— Düzeltebilecek misin?

— Zor, diye mırıldandı. Hepsi, "Desteğiz, dilediğin icraatta canımız pahasına yanındayız." diye söz verdiler.

— Asıl adın Ömer. O'nun adaletini köyde kurabilecek misin? "Ey insanlar, bana itaat edin" hutbeden böyle hitaba durmuş. Cemaatin içinden bir tanesi kalkıp, "Sana itaat etmiyorum, ya Ömer," diye bağırmış. "Çünkü sen, adaletsizlik ettin. Ganimetten dağıtılan kumaştan cübbe dikmişsin. Oysa bize verilenden gömlek bile çıkmadı."

Hz. Ömer'in gözleri, cemaatin içerisinden birisini arayıp bulduktan sonra, hassas bir sesle hitaba durmuş:

— Oğlum Abdullah. Ayağa kalkıp, sırtımdaki cübbenin bana nasıl çıktığını sen anlat.

Abdullah, cemaate hitaben:

— İkimizin hissesinden babama bir cübbe çıktı, diye cevap vermiş.

Soru sahibi:

— İşte şimdi seni dinliyorum, dedikten sonra Hz. Ömer hutbesine devam etmiş...

Hoyrat, içten gelen bir ürpertiyle titredi:

— Zor, dedi. Lâkin bir de Hz. Ömer'in zamanında yaşayan insanlara bakmak lâzım...

Aslında zor bir cevizdi Hoyrat. Bunu herkes böylece bilirdi. Aldığı vazifeyle birlikte biraz daha çetin olmuştu.

— Kimse hırsızlığa yeltenmesin, dedi. Açık yerlerde oturup içki sofraları kurmak, ya da kumar oynamak yasak, diye tellâl çığırtıp, ahaliye duyurdu... Bir kimsenin namusuna dokunmak, ya da asılsız yere dillendirmek yasaktı... Sınır geçmek, güçlünün güçsüze karşı tahakkümü Hoyrat'ın aldığı karara göre affedilmeyecekti.

Köyde kötü örnek olan herkes lanetlenecek, hatta cezalandırılacaktı.

Herkesin yaptığı fena iş, sadece kendi şahsına değildi... İçen bir sarhoşu, bir kumarbazı, bir hırsızı örnek seçen de olurdu. Erkeğinin alnına kara çalan bir kadın, başkasının ırzına dolanan erkek lânetlenmeliydi... Yetişen nesiller, onları örnek alıp, aynı ahlâk ötesi hareketlerin devamını sağlarlarsa, yıkılan ahlâkın arkasından ağıtlar düzmek kimseye fayda sağlamaz.

Hoyrat köy odasının önünde toplanan kalabalığa, böyle hitap etti. Hemen arkasından:

— Kötü huylara model olan kişi, köylüyü karşısında bulur... Bütün bunların topuna birden mülga. Kaldırdım, diye ilâve etti.

Kalabalığın içinden çokları diş gıcırdattı. Etrafında seçme delikanlılardan azalar vardı. Hep bu yüzden olmalı ki, sataşmayı kimse gözüne alamadı.

Günlerden cuma ve köy bugün diriliş gününü yaşıyordu... Hutbeyi Abalı okudu. Bütün azalar Hoyrat'la birlikte camiye gelip, âlemlerin sahibine teslimiyet gösterip, alınlarım secdeye götürdüler.

Cuma namazı bitti. Kalabalık birer birer dağıldı. Hoyrat heyeti başına toplayıp bir şeyler konuştu. İleri sürdüğü fikre herkes katılmıştı... Hep birden Orta Oba'dan yana yürüdüler. Birlikte Öfkeli'nin dükkânının önünde durup, bakkalın açık kapısından içeriyi seyrettiler.

Hoyrat, Öfkeli'nin asıl ismini seslendi:

— Sabiiit...

Lâkabına Öfkeli derlerdi. Hoyrat adıyla çağırdı. Şişman, kısa boylu, inadına tıknaz, kızıl suratlı bir adamdı. Yaşı ellinin üzerinde olmasına rağmen dinçti...

Çağırıldığını duyunca dışarı çıktı... Dükkânı Orta Oba'nın meydanlığında kare kerpiçten yapılı, oldukça derme çatma bir binaydı... Yere yakın penceresinin önünde kızıl suratlı, endişeli bir çift göz belirdi...

Öfkeli'nin Gobel Omar lakabıyla çağırılan oğluydu bu. Dükkânın kirli penceresinin arkasına gölgelenmiş, tedirgin titrek bir nefesle bîkarar dışarıyı seyrediyordu. Öfkeli dükkânının önünde sarp kayalar gibi duran adamlara garip duygularla baktı. Bu ziyaret hiç de iyisine varmamıştı. Azgın bir çehre, donuk bakışlarla hilâlleşerek önüne dizilen insanlara üç-beş adım kalasıya yaklaşıp durdu. Gözbebeklerinde küskün insanların birbirine bakışlarındaki manalar vardı. Patlamaya hazır bir fişek gibi yapışan dudakları, lâkabını aldığı isime yakışır bir biçimde açıldı. Gerçekten de her hareketiyle öfke doluydu.

— Baskın mı var? diye homurdandı.

Hoyrat muhatabını iyi tanırdı.

— Ziyaret, dedi.

— Ziyarete gelenler, sizde ev sahibini ayağına mı çağırırlar?

Hoyrat sert bakışlarını Öfkeli'nin üzerinde gezdirirken, çehresindeki otorite yamandı.

— Seninle kavga etmeye değil, alışveriş etmeye geldik.

— Satılacak şeyler burada değil, içeride...

— Gönlündeki huysuzluğa sebep yok. Her şeyden önce aynı köyün insanlarıyız. Hepimiz huzur için kenetleşeceğiz. Huzursuzluk için değil. Şayet köyün iyiliği için ne karar alınmışsa, karşı koyan birisi olsa bile, meclisin uygun gördüğü model, ne pahasına olursa olsun uygulanacak. Hatta can pahasına bile olsa...

Öfkeli bir şeyler sezmişti. Nefesi daraldı, göğüs kafesi rahatsızlığını belirten bir hareketle oynadı.

— Alışverişin adını koymadın.

Hoyrat:

— Dükkânda ne kadar içki varsa, dedi.

Öfkeli birden hayret komasına girdi. Yüzündeki ifade biraz daha şekillenmiş, gözlerinin aklarını kızıl lekeler perdelemişti.

— Sen içki kullanmazsın ki, diye homurdandı.

— Onu iyi bildin. Buna rağmen dükkânında ne kadar içki varsa müşteriyim.

Damarlarında kanıyla birlikte şeytan dolaşan bir adamdı.

— Bunda bir bit yeniği olmalı, diye mırıldandı. Yoksa pahalandı mı?

Hoyrat sert bir mizaçla Öfkeli'yi cevapladı:

— Daha fiyatından bile haberim yok.

Öfkeli, aptallaştı. Kanı damarlarında kurumuş gibi beklerken, Hoyrat'a bön bön baktı:

— Eee, o zaman...

— Öfkeli, dükkânındaki bütün içkileri satın alıyoruz. Şayet direnirsen hepsi bedavadan gider. Önceden haber vereyim.

Anlaşılan pabuç pahalıydı. Öfkeli kafasında vird eden mücadeleyi göze alamadı. Karşısındakileri yeniden seyrederken, gözbebeklerinde çaresizliği yudumlayışının garipliği vardı.

— Ne istediyseniz girip alın, dedi.

Hoyrat tedbirli ve uyanık adamdı. Etrafında toplanan heyetle birlikte dükkâna girdi. Öfkeli'ye bakıp:

— Boş bir çuval, diye mırıldandı.

Dükkânın önündeki geniş meydanlığı uzaklardan merak içinde seyreden insanlar vardı. Çocuklarda her zaman kör bir cesaret, sonsuz bir vurdumduymazlık duygusu vardır. Onlar dükkâna yakın meydanlıkta hörelenip, seyirlerini açıktan sürdürmeye başladılar.

Az sonra azalardan iki delikanlı dükkândan bir çuval şişeyle birlikte çıktı...

Çuvalın ibiklerinden çelik parmaklar yapışmıştı. Meydanlığa getirip, bıraktılar...

Cemil, on beşlerinde bir çocuğu çağırıp:

— Kazma, kürek, dedi.

Çocuğun evleri yakındaydı. Koşarak gidip, tez geldi.

Cemil kazmayı, Ramazan küreği aldı. İçki şişelerine zorlu bir mezar kazıldı.

Kazılan toprak, etrafta toplanan çocukların çizdiği geniş çemberin arasında kalmıştı.

Manzara Öfkeli'nin gururunu hırpaladı. Damarlarındaki kan beyninde dibek döver gibi çalkalandı. Yüksek tansiyon ve damarlarında dolanan şeytan, onu durmadan dürttü. Rengi gitgide değişiyor, efkârı daha da katmerleniyordu. Gobel Omar kalabalık seyirciye ve heyetten olanlara iç burkusuyla baktı... Kafasındaki hesap ona açık bir kapı gösteremeyince, elbisesinin arasında büzülmüş bir kirpi gibi kaldı. Sinsi bir hareketle dükkânın içine çekilip, kirli pencereden dışarıya yenemediği öfkeyle baktı.

Kalabalığın heyecanlı seyri körüklenirken Hoyrat:

— Şişeleri birer birer kırarak gömün, dedi.

Kazılan kuyunun içinde velveleli bir gürültü kopmuştu. Üst üste vurulan şişeler, kulakları takırdatan sesler çıkardı. Kalabalığın gözleri beklenmedik bir heyecanı emdi, emdi... Cesurca verilmiş bir karardı bu. Şişelerin kırılışı bitti ve Hoyrat'ın otoriter sesi yeniden duyuldu:

— Kuyunun üzerine toprak atın.

Sonra kalabalığı yara yara yürüdü. Gözleri, yıkılması beklenen viraneler gibi dikilen Öfkeli'yi buldu. Yanından geçerken öldürücü bakışlarını gözlerinin ta içine yansıtıp, tok bir sesle hitaba durdu:

— Artık bu köye içki getirmek ve satmak yasaktır. Kötülüklerin anası olan bu muzuru, halkımızın önünde recm ettik.

Kim bu karara karşı koyarsa artık bilsin ki, bütün köy de ona hasımdır.

Yürüdü... Seyirci kadınların gözlerinde sevinç pırıltıları yalım yalım yanmaktaydı...

Bu defa Öfkeli'nin hasmı güçlüydü. Zehir yutmuş adamlar gibi kuru kuru yutkundu. Adeta hedef olduğu gözlerin seyrinden çekilmese boğulması an meselesiydi.

Dükkânın kapısını hışımla kapadı... Öfkesinden titreyen elini cebine götürüp sigara çıkardı. Kuru dudaklarının arasına sıkıştırdığı sigaraya kibrit çaktı. Efkârını sigaranın dumanları arasına katıp, kahrolmuşluğunu derin bir "ah!" çekerek üfledi... Ciğerlerinden sökülürcesine meydan bulan soluk, ayaklar altında ezilen gururunun içten kabaran alevleriydi...

Aslında çok şeyler yapmak istiyordu... Gücü kâfi gelmediği için sükûtu tercih etti:

— Kanun var, diye homurdandı. Şikâyet ederim, diye bitirdi... Şikâyet... Vur vuraya bir dünyada yaşamıyoruz ya...

İçini soğutmak için mırıldanıyor, Hoyrat'ın asık vakur çehresine göz altından ürpererek bakıyordu... Sanki düşüncelerini dış âleme haykırmış insanlar gibi, iç âlemindeki isyanın duyulduğuna hükmederek irkildi... Az sonra Hoyrat'ın dudaklarının arasından şüphesini kudurtan bir sözü, ezik bir duygunun çaresizliği içinde algıladı:

— Köyde kimse kötüyü ahlâksızlığı savunmasın. Kötülükte örnek olmak isteyenin karşısında artık amansız bir ordumuz var.

Karşısında sarp kayalar gibi duran, insanlara baktıkça, çaresizliği acı acı yudumladı... Doğrusu güç yetmezlik zor şeydi...

Köyde günlerdir bayram havası esti... Köyün gün yanığı yüzlü çilekeş kadınları Hoyrat'a yürekler dolusu dualar etti... Artık kocaları içip içip eve sarhoş gelemeyeceklerdi... İçki yasaktı... Sarhoş dayağı yemeyecekler, rızıkları çar çur edilmeyecekti...

Kim bilir, belki de derinlemesine bir düşünce değildi bu. Yine de sevindiler... Gözü şişen, moraran gelin, yalan uydurmayacaktı... Tokat yiyen ana, bağrını dövmeyecekti... Kötülüklerin anasıydı içki... Bundan böyle erkeklerin aklı kısır olmayacaktı...

Kadın kısmisi bu... Günlerdir köşe bucak, diller döke döke, sevinip gezdiler... Sevinçlerini kursaklarında kalmasından korka korka, dualarını sürdürüp, Hoyrat'a kanlı sözler harcayan erkeklere buğz ettiler...

Boynuz

Köyde yürekli faaliyetler kötü huyluları sindirdi. Kabul etmek lâzım ki, kuvvetli bir kadro zulmü yıldırmış, susturmuştu. Aslında garip bir sususştu bu. Tıpkı güçsüz bünyelere taarruz için fırsat kollayan mikroplar gibi, bir sususş... Ne olursa olsun köy artık rahattı. Ufak tefek hadiselere, olağandır gözüyle bakılırsa, ferahlatıcı mesafeler alınmıştı...

Abalı'nın köy odasındaki sohbetlerine, çevre köylerden bile akın akın insanlar geldi. Gaz lâmbasının fersiz ışıklarıyla zor aydınlattığı köy odasında, Abalı uyuyan gönülleri uyandırmaya çalışıyordu.

— Allah'ın kulları, Allah'ın kulları, işte bu şeref size yeter...

İnsanlar Abalı'nın sözlerinden bir şeyler seziyor, içlerindeki küllenmiş iman ateşleri yavaş yavaş alevleniyordu...

İnsan ki, kâinatın sahibinin yaratışına muhatap olmuş bir varlıktı. Âlemlerin sahibi, onlara akıl ve fikir vermişti... Abalı kendisini dinlemeye gelenlere, insanın yaratılışındaki gayeyi ve her geçen zamanın imtihan olduğunu vaaz etti. Her yapılan işin ve en ufak hareketin bile sektirilmeden dünya sahnesinde filminin alındığı, her sözün levh-i mahfuz'da banda alındığını söyledi.

— Ey insan, kaçamazsın, diyordu. Seni bütün bedeninle

yakıp, küllerini rüzgârın önünde savursalar bile, Allah'tan kaçamazsın. Zerreden kâinata hükmeden O'dur. Hiçbir şey O'nun mülkünün dışında değildir. Öyle ise Allah'ın mülküsünüz. O'ndan kaçamazsınız.

Abalı anlattıkça ölü kalplere can geliyordu. Kaçaklar asrının insanında, manevi bir kıpırdanış başladı.

Bununla beraber, Abalı'nın anlattıklarından hoşlanmayan insanlar da vardı.

Gökyüzü bulutluydu. İçlere sıkıntı veren hava, gittikçe koyulaştı, karardı. Az sonra siyem siyem yağmur yağdı. Kayış Mahmut'un on üç yaşlarında bulunan kızı Rana, sicim gibi aktarmaya başlayan yağmurun altından çatlarcasına seyirtti... Nefes nefeseydi. Hoyrat'ların kapı tokmağına vururken, kalbi küt küt çarpıyordu... Kapıyı Rabia açtı. Rana'ya bakarken hayret içerisindeydi. Yağmurdan üstü başı sırılsıklam olmuştu. Gözlerindeki ıslaklık yağmurun damlacıkları arasında kaybolup dağılırken, boğucu hıçkırıkları, ıstırabını açığa vuruyordu.

Rabia muhatabının ıstırap kümeli çehresine bakıp:

— Rana, diye mırıldandı. Ağlıyorsun.

Adeta bu konuşma, Rana'nın daha da deşilmesine sebep teşkil etmişti.

Rabia:

— Ne oldu söylesene? diye sorusunu tekrarladı.

Dudaklarının arasında efkâr notalı bir çığlık gelişti:

— Dedem, dedi. Evin merdivenlerinden düştü ve...

Hoyrat oturduğu odadan sesleri duydu. Çarçabuk ayağa

doğrulup, kapının önüne kadar geldi. Rana gideli çok olmuştu...

Kapının boşluğundan dışarıya esefle baktı. Yağmur şiddetini daha da artırmıştı.

Rabia babasına bakıp:

— Yağıyor, diye mırıldandı.

Hoyrat aldırmadı... Sicim gibi aktaran yağmurun altından ıslana ıslana yürüyüp geçti. Rana'nın arkasından yetişememişti. İri adımlarla Ezder Ağa'nın evine kadar geldi. Merdivenlerin dibine hüzün dolu gözlerle baktı. Rana başucunda ağlıyor, ana, sessiz gözyaşları içerisinde çaresizliği yudumluyordu.

Hoyrat:

— Terhis, diye mırıldandı.

Yağmur hızını kesti. Güneş, batıya doğru çekilen bulutların ardından dünyaya göz kırptı, işmar etti.

Ezder Ağa'nın hazırlığı tamamdı. Kayış'ın yokluğunu aratmayan Hoyrat, ekibini yanına çağırıp görevini yaptı...

Öğle namazının arkasından, Ezder Ağa ebedî istirahatgâhına tevdi edildi...

Vakit ikindiye yakındı. Artık Güneş Dünya'ya cömertçe ışıklarını gönderiyordu. Bulutlar iyiden iyiye çekilmiş, toprak buharlaşa buharlaşa kuruyordu...

Sokaklarda çocuklar kaynaştı, boğuştu, cıvıldaştı. Yine çamurdan evler yaptılar... Köşe başlarında birdirbir oynadılar. Saklambaç sevdasına düştüler...

Tavuklar çöplüklerinde eşindi. Kapıların önlerinden at kişnemeleri duyuldu...

Ezder Ağa için evde helva yapıldı. Genç kızların ve küçük erkek çocukların ellerine tabak tabak helvalar verilip komşulara dağıtıldı.

Kayış Mahmut'un oğlu kapılarının eşiğine oturmuş, masum bir yüzle hem ağlıyor, hem de bir yandan helva tıkıştırıyordu. Usul adımlarla yanına bir çocuk sokuldu. Bakışlarından canının helva istediği anlaşılmaktaydı. Arkadaşının kederli yüzüne baktı. Ağzı sulanmıştı. Dudaklarını tatlı tatlı gevdi, gevdi. Bakışları gittikçe yalvarmaklı pırıltılar yansıtırken, her hareketiyle helva istediğini ima ediyordu.

Hoyrat'ın hüzünlü gözleri manzarayı zamanında yakaladı. Biraz gerilerinde durup, çocuklara istekli biçimde baktı. Helva kabının içini hasretle seyreden çocuk, sonunda dayanamadı. Kısık bir ses:

— Bekir, diye mırıldandı...

Bekir, nemli gözleriyle arkadaşına umursamaz bir tavırla baktı.

Muhatabı utana sıkıla arzularını mırıldandı:

— Ezcük de bana ver lee...

Bekir arkadaşını umursamadı. Vurdumduymaz bir tavırla cevap olarak omuzunu çekti.

Çocuğun arzuları perişandı. İsteği yerine getirilmemişti. Derin derin bir nefes alıp, iç geçirdikten sonra hazin bir ses ağlamaklı konuştu:

— Unutma bunu emme. Dedem ölüncesi ben de sana vermem.

Hoyrat duyduklarına acı acı gülümsedi. Artık buradaki işi bitmişti. Elbet dünya yine dönecekti. Islak yollardan sessiz sessiz yürüyüp gitti. Peşinden yetişen bir kadının, sinesinden kopup gelen acı çığlığı ile irkildi... Durdu. Sakin bir çehreyle arkasına baktı. Kocası gurbette bir kadındı. On beş, on altı yaşlarındaki oğlunun kolundan sıkı sıkı tutunmuş, acı kuvvetiyle çeke çeke Hoyrat'ın karşısına getirip dikti... Sağ kaşının üzerinden sökün eden kan, elmacık kemiğine doğru yol bulmuş akıyordu. Çetin bir ıstırapla kıvranan kadın azametli bir çehreyle Hoyrat'a bakıp, bağırdı:

— Hani bu köyde gayri güçlü, nahak yere güçsüz olana zulmedemeyecekti.

Oğlunu Hoyrat'ın önüne doğru itekleyip, gök kubbeyi kuşatan bir efkâr savurdu:

— Aha muhtarlığını yaptığın köy bu işte. Başka türlüsü de beklenemez zaten...

Hoyrat önünde kırık bir gönülle duran çocuğun suratına esefle baktı. Aldığı yaranın merkezinden sökülen kan, boynuna aşağı ılgıt ılgıt akıyordu.

Yorgun bir hareketle kollarını kaldırıp, şefkat dolu bir yürekle çocuğun başını avuçları arasına aldı. Karşısında kabarmış bir isyanla duran kadına, olgun bir çehreyle bakıp mırıldandı:

— Dur hele, dedi. Önce kanı durdurmalı.

Etrafa biriken ahalinin istekli seyirlerinden, çocuğu çekip evlerine doğru götürmeye başladı. Ana peşlerinden bön bön baktı. Homurdandı, beddualar etti...

Tedbirli insandı. Evlerinde her bir şey bulunurdu. Oksijen ve tentürdiyotla yarayı temizleyip, üzerine merhem sürdü. Usta bir şekilde yarayı sarıp, bantladı. Peşlerinden ana da

gelmişti. Hoyrat, işini bitirinceye kadar hiç kimse ile konuşmadı. İşini bitirince başucunda dinmeyen öfkesi ile dikilen anaya baktı:

— Şimdi anlat, dedi. Şikâyetin nedir?

Kadın her hareketiyle içindeki ezilmişliği yenemiyordu. Ne de olsa canı yanmıştı. Oğlunun yaralı suratına baktıkça öfkesini gideremedi. Kafasını önüne yıkıp, tok bir sesle bağırdı:

— Kanıma kan, dedi. Akıtmazsan yevmil kıyamda hakkımı senden de isterim. Çoban önündeki sürüyü gütmeyi eyi bilmeli...

Hoyrat tuğyan olmuş duygularla kadını seyredip:

— Kim? diye sordu.

Kadın:

— Murtaz, dedi. Kütükçülerin oğlu Kara Murtaz.

Hoyrat, önünde dikilen çocuğu tepeden tırnağa süzdü. Sanki duyduğu sözlere inanmamış bir hali vardı. Dudak büktü. Biraz düşündükten sonra soru tazeledi:

— O çoluk çocuk sahibi adam sana ne diye dalaşsın?

Çocuk, ağlamaklı bir sesle Hoyrat'ı cevapladı:

— İçmişti. Sallana sallana yürürken gözüm ona kaymış. Baktım diye bozuldu. Dönüp anama sövdü. Ben de "zerhoş" diye bağırdım. Yamacıma sokulup yumruk savurdu...

Hoyrat barışsınlar istedi. Kadına bakıp:

— Kanı kan ile değil, kanı su ile yuvarlar, dedi. Bir edepsizliktir etmiş, üstelemezsen olmaz mı?

Kadının sükût dolu bakışları çok şey ifade etmekteydi.

Duyduğu şey normaldi. Şimdiye kadar da köyde hep böyle olmamış mıydı? Akıllı düşününceye kadar, deli vurup düşürürdü. Murtaz da öyle yapmıştı. Ne de olsa vuran güçlüydü. Elbette barışın diyeceklerdi. Çaresizliği yudumlayan kadın, buruk bir acıyla Hoyrat'ın suratına alay edercesine baktı. Dudak büküşünde, hakaretlerin en büyüğü gizliydi. Belki de muhatabını küçük düşürerek, yüreğini soğutacaktı...

— Ayıp, dedi. Herkese yakışırdı emme, sana bunu heç yakıştıramadım Hoyrat Ağa... Sen zayıftan, haklıdan yanayım demiştin. Aha bu çocuğu vurup düreleyen güçlü. Onun için mi barış dersin?

Hoyrat kızdı, öfkelendi. Kaşları çatık çatıktı.

Kadın, ufkuna çevrilen gözlerin azametinden ürperip, yere baktı. Çocuğun elinden hışımla tutup:

— Gel, dedi. Benimle beraber gel.

Çocukla anası yanında, köy odasının önünde nefesini genişletti. Odanın önündeki kanepede oturan bekçiyi görüp, çağırdı:

— Bekçii!..

Bekçi, sadık bir uşak gibi yerinden fırlayıp, yanına koştu.

— Murtaz'ı bulup, bana çağır, dedi.

Bekçi seğirtip gitti. Biraz beklediler. Murtaz'ın suratı korkudan küllenmiş, bekçinin peşinden süklüm püklüm geldi.

Kadın barut fıçısının ağzına kibrit çakılmış gibi parladı:

— Köpek, diye bağırdı. Ne istedin bu çocuktan. Milletin namusu, hayvanların müşterek yayıldığı otlak mıdır?..

Hoyrat kadına bakıp, kızdı:

— Sus, diye bağırdı.

Murtaz'a heybetli çehresini iyice çevirip, yakasından sıkı sıkı yapıştı. Azametli bir kuvvetle sarsarken:

— Bu çocuğa neden vurdun? diye bağırdı.

Murtaz korkusundan titredi. İlk işi Hoyrat'ın heybetli bakışlarından gözlerini çekip:

— Yolun ortasında bana bakıp eğlendi, alay etti.

— Dururken neden alay etsin?

— Ne bilem ben, yürürken sallanmışım.

Kızgın bir ses:

— Neden küfrettin? diye bağırdı.

Murtaz kabuğuna çekildi, sustu. Hoyrat sol koluyla kavradığı yakasını, elinin pençesiyle sıkıp kendisine çekerken, sağ elini yumruklaştırdı. Öfkesi taşmış, bakışları düştüğü noktayı delip geçiyor gibiydi... Az sonra Murtaz, kırık dökük bir sesle inledi. Çelikleşen yumruk Murtaz'ın suratına balyoz gibi inmişti. Onun da kaşının kıyısından boynuna, gömleğinin açık yakasından koynuna doğru sıcak bir kan, eğrekleni eğrekleni aktı.

Murtaz Hoyrat'ın yanında güçsüzdü. Dişlerini kıyasıya sıkıp, acısını yutkundu.

Hoyrat'ın:

— Son olsun, diyen sözüyle, gururunu yolların üzerine sere sere yürüdü.

Kadın:

— Eyi çobansın, dedi. Aha şimdi yüreğim ferah ferah oldu.

Hoyrat seyirci gözlere muhatap bile olmadan, ezik duygularını besleye besleye evlerine doğru yürüdü. Diller karışık yorumlarla döndü. Köyde haksızlıklara karşı yürekli bir savaş açılmıştı. Hoyrat'ın korkusu gönüllerde devleşti, adını duyan çocuklar bile ağlamayı kesti. Ahali Hoyrat'tan korktu, Hoyrat âlemlerin sahibinden...

Mevsim artık sonbahardı. Kuşçular Köyü mahsulünü toplayıp, gözünü içeri koydu.

Mevsimin ılık havasından, pırıltılar yansıtan güneşinden faydalanan köylü, buğdayını yıkadı. Bulgurunu kaynattı. Meydanlıklara sergisini serdi. Çocuklar yaygıların başına üşüşen kuşları taşladı. Tavukları ürkütmekle görevliydiler. Köyün yakın su başlarında, iri taşların ortasına odunlarla çalı çırpılar atılıp, ateşler yakıldı. Günlerdir üzerlerinde bulgur kazanları kaynayıp durdu. Yaygıların üzerindeki bulgurlar güneşin ışınlarıyla gevredi, sertleşti ve katılaştı. Obaların müsait yerlerine kurulan sokularda, aşlık bulgur dövüldü. Değirmendeki taşlar, sabahlara kadar fıldır fıldır dönüp, buğdayları öğüttü...

Son günlerde havalar yavaş yavaş soğudu. Rüzgârlar şiddetini artırdı. Ağaçların yaprakları dökülmeye başladı. Artık, köylünün istirahat zamanı başlamıştı. Köy odası yeniden şenlendi. Yavaş yavaş sohbetlerin tadı yeniden geldi... Geçmişten kalan obalar arasındaki gerginliğin üzeri gitgide küllendi. İnsanlar birbirlerine ısınmaya, hatta koyu bir muhabbetle dostluk kurmaya bile başlamışlardı. Şunu unutmamak lâzım gelir ki, en güzel idarelerin karşısında bile, muhalefet orduları vardır. Kuşçular Köyü'nde de, öyle oldu. Hayatta, huyu itibariyle huzur ve refahın kendilerine zarar getirdiği sanılan insanlar da vardır. Bu huydaki insanlar uzun zamandır, kabuklarına çekilerek sindiler. Sadece dış görünüşleriydi bu. Birbirine sürtündükçe ısınan odunlar gibi, köyde içten içe kaynayanlar vardı.

İşte, bir ekim akşamının gün batımında yine öylesine bir haber, köyün etrafında dalga dalga yayıldı.

Öfkeli'nin öküzü kayıptı. Sığırtmaç "güdüden getirip köyün içine saldım," diye yemin kasem etti. Hayvan bir anda köyün çevresinden sırra kadem olmuş, kayıplara karışmıştı. Baba oğul köyün her tarafını didik didik edip, fellik fellik arandı. Bulamamışlardı... Gece karanlıklarını köyün üzerine getirip, vazifesini tamamladıktan sonra, yerini yeni doğan güne devredip, köyü aydınlıkların kucağına bıraktı. Öfkeli'yle oğlu hâlâ kaybolan öküzlerini aramaktaydı... Uykusuzluktan kafası sersemleşmiş, bedeni bitkin bir haldeydi. Kendisine hayvanını bulup bulamadığını soranlara, lânetleyici bir çehreyle:

— Hoyrat'ın yeni bir maharetidir, diyordu. Kendisini sevmeyenleri malıyla canıyla rahatsız edip, köyden gurbetlere doğru sürekli bir göç başlatmak istiyor. Bu göçün başında Öfkeli var, Baykuş var derlerdi de inanmazdım. Önce malından, sonra canından başlayacağım, demiş.

Soruyu soran Eğri Ahmet'ti. İnsan kızdıklarının aleyhinde edilen her lâfa tez katılırdı. Eğri Ahmet de, bu fikre tez katıldı. Dudaklarını gevdi. Kızgın beyni kolayca bir yargıya vardı.

— Yapar, dedi. Doğru dersin. Hoyrat'ın elinden gelse bizi bir yudum suda boğar...

Hasan'la Hüseyin'in yeni dünyaları sıkıntı doluydu. Yuvasına yılan yatmış kuşlar gibi evlerini uzaklardan gözetleyip, hüzünlü pırıltılar gönderdiler. Artık babalarının yanlarına bile gitmeleri yasak edilmişti.

Hasan, birkaç defa bile olsun, yolda belde rastlayıp babasına yarı gönüllü hal hatır sormuştu. Anladığı kadarıyla, babası yeni dünyasından memnundu. Halinden hiç yakınmıyor-

du. Şikâyetçi olmadığına göre yeni dünyasına ısınmıştı. Üstelik Hasan'a bile yabancı insanlar gibi, sözde öğütler veriyordu:

— Dedengilde kalışınız daha iyi. Hiç değil ayağıma bağ olmayışınız, bana rahatlık sağlıyor.

Gönlü yeni yeni hülyalara yelken açmış bir adamdı. Her şeyden evvel serbestti. Nefsini arzularının akışına doğru salarak yaşayıp gitti. Ailesiyle birleşmek, ya da ayrılışlarından üzüntü duymak şurada dursun, düzeltmeyi aklının köşesinden bile geçirmedi. Hayat dümenini, okyanusların azgın dalgalarına nispetle, oldum olası salıvermişti. Son günlerde Eğri Ahmet'le daha da sıkı fıkı oldu.

Köyde Hoyrat'ın içki yasağından sonra, kasabada ya da dağların başındaki kaynaklardan fışkıran, billur suların başında içip içip sarhoş oldu. Eğri Ahmet, Baykuş ve Öfkeli ile birlikte Hoyrat'ın kurduğu otorite zincirini kırmak için uğraşanlardan birisiydi. Şimdi Öfkeli'nin öküzü kayıp. Eğri Ahmet'le birlik olup, Öfkeli'ye yalan yanlış havadisler taşıdı.

— Başkası yapmış olamaz.

— Arkandayız. Sonuna kadar...

Gün ne kadar da parlaktı... Güneş yeryüzünü yaldızladıkça, masmavi göklere nispetle kuzey rüzgârları esti. Kuru bir ayaz insanların yüzlerini yalaya yalaya varlığını hissettirirken, Hoyrat ikindi namazını kılmış, camiden evlerine dönüyordu. Yanında torunu Hasan da vardı. Yolların ortasında önüne azametli çetin bir adam gerildi. Peşinde Gobel Omar da vardı.

Hasan, Öfkeli'nin suratına yalım yalım pırıltılar yansıtan gözlerle baktı. Şimdi çehresindeki solmuş bakışları, daha da keskinleşmişti. Bütün bunlara rağmen, Hoyrat daha sakindi. Öfkeli'ye çatık kaşlarını sakinleştirip, mülayim bir çehreyle

baktı. Yüzlerindeki ekşilik, bakışlarındaki acımanın manası, muhatabının benliğinde izler bıraktı. On, on beş metre ötelerden kendilerini seyreden iki kişiye, kırık dökük pırıltılarla baktı. Hasan'ın gözbebekleri dedesinin baktığı hedefi çoktan bulmuştu. Bu sebeple duyguları bile yaralıydı. Hedefin ötesinde Eğri Ahmet'le Baykuş bulunuyordu...

Derin bir nefes tazeleyip, ciğerlerine indirirken, kırılmış, parçalanmış bir gönlü vardı. Bedeninde hissettiği yorgunluk, gönlündeki eziklikle birleşince hayli bitkin ve müteessir bir manzara arz etmeye başlamıştı. Öfkeli'nin kin saçan dudaklarından meydan bulan sözlere esefle dikkat etti:

— Öküzümü bana geri ver, diye bağırıyordu.

Gayet olgun, kendisinden emin, sakin bir sesle muhatabına sual açtı:

— Hangi öküzü?

Öfkeli, etraftaki seyircilerin duyacağı biçimde konuştu:

— Çalınan öküzü.

Mülayim bir ses, hakarete aldırış etmeden konuşmasını sürdürdü:

— Hâlâ bulamadın mı?

Öfkeli, istihzalı bir çehreyle Hoyrat'ın suratına bakıp manidar konuştu:

— Bulabilir miyim dersin?

Duyduğu sözler Hoyrat'ı hırpaladı, sarstı. Ne de olsa herşeyden önce o da bir insandı. Damarlarındaki kan, isyan yüklü bir akışla beynine hücum ederken, hâlâ kısık bir sesle konuşması, şaşılacak şeydi:

— Açıkça konuşsana sen.

Köyün meydanlığında çirkin bir iftira kampanyası gelişiyordu. Hem de, ömründe bu tür sözlerle muhatap olmamış bir insan için.

— Seninle mücadele vermekten yılar mıyım sandın Hoyrat? Bugün benim öküzüm, yarın bir başkasının evi ve sonra köyden gurbetlere başlayan ardı arkası gelmeyen göçler...

Davudi bir ses, meydanı titretircesine yükseldi:

— Daha açık konuş.

Öfkeli'nin yüreğinin başında bir ürperti, gözlerinde bir yılgınlık nişanı belirmişti. Kendisini, başlattığı hadisenin dönülmez noktasında bulmuştu. Bu hal, varlığını cesarete kavuşturmasında etkinlik kazanıyordu. Kör bir cesaretle düşüncelerini patavatsız bir lisanla açığa vurdu:

— Öküzümü sen kestin.

Hoyrat'ın gözleri hayret pırıltılarıyla parladı. Bir anda dünya başına yıkılmış gibi irkildi. Omuzuna hakaretin ve iftiranın çekilmez yükleri çökmüştü. Titreyen ellerini Öfkeli'nin yakalarında perçinleştirip, acı bir kuvvetle kendisine doğru çekti. Tok, canın ta derinliklerinden çıkan bir ses:

— Ulan tövbe de, diye haykırarak göklere merdiven kurdu.

Hoyrat, artık hiç bir şeyi göremez durumdaydı. Gobel Omar elini beline doğru kaydırdı... Hasan kaşla göz arasında kalabalığı yarıp, şahinler gibi Gobel Omar'ın üzerine atılıp, bileklerini sıkıca tuttu.

Gobel, ürkek bakışlarını çaresizlik içerisinde uzaklara doğru çevirip, imdat aradı. Ne yazık ki, kendilerini hadisenin bu noktasına getirenlerden gelen yoktu. Hoyrat yakasından sıkıca kavradığı Öfkeli'yi, oğlunun üzerine lanetleyerek itekledi.

— Git başımdan miskin herif. Âlem de bilir ki Hoyrat haram işten hazzetmez...

Etraftan geçenler, hadiseyi duyanlar, kalabalığı görenler, birer birer meydana üşüştüler. Halk Hoyrat'ın etrafını sarp kayalar gibi sarmıştı. Öfkeli, meydanda tek kaldı... Artık beraberinde bir kul bile kalmamıştı... Ezik pırıltılarla etrafa bakıp, çaresizlik içinde çırpınırken, imdat aradığı gözlerden ses çıkmadı. Hatta bir ima bile yoktu. Hoyrat yine güçlüydü. Halk etrafında yığıldıkça yığıldı. Diller yürekli bir sesle Öfkeli'yi lanetledi, suçladı. Artık tutar bir dalı kalmamıştı. Kırık duygularını besleyebilmek için, bir şeyler yapması gerekiyordu. Ayaklar altına düşen gururuna, hadiselerin yorgun bıraktığı beyni belki de bu şekilde emir vermişti. Kalabalığın içinden azgın bir ses, gök kubbeye doğru tırmandı:

— Seni şikâyet edeceğim. Hükümetin kapısına varıp, bu adam devlet içinde devlet kurdu diyeceğim. Devlet içkiyi çıkartıp satar, sen men edersin. Şikâyetçiyi mahkemeye salmaz, mahkeme yerine kendini koyar, sen halledersin. Varıp bunları bildirirsem asarlar seni Hoyrat, asarlar. Öküzümün kesildiğini, bizi köyden göçe zorladığını, birer birer anlatacağım. Duyuyor musun, birer birer.

Hoyrat, boğucu kalabalığın ortasında sıkışmış gibi duran baba oğula acıyarak bakarken, içindeki duygulara dudakları yol verdi:

— Dileyen varıp şikâyet eder. Bu köy hepimizin köyü. Haksızlıklara karşı artık bütün yumruklar çelikleşti. Şunu herkes eyi bile. Bir bedende mikrop barındıkça, vücut her zaman rahatsız demektir. Ben sadece mikropların kaynağını gösterdim. Köylü o mikroplara karşı mücadele açtı. Köy öyle duruma gelmişti ki, yara iltihaplanmış, vücut sancılar içinde kıvrandıkça, iltihap

sokurduyor, bedene eziyet veriyordu... Ben sadece o yaranın üzerine neşter vurdum. Böylelikle iltihap boşaldı. Sadece, şimdilik vücut rahat. Eğer köylü olarak böylece dursun derseniz, yara yeniden mikrop kapacak. Ve sonunda kangren olmaması için hiçbir sebep yok. İş o noktaya varınca, yaranın dağıldığı uzvu kesmekten başka bir tedavi şekli yoktur. Dileyen tedaviye devam eder, dileyen kangren olmaya bırakır…

Kalabalıktan yürekli sesler meydan buldu:

— Tedavi edelim.

— Kangren olmasın.

— Seni şikâyet eden bizi şikâyet etmiş olur. Ya hepimiz suçluyuz, ya içimizdeki azınlık suçlu.

Hoyrat Öfkeli'nin soluk benzine bakıp mırıldandı:

— Şimdi varıp şikâyet edebilirsin. Ben kendimce iş görmedim. Bu köy böyle olsun istedi. Ben de onlarla beraber oldum.

Kalabalığı yara yara yürüdü. Torunu Hasan da arkasından gidiyordu. Yaşlı bir kadın önce kalabalığın arasından gelen seslere kulak verdi. Sonra o da Hoyrat'ın peşinden yürüdü. Beli bükülmüş, yaşı hayli ilerlemişti. Hoyrat'ın arkasından yetişebilmek için, bükülmüş beline ellerini bastıra bastıra adımlarını yeniledi. Yol onu yormuş, terletmişti. Kalabalığın oldukça uzaklarında hedefine kavuştu. Adeta kuyunun dibinden gelircesine meydan bulan yorgun sesin iniltisi, Hoyrat'ın kulağına ulaştı:

— Hoyrat, oğul...

Hoyrat durdu. Arkasına dönüp, sesin geldiği istikamete doğru baktı. Peşinden nefes nefese koşturan yaşlı kadını görünce bekledi.

Muhsine ninenin göğsü tıkanmış, nefesi iyice zorlamaya

başlamıştı. Hoyrat, yanına yaklaşan ninenin suratına bakıp, mülayim bir sesle mırıldandı:

— Hayrola Muhsine nine. Ne bu telaş?

Yaşlı kadın durdu, nefesini genişletmek için zaman ayırdı. Dudaklarının arasından fısıltı halinde çıkan ses:

— Az dur, dedi. Biraz daha dinlendi. Sonra etrafına iyice bakıp, kısık bir sesle:

— Beni iyi duy, dedi. Öfkeli'nin öküzünü Eğri Ahmet'le, damadın olacak Vay Ali kesti. Nah şu gözlerimle gördüm. Varıp Ahmet'in harmanını aç. İşte oraya soktular. Bıçağı yiyince hayvanın böğürüşünü bilem duydum...

Hoyrat'ın kafasında bir şeyler şekillendi. Mustarip bir çehre, bir müddet tefekküre daldı. Sonra Muhsine nineye dönüp:

— Sağ ol, dedi. Sen şimdi varıp evine dön. Başka kimseye de hiçbir şey anlatma.

İhtiyar kadın geldiği yollardan geriye dönüp, usul adımlarla belini büke büke yürüdü... Hoyrat, hâlâ olduğu yerden kımıldamamıştı... Anlaşılan köyde bir şeyler dönüyordu. Kadının ifadesinden bunları sezdi. Dönüp kendisinden beş on adım ilerde duran toruna baktı. Az sonra o da aynı istikamete doğru yürüdü.

Hoyrat ilerlemiş zamana rağmen, yatmamıştı. Yanına azalardan üç kişi alıp, bütün geceyi takiple geçirdi...

Karanlık koyu bulutlarla dünyayı sararken, dört kişi Muhsine ninenin söylediği harmanın etrafında pusuya yatmışlardı. Saat daha 22.00'yi gonkluyordu. Eğri Ahmet'le Vay Ali, karanlıkların arasından bir gölge gibi savuşup, harmandan tarafa doğru yürüdüler. Vay Ali etrafı vehimli bakışlarla kola-

çan ederken, Eğri Ahmet harmanın kapısını açıp, içeriye girdi.

Eğri, çok geçmeden koltuğunun altında iri bir paketle dışarıya çıkıp, kucağındaki yükü yere bıraktı. Kapıya, az önce açtığı kilidi vurup, işine bakacaktı.

Azametli bir ses, gecenin karanlıklarını yırta yırta göklere kement attı.

— Kimse kıpırdamasın...

Bir el, beş ya da on metre uzaktan üzerlerine cep fenerini ısrarla tuttu. Eli tabancalı dört kişi, hedefin üzerine üzerine adım tazeledi. Eğri, sesin sahibini çoktan tanıdı. Biliyordu ki, bu sesin sahibi şakadan haz etmezdi. Arzuları kursağında düğümlenmişcesine, gecenin zifiri karanlıklarının arasında heykelleşip kaldı.

Anlaşılan başka çareleri de yoktu. Takipçiler karanlığı fenerin ışıklarıyla yara yara yanlarına gelip dikildiler.

Hoyrat benzi küllenen Eğri'nin suratına bakarken iğrendi. Kınacıların Cemil, elindeki feneri Eğri Ahmet'in gözünü kamaştırırcasına tuttu. Vay Ali, korkusundan morarmıştı. Bacakları zemheri ayının can alıcı soğuğuna kapılmış gibi titriyordu. İki arkadaş silâhların gölgesinde naçar kalmışlardı.

Hoyrat:

— Harmanın kapısını aç, dedi.

Eğri Ahmet, titreyen parmaklarını harmanın kapısına götürüp, kilidi açmaya çalıştı. Belinde tabancasız gezmezdi. Hoyrat bunu bildiği için:

— Kollarını yukarı kaldır, diye öfkelendi...

Eğri, aldığı emri tutmak zorundaydı. Kollarını kaldırdı. Azalardan birisi, Eğri'nin kayışında asılı kılıftan tabancayı ya-

vaşça çekip aldı. Sonra Vay Ali arandı. O'nun üzerinde bir şey yoktu. Hoyrat ikisine birden:

— İçeriye girin, dedi.

Eğri, harmanın eşiğinden adımını içeriye attı. Hemen peşinden Vay Ali yürüdü. Hoyrat Vay Ali'nin ceketinin yakasından parmaklarını geçirip, geri çekti. Ödü kopmuş gibi kalbi çarptı. Soluğunu kesik kesik alıp verdi. Hoyrat, boş kalan eliyle eşiğin dibindeki paketi gösterdi.

— Bunu alıp içeriye götür.

Dizlerinin feri kesilmişti. Eğildi. Yerdeki paketi güçlükle aldı. Vay Ali zor kaldırdığı paketle içeriye girdi. Hemen arkasından harmanın kapısı, gecenin bayatlamış sessizliğini iç tırmalayıcı bir gıcırtıyla bozarak çekilip, üzerlerine kapandı. Hoyrat lâmbanın fersiz ışıklarıyla aydınlanan kapıya bakıp, az önce açılan kilidi üzerine yeniden vurdu.

Karanlıkların çekilip, yerini aydınlıklara bırakacağı zamana kadar, Duvarcıların Emrah, Çıracıların Musa, harmanın kapısı önünde nöbet tuttu.

Şafak, nazlı pırıltılarıyla söküp, gün yeryüzüne bir daha gülümsedi. Köyde kimsenin bir şeyden haberi yoktu. Derin uykusunda bir gece daha tükenmişti...

Sığırtmaç, sığırını topladı. Çoban sürüsünü dağların eteklerine doğru saldı. Ve günün erken saatlerinde, köye Kınacıların Cemil'le dört jandarma girdi.

Sessiz, sedasız köyün içerisinden geçip, harmana doğru yürüdüler. Az sonra Hoyrat da yanlarında belirdi. Kınacıların Cemil, harmanın kapısının kilidini açtı. Jandarmalar içeriyi dikkatle süzdü. Otların üzerinde yatan adamları görüp, hayretle baktılar... Çavuş rütbelisi, yanında getirdiği iki nefere e-

mir verdi. Parmağı harmanın içerisini işaret ediyordu:

— Girin, dedi.

Kendisi ve yanındaki bir nefer dışarıyı beklerken, Hoyrat ve azaların çehresinde uykusuz geçen gecenin yorgunluğu vardı... Önce otların üzerinden doğrulan iki adamın bileğinde kelepçeler kilitlendi. Sonra, otların altından kesilen öküzün gönü, kafası ve gövdesi çıkartıldı. Başçavuş, hadiseye olduğu gibi zabıt tuttu. Hırsızların ikisi birden suçüstü yakalanmıştı. Adalete teslim için dışarıya çıkartıldı. Hoyrat başçavuşun kulağına ısrarla bir şeyler fısıldadı. Başçavuş önce şaşırdı, dudak büktü. Ve bir müddet sonra olumlu bir şekilde kafasını oynattı.

Kuşlar azat edildikten sonra, daha fazla rağbet görmeye başladılar... Köyün içinde, etrafında, artık korkusuz uçuyorlardı. Şimdi insanlara itimat etmiş bir halleri de vardı. Gönüllere ilahi bir mûsikî sunan şakıyışlarını, sanki artık bilerek yapıyorlardı...

Gün parlak, ılgıt ılgıt esen yel, insanı üşütmüyordu. Köyde beklenmedik anda bir kaynaşma oldu. Koyu kalabalıklar, evlerin önünde, pencerelerin arkasında ve sokaklara serpilmiş heyecan dolu pırıltılar yansıtan gözler, yürekleri hoplatan bir seyre başlamıştı. Halkın gözleri belki de ömürlerinde, en hayret verici seyrini sürdürüyordu. Bu köy kuruldu kurulalı böylesine bir ibret sahnesi dekorlaşmamıştı... Bekçi davulunu ipinden omuzuna asmış, çomağı gergin derinin üzerine vura vura, meraklı insanlara olayın haberini duyuruyordu:

— Duyduk duymadık demeyin. Bu iki hırsız, Öfkeli Sabit'in öküzünü çalıp, kesmişler. İkisi de suçüstü yakalandılar, haaa.

Utanç verici manzara çocukların, büyüklerin kanlarını, damarlarında kurutmuştu... Eğri Ahmet'in iki omuzunun arasına, kestiği öküzün boynuzlu kafası yerleştirilip, sıkıca bağlanmış,

ve Vay Ali'nin sırtına hayvanın gönüyle bacakları sarılmıştı.

Bu manzaranın sergilenmesinde tek gaye vardı. İbret, insanları kötüye özenmekten alıkoyacaktı. Geçmişin üzerine küller dökerek unutulan örfü, yeniden gündeme getiriliyordu...

Eğri Ahmet'in gururu yolların üzerine serildi. Âlem peşinden yürüyüp çiğneye çiğneye üzerinden geçti. Vay Ali, Eğri Ahmet'e bakarak çok daha vurdumduymazdı.

Duyduğu hadise, yılların eskitemediği muhtarı Baykuş'u, dört duvarın arasında kilitli bıraktı. Baykuş sokaklara çıkamamıştı. Kirli sırlarının ortaya dökülüşüydü bu. Köyün sokakları dolduran kalabalıklarından gelen sesler, iki kişinin yüreğinde derin yaralar açtı... Kalabalık Eğri'nin kapısının önünden geçerken, orada boynu bükük bir genç vardı...

Yeşil gözlerinden efkâr yaşları sökülüyor, sinesi parçalanıyordu. Cihan, babası Eğri Ahmet'i hilkat garibesi bir manzara olarak görünce, içinde amansız bir çöküş başladı. Gözleri mahmurlaşmış, çehresi mahcup ve içler açışıydı. Kalabalığın arasından yükselen bir ses, yarasının üzerine neşter vurdu.

— O kafaya da o boynuz yakışmış doğrusu.

Bir başkası:

— Yahşiii, diye bağırdı.

Bir baba, ya da ana, hiç bir zaman kendileri için yaşayamazlardı... Bir kız, baba ve anasını düşünüp, onların namus ve haysiyetini alnının aklığında taşıdığı gibi, bir baba yahut ana da yetiştirdiği evlâdının haysiyetini düşünmek zorundaydı. Vay Ali, Eğri Ahmet, işte bu inceliği düşünmekten mahrum insanlardı... Kendi izzet-i nefislerinin yanı sıra, aile efradının haysiyet ve şerefini de, sokakların ortasında seyre susamış gezen, o selden kalabalığın ayaklarının altına sermişlerdi.

Cihan, gönlü çubuklanan delikanlı, dudaklarını geve geve içindeki acıyı dışarıya vermeden, alaylı alaylı bakan gözlerin ufkundan, can acısıyla sıyrılıp kaçtı... Öyle bir kaçıştı ki bu, gözlerinin önünde şimşekler çakıp, fırtına gibi eserek evlerinin açık kapısından içeriye kendisini hışımla attı.

Daha ömrü boyunca, o kirli lâkabını sırtında taşıyacağı ebeveyninin yükü, omuzlarını şimdiden çökertmiş gibiydi. Yüreğinin başında amansız bir ateş, alev alev yanmaya koyuldu. O gençliğin baharını terennüm eden delikanlı, sessiz bir odaya çekilip, başını avuçlarının arasına gömerek, hıçkıra hıçkıra ağladı. Dışarıdan gelen sesler arşı yırtarcasına sürüyor, kulaklarına hançer gibi saplanıp kalıyordu...

En büyük hayret Öfkeli'nin ufkunda bulutlanmıştı. Suskun, sakin bir adam gibi, dudakları birbirine yapıştı. Manzaraya baktıkça şaşkınlığı bir kat daha arttı. Dudakları kısık bir sesle açılıp: "Alçaklar" diye mırıldanırken, aldatılmışlığın verdiği ıstırapla, yerinde hareketsiz bir külçe gibi kaldı. Kalabalık daha da selleşen bir boyuta ulaşmıştı. Sokaklar, bulanık denizler gibi dalgalanıyor, kaynaşıyordu. Köyde bütün insanların tansiyonu yüksek, heyecan had safhaya ulaşmıştı...

Hasan, Aşağı Oba'nın meydan çeşmesinde atlarını sulamıştı. Kalabalığın ne için toplandığını daha yeni yeni öğreniyordu. Kulağına ilk gelen seslerden, köyde düğün olduğu kanaatine varmıştı. Oysa, kalabalık kendisine yaklaştıkça, olayın sırrı acı bir şekilde çözülmüştü.

Rana çeşmeden bakraçlarını doldurmuş, evlerine dönüyordu. Hasan'ın gözlerinde tomurcuklanan nemlere, hüzünle baktı. Bin bir bülbülün feryadında bile, böylesi sızlanışın emsaline rastlamak muhaldi. O'nun da sinesi parça parça olmuş-

tu... Yıkılmış, dökülmüş bir hali vardı. Üstelik Rana'nın ıslak gözlerinin içine manidar bakışı, hissiyatını biraz daha ateşlere salmış, yüreği en yüksek hararetle kavruluyordu.

Anası geçmişte bir gün "Rana'yı sana..." demişti ya... Bu konuşmanın sinesinin başında işlediği hassas nakışlar, şimdi bedenine güçlü bir ağırlık yüklemişti. Yularından tuttuğu ata atlayıp, dayanamadığı manzaradan uzaklaşmak için, dağların başına doğru mahmuzlayıp sürdü. Gözleri hadiseyi görmezse, belki de yüreğini çatlatmaktan kurtarabilirdi.

Jandarmalar, köyün arzusu ve örfünden gelme bir adet olduğu için, hırsızları çaldıkları öküzün gönü ve boynuzuyla köyün içinde dolaştırdılar. Başçavuş daha sonra hırsızları suçüstü mahkemesine, hâkimin huzuruna aynı halde çıkardı.

Hâkim, Eğri Ahmet kapıdan içeriye girerken, istihzalı bir çehreyle bakıp, espri yaptı:

— Dikkat et boynuzların kapıları kırmasın...

Mektup

Köyde hürriyetlerin kundakçıları sindi. Artık kimse kimsenin malına ya da canına dolanmaktan vazgeçmişti...

Tıpkı şafak sökerken karanlıklar aydınlığın nurundan ürküp, siyah örtü duman duman çözülüp kaçardı ya... Kuşçular Köyü'nde de tıpkı öyleydi. Haksızlıklar, haksızlık edenler, karşılarında hakkın kuvvetini bulup, erimeye yüz tuttu...

Baykuş, geride kalan üç oğluyla birlikte sustu...

Öfkeli Hoyrat'tan özür dileyip:

— Safınızdayım, dedi.

Kötüler daha da zayıf düştü...

Bugün hanede Aslan Ağa'nın mektubu okundu. Rabia ve Hasan heyecan doluydu.

Hoyrat mektubu seslice okudu:

"*Muhterem Ağabeyim...*"

Mektubun başında selâm ve sual vardı... Satırların en sonunda ev halkının yüzü güldü. "*Geliyorum*" diyor, hatta geleceği günün tarihini bile veriyordu. Herkesi hayrete düşüren bir cümle ile mektup noktalandı. "*Hasan kıratı alıp, beni aynı gün kasabada beklesin.*"

Hasan anasına, anası Hasan'a garip duygularla baktılar.

Hoyrat'ın suratında bir mahcupluk, gözbebeklerinde koyu bir hüzün dalgası vardı. Buruk bir acının verasında duygularını yutkunmaya çalıştı. Açığa vuracak şeyler değildi bunlar. Onun için sükût gerekti. Önce beynini hançerleyen bir soruyu sormak için hazırlandı. Beceremeyip, yeniden yutkundu. Kim bilir belki de alacağı cevaba hazırlıklı olmadığından dolayı vazgeçti:

"*Yiğidi bıçak kesmez, acı bir söz öldürür*" derler ya. Hoyrat işte böyle bir cevaptan irkilerek, hadiseyi derinleştirmekten ürktü. Hissiyatını hep içine gömdü. Belki de çirkin olabilecek bir hadisenin ne failini, ne de teferruatını öğrenmek istememişti... Korkusundan olmalı ki, köyde kimse yüzüne karşı meşelenin lâfını edemedi. Edemedi ama mektup okunduktan sonra zıpkın yemiş balık gibi deryası başına göçtü. Hissettikleri doğru çıkarsa kardeşine ne cevap verebilecekti. Emaneti esirgeyememiş miydi yoksa?.. Köyde herkes, "Hoyrat'ın yüzüne gelmiş" dedi... "Aslan Ağa harpte şehit". Bunların ikisi de olmamıştı. Sadece Rabia "kıratı sat" deyip aslını sormaması için babasına yemin verdirmişti...

— İnsanların her birisinin başına zabıta dikilemezdi. Vicdanı ölüler, gönlü kirli insanlar, şeytana uyarsa, mutlaka bir gün kötülük fiilini işleme fırsatını bulamazlar mıydı?

Düşüncelerini böyle genişletip, yaslı bir çehre, tefekkürün aynasında baygın bakışlarını bekletti. Ta derinden ciğerlerini çürütecek kuvvette bir "Offf" çekse nefesinden ateş gelirdi. İşte öylesine güçlü bir ıstırabı sinesinin başında biriktirdi. Bir gün bu birikimin infilâkının çok dehşet verici olacağını bile bile sükûtu sürdürdü. Etrafındakilerden kimse konuşmadı...

Hoyrat yeniden Rabia'nın gözlerinin içine manidar baktı... Anlaşılan sebep soruyordu... Rabia sükûtunu sürdürdü...

Yağmur

Hava koyu bulutlardan elbisesini giyindi... Gökler, sanki dünyanın üzerine çöküp kalmış gibi alçalmıştı... Toprak sükût-ta, ortalıkta koyu bir sessizlik hâkimdi... Bulut dağları adeta yeryüzüyle birleşecekmiş gibi çöreklenmiş, toprak nem koku-yordu...

Şehirden farlarını yaka yaka bir otobüs gelip, kasabanın meydanında durdu... Ortalarda kimseler yoktu... Otobüsten inenler telâşlandı. Kısa bir müddet kasabanın kararan sema-larına sesler yükseldi... Muavin yükleri çözdü. Yolcular çuval-larını, valizlerini bagajdan seçti...

Aslan Ağa'nın da bagajda valizi vardı... Çamsakızı çoban armağanı deyip, Kore'den ev halkına bazı hediyeler almıştı. Belki sadece Asiye'ye bir şeyler alabilmek için, başkalarını da hatırdan geri etmemişti.

Valizine sarılıp, karanlık meydanı, canın ta derinliklerinden gelen arzularla aradı. Öyle ki, gönlü sislerin kararttığı dünyanın arasında, tüyleri parlayan kır bir atı arıyordu. Gözlerinden yan-sıyan pırıltılar, projektör gibi etrafını dikkatle taradı. Mutlaka gelmeleri lâzımdı. Ta günler öncesinden mektup yazmış, kıratı önüne istemişti. Gelmemiş olsun olamazdı. Geleceklerdi. Lâkin bir türlü etrafta ne kır atı, ne de kendisini karşılamaya gelen kimseyi bulamıyordu. Arzuları çubuklanmış çocuklar gibi, göz-

leri sisli meydanlığı ısrarlı bakışlarla, tekrar tekrar aradı. Gönlü bir türlü rahat etmiyordu. Elinde valiz, kasabayı sokak sokak, meydan meydan eledi. Şimdi kanaat getirdi ki, ortalarda kimseler yoktu. Daha önemlisi kırat yoktu.

Yer yerden oynamamış, gökler şak şak olup insanları yutmamıştı... Bütün bunlara rağmen, ortalarda kendisini karşılamaya gelen tek can bile yoktu... Hadi kırat...

Boğazında acı acı bir yutkunuş, kursağında düğümler atan arzuları, kasabanın ortasında Aslan Ağa'yı yorgun düşürdü. Kuru dudakları:

— Sahi hiçbiri mi?., diye mırıldandı. Hadi kırat... diye acı acı hülyalarını genişletti. Bunların hepsi tek tek dünyadan göçmüşler miydi?..

Gönlü, yaralı kuşlar gibi çırpındı... Dünya, o sisler içinde karanlıkların boğduğu dünya, Aslan Ağa'ya dar geldi.

Köylere insan taşıyan bir kaç adet jip vardı. Onlar da müşterisini bulup gidince, kasaba yeniden bayatlamış bir sessizliğin içine gömülüp kaldı...

Gönlü, giden jiplerin civar köylere yolcusunu bırakıp dönmelerine razı olmuyordu. Çırpınışa geçen kalbi, sabırsız, benzi gittikçe küllenmişti... Böylesi bir vefasızlık doğrusu yüreğine tuhaf geldi. Bütün bunlara rağmen, mutlaka büyük bir sebep olmalıydı... Asiye, kırat, Hasan... Ve Hoyrat... Bunların hiçbiri vefasız değillerdi. Bezgin gönlü, yakınından geçen bir at arabasının tıkırtısıyla hopladı... Karanlıkta yalım yalım yanan gözleriyle arabacıya uzatmalı bir tavırla baktı...

Elinde valiz, tek tük sokakların arasından gelip geçen insanlara aldırış bile etmeden, at arabasının peşinden koştu. Anlaşılan sabrı iyice tükenmişti:

— Arabacı, diye kasabanın sessizliğini amansız bir feryatla yırttı.

Arabacı, atın dizginlerine asıldı. Artık tekerleklerin tıkırtıları da susmuştu. Şapkasının, gözlerinin üstüne kadar inen siperini, elinin tersiyle yukarıya kaldırıp, nefes nefese yanına gelen delikanlıya baktı.

— Kuşçular Köyü'ne kadar gider misin?

Arabacı, önce meyus bir çehreyle düşündü. Az sonra:

— Yollar elverir ama, neden jip tutmadın? diye mırıldandı.

— Gittiler. Hepsi müşterisini bulup gitti.

— Çok geçmeden dönerler.

— Benim, acelem var.

— Pekâlâ, ne verirsin?

Aslan Ağa, elindeki valizi arabanın arkasına koyup, çevik bir hareketle kendisini arabanın tahta kasasının üzerine attı. Dalgın bir nefes:

— Sür, dedi. Ne istersen anlaşırız.

Arabacı dudak büktü. Umursamaz bir hareketle omuzlarını oynattı... Doğrusu, olanlardan hiçbir şey anlamamıştı. Atların dizginlerini toplayıp, yönlerini Kuşçular Köyü'nden yana çevirdi. Dizginleri, ustaca çekip bıraktı ve kalın bir ses:

— Deeeh! dedi...

Tekerlekler, nemli yolların üzerinde, izlerini bıraka bıraka döndü. Toprakta atların nallarından izler kalıyordu.

Bulutların uçları sivrildi, havanın nemi git gide arttı... Arabacı cebinden sigarasını çıkartıp, dudaklarının arasına bir tanesini sıkıştırdıktan sonra, Aslan Ağa'nın önüne uzattı... Muha-

tabının çehresini can alıcı bakışlarla seyre koyuldu. Gözleri masum, yüzlerindeki derilerin cümlesi keder çizgileri ile kırış kırıştı... Önüne uzatılan sigaraya, efkâr pırıltıları yansıtan gözlerle bakarken... "İstemez" der gibi, arabacının suratına imâlı baktı...

Arabacı, umursamaz bir tavırla dudaklarının arasında bekleyen sigarasını yakıp, paketini sağ elinin ucuyla cebine indirdi. Atlar dört nala yolları tüketirlerken, arabacı, dış dünyadan tamamen sıyrılıp, iç âlemine çekilen delikanlıya sordu:

— Öylesine karalar bağlayan bir halin var. Söylesene sahi, derdin ne senin?

Aslan Ağa arabacının sorusunu ilgilendirmeyen bir cevap verdi:

— Askerden gelirim de...

— Benim bildiğim askerden gelenler sevinçli olurlar. Yürekleri dünyaya sığmaz...

— Bilmem, içimde garip bir his var. Yüreğimin başına kara bir haber gibi çöreklenip kaldı...

— Aslı olmayan bir his için insan bu kadar üzülür mü heç?

Hazin bir sesin verasında, bütün duygularının içten içe değişilişi vardı:

— İçimi burkan acı sadece bir his değil hemşerim. İki yıl evvel, bir haftalık gelini elinin kınası ile bırakıp askere gittim... Onu bizim kapıya gelin getiren kırat vardı. Sağ kalıp kendisine dönüşümü yazarsam, kıratı benim karşılaması için önüme yollayacaktı... Günüm bitende sılaya dönmezsem ben, kırat önüme gelmezse o... Anladın mı arabacı. Böyle gavilleşmiştik işte...

Kendisine esrarlı gözlerle bakan arabacıya dönüp, ılık duy-

gularla süzdü:

— Sahi bugünlerde Kuşçular Köyü'nden bir gelin öldü dediler mi?

Arabacı Aslan Ağa'ya bön bön bakıp:

— Duymadım dedi.

— Çok zaman var ki, mektup bile tellemedi. Ben diyarı gurbetten yazdım, o yazmadı...

Arabacı, Aslan Ağa'nın derdini anlamıştı:

— Yazdığın mektuplar sahibini bulmamıştır, diye düşünmedin mi? Buraların postaları çok mektubu telef eder...

Karşısında, canı değirmen taşının arasında sıkışmış buğday tanesi gibi duran delikanlıya bakıp, dizginleri yeniden kavradı... Atları yollara kıvrak adımlarla salarken:

— Deeeeh! diye bağırdı...

Bulutlar gökyüzünde incelip, iplik iplik söküldü. Yağmur artık, kovadan boşanırcasına yağmaya başlamıştı. Atların hızı gitgide kesildi. Çamurlaşan toprak tekerleklere sıvandıkça atları zorladı...

Ortalığın aydınlığını perdeleyen bulutlar, Aslan Ağa'nın ta yüreğinin başına çöreklenip kalmıştı. Çamurların sıvanışından zor dönen tekerleklere baktı, sonra yağmurlar sıcak vücutlarına indikçe tüyleri buharlaşan atlara baktı... Munis bir çehreyle arabacıya bakıp, hazin bir sesle mırıldanır gibi konuştu:

— Kırbaçlasana... Her hareketinde iver olduğu besbelliydi...

Arabacı Aslan Ağa'yı kırmadı... Ne yazık ki çamurlar hatır gönül dinlemezlerdi... Tekerleklere bakarken derinden bir "of

çekti... Dudakları geçtikleri yollarda yanık mısralar bıraktı...

Hafiften başladı yağmur yağmaya
Aktı gözlerimden yaş arabacı
Senin derdin benim derdim apayrı
Ne anlasın bizi el arabacı, sür arabacı...

Durmadan yağan yağmurun altında ikisi birden sırılsıklam olmuşlardı. Köy uzaklardan koyu sisler içinde hayal meyal seçilirken, saat öğle vaktini ziyaretteydi...

Aslan Ağa'nın duracakmış gibi atmayı sürdüren kalbi, heyecanını daha da fazlalaştırdı... Arabanın üzerinde dikilip, gözlerini sis dağları içinde dalga dalga duran köye dikip, can alıcı bakışlarla ısrarlı seyrini sürdürdü... Yaklaştıkça, heyecanı körüklendi, arttı... Islak yolların ötelerini içli bakışları yakalayıp geçtikçe, hep Asiye'den yana düşündü... Düğünden dernekten... Sonra o beklenmedik haberin gelip kendisini sıladan, yardan ayıran günden düşündü... Sanki, hepsi de bir nefes kadar zaman olup erimişti... Atlar, birkaç dakika sonra köye gireceklerdi... Yağmur artık ince ince süzülmeye başlamıştı... Koyu bulutlar yer yer dağılmış, güneşin fersiz ışıkları yeryüzüne göz kırpmaya başlamıştı... Bulutlar, çok geçmeden batı yakasına doğru akıp dağılırken, ebem kuşağı yedi rengiyle dünyaya arzı endam etti.

Atlar, köyün girişine yakın yerde başlayan kumsal toprağın üzerinden, raks edercesine tempolu nal sesleriyle köyün içine girdi. Köyün ana yolunda bir insan seli kendilerine doğru yaklaşırken, kıyıda köşede pinekleyen çocuklar, yolların kıyısında bekleyen kadınlar, gözlerini birer birer mahşerî kalabalığın üzerinden çekip, köye giren arabaya ve üzerindeki insanlara bakıyorlardı... Arabacı atları iyice yavaşlattı... Aslan Ağa'ya manidar bir yüzle bakarken içi burkuldu... Arabacı Aslan Ağa'nın

derdiyle mustaripti. Gördüğü kalabalığı esefle seyrederken, atların dizginlerine asılıp müsait bir köşede durdurdu...

Aslan Ağa, yanlış görmüyordu... Bir alay insanın peşine takıldığı omuzlardaki tabuta, nemli gözlerle baktı baktı...

Hele tabutun baş tarafına örtülmüş yazmayı görünce, içi acı acı burkuldu, yandı...

— Bir kadın bu, diye mırıldandı...

Arabacı hüzünlü bir lisanla:

— Kadın, dedi... Besbelli, üzerine yazma atmışlar...

Aslan Ağa, kırık dökük hareketlerle arabadan usulca indi:

— Az evvel anlattıklarım çıktı mı dersin? diye sızlandı. Gözleri, kendilerine yaklaşan insan selinde, beklerken, bir eli ile arabanın kıyısında duran valizi tutup, yere indirdi. Arabacı büyük bir suçlu gibi suskundu...

— Borcum, diye elini cebine götürdü...

Arabacı kesin bir itirazla mırıldandı:

— İstemez...

Gönlü, derin yaralar almıştı... Islanmışlığına aldırmadan, yüreğinin dayanamadığı manzaradan uzaklaşmak için, atların dizginlerini toplayıp, yönlerini geldikleri yollara doğru çevirdi... Belki de bu hazin hikâyeyi yaşadıkça, işte böyle anlatacaktı...

"Bir yiğit askerden geldi. Beni köye götür, dedi... Yağmurların altında atları kırbaçladım... Yolda açıklı bir hikâyedir tutturdu... Köye vardığımızda..." İşte böyle... Belki de gönlünün dilediğince hikâyeyi kısaltıp genişleterek anlatacaktı... Arabacının yollara düştüğünden, belki de Aslan Ağa habersizdi... O hâlâ kendisine bir nefes kadar yaklaşan, kalabalığa bakıyordu...

Tabutun önünde yüke omuz veren bir genci görünce, artık kafasındaki düşünceler şekillenmişti...

Doğru ya... Hasan tabuta omuz vermişti... Birden delikanlının gözleri hayret dolu pırıltılarla yandı... Hasan amcasını görmüştü. Tabutun altından, usulca sıyrılıp açığa çıktı... Adımlarını çabuklaştırıp, amcasının yanına koştu... Aslan Ağa, yolun ortasında dumandan heykeller gibi beklerken, Hasan kollarını kanatlaştırıp, canın ta derinliklerinden gelen bir istekle boynuna doladı... Mumyalaşmış heykeller gibi duran amcasının elini öptü...

Bön bön Hasan'ın gözlerinin içine bakıyordu... Soru soracaktı... Lâkin alacağı cevaba dayanacak yüreği kalmamıştı... Hüzünlü bir ses, yine de bunu deneyecekti... Titrek bir cümle sual sordu:

— Kim o tabutun içindeki?

Hasan, amcasının suratına manidar bakıp:

— Muhsine nine, diye mırıldandı... Yerde duran valize sarılıp, yukarı kaldırdı...

Aslan Ağa'nın içinde derinlemesine bir rahatlık belirdi:

— Yâ, diye fısıldadı. Demek Muhsine nine ha?..

Hasan:

— Evet, dedi. Çok yaşlanmıştı kadıncağız...

Etraftan alıcı gözlerin, üzerlerinde ısrar ettiğini gören Hasan, Aslan Ağa'ya dönüp:

— Gidelim, dedi...

Kalabalık kendilerini geçmeden, yolun kıyısından savuşup, usul adımlarla yürüdüler...

Aslan Ağa'nın kulakları sesteydi... Yollarda toplanmış dinelen kadınların fısıltılarına kulak kesilerek yürüdü...

— Aslan Ağa da gelmiş...

— Sayılı gün nola er biter...

Kalabalıktan çıkıp, kulağında misafir olan bir söz, Aslan Ağa'nın yüreğinin başına, kaynamış kurşun gibi çöreklenip kaldı.

— Asiye de beklemesini bilmedi...

Aynı fısıltı, Hasan'ın kulaklarındaki perdeyi bile aralamıştı. Mahcup yüzleri, kırık çizgilerle doldu. Yanakları, önce kulak diplerine kadar kızardı, sonra mosmor oldu. Daha birkaç gün öncesi, köyde çirkin bir itiraf olmuş, Hasan hatta Hoyrat bile el içine çıkamaz olmuşlardı.

Eğri, jandarmaların arasında, sırtına öküzün boynuzları sarılı giderken, kalabalığa karşı meydanı dolduran bir sesle haykırmıştı...

— Bu gidişin dönüşü de var Hoyrat. Bize al ettin al... Gocunup çirkin bir intikam aldın. Tillo Asiye'nin koynuna girdi diye yaptın bunu...

Hoyrat, Eğri'yi parçalamak istemişti. Gel gör ki, jandarmalar buna müsaade etmedi.

Artık köyün içindeki fısıltılar, gitgide yüreklilik kazanmıştı... Aslan Ağa, titrek kalbinin mızrabına birdenbire yüklenmekten korktu. Hasan'ın çekimser kalan hareketleri, ürkek davranışları, soracağı soruyu ertelemeye mecbur etti... Kırık adımlarla yürürlerken, acı acı yutkundu, terledi. Evlerine uzanan yolların üzerinde, garip bir his Aslan Ağa'yı ürküttü, yeise düşürdü. Ufkunda kara kara bulutlar dönüyordu. Merakından gözlerinin önü karıncalandı. Asabı bozuldu, tansiyonu oldukça

yüksek, heyecanı şiddetliydi. Kore'de düşmanın ateş kusan silâhları karşısında bile, böylesine ürpermemiş, heyecanlanmamıştı. Kasabaya indikten sonra başlayan dakikalar, Aslan Ağa'ya zaman içinde zaman yaşatıyordu. Sık sık Hasan'ın gözbeneklerinin içinde bir şeyler aradı. Hasan, adeta bakışlarını Aslan Ağa'nın ufkundan kaçırıp saklıyor gibiydi.

Daha az gerilerde duyduğu bir çift söz, bünyesinde derin yaralar açmıştı. Kafasında, takılıp aynı sözlerle dönen plâk gibi, tekrarlanan bir cümle vardı:

— "Asiye, Aslan Ağa'yı beklemesini bilmedi." Beyninde aynı fısıltı tekrarlanıp durdu. Boğulacakmış gibi soluyor, rahatlatıcı bir nefes alabilmek için, sık sık yutkunuyordu. Zor adımlarla kapılarının önüne kadar gelebildi.

Hasan elinde valiz, Aslan Ağa'dan önce içeriye savuştu...

Efkâr yüklü bir çift göz, evin geniş bahçesinde halsiz bir tavırla durup, yönünü ileri kıyıdaki, kulübemsi evden yana çevirdi... Giriş kapısının üzerinde, kocaman bir kilit mühür gibi vurulmuş, duruyordu. Gördüğü manzara duygularını felce uğratmıştı. Açık yarasının üzerine kezzap dökülmüş gibi sızlandı... Hüzün dolu bakışları, yüreğine mızrap vuran noktadan çekilip, kapısında dineldiği evin penceresine çevrildi. İhtişamlı, pür tesettüre bürünmüş kadın, pencerenin arkasından kendisine bakıyordu. Onun bile bakışları durgundu. Oysa daha Aslan Ağa'yı görür görmez, şimşek gibi çakıp, gök gibi gürleyerek yanına koşması beklenirdi... Bir heyecan dudaklarının arasından semalara yükselip "Aslan Ağaaa!" diye köyü ayağa kaldırmalıydı. Gel gör ki, bunların hiçbirisi olmuyordu. Üstelik ortalıkta, askerden dönüşüne memnun olmamış bir hava esiyordu. Acep neydi bu vurdumduymazlığa sebep? Yorgun kafasında bütün bunları düşünerek yürüdü... Hüzünlü, ıslak bakışlarını, sessiz

sedasız kendisini pencerenin arkasından seyreden Rabia'nın üzerinden çekip, kırık dökük duygularla ayağının önüne kadar indirdi. Sinesi parça parçaydı. Hoyrat hâlâ görünürlerde yoktu. Ya Abalı?.. Boynunu zorla sağ omuzunun üzerine doğru yıkıp, kırk elli metre ötelere doğru baktı... O'nun kapısı da kapalıydı.

Kuşlar cıvıldaştı, uzaklardan bir köpek ürüdü ve köyün içerisinde bir horoz, uzun uzadı bir gayde tutturup, öttü...

Kafasında bin türlü sorunun kaynaştığı, cirit attığı zamanı yaşıyordu. Aklı dumura uğradı, derler ya, Aslan Ağa şimdi öyleydi. Vücudu güneşi yemiş nemli topraklar gibi terliydi. İsteksiz bir kıpırdanışla, harekete geçip, her zaman gelip geçtiği eşikleri cılız adımlarla tüketti. Dış eşikten geçip, efradın oturduğu odaya doğru yürüdü. Odanın kapısı sonuna kadar açıktı. Kapı boşluğundan içeriye gölge gibi savuşup, istikametine can alıcı bakışlarla nazar etti.

Hoyrat yataktaydı... Dev gibi adamı bir çift söz yıkıp, pestilini çıkarmıştı. Aslan Ağa, ağabeyisini yatakta görünce, kafasındaki düşünceleri bir anlık yitirip, canlanır gibi oldu. İri adımlarla yatağın kıyısına doğru yaklaşırken, heyecanlı bir ses:

— Ağa! diye hitaba durdu.

Hoyrat yatağın içinde güçlükle doğrulup, oturdu. Cılız bir ses:

— Aslan, diye hazin bir fısıltıyla cevap verdi. Hemen arkasından:

— Hoş geldin, diye mırıldandı.

Eğildi, eline sarılıp öptü. Kollarını hasretle boynuna doladı.

— Geçmiş olsun ağa. Görürüm ki yatar olmuşsun. Nasıl bir dert ki seni yataklara kadar düşürdü.

Hoyrat hicabından boyun büktü, bakışlarını saklıyormuş gibi başka tarafa çevirdi.

— Yaman bir dert, diye inledi. Mikroplar zamansız günde yakalayıp, birden yıktı... Sana da geçmiş olsun, hoş geldin.

Aslan:

— Hoş bulduk, diye mırıldandı.

Kahırlı bakışlarını, hemen yanı başında dikilen yeğeninin üzerinde perçinledi. Neden hâlâ uyuşmuş gibi durmaktaydı. Bütün bunlara bir türlü mana veremiyordu. Yeğeni olurdu ama Aslan Ağa onun kucağında büyümüştü. Hep bu yüzden olmalı ki bir ananın şefkatini beklerdi ondan. Ezik düşüncelerini hep bu yönde geliştirip, Rabia'nın gözlerinin içine, canın derinliklerinden gelen sitemli pırıltılarla baktı:

— Hoş bulduk yeğenim, diye mırıldandı.

Rabia, dokunsalar ağlayacak gibiydi. Hassas, titrek bir ses:

— Hoş geldin, dedi. Hele otur, yorgunsundur, dedi.

Aslan Ağa onun da elini öptü... Artık, tahammülü tükenmişti. Ne olursa olsun korktuğu sorunun cevabını almak için Rabia'ya sual açtı:

— Bu evde bir nüfus daha vardı. Giderken açık bıraktığım kapıya kilit vurulmuş gördüm...

Rabia, koyu bir teessürle sustu. Hazin bir ses, odanın bayatlamış sükûtunu bozmaya çalışıyordu.

— Kırat, beni karşılamaya gelmedi. Birbirimize verilmiş sözümüz vardı; gavlimiz yerini bulmadı. Söylesene yeğenim. Asiye öldü mü ki, bütün bunlar olmadı?..

Soruyu, soran için de, cevabı verecek kimse için de zordu.

İkisini de bir nefeslik zaman için rahatlatan bir hadise oldu. Hüseyin kapıdan içeriye yel gibi girip, Aslan Ağa'nın bacaklarına sarıldı. Nefes nefese elini çekip, öptükten sonra:

— Hoş geldin emmi, dedi.

Yüzlerine bakarken, gözleri parlamıştı. Belki de evin içerisinde yüzü gülen tek insan Hüseyin'di. Hoyrat, dehşetli bir sıkıntıyla yatağın içerisinde terliyor, Hasan masum bir çehreyle pencereden dışarıları gözetliyordu. Aslan Ağa sorusunun cevabını almak için Rabia'ya yeniden hitap etti:

— Senden Asiye'yi sormuştum...

Hüseyin suskun dillerin sahiplerine birer birer bakıp:

— Babasıgilde, diye ses verdi.

Aslan Ağa anlaşılan cevabı Hüseyin'den almalıydı. Elleriyle Hüseyin'in saçlarını karıştırırken:

— Git çağır, de ki, Aslan Ağa geldi. Sen hâlâ babangilde ne dursun?

Hüseyin, önünde diz çöküp, gözlerinin içerisine bakan adama:

— O artık gelmeyecek emmi, dedi.

Aslan Ağa oradan nasıl ayrıldı, nasıl geldi, bilmiyordu ama işte aradığının kapısındaydı. Kırar gibi yumrukladı. Ardından avazı çıktığınca:

— Aç kapıyı, diye bağırdı.

Pencerede Asiye ile babası görünmüştü.

Elini havaya kaldırıp, evlerinin kapı anahtarını ipinden tutmuş, boşlukta sallıyordu:

— Kilitlenen kapımızın anahtarı bu. Seni gelip almadan açmak içimden gelmedi.

Hamdi pencerenin önünden çekilmişti. Az sonra Asiye de çekildi. Çok geçmeden uzaklarda, köşe başlarında, duvarların arkasında saklanarak seyrini sürdüren gözler, kapının açıldığını hayretle gördü...

Asiye, geriye dayanan kapının kasa boşluğunda, ellerini önüne bağlamış, boynunu hafif sağ omuzunun üzerine yıkmıştı. Masum gözlerinde fersiz pırıltılar vardı. Tıpkı elleriyle vurduğu ceylânın içler acısı manzarasına ağıtlar düzen avcılar gibiydi. Hazin bakışlarıyla muhatabının duygularını esir alıp, acındırabilmek için, ustaca rol yapıyordu...

Aslan Ağa elini uzatıp, kolundan tuttu. Usulca dışarıya doğru çekti:

— Gidelim, diye mırıldandı. Maskara olduğumuz yeter.

Kısık bir ses, mazeretini mırıldandı:

— İçeriden bohçamı alsaydım.

Aslan Ağa:

— İstemez, diye fısıldadı. Şu kaçamak bakan gözlerin seyri bitsin artık.

Köy halkını hayret komasına sokan manzara, dehşet vericiydi. Asiye, Aslan Ağa'nın alnına vurduğu namus kirine karşılık, bağışlanmış, kovulduğu eve dönüyordu. Üzerlerinde perçinlenen, ürkek pırıltılar saçan gözbebekleri, bitmeyen heyecanı katmer katmer emdi.

Çocukların bekledikleri olmamıştı. Herkesin söylediği gibi silâhlar patlamadı. Toprağın üzerine kan eğreklenerek akmadı... Bu yüzden olmalı ki, çocuklar sokakların ortasında yeniden

oyunlar kurmaya dağılırken, hadiseyi gördükçe dudak geven iriler, birbirlerine fısıldadı ve Kuşçular Köyü'nün ufku, yeni bir dedikodu yaygarasıyla hareketlendi...

Tillo daha Aslan Ağa'nın köye giriş haberini alır almaz, köyden ayrılıp, kimsenin bilmediği istikametlere kaçmıştı.

Diller hep:

— Aslan Ağa, diye döndü...

— Götürdü...

— Kabul etmiş demek...

— Kimin Müslüman, kimin gâvur olduğu bilinmiyor gayri.

— Desene dünyasını da yitirdi, ahiretini de...

— Desene Tillo boş yere kaçmış...

— Kaçtıysa gelir. Gelir de Aslan Ağa'nın gözünün önünde, gerine gerine gezer...

— Ya Hoyrat ne der bu işe? Elinden gelse, Allah'ın emirlerine uymayanların başlarını vurmaya ceht eden Hoyrat?..

— Bilinmez. Bakarsın Asiye'nin varlığı Aslan Ağa'yı Hoyrat'ın karşısına diker.

— Bakarsın Hoyrat bütün kötülere cihad açtığı gibi, kardeşi Aslan Ağa'ya da açar.

— Desene, bir yosmanın yüzünden iki kardeş birbirine düşecek.

Diller, dilediği gibi döndü. Aslan Ağa konuşulanları duymadı bile. Asiye ile birlikte herkese küskün gibi, kimsenin suratına bakmadan yolların üzerinden savuşup gittiler.

Evlerinin bahçesine yine birlikte gelmişlerdi. Pencerenin

arkasından tesettüre bürünmüş bir yüz, fark edilecek kadar açığa çıktı. Gözleri esefle dışarıyı seyrediyordu. Gördüklerine inanmıyor gibi, elinin tersiyle gözlerini sile sile, aynı manzaraya defalarca baktı... Utancından yüzü al al kızarmış, alev alev yanıyordu. Gördüğü manzaradan ar etmişti. Kilitli kapıyı, Aslan Ağa elleriyle açıp, Asiye'yi içeriye aldıktan sonra, usulca kapattı...

Rabia durduğu pencerenin önünden, yaralı kuşlar gibi kımıldayıp, geriye çekildi. Hoyrat yatağından güçlükle kalkmış, üzerine rastgele bir şeyler giyinmişti. Suskun bir çehreyle abdest aldı. Vücudu kırgın, bakışları hüzünlüydü... Rabia çarcabuk ocaktaki yanan ateşin üzerinde bir şeyler yapıp, sofra düzdü. Bakır tepsinin üzerine, yaptıklarını tabak tabak koyup, ağızlarını kapadı. Köşede uyumuş gibi duran Hasan'a bakıp:

— Aç olmalı, diye mırıldandı. Alıp şu sofrayı amcana götür.

Hasan tedirgin bir hareketle yerinden kımıldayıp, yerdeki sofrayı alırken Hoyrat:

— Geldi mi? diye sordu.

Rabia:

— Geldiler, diye cevapladı. Asiye de yanında.

Hoyrat acıdan kırış kırış bir yüzle Rabia'ya baktı. Hasan sofrayla açık kapıdan dışarıya gölge gibi süzülüp, geçti. Rabia pencerenin karşısına dikilip, kulubemsi evin kapısını seyretti...

Hasan, nemli toprakların üzerinde cılgalaşan yoldan kulübenin kapısı önüne kadar gelip, durdu. Kapıya ayağının ucuyla vurup, ses bekledi... Asiye sükût dolu odanın bezdirici sessizliğinden uyanmış gibi sıçrayıp, ayağa doğruldu... "Açayım mı?" der gibi Aslan Ağa'ya bakan gözleri, emir bekliyordu. Aslan Ağa açılan kapının aralığından, elindeki tepsiyi Asiye'ye uzatıp, ya-

vaşça geriye döndü... Boşalan eliyle, gitmeden önce kapıya uzanıp, örtmek için çekti.

Asiye kollarını kasarcasına bedenine yük vuran sofrayı sedirin üzerine bırakırken, garip hislerle baktı... Hazin çehresi kederle doluydu. Sofraya tek kaşık konmuştu. Anlayan insan için manası çok derindi. Sedirin üzerinde bağdaş kurarak oturan Aslan Ağa'nın önüne tepsiyi bıraktığı gibi, geri çekildi. Evin sükûtu daha ilk defa bozuluyordu. Aslan:

— Sen de gel, dedi.

Küskün çehreli kadın, kısık bir sesle mırıldandı:

— Sofrada tek kaşık var. Anlaşılan ben istenmeyen adamım.

Aslan Ağa, derin derin aldığı bir nefesin ahını ciğerlerinde gizledi. İsteksiz bir hareketle sofradan birkaç lokma almayı denedi. Hepsi de kursağında dizilip kalmıştı. Elindeki kaşığı usulca sofranın üzerine bıraktı. Anlaşılan yemekten vazgeçmişti. Sofranın üzerindeki su dolu sürahiyi alıp, "suluk" adı verilen lavaboya yaklaştı. Abdest aldı... Anlaşılan vakti geçirmeden, öğle namazını eda edecekti. Seccadesini kıbleye doğru serip, huzura durdu. Namazı bitirdikten sonra tespihat yapıp, arkasından Rabb'ine dua için ellerini açıp, yalvardı...

Gün batmak üzereydi. Yanlarına ne gelen, ne de kapılarını aralayan bir kimse olmamıştı. İkisi de, odanın uğultulu sessizliğinde, iki yabancı gibi oturdular. Aslan gözlerini doğrultup, Asiye'nin yüzüne bakmaya bile tenezzül etmedi. Yatsı namazını da evlerinde kılmıştı. Asiye yüklükte üzeri tozlanan örtüyü açıp, yataklarını serdi... Aslan Ağa, koyu bir düşüncenin verasında mumyalaşmış gibiydi... Gözleri sabit bir noktaya perçinleşmiş, devamlı düşünüyordu. Açılan yatağa yatmadı. Kendisini çepeçevre saran düşüncenin çemberi içinde, sıkıştı kaldı.

Gece oldukça ilerledi. Yarıyı çoktan tüketmişti. Hâlâ ikisi de serilen yatağın başucunda oturmaktaydı. Öldürücü yalnızlığın boğucu sessizliği içinde ikisi de çile çekti. Bu manasız susuşa Aslan Ağa, daha fazla dayanamadı. Eli çenesinde dayalı yas eden Asiye'ye bakıp, içindeki küskünlüğü kısık bir sesle aşarak sual etti:

— Bizleri yaratan Allah'ın aşkına doğruyu söyler misin? Bütün gençlik hülyalarını cehenneme çeviren bir söz, beni alil alil yakıp, eritti. Bir günah işlemişsen belki. Mevlâ seni affeder. Doğru söyle bana. Köydeki fısıltıların aslı var mı?

Asiye'nin fersiz ışıklar yansıtan gözbebekleri birdenbire heyecanla parladı. Kafasını önüne yıkıp, bir müddet sükût etti. Yanakları al al oldu. Damarlarındaki kanın hızlı basıncı başını döndürdü.

Hasreti yıllardır içinde düğümler atan delikanlı, hedefini iyi gören namlu gibi hararetli bakışlarıyla, gözlerinin düştüğü noktayı eritti. Şeytanın saptırışını, nefsin çağırdığı yolların korkunç olduğunu Asiye daha yeni idrak ediyordu. İşlediği basit bir suç değildi. Önce hayatını söndürmüş, dünyasını yıkmıştı. Allah'ın emrettiği imtihanın çizdiği doğruluk çizgisinden sapmış, ahiretini de mahv etmişti. Tıpkı okul sıralarında, imtihanı yarıda bırakıp kaçan haylaz talebeler olurdu ya... Asiye tıpkı öylesine aldanmıştı...

Mahkeme-i Kübra'da isyankâr olarak Allah'ın huzuruna çıkıp, iffet suçundan yargılanacaktı. Alnına leke sürdüğü, başını önüne yıktırdığı, erkeğinin namusuna saygılı olmadığı için, hesap verecekti. Bir anlık hatanın insanı yıkacağını, vaktinde hesap etmemişti... Gel gör ki, böylesi sapışın affı ne dünyada ne de ahirette mümkün değildi... Asiye ürkek ceylânlar gibi erkeğinin suratına bakarken, belki de affını istiyordu.

— Bir hata, diye mırıldandı. Daha doğrusu aptalca bir cahillik. Peşime çok düştü. Her tarafta sıkıştırıp, zorladı. Hatta ölümle tehdit etti beni. İçinde barındığın evle birlikte yakarım dedi... Daha olmazsa iftira eder, yine dediğimi yaparım dedi. Böylesini kimse duymaz dedi. Affı mümkünse bağışla. Mümkünü yoksa, sal yakamı babamın evine döneyim. Adına kader der, affımı Allah'tan isterim...

Aslan Ağa, görkemli bir iç burkusuyla yutkunup, peşinden acı acı gülümsedi.

— Kulların işlediği günahın adına "kader" denilseydi, yeryüzünde suçlu insana rastlamak mümkün olmazdı. Günah işleyip, adına "kader" demek, kadere iftira olur. Bak, beni de işlediğin hatayla beraber yaktın. Kader diye işte buna derler. Şu anda köyde diller, hep seninle beni konuşuyor. Namusumu dillere düşürmeye hakkın var mıydı? Hiç acımadan dünyamı başıma yıkmışsın. Bunun cürmünün ne olduğunu düşündün mü? Gavli bozup, sözünde durmayana bizde ne derler, bilir misin? Kırat şimdi kimlerin altında kişner, haber sordun mu? Kilit vurulan bu kapının ahı kimin üstünde kalsın... Âlemin yüzüne bakamaz ettiğin erkeğinin vebalini çekecek omuz var mı sende?

Istırabı büyüktü ama soğukkanlı bir edayla konuşuyordu... Söylediği her sözün, karşısındakini en kuvvetli hararetin potasında erittiğinden emindi. Muhatabının suratına nefret dolu pırıltılar yansıtarak, sakin bir lisanla sitem dolu konuşmasını sürdürdü.

— Şeytana uyuş, hayatta birkaç dakikalık hayvanı arzudan ibarettir. Koskoca bir ömrün yıkılışına, Mevlâ'nın huzuruna adi bir suçlu gibi çıkışma göz yumdun demek.

Asiye boğuk bir sesle hıçkırdı. Önce tıkanır gibi nefes aldı. Hemen peşinden taştı. Aslan Ağa oldum olası, suçu örtbas için

dökülen gözyaşlarına mağlup olmazdı. Tok bir ses:

— Kadın kısmı gözyaşlarına sık sık başvurduğunda haklı çıkarmış, defler. Bu gözyaşları da öyle mi, diye sorulaştı.

Asiye, kırık dökük vücudunu cılız bir hareketle kımıldattı. Hâlâ ayağa doğrulacak gücü kalmıştı. Kalkıp, ıslak bakışlarını Aslan Ağa'nın ufkunda perçinleyerek:

— Yol ver bana, dedi. Anlaşılan seninle bir yastığa baş koymamız geçmiş.

Fenerin fersiz ışıkları odayı loş bir aydınlık içinde tutuyordu. Aslan Ağa kızgın bir sesle:

— Otur, dedi.

Oturdu. Çaresizliği katre katre içerek, kalktığı yere usulca yığılıp kaldı. Yeniden affedileceğini sanarak, sabırsız bir gönülle erkeğinin suratına bakıp, ne söyleyeceğini bekledi...

Aslan Ağa, sezilmeyecek duygular içinde büyük bir problemdi. Asiye hareketlerinden hiçbir şey çözemedi. Boğuk bir ses:

— Tillo muydu o? diye mırıldandı.

Asiye kafasını hafifçe önüne yıkarak, tasdik etti.

Aslan Ağa'nın kanı damarlarında donmuştu:

— En büyük şeref Allah'ın yaratılışına muhatap olmak. En büyük şerefsizlikse Mevlâ'sına isyan etmektir. Yüreğinde hiç O'nun korkusunu duymadın mı sen?

Asiye melül mahzun pırıltılarla erkeğinin gözlerinin içine bakıp:

— Beni azat et, dedi. Tıpkı köylünün kafeslerinin kapısını açıp, kuşlara hürriyetlerini geri verdikleri gibi... Evin kapısını,

çıkışıma aç yeter... Azat edilen kuşlar gibi arsızlık edip, dönüp dolaşıp, kanat çırptıktan sonra gelip aynı kafese bir daha girmem.

— Unutma ki, sen bir kuş değilsin. Kafesin ağzını açıp kuşları salınca, diğer kuşların arasına karışıp gönüllerince kanat çırpar... Artık kolay kolay kimse hangi kafesten çıktığını tanımaz onların. Bilinse bile, uçup gittiği kafesin sahibine utanç dolu bir dünya bırakmaz. Sen benim dünyamı acımasız prangalar içine vurdun. Alnımdaki utanç mührünü taşıyabilmek Aslan Ağa'ya göre iş değil. Seni şu anda salsam bile... İsmimi taşıdığın günleri kimse unutmaz. Görüyorsun ki, kuşlar uçup gider. Kadınlar erkeğine leke sürerlerse, ölüp gitseler dahi, hikâyesi dillerde sürer. Hatta yüce divanda bile devam eder bu... Asiye yürekli bir lisanla konuştu:

— O vakit cezalandır beni...

— Ben gönlünü Mevlâ'sına vermiş insanım. Değer yargılarım da ona göre olur. İslam'da zinanın cezasını bilir misin?

— Bilmem.

— Öyle bir ceza ki arkasından, dillerde bir hikâye kalmalı. Kalmalı ki, hiçbir kadının erkeğine leke sürmeye hakkı olmadığını iyice bileler. Yiğidin ömrünü sökmeye, onu yerlere bakıtmaya hakkı olmadığını herkes öğrene...

Asiye'nin rengi uçtu. Dudakları acı bir iniltiyle büzüldü.

— İki yıl var ki diyar-ı gurbetlerde dolanırsın. Daha ötesi taarruz ettiğiniz topraklarda esir düşürdüğünüz kızlar kadınlar olmuştur. İnandığın Allah (c.c.) adına bana doğruyu söyle? Buradan seni yolcu ettiğim gibi geriye dönebildin mi?

Aslan Ağa, ateşe düşmüş gibi irkildi:

— Yemin ederim, dedi. Buradan nasıl gitmişsem, işte öyle

döndüm. Harama el sürmedim. Nefsimin hayvanî arzularından Allah'a (c.c.) sığınarak iki yılı tamamladım...

Asiye umutlarını üzmüştü... Belki de hayatının en zor anlarını bu daracık odanın boşluğunda şu dakikalarla birlikte yaşıyordu...

Kalkmayı denedi kalkamadı... Aslan Ağa'nın suratına gözlerinden süzülen fersiz pırıltılarla bakıp, utandı, hemen geriye çekti... Aslında gitmeyi düşünüyordu. Ama nasıl? İşte bu başlangıcı bir türlü hazırlayamadı... Gönlü karlı dağların dorukları kadar bulutlu, sisliydi... Boğucu bir nefesi ciğerlerine kesik kesik indirdi... Yüreğinin sıkılışı, cenderede işkence çeken bedenine buram buram terler sızdırmaya başlattı... Sahi yeniden yalvarıp yürekli bir davranışla doğrulup, Aslan Ağa'ya, "Beni azat eyle" dese, bu azap dolu odadan dışarıya, kendisine yol açılacak mıydı... Hep bunları düşünerek umutlarını besledi...

Aslan Ağa'nın dumanlı kafasında, nelerin dolaştığını düşünmek bile istemiyordu... Ani bir hareketle ayağa kalktı. Aslan Ağa, mağrur bakışlarını Asiye'nin ufkunda gezindirip, sonra acı bir tebessüm geliştirerek dizlerinin dibine indirdi... Parmaklarının arasında, arkasından kilitlediği kapının anahtarı vardı. İpinden sıkıca tutup, istihzalı bir tavırla salladı...

İbret

Gece zaman içinde bir zamanla sürüp gitti... Artık şafak sökmek üzereydi. Sabah sessiz bakışların etrafa sitem sitem yansıyan pırıltılarında sökülmeye başladı.

İkisi de gözünü bile kırpmadan uzun bir geceyi sabaha bağladılar... Gözlerinde uykusuzluk, yüzlerinde kederin en derin izleri vardı... Aslan Ağa hep düşündü. Yorgun kafasında, çetin bir problemi neticeye bağlayabilmenin telaşesi vardı.

Odanın dar penceresinden dışarıya efkâr bulutlu pırıltılarla baktı. Kafasında kurduğu saat, çoktan gelip çatmıştı... Karaburs gibi suratı asık, kaşları inadına çatıktı. Kafasında sıkıntı olan problemi neticeye bağlamış gibi, yerinden doğrulup, ayağa kalktı... Sedirin altından bir şeyler araştırıp buldu... Uzunca bir sicimin katlarını açıp, parmaklarını Asiye'nin bileklerinde perçinledi...

İç âleminde kan ağlayan gelin, ürpererek Aslan Ağa'nın gözlerinin içine baktı:

— Ne yapmayı düşünüyorsun?

Kızgın dudaklar kısık bir sesle aralandı:

— Oyun kaidesince oynanır. Sıra bende, bildiğim gibi oynarım.

Nasılsa gücü yetmeyecekti... Hadiselerin akışına boyun eğ-

mekten maada çaresi yoktu... Gökleri yırtarcasına bir çığlık atsa, imdadına gelen kimseler olmazdı. Derin bir nefes alıp, vücudunda sıkı sıkı düğümler atarak dolanan sicime, buruk bir acıyla seyirci kaldı...

Eli kolu bağlı olarak, akşamdan kendi elleriyle açtığı yatağın üzerine, kıskıvrak bağlanıp uzatıldı... Önce kapıya doğru yürüyen Aslan Ağa'nın peşinden, sitemli bakışlarını yansıttı, sonra üzerine kilitlenen kapıya, darda kalan bir gönülle baktı, baktı...

Gökler yeryüzüne çiselemiş, toprağın nemi iyice artmıştı. Tan yeri henüz ağarmamıştı... Siyahla beyazın fark edileceği bir zamanda, Aşağı Oba'nın meydanlığında, kuyudan gelir gibi bir ses, köyün sükûtunu bir sinek vızıltısı gibi cılız bir eda ile zaman zaman bozuyordu... Sabahın serin havasına rağmen terlemişti... Yorulmuş olsa ki, kazmayı dizlerine dayayıp derin bir nefes aldı. Gök kubbeye arzulu gözlerle bakarken, sıkıntısı doruk noktadaydı... Yeniden kazmaya sarılıp, toprağa kızgın kızgın indirdi...

Obanın meydanlığının doğu kesiminde, dallarını göklere çevirip çadırlaşmış gibi duran, asırlık ceviz ağacının beş on arşın yakınında, bir metre derinliğinde bir yeri kısa bir zamanda kazıp toprağını etrafına yığdı... Elindeki kazma ve küreğini, kazdığı toprağın hemen kıyısına bırakıp, etrafı çileli bakışlarıyla süzdü. Yorgun adımlarıyla, az önce kapısını kilitleyip geldiği evlerine dönerken, köyün minaresinden Ezân-ı Muhammedi yükselmeye başlamıştı:

— Allahu Ekber, Allahu Ekber...

Müezzin:

— En büyük sensin, diye lisânen tasdik ediyor ve sonunda

“Namaz uykudan hayırlıdır” diyerek sesleniyordu.

Aslan Ağa ezanın göklere düğümlenen sedalarını duyunca, pınarın dibine yaklaşıp kollarını sıvadı. Soğuk suda abdestini alıp, evlerine doğru yürüdü. Oysa her vakit cemaatle namaz kılardı. Bugün her nedense öyle düşünmedi...

Evlerinin bahçesinden içeriye, yorgun adımlarla girip, göz ucuyla büyük evin penceresinden yana baktı. Henüz görünürde kimseler yoktu. Ahırın kapısına yaklaşıp usulca açtı. Az sonra doru bir atın yularından tutup, dışarıya çekti. Kapıdaki ağaca bağladıktan sonra, camiye doğru adımlarını tazeleyen Hoyrat’ın arkasından, ısrarlı gözlerle baktı. Büyük evin az önce açılan kapısından içeri girip, avludan eyeri ve dizgini çıkardı. Atın sırtına eyeri vurup, dizgini kafasına taktı... Rabia ve Hasan pencerenin kenarına dikilmiş, kendisini seyrediyorlardı. Beynindeki düşüncelerin huzursuzluğu, belli ki vücudunu yorgun düşürmüştü. Usul adımlarla, az önce kilitlediği kapının önüne varıp, kilidi açtı. Kapıyı arkasına dayadı. Bir gölge gibi içeriye süzülüp kapıyı yavaşça kapadı. Asiye kıskıvrak bağlandığı yatağın üzerinden, içeriye giren adama, bir yürek dolusu merhametle baktı. Aslan Ağa, umursamaz bir tavırla kendisine bir seccade bulup, namaza durdu. Az önce kendisine pencereden bakan gözlerin ufkundan çekilmek için acele etmişti. En sevdiği insanların yüzüne bile bakamıyordu. Yorgun kafasında Hoyrat’ın, Rabia’nın geçmişteki sözleri dalgalandı.

— Onun soyu bozuktur.

Vaktiyle onlara:

— At sahibinin altında kişner, demişti...

Bir sevda yüzünden, sevdiklerinin fikrine iştirak etmemişti. Hep bu yüzden olsa ki, utancından şimdi yüzlerine bile bakamıyordu. Oysa kendisini ve karakterini herkes iyi tanırdı.

Hayatında doğru bildiği karardan döndüğü görülmemişti. Bunun için ağabeyisi Hoyrat bile, hadiseyi akışına bırakmıştı...

Akşam, olmayan bir şey olmuştu. Tıpkı şimdi de öyle oldu. Anlaşılan yeni doğan gün, yine şaşılacak bir sürü hadisenin seyrinde tükenecekti.

Pencerenin camından dışarıya bakan Rabia'nın gözleri, bahçenin ortasında alev alev yandı. Gözlerinin hayretle düştüğü noktada, korkunç bir manzara vardı.

Rabia:

— Hasan, diye geriye dönüp seslendi.

Hasan annesinin telâşı üzerine, yeniden pencerenin kıyısına yaklaştı. Heyecandan tüyleri diken dikendi.

— Ana, diye mırıldandı. İnip mani olmalı.

Rabia umutsuzdu:

— Fayda vermez, diye mırıldandı. Biz dur desek bile, Aslan bildiğinden şaşmaz.

Rabia'nın gözleri yanıyor, gözbebekleri artık yuvalarına sığmıyordu. Gel gör ki, o da çaresiz kalmıştı. Babası yanlarında olsaydı, hiç değilse bir şeyler yapabilirlerdi. Hasan'ı gönderse, bahçede kuru gürültüden ileri gitmeyecek belki de bir sürü hadiseler başlayacaktı. Ona göre artık, ok yaydan çıkmıştı. Bu yüzden acı acı yutkunarak dışarıyı seyretti...

Ne korkunç manzaraydı Yarabbi. Asiye, urganla sımsıkı bağlanmış, sadece ayakları adım atabilmesi için serbestti. Bağın artığı urganın ucu Aslan Ağa'nın elinde, bir yandan çekiyor, omuzuna asılı mavzer hareket ettikçe ikide bir sallanıp, yalpalanıyordu. Böylece atın bağlı durduğu ağacın dibine kadar

gelmişlerdi. Atı, bağlı olduğu yerden çözdü. Bir elinde Asiye'yi çektiği ip, diğer elinde yedeğinde götürdüğü atın dizgini vardı. Bahçe kapısından dışarıya, ikisini de yedeğinde çeke çeke çıkardı...

Asiye, dünyasından bezmiş bir haldeydi. Gururu, izzet-i nefsi, vücudunu saran sicimle birlikte sıkışıyordu. Pencereden dökülen pırıltıların gölgesinden geçerken, tıpkı esir pazarına götürülen kölenin, içler acısı manzarasını yansıtıyordu. Ona göre tükenmek bilmeyen geceden başlayan cezası, işlediği suçun bedelini çoktan ödemişti. Artık ölüme gittiğini biliyordu. Korkudan titreyen bacakları aslında bedenini taşıyamaz durumdaydı. Aslan Ağa'nın ipi sert sert çekişi, sürüklenişini kolaylaştırıyordu... Ağzına sımsıkı sarılan mendil de olmasa, çığlıkları köyü oynatabilirdi. Gel gör ki, bunların hiçbirisi olamıyordu. Ağzı bağlı, vücudu urganla sarılmış bir esirdi.

Tanyeri ağaralı çok olmuştu... Evlerin önlerinden yükselmeye başlayan tek tük ayak sesleri, ortalıkta dolaşan köpeklerin, arada sırada meydan bulan gönüllere, huzursuzluk veren uluyuşları, bayatlamış sükûtu bozacak kadar güçlüydü... Az sonra, ibadetini tamamlayan Müslümanların camiden çıkışları, ahırdan çıkartılan hayvanların, köyün meydanlığına doğru sürülüşü, yeni bir günün dirilişini müjdeliyordu.

Havada hafif bir esinti, yeni çekilen karanlıklardan armağan kalmıştı... Başlayan günün hayat mücadelesine ilk adım, köyün sığıtmacıyla başlıyordu... Sırtında heybesi, elinde değneği ile sığırın toplanacağı meydana doğru yarı uykulu gözlerle ilerlemekteydi... Mahmur gözlerinde hep hayvanları salacağı yamaçları hayalleyerek yürüyordu...

Adımları birdenbire ağırlaştı, titreyen bacakları, kendisini

daha ileriye götüremeyeceğini ikaz etmekteydi. Köyün ufuklarında yanardağ gibi patlayan içler ürpertici bir ses, kalpleri durduracak kadar azametli ve korkunçtu.

Sığırtmacın yuvalarını zorlayan gözleri, artık uykuyu kovmuştu... Nazarı, uzaklarda teveccüh eden ürkek pırıltılarla baktı. Köyün uyanmışları, heyecan içinde hırçın sesin, sessizlikleri deldiği noktaya yönelmişti.

Çok geçmeden, köyün içerisinde amansız bir kaynaşma başlamıştı.

Yeni yaktığı ocakta, aşını kaynatanlar, ahıra, hayvanlarını sığıra katmak için inenler, uykudan, köyün içinde ayyuka çıkan seslerle uyananlar, herkes aynı noktaya doğru akmaktaydı.

Sığırtmacın titrek bakışları, hedefini seçmişti. Bulutların arasından yeni yeni sıyrılmaya başlayan güneşle birlikte, meydanda bir at, tırısa kalktı. Döneledi, eşindi, sonra hırçın bir mahmuzun dürtüsüyle şahlanış emrini alıp, yolları toza dumana katarak, dört nala kalktı?..

Sığırtmacın kuruyan dudaklarının arasından, bir isim meydan buldu:

— Aslan Ağaaaa!..

Sığıtmaç, huzursuz bir gönülle olduğu yerde mıhlanmış gibi kaldı. Hayatında bu kadar korkunç bir manzaraya belki de ilk defa şahit oluyordu...

Ceviz ağacının az ilerisinde, göğsüne kadar toprağa gömülmüştü... İki kaşının arasından sızan kanlar, yanaklarını kızıla boyamış, gözleri hasret giden insanlar gibi, açık kalmıştı... Boynu sağ omuzunun üzerine, arzularını yitirmiş, çaresizliğe tutsak çocuklar gibi yıkılmıştı...

O hayat dolu kadından Kuşçular Köyü'ne uçuk benizli, küskün bir çehre ve ağıt dolu bir mezar kalmıştı... Sığırtmacın hüzün dolu gözleri, dehşet manzarasının üzerinde beklerken dudakları:

— Asiye... diye inledi.

Silâh sesinin paniğe düşürdüğü halk, meydanı çoktan doldurmaya başlamıştı... Köyün ufuklarında kara bir haber, rüzgâr gibi esti. Ne hazin bir manzaraydı Yarabbi?.. Kadın, kız, kızan, delikanlısı, yaşlanmışıyla herkes hâdise yerinde buluşuyorlardı... Yüzlerde keder bulutları, gözlerde yaşlar, tuğyan vaktini yaşamaktaydı...

Asiye'nin yakasına yazılıp asılmış olan kâğıdı, meraklanıp ileriye sokulan ihtiyar, zor duyulabilen sesiyle mırıldanır gibi okudu...

— Kadının namusunun kirlenmesi, erkeğinin alnına vurulmuş, ömrünce silinmeden ışıldayan sakar bir mühre benzer... İki âlemde de sahibini terk etmez...

Bu ibret manzarasına bakan kadınlar bilsinler ki, namus paha biçilmeyen bir hazinedir... Bu sahne bütün kadınların gözlerinin önünden yaşadıkça çekilmeye ki, kimse cüret edip, emanete ihanet düşünmeye...

Dillerde ihtiyarın okuduğu nağmeler, gözlerde korkunç bir sahne kalacaktı. Kuşçular Köyü'nde nesilden nesle nakledilip, buruk acılarla anlatılacak ve her hanenin unutmadan geleceğe ibretle yâd edeceği bir geçmiş olacaktı bu hikâye...

Kuşçular Köyü'nde yaşayanların eli yüreğindeydi...

Tillo günlerdir köyüne dönemedi. Fısıltılar yürekleri iğneledi, dürttü...

Heyecanlar ayakta, her başın tansiyonu yüksekti. Asiye'nin tüyleri ürperten manzarası, henüz gözlerden silinmemişti.

Haber hükümetin yetkili makamlarına da ulaştı. Görevliler gelip hadise yerinde zabıt tuttu. Zaptiyeler başı dumanlı dağlarda günlerdir Aslan Ağa'nın peşindelerdi. Köye her gün birbirinden farklı haberler ulaştı:

— Anasının köyündeymiş.

— Yanına birkaç kanun kaçağı daha uydurup, dağlara çekilmiş.

— Derler ki bütün ırz düşmanlarından hesap soracakmış.

Bugün Kuşçular Köyü'nü heyecana düşüren haber, Aslan Ağa'nın civar köylerden yardım gördüğünü doğruladı.

Önce köye üç yabancı girdi. Yoldan geçenlerden muhtarın evini sorup, işaret edilen istikamete doğru yürüdüler.

Hoyrat, bahçelerinde Hasan ile birlikte atlarını tımar etmekte idi. Yabancı bir sesin selâm verişi ile kafasını çevirip, sesten yana baktı. Bahçe duvarının yanında üç kişi belirmişti.

Hoyrat elindeki kaşağıyı Hasan'a uzattı:

— Ve aleykümselâm, diye cevap verdi.

Yabancılar Hoyrat'ın yanına gelip durdu. İçlerinden bir tanesi konuştu:

— Muhtar sen misin?

— Evet. Benim.

— Geçerken haber için uğradık.

— Hayırdır.

— Karşıdaki ormanlık yolun kıyısında birisini öldürüp, bir de nağme yazıp bırakmışlar... Belki bu köydendir diyerek yol uğrattık.

Hoyrat'ın aklına Aslan Ağa düştü. Yüreğinin başında bir ocak ateş yanarcasına kavruldu. Günlerdir aklından çıkmamıştı... Aç mıydı, susuz muydu, dağların başında yorgun mu düşmüştü, uykusuz muydu? Kardeş hasretiyle alev alev tutuşan adam, acı haberle irkildi, ürperdi.

— Adını da yazmışlar mı?

İçlerinden bir tanesi, umursamaz bir tavırla Hoyrat'ı cevapladı:

— Bir şeyler yazmışlar işte.

— Aslan Ağa filan diyor muydu?

— İçimizde okumuş yok ağa, bilemedik doğrusu. Ağaca sıkı sıkı sarılmış. Başucuna da ferman asılmıştı.

Kaşağı Hasan'ın elinden küt diye yere düştü. Ata çarçabuk eyerini vurup, Hoyrat'ın kıvılcımlar kaynaşan gözlerinin içine baktı. Anlaşılan müsaade isteyecekti.

Hoyrat, Hasan'a düşünceli gözlerle bakarken:

— At kalsın, diye mırıldandı. Köyü haberdar etmek lâzım. Varıp azalara duyur. Tellâl çağırılsın. Bence yalnız gitmek hatalı. Üstelik daha bizim köyden olup olmadığı bile belli değil.

Hasan azalara haber vermek için koştu. Birazdan köyün içinde tellâl çağırılacaktı...

Hoyrat, bahçenin ortasında dumandan heykeller gibi kaldı. Onu düşündüren, iki ihtimalden birisiydi. Köyde firarda iki insan vardı. Ona göre, ya Aslan Ağa tuzağa düşürülmüştü. Yahut Tillo yakayı ele vermişti.

Tellâlı duyar duymaz, köylü bir nefeste meydanlıkta toplandı. Bir fiskostur içten içe koyulaşırken, bir alay insan Melan dağlarının eteklerine doğru tırmandı. Yürekler koyu bir merak içerisinde çırpınışa geçmişti.

Hoyrat, kafilenin en önündeydi. Baykuş atına binmiş, yanında iki oğlu da vardı.

Toprak kuruydu. Yola inip kalkan ayaklar, kaynaşan kalabalığın üzerine toz bulutlarını savurdu.

Ormanla aralarındaki mesafe oldukça kısalmıştı. Yürüdükleri yolun hadise yerine kavuşmasına, kısa bir mesafe kalmıştı. Koşan insanların gözleri, yirmi-otuz metre uzaklıktaki ağaçlık bölgeye doğru meraklar içinde baktı. Yabancıların sözlerini doğrulayan kuşlar, belli ki hadise yeri üzerinde daireler çizerek uçuşup, cıvıldaşıyordu.

Fısıltılar kesildi. Yalnız ayak seslerinin temposu aynı ahenkle sürüyordu. Ormanın iniltisi, ağaçların dallarının hafif bir rüzgârın önünde kımıldayışı, uğultulu bir ıslığın bestesini yapıyordu... Bu hal koşuşan insanların merakını daha da körüklüyordu. Kuşların uçuştuğu noktaya bir nefeslik mesafe kalmıştı...

Kalabalığın önünde koşan Hoyrat, aniden durup istikametine hayretle baktı. Kalabalık da onunla beraber durmuştu. Gözbebekleri ürperti dolu insanlar, yolun ormana girişindeki ilk ağacın gövdesine vehimle bakıştı... Derin bir sükûtun arkasından ihtiyar bir ses, gök kubbeye ağıt dolu bir çığlık gönderdi.

— Tillooo!..

Yolda nefes nefese koşanların merakları kursaklarında acı düğümler attı. Son günlerde köyde asap bozucu manzaraların sergilenişi, gönülleri huzursuz hale getirmişti.

Hadise yerine sokulmaya kimsenin özü dayanmadı. Sadece Tillo'nun kardeşleri ve peşlerinden Baykuş, ağacın dibine kadar sokuldular. Hoyrat uzaklarda durup, elini ihtiyaten belinin üzerine koydu.

Azalardan, Kınacıların Cemil manzarayı dikkatle süzdü. Öldürülmeden önce, urganla ağaca sımsıkı sarılmıştı. Üzerinde kurşun ya da bıçak yarası yoktu. Anlaşılan Tillo'nun kanı damarlarında kuruyarak can vermişti.

Cemil ağaca, biraz daha sokulup, Tillo'nun göğsüne asılı fermanı okudu:

— *"Suçu: Zina.*
Cürmü: Seksen değnek.
Kırkı canlıyken, kırkı öldükten sonra vuruldu."

Kâğıdın hemen altında Aslan Ağa'nın adı yazılıydı. Hoyrat, Hasan'ın gözlerinin içerisine manidar bakıp, ima ile gidelim işareti verdi. Gönlü oldukça rahatlamıştı. Peşinden meraklı bakışlar gönderen, perişan bir yüreğin sahibine haber yetiştirebilmek için adımlarını daha da sıklaştırdı.

Cemil arkasından seğirtip, kâğıdın üzerinde okuduğu nağmeyi, Hoyrat'a mırıldandı.

Baykuş'ların hanesinde figan vardı. Kalabalık dağdan inip kapılarının önünde çöreklendi. Tillo'yu çam dallarından ve pürlerden yapılan sedyenin üzerinde getirmişlerdi.

"*Hak etti, buldu*" diyen dillerin yüreklerine soğuk sular serpilmişti. Hadiseyi idrak terazisinde tartamayanlar yaslıydı. Aslında insanların şerefini, ailelerin haysiyetini kirleten, cemiyetin huzurunu kaçıran, vicdanı paslı çıban başlarına üzülmek doğru değildi... Bu yüzden olsa ki, aksini düşünüp Tillo'ya acıyanlar da vardı. Çirkin emelleri yuvaları yıkmış, cana kıyılmasına sebep olmuştu. Oysa bir yiğidin şerefine kir getirmiş, alnına kimsenin silemeyeceği bir mühür vurmuştu...

Dünya yine devrini sürdürdü. Hadiselerin ardından geceler, gündüzler peşi peşine akıp geçti.

Mevsimler değişti. Yıllar yine her zamanki gibi eskidi.

Yapraklar yeniden döküldü. Ağaçlar her güz mevsiminde olduğu gibi elbisesini soyundu. Dallar garip, gövde bu mevsimde bir başka türlü hüzünlüydü.

Geride kalan koca bir yıl, Kuşçular Köyü'nde adeta altın bir devir yaşadı. Camide saflar sıkıştı. Gönüllerde mana silinmezcesine mührünü kazdı. Abalı'nın evi, bir medrese özelliği taşımaya başlamıştı. Çevre köylerden, kazalardan, ziyaretine gelenlerin sayısı iyice arttı...

Rabia hanımlara, Abalı erkek kısmına ders verdi.

Hasan, Ezder Ağa'nın torunu Rana ile nişanlandı.

Hüseyin henüz on yaşına basmıştı.

Köyün azılı insanı Öfkeli, Mevla'sına yönelip, Abalı'ya talebe oldu. Kuşçular Köyü halkı asrı saadet görüntülü günler yaşıyordu. Hoyrat emellerine kavuşmuştu. Ancak, bu demek değildi ki, Kuşçular Köyü'nde güllük gülistanlık vardır... Bu demek değildi ki, dikenler ağaçlarını terk etti... Şimdi bütün dallar, rengârenk açmış güllerle dolu, denilemezdi. Diken, fıtratı itibariyle yine gül ağacında mevcuttu... Tıpkı Firavunlar, Nemrutlar, Ebu Cehil'ler gibi, huzur bozucu dikenler hayattaydı. Daha doğrusu, şeytan Kuşçular Köyü'nde de vazifesini bitirmedi. Burada da, hâlâ içine vesvese saldığı insanlar vardı.

Yapılmaya müsait olan insanlar olduğu gibi, bozulmaya müsait olan insanlar da vardı. Üstelik bozmak, yapmaktan daha da basitti...

Saraylar, hanlar, abide eserler yıkılırdı. Ne var ki her zaman, yıkılanın daha mükemmelini yapacak sanatkârlar, hayatta olmayabilirdi. İşte o zaman, yıkılan eserlerin yerine hüzünle bakarak maziyi yâd eden gözler, yerinde viraneler gördükçe esefle bakacaklardı.

Son iki yıldır, Kuşçular Köyü'nde Baykuş ve çocukları değer verilmeyen insanlar oldu.

Baykuş, viranelerin üzerinde ötmeye alışkın bir kuştur... Lâkabını aldığı mahlûk gibi o da, virânesiz kalan köyde ötecek yıkık bir duvar dibi bulamamanın ıstırabını çekti... Dışarıya oldukça seyrek çıktı. Karşılaştığı insanlarla az konuştu. Artık iyice ihtiyarlamıştı. Hanelerinde büyük oğlu Eğri Ahmet gibi, baş tutabilecek kimsesi kalmamıştı... Tillo'yu da kaybedince, içinin sızısı dinmez, kini pas tutmuş yüreğinden silinmez oldu...

Yanında kalan iki oğlu da, tedirgin yaşadı. Babalarından aldıkları emirleri yapabilmek şurda dursun, Hoyrat'la, hatta Hasan'la sokakların arasında saklambaç oynadılar... İçlerinde bir ürperti, gönüllerinde usandırıcı bir sızı, elleri hep yüreklerinin üzerinde yaşadılar.

Son günler, iki kardeşe cesaret verdi. Eğri Ahmet'in tahliyesine bir ay, kırk gün kadar mühlet kalmıştı... Cezaevini son ziyaretlerinde Eğri Ahmet, kardeşlerine (Ben çıkmadan) diye fısıldadı. (Mutlaka) diye kesin emir verdi... Hoyrat'tan bahsediyor olmalıydı... Hapisten çıktığı vakit, önünde engel bulunmayacaktı...

Mevsim artık sonbaharın son günleriydi. Havalar gitgide soğudu. Tabiat artık sarı rengini de değiştirmeye hazırdı. Rabia, babasına düğün tutalım, dedi. Hoyrat:

— Hac dönüşü, diye mırıldandı.

Ana:

— Pusulası yakın, dedi. Gitmeden gelinimi evde isterim.

Hoyrat:

— Sabır, dedi... Rabbim kısmet eder, Hac farizamı yapıp dönersem, köye yemek verip, sünnet üzere bir de düğün kurarız.

Rabia boyun büktü:

— Sen bilirsin, diye mırıldandı. Nikâhları kıyıldı. Nasıl olsa o onun helâllisidir, diye mırıldandı...

Abalı, civar köylerden gelen kış davetlerine "Evet" dedi. Israrları kıramayıp, uzun bir sohbet gezisine hazırlandı. Hoyrat'ın hanesine uğrayıp, vedalaştı:

— Gidip gelmemek var, gelip görmemek. Hakkını helâl et.

Hoyrat, helâl olsun diye mırıldandı.

— Resulullah'ın (s.a.v.) diyarına gidiyorsun. Kısmet olursa Hac farizasını de yapacaksın. Bizlerden de selâm götür.

Birbirlerine ta yürekten bağlı iki insan, işte böyle vedalaştı.

Bu gece yere, mevsimin ilk karı düştü. Her taraf bembeyaz, havada keskin bir soğuk hâkimdi... Evdekiler üzerlerine ikişer yorgan örterek, ısınmaya çalışırken, kafeslerdeki kuşlar yaslı yaslı ötüştü. Sokakta kalan köpekler, kendilerine ılık yerler

aradı. Kediler içeri alınmaları için kapıları tırmaladı, miyavladı ciyakladı...

Şiddetli soğuğun kucağında geçen gece, artık sabaha kavuşmak üzereydi. Hoyrat, buz gibi sularda abdestini alıp, mescide gitti. Belki de köyde karın üzerinde ayak izleri bırakan ilk insan Hoyrat'tı.

İnce ince yağan kar, soğuk bir rüzgârla ıslıklaşıyor, ayak izlerini yeniden kapatıyordu. Hoyrat caminin önünde az bekledi... Soğuğa rağmen cemaat kalabalıktı...

Şehirdeki arkadaşı Hac firmasına onun da adını yazdırmıştı... Bugün mektup geldi. Sadece pasaport çıkarmak işi kalmıştı. Gelen mektupta, "vedalaş da gel" diyordu.

Bugün, oldukça heyecanlıydı. Hazırlığını yapıp, toparlandı. Köyde iki hane hariç, hepsine birer birer uğrayıp, vedalaşacaktı. Gün ilerleyinceye kadar, vedalaşmadığı çok az ev kalmıştı. Bugün her zamankinden daha duyguluydu. İçinde ılık bir his dalgalanıyor, dudağında fark edilebilecek kadar tebessüm vardı.

Son uğradığı ev dört yetimli, dul bir kadının eviydi. Erkeği, gurbetteyken Hakk'ın rahmetine kavuşmuş, kimsesiz kalmışlardı. Vakit öğle namazına oldukça yakındı. Kapıyı çalıp, açılmasını bekledi. Ahşap bir kapı aralandı. Arkasında yedi-sekiz yaşlarında bir çocuk masum bir çehreyle baktı.

— Evde misiniz?

— Hee...

— Anan var mı?

— Anam, ninem, kardaşlarım var.

Evin kadını sesi duyup, kapının aralığında belirdi.

— Buyur efendi dayı...

— Uzun bir yola çıkarım da... Vedalaşıp, helâlleşelim dedim.

Kadın cılız bir tereddütten sonra:

— Buyur, dedi. Anam da var.

Hoyrat, çekine çekine içeriye girdi. Çocuklar, yaşlı kadın, sofra başındalardı. Hoyrat kendisine gösterilen yere oturup, ayakta kalan evin kadınına seslendi:

— Otur, dedi. Yemeğinizi yiyin.

Kadın, mahcup bir çehreyle utandı, kızardı. Dizlerinin üzerinde sofraya yaklaşıp, hazin pırıltılarla önündeki sofrayı gözetledi. Dokunan olsa belki de ağlayacak gibiydi. Çocuklar şapır şupur, yemeği kapışarak yiyorlardı. Öyle iştahları vardı ki, birbirlerinin ellerini sofranın üzerinden geriye itiyorlardı. Önlerindeki yemek, tavuktu. Haşlanıp sofraya geldi. Yanında ekmekleri bile yoktu.

Hoyrat, garip bir tavırla kadının hareketlerini süzdü:

— Ye kızım, ye, utanma.

Kadının göz pınarları bendini yıktı. Yetim dört çocuğun anasıydı. Dolukan bir ses:

— Efendi kusurumuzu bağışla, diye sızlandı. Seni davet edemeyişimizi hoş gör. Çünkü sofrada bulunan yemek, bize helâl, sana haram.

Hoyrat şaşırdı, içten kaynayıp gelen bir dürtüşle irkildi. Kadının haram deyişini bir itiraf olarak kabul etti.

— Bana haram olan, size nasıl helâl olsun.

Kadın, koyu bir ıstırapla sükût edip, başını önüne yıktı.

— Anlayamadım doğrusu.

— Evimizde her şeyimiz bitti. Az evvel dışarı çıktım. Karların üzerinde donup ölmüş bir tavuğa rastladım. Açız, diye gözlerimin içine bakan çocuklarımın karnını doyuracaktım. Hemencecik, kanadından tutup, eve aldım. Haşlayıp, soydum. İşte gördüğün gibi, soframızdaki yemek bu...

Hoyrat'ın gözlerinden yaşlar söküldü. Elmacık kemiklerinin üzerinden, beyaza dönük kısa top sakalına doğru, hüzün yaşları sıza sıza aktı. Yorgun bir hareketle ayağa doğrulup, kıbleye döndü. Ellerini Mevla'sına kaldırıp:

— Yarabbi, şahidim ol. Yarabbi, şahidim ol. Yarabbi, şahidim ol. Ben haccı erteledim. Köyümde ihmale uğramış, unutulmuş, ölü tavuk etine muhtaç bir komşum varken, ben Haccı erteledim. Yarabbi...

Hoyrat, böyle karar verdi. Yetimlerin, açlık kokan nefesinde, onun da ihmali vardı. Herkes gibi, o da suçluydu bu köyde. Zekât müessesesi çalışmamış, bu aile sırrını kimseye açamadığı için yahut hatırları sual edilmediği için sefil kalmışlardı. Bu ölü tavuk gelen sofranın ahı, bu köyde her zenginin vebaliydi. Hoyrat, işte bunu idrak ettiği için, haccı erteledi.

Elini cebine götürüp, hac farizasını eda için ayırdığı bütün parasını sofranın üzerine bıraktı.

— Bunu kabul edin. İhtiyaçlarınızı alırsınız. Çocuklardan bir tanesini benimle gönderin, aş ekmek göndereyim.

Sofranın üzerine bıraktığı çok paraydı. Çocukların bile bakarken hayretten gözleri parladı...

Öğle vakti girmek üzereydi. Nerdeyse ezan, okunmak üzereydi. Çehresi kederli, duyguları ezik, gönlü perişandı. Yanında getirdiği çocuğa, evden bir şeyler verip uğurladı... Abdest almak için su aradı sonra meydan çeşmesini düşündü.

Sert bir rüzgâr, ortalığı kasıp kavururken, bir yandan da kar yağıyordu... Kesif bir sancının yüreğini burkusuyla yürüdü... Köyün camiye oldukça yakın bulunan meydan çeşmesine doğru adımlar tazeledi...

Sinesinde duygusallığın belki de, en verimlisi hâkimdi. Yüreği, genişleyen hülyalarıyla birlikte, bütün dünya insanına açılmış onlara yeni bir dünya hazırlamakla meşguldü... Dudaklarında huzurlu bir geleceğin duası, kafasından kin ve garazın son bulduğu, gönülleri Mevla'sına teslim olmuş bir dünya insanının, beynelmilel kongresinin hazırlıkları vardı...

Zekât müessesesi çalışacak, riba teslim olmuş gönüllerde irdenip silinecek, kan davası bütün çirkinliği ile unutulmuşluğa terkedilip yeryüzünde sevgiden, muhabbetten yana bir dünya anlayışı hükümran olacaktı... Yolların üzerinde, dünya insanının hükümdarı gibi hayallerini genişletti...

Sonra, dünyalara sığmayan düşünceleri, Kuşçular Köyü ve çevresindeki insanlar için, barış anlaşmaları imzaladı... Sınır kavgaları, su yüzünden olan huzursuzluklar düştü aklına...

Yeni girecek baharla birlikte, kafasında dirilişe geçen fikrini, tatbikat sahasına koymayı plânladı... Çiçekler dirilip, tabiata gözlerini kamaştıran renkleriyle canlılık getirince, toprak kuruyup çimenler yeryüzüne yeşil halısını serince, düşündükleri olacaktı... Güneş baharın keyfine, muhabbet dolu pırıltılarını dünyaya şevk ile yansıtırken, sihirli kokular estiren meltem yelinin altında, nefis bir manzara sahneye konacaktı...

Köyde, çevre köylerde bile küs insan kalmayacaktı...

Hatta Baykuş'la, eski damadı Vay Ali'yle bile barışacaktı... Yöredeki köylerin insanını birer birer davet edip, köyün güney yakasına düşen dölek arazinin üzerinde, Cuma namazı kılınacaktı... Abalı yüksek bir taşın üzerine çıkıp, Veda Hutbesini

eline alacak dünya kuruldu kurulasıya irad edilen en mükemmel hutbeyi okuyarak, insanlığı yanlıştan doğruya çağıracaktı...

Kan davasının, ribanın bütün çirkinliklerin haram olduğunu insanlara duyurup, mükemmele doğru, insanların akışını sağlayacaktı.

Bütün yörede Veda Hutbesi'nin ışığında bir dirlik kurmayı arzuluyordu... Huzursuzlukları bir tarafa bırakıp, insanların inançlarının horlanmadığı, hür bir dünyaya doğru düşüncelerinin yelkenini açmıştı...

Kan, kin ve garaz gölüne çevrilmiş huzursuz dünyaya, bir yürek dolusu reddiye suna suna yürüdü...

Birlik ve beraberliğin, ahlâk anlayışı içinde verilen bir hürriyetin duru havasını terennüm eden bir insanlık özlüyordu... Bunları düşünürken bile, içinde bir rahatlama hâsıl oldu... Yolu kısalmış, meydan çeşmesinde bir nefes kadar yaklaşmıştı.

Bilseydi ki tersine akan insanlığı, aynı fikrin potasında pişirmek gücünün dışındaydı... Dünya iyi ve kötülerin boş bırakmadıkları yol geçti hanıydı... Bununla birlikte insanların hayatlarına iyiden, mükemmelden nakışlar dökerek, yaşamasını sürdürebilmesi imkânsız denilecek kadar zordu... Nefisler imtihan verirken, herkesin yüksek not almasını beklemek, elbette yanlış olurdu... Kur'an Cennet ve Cehennem'den bahsediyordu. Elbet ikisinin de talipleri olacaktı. Duygularının tuğyanda olduğu şu anda bunları bilemedi...

Hülyalarını bîkarar genişletip, dünya insanını barışa çağırırken, peşinden eli tetiğin üzerinde kendisini takip eden hasmından habersizdi...

Satılmış, ağabeyisi Eğri Ahmet'in kendisine verdiği kesin emri, uygulama sahasına koymak için çırpınışa geçmişti...

Kara, borana aldırış etmeden, arkasında iz sürdü... Hac için vedalaştığını duyan Baykuş, havanın şartlarına bakıp, düşündü... Dışarısı çirkin emeller için oldukça müsaitti... Ortalarda kimseler yoktu. Hava nefesleri donduracak kadar soğuktu... Satılmış'a sinsi sinsi bakıp:

— Giyin, dedi... Kafanı gözünü bir güzel örtüp, tanınmaz kıyafetle peşine düş...

Satılmış dışarılara bakıp cesaret buldu. Heyecanı gözbebeklerinden titrek pırıltılar boşaltırken, korkusundan adımlarını zor tekrarladı... İşini çabucak bitirmek istedikçe önüne ufak tefek engeller çıktı...

Köy, koyu bir sessizliğe bürünmüştü... Ortalarda kimseler yoktu... Sert bir rüzgâr, yerlerden aldığı karları, yeni yeni toprağa düşme gayretinde olan karlarla karıştırıp, çatıların üzerinde uğultulu bir ıslık kopartıyordu... Bu yüzden olsa ki, herkes evinde, ocağının başına tünemişti...

Satılmış, soğuktan titredi. Sabrı iyiden iyiye taşmıştı...

Vaktin darlığı yüzünden evinde abdest almayı bırakıp, çeşmeye doğru yürüyen Hoyrat'ın yolu menzile erişmek üzereydi...

Satılmış, fırsatı yakalama anındaydı... Heyecanı daha da koyulaştı, soluğu daraldı... Kimseler görmeden işini başarırsa, evin reisi durumunda olacaktı... Baba, vazifeyi verirken oğluna öyle söylemişti...

Hoyrat çeşmenin başına gelip durdu. Ceketini soyunup, soğuk suyun buharlaşarak aktığı kurnanın önüne yaklaştı... Köy oldukça sessiz, ortalarda kimseler yoktu. Herkes anlaşılan sıcak bir ateşin başına çekilip, sokakları yalnız bırakmışlardı. Hoyrat besmele çekip ellerini suyun altına uzattı. Yüzünü, kollarını

yıkadı. Başına mesh verdi. Önce sağ ayağını çıkardı. Kar hâlâ yağıyordu. Çeşmenin önü bile beyazdan örtüsünü sermişti. Hoyrat, sağ ayağını çeşmenin önüne uzattı. Parmaklarını hilâlledi, yıkadı. Birdenbire içi alt üst oldu. Dişlerini sıktı. Kısa bir müddet ayakta durabilmek için direndi. Dengesini sağlamaya uğraşırken, köyün sessizliğini velveleye veren kurşun sesleri, devamını sürdürdü. Yedi ya da sekiz mermi, peş peşe namlunun ucunu terk etmişti. Hoyrat, çok istedi ama toparlanamadı. Geriye döndü, elini beline koydu. Dengesini sağlayamayıp, kardan serilen döşeğin üzerine düştü.

Etrafta hâlâ kimseler yoktu. Puslu gözlerine hayal meyal işini bitirip kaçan adam ilişti. Kanları beyaz karın üzerine al al nakışlar döke döke aktı. Az sonra, başına kalabalık birikti. Herkes gözyaşı içinde çırpınırken, Hoyrat can çekişiyor, salavat getiriyordu. Kalabalığı bir delikanlı haşince yarıp geçti. Peşinden Râbia ve Hüseyin koştu. Genç bir ses:

— Dedeee!.. diye gürültüleri aştı.

Rabia gözyaşlarını tutamıyordu. Önce kararsız bir çığlık attı sonra sesini yükseltmeden, susturucu takmış gibi ağladı. Hoyrat, yattığı yerden elini usulca kaldırıp, kızına sus işareti vermişti... Hasan, dedesinin önünde diz çöküp, kolunu boynunun altından uzattı.

— Kımılda dede, seni hekime götürelim.

Rabia, ıslak gözleriyle babasının sönmek üzere olan gözbebeklerine baktı. Titrek bir ses:

— Kim yaptı bunu, diye hıçkırdı...

İniltili bir ses, kuyudan çıkar gibi cevap verdi.

— Göçüyorum, dedi. Hakkınızı helâl edin.

Hasan, Hoyrat'ın vermek istemediği sırrı deşelemek için çabaladı:

— Söylesene, dede. Kim yaptı?

Kahırlı bir ses:

— Vazgeç dedi. Elbette birisi yaptı.

— Ama kim?

— Satılmış, diye mırıldandı. Gözlerim bu kadarını seçti.

Hasan, yeniden ısrar etti:

— Gayret dedi. Şimdilik hekime yetişmemiz lâzım.

Hoyrat:

— Çok az bir zamanım var. İyi dinle beni. Sizlere çok çetin bir dünyayı miras bırakıp gidiyorum. Kan, kin, günah, intikam dolu bir dünya bu... Bizi şimdiden affedin oğlum. Çok çalıştım. Her insanın gönlüne Allah korkusunu doldurmak mümkün değil. Siz hep doğru bildiğinizden şaşmayın. Allah'ın dediği gibi olup, Resul-ü Ekrem'in sünnetine göre yaşayın...

Hoyrat'ın son sözleri bunlardı. Köyün dev adamı lapa lapa yağan karların altında göçtü. Şimdi aklı eren herkes onun için ağlıyordu. Fakirlerin babası, güçsüzlerin destekçisi, artık göçünü yüklemişti...

Kaçak

Daha Hoyrat, toprağa bile düşmemişti... Fısıltılar Satılmış'ın ismini dillendirip durdu. Ortada başka bir delil yoktu... Sadece Hoyrat'ın itirafını başucunda biriken insanlar duydu. Kınacı'ların Cemil, hemen jandarma karakolunu olaydan haberdar etti. Köy bir anda ana baba gününe dönmüştü. Çevre köylerden gelen boğucu bir kalabalık, karınca yuvası gibi kaynaşırken, keşifçiler incelemesini olay mahallinde yaptı.

Savcının:

— Kim vurdu? sorusunun cevabını, Hasan taşkın bir öfkeyle mırıldandı:

— Baykuş'un oğlu, Satılmış.

Savcı, donuk bir çehreyle delikanlıya bakıp:

— Baykuş'ların Satılmış da kim?

Hasan:

— Dedemin düşmanları, dedi.

— Görgü şahidiniz var mı?

Hasan, heyecan doluydu. Sağ elinin şehadet parmağını, koyu kalabalığın üzerinde daire çizdirirken, ağlamaklı bir çehreyle konuştu:

— Herkes işitti. Bu gördüğün insanların yanında can verirken söyledi dedem. "Satılmış" dedi.

Jandarmalar, Baykuş'un evine baskın yaptı. Dövülen kapıyı açmak için, Baykuş çıktı. Suratında şeytanî bir masumluk, elinde dayandığı bastonu vardı.

— Hayrola evlatlar, diye mırıldandı. Hır mıdır, hayır mıdır.

Başçavuş, üşümüşlüğün tesiriyle bir kat daha öfkeliydi...

— Pek hayır denilemez.

Baykuş, kurnaz bir tilkinin sinsiliğinde, hayretle sordu:

— Bir şey mi olmuş?

Başçavuş, hadiseyi uzatmak istemedi. Sert bir lisanla:

— Sen kimsin? diye sordu.

— Adım Bahri. Ama köyde Baykuş diye anarlar.

Başçavuş öfkeli bir seyirle Baykuş'u süzüp:

— Oğlunu bana çağır.

— Hangisini?

— Satılmış'ı, dedi.

— O sabahtan kazaya indi. Hapisteki ağabeyisini ziyaret edip dönecek.

Başçavuş bağırdı:

— Boş yere oyalama bizi. Oğlun kasabaya filân gitmedi, sadece Hoyrat'ı vurdu...

Baykuş, şeytanî bir çehreyle dudaklarını gevip, üzülmüş gibi göründü.

— Nee, Hoyrat'ı mı dedin?

Bu bön davranışı, başçavuş yadırgamamıştı.

— Köy mahşeri kalabalıkla çalkalanıp dururken sen hâlâ hadiseyi bilmiyormuş gibi davranmakla, ne yapacağını sanıyorsun?

— Haberimiz bilem yok çavuşum. Billâha da yok.

Başçavuş, yanındaki jandarmalara içeriyi işaretleyerek:

— Arayın, dedi.

Jandarmalar odaları didik didik ararlarken, başçavuş Baykuş'un suratındaki tereddüdü sezdi.

Baykuş, oldukça tedirgindi. Kulakları odaların içerisinden ses dinlerken, gözleri adını aldığı kuş gibi, başçavuşun ufkunda vehimle dolaşıyordu. Çok geçmeden, odanın içerisinden, önünde durdukları giriş kapısına doğru, ayak sesleri duyulmaya başladı. Baykuş, ezik bir duyguyla kafasını sol omuzunun üzerine yıkıp, gerileri gözetledi. Jandarmalar, içerde buldukları genç bir adamı dipçiğin ucuyla itekleyerek, başçavuşa doğru getiriyorlardı. Baykuş beklenmedik bir anda rahatladı, uçuk benzine kan gelmeye başladı. Başçavuşun suratına istihza ile bakıp, şeytanî bir tavırla gülümsedi:

— O Satılmış değil başçavuşum. Onun adı Osman. İnanmazsan herkesten sorabilirsin.

Başçavuş, yanında beliren birinci azaya sordu:

— Bana bu gencin adını söyler misin?

Cemil, uyuşuk bir hareketle jandarmaların önündeki gence bakıp:

— Osman, diye mırıldandı.

Jandarmalar, evin içini yeniden didik didik aradılar. Başka kimseler yoktu.

Başçavuş, Baykuş'u tehdit etti:

— Şimdi gidiyoruz. Ancak, yarın erken saatlerde yine buradayız. Aklın varsa, oğlunu getirip kendi ellerinle teslim edersin.

Baykuş:

— Elbette başçavuşum, diye yaltaklandı. Dönsün, ellerimle getiririm. Çünkü o katil değil.

Cemil'in suratında lânetleyici bir tebessüm belirdi. Keşif heyeti ile birlikte, jandarmalar da köyü terk etti, Köylü, artık Hoyrat'ı toprağa verebilecekti.

Abalı'ya giden haberci, kendisini bir sohbet meclisinde buldu... Daha kara haberi duyar duymaz, yüreği dinmeyen bir acıyla burkuldu. Sanki dünya başına yıkılmıştı. Oturduğu yerden hışımla ayağa doğrulup:

— Gitmeliyim, diye mırıldandı.

Sohbetini dinleyenler Abalı'yı yalnız bırakmadı. Köyde baş döndürücü bir kaynaşma oldu. Yıldırım hızıyla ahırlardan atlar kapılara çekilip, yola hazırlandı. Abalı'dan maada, on atlı daha vardı. Mevsim itibariyle yollar karla kaplıydı. Atlar, karlara bata çıka Kuşçular Köyü'nden yana yol tüketti. Dondurucu soğuklara rağmen, atlar yorgunluktan terlemişti. Kuşçular Köyü'ne girdiklerinde solukları kesik, tüylerinin arasından buharlar çıkıyordu. Kafile, Hoyrat'ların kapısının önünde durdu. Önce Abalı, peşinden arkadaşları, birer birer atlardan indi.

Abalı'nın gözleri kuru, içi kan ağlıyordu. Yüzüne dikkatle bakan kimse, bunu rahatlıkla fark edebilirdi.

Artık, iyice yaşlanmıştı. Üstelik yol yorgunuydu. Saatine

baktı, vakit ikindi ezanına çeyrek vardı... Etrafında mevcelenen kalabalığa, kederli bir yüzle baktı:

— Mezar kazılsın, diye mırıldandı. Dinimizde bekletmek sakıncalıdır.

Kalabalığın arasından bir ses, cevap oldu:

— Kabir hazır.

Abalı'nın dedikleri oldu... En sevdiği insanı ikindi namazından sonra kabre, kendi elleriyle indirdi.

Gün, artık iyice kararmıştı. Ahali çevre köylerden gelenleri paylaşıp, misafir etti. Abalı, yeğeni Rabia'nın yanında kalacaktı.

Ev oldukça kalabalıktı... Abalı erkeklerin oturduğu odadan ayrılıp, Rabia'yı boş bir odaya çağırdı. Dayı, yeğen kısa bir müddet dertleşebildi. Abalı Rabia'dan Hasan'ı sordu.

Rabia:

— Yok, dedi. Ben de sizin yanınızda olmalı, diye düşündüm.

Abalı, lâmbanın fersiz ışıklarının loş bir aydınlık içinde bıraktığı odanın duvarına, manidar baktı:

— Benim bildiğim Hoyrat'ın mavzeri, hep bu duvarda asılı dururdu.

Rabia'nın gözleri bahsedilen noktada hayretle perçinleşti. Kuru dudaklarının arasından sökülen acılı bir ses:

— Şimdi yok, diye mırıldandı.

Abalı telaşa kapılmıştı. Erkeklerin oturduğu bitişik odaya geçip:

— Cemil, diye seslendi.

Cemil yerinden doğrulup, kapı ağzında bekleyen adamın yanına yaklaştı.

Abalı:

— Hasan, diye fısıldadı. Mavzeri alıp...

Cemil, söylemek isteneni çoktan anlamıştı. Karanlıkların arasına gölge gibi karışıp koştu.

Gün batmış, köyün ufkunu kesif karanlıklar bürümüştü. Keskin bir rüzgâr çatıların üzerinde gönülleri ürperten bir inilti koparıyordu. Havada, nefeslerin bile donmaya durduğu bir soğuk vardı. Cemil sert bir rüzgârın, yerden kaldırıp savurduğu karların, yüzüne şamar şamar çarpışından tedirgin olmalı ki, ellerini gözlerinin üzerine siper yaptı. Kanı damarlarından donarcasına üşümüştü. Birden, köyü velveleye veren, insan ruhunu tutsak eden seslerle irkilerek durakladı. Soğuktan gözlerini zor açarak seslerin yükseldiği istikamete doğru baktı. Karşılıklı yükselen silâh seslerinin gürültüsü korkunçtu.

Hasan, Baykuş'ların hanesinin on-on beş metre gerisinde virane gibi duran yıkık bir duvarı kendisine siper almış, durup dinlenip, ateş ediyordu.

Baykuş'ların kuzeye bakan iki penceresinden, geceyi aydınlatan kıvılcımlar parladı.

Cemil korkusundan siperlere yata kalka Hasan'a yaklaştı. Artık ortalarda kimseler yoktu. Bu hal, böylesine bir tehlikenin kucağına, kimsenin göre göre kendisini bırakamayacağının ispatıydı...

Cemil, sipere yakın bir evin köşesinden kısık bir sesle Hasan'ı uyardı:

— Hasaaaaan!..

Parmağı, tüfeğin demirden tetiği üzerinde, donmak üzereydi. Arkasına sönmemiş bir hınçla baktı. Kendisine az önce hitap eden ses, vehimle mırıldandı:

— Dur, benim. Cemil...

Soğukta dizüstü çöküp, karların üzerinde sürüne büküle Hasan'a yaklaştı.

— Deli misin sen?

Hasan, Cemil'in suratına bön bön baktı.

— Suçu daha yakalanmamış bir suçluyla paylaşmak, her şeyi altüst etmek mi istiyorsun?

Üşümüştü. Cemil'in suratına garip bir ifadeyle baktı... Cemil, elini usulca silâhın üzerine götürüp bıraktı.

— Şimdi sessizce eve dönmelisin. Kimseye bir şey sezdirmeden, anlıyor musun?

Karanlığın uğuldayan öfkeli rüzgârlarına ayak seslerini uydurup, birlikte siperden sipere çekildiler. Çabucak hedeften kaybolup, kayıplara karışmayı başarmışlardı.

Kış artık ömrünü yarılamıştı. Eğri ve Vay Ali hapisten birlikte çıktı. Satılmış hapishaneyi kaçmaktan daha tehlikesiz bulmalıydı ki, kendiliğinden teslim olup, "Suçsuzum" dedi...

Vay Ali artık hürriyetine kavuşmuştu. Daha hapisten çıkalı bir ay bile olmadan, Döneklerin kart kız dedikleri, Safinaz'la evlendi... Hasan onurlu bir delikanlıydı. İçinde çöreklenen, gün geçtikçe biraz daha büyüyen dertlerini, kimseye açamadı. Duman tüten evlerinin bacasına baktıkça içten içe eriyip gitti...

Eğri, babasının değişmez misafiriydi. Doğup büyüdüğü yerlerde, düşman karargâh kurmuştu. İki yıl hapisteyken ziya-

retine gelmedi diye, Vay Ali, Hasan'a küskündü. Rabia Hüseyin'i de öğütleyip, babasıyla görüşmemesini sağladı.

Zaman yine kendi seyrinde, baş döndürücü bir hızla akıp geçti. Hasan, düğün kuracaktı. Abalı:

— Askerden sonra, dedi.

Rana, artık iyice serpilmiş, gözlerin kıskanacağı bir güzel olmuştu. Hasan'ın içindeki sıkıntılar da, gün geçtikçe Rana ile birlikte büyüdü. Kem gözler ona manidar bakar diye, kuşkuluydu. Tez elden çatısının altında, onu kanatlarının altına almak, bir nefes kadar yanında hissedip, gözünün önünde olmasını arzulamak hakkıydı. Ne var ki, düşüncelerini içinden geldiği gibi büyüklerine nakledemiyordu...

Yoğun bir kışın ardından, Kuşçular Köyü'ne bahar geldi. Kış, amansız soğuklarını alıp çekilmişti. Kırlarda, bahçelerde' yeni yeni çiçekler boy verdi. Sürüleri kuzular çoğalttı, kuşlar, baharın müjdesiyle yeni bestelerini şakımaya başladı.

Kasabada kurulan üçüncü mahkemede, Satılmış serbest bırakıldı. Hoyrat'ın son nefesinde verdiği ifadeyi, kanun önünde korkusundan söyleyecek kimse, çıkmadı. Ölen ölmüştü. Kalanı düşman edinmek milletine neyine. Gerçekler böylece bir daha örtbas edilirken, delil yetersizliği galibiyetini yeniden tazeledi.

Satılmış, bugün köye gelecekti. Ana düşmanın galibiyetine üzüldü. Abalı, Hasan'ı yanında tutmaya çalışıyordu:

— Sakın bir taşkınlık etmeyesin, diye mırıldandı.

Hasan, ciğerlerini sökercesine bir nefes çekip, iç geçirdi. Bu hal, engellerin ruhuna vurduğu kelepçenin azabıydı...

Abalı, Hasan'ın gözlerinin içine, sezdiği duyguların tesiriyle

baktı. Sağ elini Hasan'ın omuzuna bıraktı. Okşuyor gibi bir tavırla, usulca beline doğru indirerek, bir şeyler yokladı. Tahmini doğruydu. Eli tabancanın kabzasına dokunmuştu. Ceketin ibiğinden çekip aralayarak, belindeki tabancayı açığa çıkardı. Kılıfın çıtını, usulca çekip tabancanın kabzasından sıkı sıkı kavrayıp, yuvasından çıkardı...

Hasan, Abalı'nın yüzüne öylesine garip baktı ki, gözlerinden yansıyan pırıltılar sitem doluydu.

Ona hep "Hocam" diye hitap ederdi. Yine dudakları aynı sözlerle hitaba durdu:

— Hocam, belimden silâhımı almak, düşmana cephane vermek olmaz mı?

Abalı:

— Vazgeç, dedi. Büyük lâfı dinle. Kanı kan ile yumamalı.

— Onlar bizleri kızıl kanların içinde boğdu.

— Suçluların cezasız kalmayacağı, adil bir mahkeme vardır, bilmez misin?

Hasan:

— Bilirim, diye mırıldandı.

— O zaman vazgeç. Resul-ü Ekrem (S.A.V.) efendimizin Veda Hutbesi'nde kan davasını kaldırdığını da bilmelisin...

Hasan sustu. Aslında muhatabını tatmin etmeyen bir sükûta varıştı bu. Gözbebekleri karanlığı misafir eden pırıltıları eme eme sustu...

Henüz ömrünün baharında bir delikanlıydı. Elini sırma sırma örülmüş gibi hilâlleşen kaşlarının üzerine götürüp sıvazladı... Yorgun bir el darbesiyle, lüleleşen saçlarını tarakladı.

Bütün bunlar, sabırlı bir bekleyişin belirtileriydi. Abalı, geçmişin verdiği tecrübeyle Hasan'ın halet-i ruhiyesini iyi keşfetmişti. Yanından ayrıldığı an, hürriyetine kavuşmuş esirler gibi, bir nefeste dilediği istikamete akıp gidecekti...

Mevsim artık baharı ortaladı. Satılmış hapisten çıkalı nerdeyse bir aya yaklaşmıştı. Hasan onu uzaktan yakından, gördükçe, yüreğinin başında alevden ocaklar yandı... Birkaç defa Eğri'nin anası, hakkında çirkin konuştuğunu duydu... Artık dev gibi üç kardeşlerdi. Karşılarındaki rakiplerini anlaşılan yeterli görmüyorlardı. Şımarıkları eskisinden iki kat daha arttı. Satılmış meclislerde Rana için söz etti:

— Hasan askere gidince, tıpkı amcasının Asiye gibi...

Duyduğu fısıltılarla, günlerdir Hasan'ın dünyası başına göçmüştü. Yere mi basıyordu, göğe mi bilemedi? Sadece duyduklarım içinde besledi, büyüttü. Sabırsız bir gönlü vardı. Sönmeyen bir kinin alevi ile Satılmış'ın yollarına baktı.

Kulağına gelen fısıltılardan tedirgin olup, Rana ile annesini Abalı'nın hanesine taşıdı. Böylelikle pencereden baktığı vakit, evlerinin önünden gelip geçeni görebilecekti.

Abalı yatağını yorganını yeğeninin evine getirip, hanelerin bekçisi oldu. İki tarafa da lâf getirip götürenler vardı. Fısıltılardan anlaşıldığına bakılırsa, köyde yeni bir dünya kurulacaktı...

Gökyüzü masmaviydi. Güneşin cömert pırıltıları yeryüzüne muhabbetle yansırken, kır çiçekleri, ılık bir meltemin önünde burcu burcu kokular dağıtıyordu.

Rana mahalle çeşmesinden bakraçları doldurdu. Evlerine dönüyordu... Karanlık geceleri yaldızlayan, gökte bedir misali parlak, nurlu çehresini başındaki örtü çevrelemiş, endam ede-

rek yürüyordu. Yoldan geçen bir erkeğin suratına istemeyerek bile baksa, yanaklarında nar nar ateş ocakları tutuşan bir kızdı. Peşinden yetişmek isteyen ayak seslerinden tedirgin oldu. Etrafına bakınmadan ürkek ceylânlar gibi yoluna devam etti... Satılmış şımarık bir yürekle kendisine yaklaşırken, güneşi keyfince dolduran hayalperestler gibi hülyalarını genişletti.

Hasan artık köyde yalnız kalmıştı. Oysa kendileri artık güçlüydü. Kim bilir ona göre belki Rana bile günü korkuyla tükenen bir eve gelin gitmek istemeyebilirdi. İçlere gıcıklık veren bir ses, bu duyguların verasında yükseldi:

— Gız emme de büyümüşsün ha!..

Rana, buhar buhar terlemişti. Sözün kendisine edildiğinin farkındaydı... Yanakları al al kızardı. Tepesinden bir kazan kaynar su boca edilmişçesine sıkıntılar içine düştü.

Köyde yeni yeni başlayan çözülmeler, yine yeni yeni seyirci tayfaları meydana getirdi. Görenler görmemezlikten gelip, göz ucuyla alil alil baktı. Sataşılan namusun bir ucu kendisine dokunmayanların içine ateş düşmedi.

Hasan, Rana'nın suya geçtiğini görmüştü. Beklenmedik anda sokak arasından açığa çıkıp, durdu. Gözleri alev alev yanıyordu. Her şey adeta bir an meselesi gibi oldu. Namlusundan yeni çıkmış, sıcak kurşunlar gibiydi. Yolların ortasında yıldırım gibi gürleyip, şimşekler gibi çaktı.

Satılmış hâlâ dünyasından bihaber, dili gönlünün hayvanî arzularına tercümanlık ede ede yürüyordu.

Kızgın delikanlı peşinden ulaştı. Ve hırslı bir el Satılmış'ın yakasında pençeleşti. Öfkeyle çekiştirip iğrenerek bakabileceği bir yüzü, kendisine doğru çevirdi. Çelikleşen bir yumruk hedefini iyi bulmuştu...

Satılmış şaşkınlığın verdiği aptallıkla sersemledi, yalpaladı... Hasan, kızgın yumruklarını suratına rastgele indirdikçe, dengesini iyice bozup, yolun ortasına kuru bir ağaç gibi yıkıldı.

Rana korkuyu yüreğinde ateşten ürpertiyle terennüm ederek, arkasına dönüp yolların ortasında sergilenen hadiseye baktı. Sanki kanı damarlarında kurumuştu. Adımladığı yolların ortasında, tunçtan heykeller gibi kaldı. Su dolu bakraçların yükü, kollarını iyiden iyiye yormuştu. Korkusundan bunun farkında bile değildi. Yüreğinde ürperti veren hadise oldukça güçlüydü. Bakraçlar ellerinden yere düşünce, çıkardığı gürültüyle irkildi.

Meydan yoğun bir kalabalığa sahne olmuştu. Satılmış'ı Hasan'ın elinden can vermeden kurtardılar... Sadece yaşadığının ispatı olarak cılız bir nefes kalmıştı.

Cemil, Hasan'ı kalabalığın içinden alıp, güçlükle evlerine götürdü. Satılmış omuzlarda, bir alay insanla evlerine götürülürken, Eğri Ahmet olup bitenlerden habersizdi...

Baykuş, evlerine yaklaşan kalabalığı pencereden en önce görendi. Bastonuna dayana dayana kapının önüne çıkıp, kalabalığa müphem bir çehreyle baktı. Dumanlı gören gözlerini, evlerine yaklaşan insanlara kıyıştırarak baktı. Kalabalığın arasında beliren Yirik Osman'ın naralarını tanıdı. Sonra kendisine yaklaşan alayın, elleri üstünde gelen oğlunu dumanlı gözlerinin süzdüğü fersiz pırıltılarla seçebildi...

Eğri Ahmet'in silâhı elinde dışarı fırlayışı işte bu ana rastlıyordu. Baykuş kolunu yorgun bir tavırla Eğri'nin önüne gerip, geçit vermedi. Anlaşılan düşüncesinde başka çözüm yolları vardı...

Abalı Hasan'a sitem etti... Hadiseyi dinleyince derin bir tefekkürün arkasından sükûta vardı.

Gelen haberlere göre Satılmış evlerinde posta çekilmişti. Yeni kesilen düvenin sıcak gönünün arasında ağrılarını dindirmeye çalıştılar... Baykuş, mahkemeye diyenlere katılmadı... Bu sükût gönüllerde başka daireler çizdi...

Rabia artık ürkek gönüllü, tedirgin bir ana olmuştu. Doğrusu zor günler yaşıyordu... Eğri Ahmet'in açıktan gönderdiği teklifler, her gün kulağına kadar geliyor, fısıltıları yüreğinin başında bir ah olarak saklıyordu. Bütün arzusu Hasan'ın bu sözleri duymamasıydı... "İt ürüsün, kervan yürüsün" denirdi ama hayat kervanı alnında bir leke olmadan yürüyecekti... İşte hep bunun için Rabbine ellerini açıp, güç ve yardım dilendi... Yıllar geçmesine rağmen, tazeliği bedeninde yaşayan kadın, böylesi sözleri duydukça, günden güne eridi. Derdini paslanmış bir su gibi sinesinin başında saklamaktan maada çaresi yoktu...

Mevsim artık yaz günlerini yaşıyordu. Serin bir esinti, bütün gün kızgın güneşin altında yanan buğday başaklarının hararetini söndürürcesine yaladı... Başaklar rüzgârın önünde, dalgalanan deniz gibi boyunlarını doğuya çevirmişti. Rüzgâr dere başlarında yığılıp kalmış sürülere, sıcağın tesiriyle gevşemiş, pelteleşmiş, gün yanığı insanlara zindelik vadediyordu...

Gün yine kavuşmak üzereydi. Güneş kızıl bir tepsi gibi, dünyayı loş bir aydınlıkla yaldızlaya yaldızlaya batıya doğru çekiliyordu... Hasan evlerinin eşiğine oturmuş, Rana'ların evini gözetlerken, bir an hüzün dolu pırıltılarla kafasını çevirip, doğduğu evin apışına ısrarla baktı. Karşısında hazin bir manzara vardı.

Analığı, babasının kollarından tutmuş, açık duran sokak kalışının aralığından, gökyüzüne nakışlarını döken yıldızları seyrediyordu. Ufku, kara bağrı gibi karanlıklarla doldu. Şimdi gönlü daha koyu bulutlara yataklık ediyordu.

Aydınlık bir geceydi. Tıpkı gündüzler kadar ışık ve berrak bir gökyüzü vardı. Hasan'ın hüzünlü gözlerinde bu nurdan geceyi lekeleyen manzara ikileşti... Eğri, sarhoştu... Uzaklardan yükselen bir nara, göklere galebe çalarcasına ürperti vericiydi. Gönüllere bıkkınlık veren gürültü, Vay Ali'lerin haneye çarpa çarpa ortalığa yayıldı:

— Aliiii!

Aldığı alkol onu dürtmüş, sarhoşluk hafif bir meşreple, nara atışına sebep oluyordu. İçen insanlar her zaman kendisini yitirmez, lâkin iradesini mutlaka yitirirlerdi. İşte Eğri'de öyle oldu. İradesi ona aklıyla hareket etmemesini emretmişti. O da nefsinin verdiği emre uyup, peş peşe naralar attı...

Vay Ali, kadınına işaret edip, içeri girmesini söyledi. Safinaz önce dudak büktü, nazlandı. Sonunda eşikten adamını içeriye doğru tazeleyip, isteksiz bir tavırla yürüdü.

Eğri, Vay Ali'nin yanına kadar sokuldu. İkisi de merdivenlerin boşluğunda durmuşlardı. Arkadaşının suratına ima ile baktı:

— Misafir kabul etmez misin?

Ali her hareketiyle gönülsüzdü. Buna rağmen:

— Gel, dedi. Senin gibi misafirim olsun.

— Yaşşa be, benim kader arkadaşım.

Hareketlerini daha da bayağılaştırıp, Hasan'ın oturduğu eşiklere doğru baktı.

Ali, Eğri'nin gelişindeki manayı sezmişti.

— İçeri gel, diye yineledi.

Kısık bir ses:

— Geliriz, diye mırıldanırken, gözleri Rabia'ların pençeresinde ısrarlıydı. İstekli pırıltılar usulca evin ışıklarına kadar indi.

Vay Ali, kızışan pırıltıların, ocaklar söndürecek kadar tehlikeli olacağını, sezmişe benziyordu. Eğri'yi kolundan tutarak güçlükle içeriye çekti...

Güneş hararetini gittikçe arttırmıştı... Çayırlar biçildi. Tarlaların yüzünde kehribar gibi sararan buğday sapları harman başlarına taşınıp, yüksek yığınlar örüldü. Artık köyün ufuklarında saman tozları uçuşuyor, hava samansı samansı kokuyordu. Yaşlılar, nefes alıp verirken güçlük çekiyor, başlarda, saçların arasında, esvaplarda hep saman kırıkları uçuşuyordu.

Başaklar, patozun dişlileri arasında saplarından ayrılıp, saman bir yana, buğday taneleri bir yana ayrıldı.

Hasan bu güz yaman çalıştı. İki evin işi omuzlarına binmişti. Şansından havalar oldukça güzel geçti. Buğdaylar pınar peteklerinde yıkandı. Yaygıların üzerine serilip kurutuldu. Bir yandan kapıların önünde ateşler yakılıp, bulgur kazanları kaynatıldı. Öte yandan kuruyan çuvallar, arabalara yüklenip değirmenlere taşındı. Köylünün son işleriydi bunlar. Hasan hem Ranagilin, hem de kendi buğdaylarını değirmende öğüttü. Anasının gözleri Hasan'ın gittiği yollarda beklerken, bugün son un arabasını Rana'ların kapısına yıktı. Artık işi bitmişti. Evlerine dönüyordu. Gözlerini kapılarından yana çevirdi. İçli pırıltılarla baktı, baktı. İki jandarma bahçe kapılarını açıp, içeriye savuştu. Arabanın başını yalnız bıraktığı gibi seğirtti. Jandarmaların yanına geldiğinde, nefes nefeseydi.

Görevlilerin önlerinde dikilip:

— Kimi aradınız? diye sordu.

Görevlilerden bir tanesi:

— Hasan, dedi.

Benzi sarardı, rengi iyiden iyiye attı. Bilinmeyen bir sebepten dolayı, dizlerinin dermanı kesilmişti. Kısık bir ses, cılız bir ifadeyle cevap oldu:

— Benim.

Jandarma, elindeki listeden Hasan'ın adını buldu. Önüne uzatıp:

— Şurayı, diye mırıldandı. İmzalayıp geri ver.

Hasan görevlilerin dediklerini aynen yaptı.

Jandarmalardan bir tanesi:

— Yarın, askerlik şubesinde hazır bulun, dedi. Asker oluyorsun...

Hasan zor bir mırıltıyla:

— Olur, dedi.

Jandarmalar kapılarından ayrılıp giderlerken, Rana evlerinin penceresinden üzüntülü bir gönülle baktı.

Anası da jandarmaları görmüştü. Sokak kapısını aralayıp, görevlilerin arkasından sitemli bakışlar gönderdi. Kapı önünde hareketsiz kalan oğluna bakıp, yorgun düşüşünü hazin bakışlarla seyretti. Usul adımlarla oğlunun yanına yaklaşıp, uyuşuk vücudunu cılız bir hareketle kıpırdatan Hasan'a sordu:

— Neden gelmişler?

Hasan:

— Askerlik, dedi.

— Üzgün gördüm seni. Unutma her ananın doğurduğu asker olamaz.

Hasan:

— Doğru, dedi. Üzüntüm asker olmak değil. Geride bir gardaş, bir ana ve bir de...

Ana oğlunun üzüntüsünü bildi. Düşman yokluğunu fırsat bilecekti. İşte Hasan'ın yüreğinin başını dağlayan dert buydu. Ana, gardaş ve yar...

Hasan askere gidiyordu. Önce Abalı'nın elini öpüp, "Dualarından uzak etme." dedi. Sonra anasına sokulup, ısmarlaştı.

— Rabbim müsaade eder de geri dönersem, burada bıraktıklarıma, gelince sual ederim. Size manidar bakan bir göz oldu mu? Şayet kem bir göz ufkunuzda dolanmışsa, işte o zaman bu köyde taş üstünde taş kalmaz.

Maksadı köyün dilinde heyecan dolu sözler bırakıp, düşmanın yüreğine zehir serpmekti...

Gözleri geride, adımları mesafeler aça aça uzaklaştı. İçinde buruk bir sızı, gözlerinde yollar duman dumandı. Yaralı bir gönülle yürüyüp, uzaklaştı.

Ana Namus Ne ki...

Râbia artık hayatının en zor günlerini yaşıyordu. Daha on iki yaşlarındaki Hüseyin ve artık yaşı iyice ilerlemiş olan dayısı Abalı'yla baş başa kalmıştı. Üstelik Rana'nın sorumluluğunu da yüreğinin başında duya duya yaşayacaktı. Yırtık bir kadın de ğildi.

Zülfünün tek telini rüzgâr okşasa, hayâ edecek kadar if fetliydi. Dilediğince gezip yürüyemez, artık kendisini bekleyen her işi tutamazdı. Düşman sahibiydi. Oysa tek arzusu, yaşadığı müddetçe tertemiz kalabilmekti... Günlerdir dışarılara çıkama dı. İşlerini Abalı'nın hatırına başkaları tuttu.

Eğri son günlerde yüzsüzlüğünü daha da artırmıştı. Birkaç defa kendisine haber gönderip, "Gönlüyle gelmezse kaçıracağım." dedi. Köyden bazıları Eğri'nin taşkın hareketlerine bakıp:

— Evlisin, çoluk çocuk sahibisin, diye engel olmak için uğraştı.

— Abalı, Allah dostudur, dediler. Beddua ederse çarpılırsın. Yürekten "ah" etse ellerin kurur...

Bu sözler Eğri Ahmet'i korkuttu. Bir şeyler yapmaya kalksa, içine aynı sözlerin ateşi düşüyordu. Çevre köylerden Abalı'yı ziyarete gelen grup grup insanların varlığı, Eğri Ahmet'i endişeye sürükleyen en büyük etkenlerden birisiydi.

Hasan asker olalı, tam bir yıl olmuştu. Daha güz başlar başlamaz kıtasından izin alıp hızır gibi çıkıp geldi.

Dünyalar ananın olmuştu. Dilini sıkı tutup, kederli yüreğini şen göstermeye çalıştı. Sır vermedi. Oğul ekinlerini biçti, mahsulü ambara koydu. Ana, güz arası düğün istedi.

— İki yercilik zor, dedi. Gelinimi gözümün önüne getir ki, biraz daha derli toplu olalım.

Hasan sustu. Abalı:

— Köye yemek verilsin, dedi. Bir de nikâh kıyalım, olsun bitsin.

Köy bir düğün şenliğiyle kalabalıktı... Abalı'nın hatırı, Hoyrat'ın hatırı ve Hasan'ın arkadaşları köyü doldurup, taşırdı.

Rana, tel, duvak takılıp gelin oldu. Hasan'ın ellerine yeşil yeşil kınalar yakıldı. Köyde davulsuz zurnasız, Kur'an okunup, ilahiler söylenerek gelin alındı... Nikâhlarını Abalı kıydı. Düşman çatlatan kalabalık, Baykuşların hanesinde üzüntü oldu. Hasan askerdi... Satılmış'ı Baykuş sıkı sıkı tembihledi.

— Sabret, dedi. Oğlan asker...

Vay Ali, Hasan'a uzaktan bile olsun "Hoş geldin" dememişti. Anlaşılan halâ küskündü. Hasan üzülmüştü.

İkinci haber, Baykuş'ların evinde şenlik oldu. İçlerinde kara bulutlar gibi kabaran bir duman, savrulup göklere çıkmıştı. Umre'den dönen bir kafile, Aslan Ağa'yı Suriye'de gördüğünü yaymıştı. Yıllardır beyinlerine vurulan gizli kelepçe, bu haberle ufuklarından çekildi. Her zaman, gölge gibi beraberlerinde gezdirdikleri ölüm korkusunu, böylece yüreklerinin başından silip, rahata kavuştular. Artık, daha korkusuz, daha cüretli olarak gezeceklerdi...

Sayılı gün çabuk biterdi. Hasan'ın günleri de tükendi. Bugün yeniden askere uğurlayacaklardı. Birlikte sofraya çevrilip, bütün aile ayrılık yemeği yediler. Artık Hasan'a yol görünmüştü. Ezik bir duyguyla yerinden doğrulup Abalı'yla helâlleşti. Anasının, kayınvalidesinin ellerini öptü. Hüseyin bir nefes kadar ağabeyisinin yanından ayrılmıyordu. Askerdeyken onsuzluğun sıkıntısını çok çekmişti. Askere gidince yine aynı sıkıntılara düşecekti. Onu nasıl yollayacaktı? Ağabeyisinin elini dudaklarına çekip, hasretle öperken, gözleri ıslak ıslaktı. Doluktu. Cılız hıçkırıkları besleye besleye ağladı. Hasan içinde tuğyan olan buruk bir acıyı, rahatlıkla dışarıya verebilirdi. Gözleri nemlense bile kardeşi için diyeceklerdi...

Rana, ürkek ceylân bakışlı gelin, sadece uğurlanan erkeğinin arkasından, bir tas su dökebilmek vazifesini üstlenmişti.

— Rabbim seni bize tez göndersin, diye fısıldadı.

Islak gözlerini kimseye göstermemek için başını önüne eğik tuttu...

Hasan birliğine döneli bir ya da bir buçuk ay olmuştu. Sılasına sık sık mektuplar yazdı. Anlaşılan kuşkulu bir yüreği vardı.

— Dayanın, diyordu. Şurada ne kaldı ki...

Abalı, Rana'yı da, Rabia'yı da sokağa salmadı...

İhtiyar haliyle sabahlara kadar Secde-i Rahman'a kapandı, akşama kadar lâzım gelen işleri gördürmekle meşgul oldu. Başlarında büyük bir umuttu. Onları muhanete muhtaç etmeden, Hasan'ın dönüş günlerini sayıp durdu.

Yeni bir kış daha vazifesini görüp, bahara dolanmıştı. Hasan'ın askerliğinin bitimine birkaç ay kalalı, Abalı baharın ortalarında sessiz sedasız dünyadan terhis oldu...

Köyün tam karşısında ayna gibi parlayan Dumanlı'nın eteklerine, O'nun için türbe yapıldı. Bahçesindeki kuşlar aynı gün kafesinden bırakılıp, ikinci kez azat edildi. Bilmem kuşlar, Abalı'nın kafesine giren ilk kuşların kaçıncı göbeğindendi...

Kurtlar dumanlı havayı severlerdi... Baykuş'ların hanesine yeni bir gün doğdu.

Eğri'nin ve Satılmış'ın içini burkan manevi korku, artık yok olmuştu. Üstelik yeni bir muhtar seçimi Eğri'nin zaferiyle sonuçlandı. Artık köyün muhtarı Baykuş'tu... Eski tilki, Hoyrat'ın tam aksine bir dünya kurmak niyetindeydi. Kafası isyan dolu insanları birer birer etrafında topladı. Köyde yeni yeni sarhoşlar türemeye başlamıştı. Gecelerin sessizliklerine, son günlerde görkemli naralar atıldı... Hırsızlar yeniden çoğaldı. Dağdaki çobanların yeniden uykuları kaçtı...

Bu yıl şehirden gelen kızlar, yeniden başlarını açıp, köyün yetişkin örtülülerini hakir görmeye başladılar. Bu nedenle genç kızların içinden, başındaki yazmasını çıkarıp, kendilerini onlara benzetmeye çalışanlar bile oldu...

Eğri, meydanı iyice boş bulmuştu. Gönlündeki dünyanın oyununu, kafasına göre oynamaya başladı. Artık ayık gezmiyordu. Köyde fısıltılar yeniden çoğaldı.

— Geceleri hep Rabia'nın kapısında dolanırmış...

— Satılmış'ı da öyle söylerler...

— Kimsesizlik zor şey...

— Desene birisi geline, öteki anaya gezermiş...

— Yazıklar olsun bize...

Rabia'nın sinesi hep un eledi... Gelinini, Hüseyin'i aynı odaya alıp, gecelerin sessizliğine yürekler dolusu dualar bıraktı.

— Allah'ım... Yaratan da sensin, yöneten de. Bizleri koru, esirge...

Gün yine kocayıp, gecelemişti. Evlerinin önünden bir gölge, önce yukarı, sonra aşağı savuştu.

Lambanın fitili azalmış, fersiz, ipil ipil bir ışıkla içeriyi aydınlatıyordu. Hüseyin evin ortasındaki yer yatağına uzanmış, mışıl mışıl uyurken, ananın gözleri pencerenin camından dışarıları arıyordu. Rana usulca ananın yanına sokulup, fısıldadı:

— Ana!..

Mahcup çehresini yavaşça geriye çevirip, gelininin yüzüne baktı:

— Korkma...

Titrek bir ses üsteledi:

— Kim var oralarda?

— Eğri'ye benzettim.

— Gecenin bu saatinde ne işi var buralarda?

— Görmez misin? Tıpkı fareler gibi eve girebilecek bir delik arar.

Rana'nın rengi uçuktu. Korkusundan bacaklarının feri kesildi:

— Ana, diye mırıldandı. Ahır kapısına doğru yaklaşmakta. Rabia, kırık adımlarla, usulca pencerenin önünden geriye doğru çekildi. Vehim dolu pırıltılar yansıtan gözleri, duvarda asılı duran çifteye bakıyordu. Zaman geçirmeden öfkeyle kavralayıp, asılı durduğu yerden indirdi. Şimdi Rana daha da korkmuştu. Ana usulca pencerenin camını kaldırıp, namlunun ucunu dışarıya uzattı.

Gaz lambasının fersiz ışıkları, şimdi dışarıya biraz daha canlıca sızıyordu. Ana, anlaşılan daha fazla sabredemeyecekti. Titrek parmağını tetiğin üzerine doğru götürüp hedefine endişeyle baktı. Heyecanından nefesi göğüs kafesini zorluyordu.

Gecenin sessizliği, azametli bir sesle bozuldu. Sanki gök gürlemiş, şimşekler çakmıştı. Karanlıklar bir çakmağın ağzından şak şak olup bölündü. Hüseyin yatağından belinliyerek sıçrayıp, odanın doluşunca bir çığlık attı:

— Anaaaa!..

Rana, Hüseyin'in omuzlarına ellerini sıkı sıkı bastırıp, yatağının üzerinde diz çöktü...

Gürültüye sokak köpekleri acı acı uluyarak karşılık verdi. Kümeslerden vakitsiz öten horozların sesi duyuldu... Bahçenin ortasında bir gölge debellendi. Sonra karanlıkların arasından yılan gibi kıvrılarak kayıplara karıştı. Yeniden namlusunu terkeden bir kurşun, köyün göklerinde velvele kopardı.

Artık ortalarda kimseler gözükmüyordu. Kuşlar, kafeslerinin içinde tedirgin oldu. Ağaçların dallarına tüneyen kanaryalar, serçeler, bütün mahlûkat paniğe kapıldı. Sadece insanlar bunların dışında bir umursamazlıkla, rahatını bozmayı düşünmedi. Kendilerine dokunmayan yılan bin yaşasındı...

Egoizm dünyanın her tarafında böyleydi. Bu davranış Almanya'da geçen bir olayın gerçekliliğini vurguluyordu. Yazarın itirafı bir gerçeğin ifadesiydi:

"— Almanya'da nazileri topladılar, sustum. Çünkü nazi değildim. Sendikacıları toplayıp hapsettiler, sustum. Çünkü sendikacı da değildim. Komünistleri topladılar, sesimi çıkarmadım. Zira komünist de değildim. Sonunda beni götürüp, mahkûm ettiler. Hiç kimse sesini çıkarmadı."

İşte, Kuşçular Köyü de aynı havayı teneffüs etmekteydi... Kimsesizliğin üzerindeki zulme karşı, koskoca köy birlikte susmuştu. Yarın kendileri için de susulacağını bile bile...

Kuşçular Köyü'nde, zorlu bir sabah başladı. Hadiseyi perdelerin arkasından seyredenlerin dili, yeni sermayesini harcaya harcaya döndü...

Fısıltılar Rabia'nın ta can evine dokundu. Namusu dillere düşmüştü. Düşmanın evinin etrafında dönüşünü bile ar bilmişti... Bugün duyduğu her fısıltı, hayâ damarını zedeledi, incitti. Dertli dertli başını avuçlarının arasına gömüp, çareler aradı. Daha babasının kanı toprağında solmadan, düşmanının kirli düşünceleri çaresizliğini biraz daha kamçıladı...

Henüz on iki-on üç yaşlarında bulunan Hüseyin'in yüzüne bakıp, buruk bir acının çilesiyle sızlandı... Ne zaman Hüseyin'in yüzüne aynı duygularla baksa, yüreğinin başından canının derinliklerine yiv yiv işleyen bir sancıyla kıvranırdı...

Her ana gibi, onun da yüreğinin başında evlât sevgisi hâkimdi. Sinesinin başında gizlemeye çalıştığı düşüncelerin, dış dünyasına aksedemeyişi, son günlerde anayı üzer olmuştu. İliklerine kadar ıstırap doluydu:

— "Eğri vurulmamış." dediler, üzüldü. Onu köyün ortasında yakalayıp, alnının şah damarından vurmak istedi... Gücü ve hareket kabiliyeti buna müsait değildi. Hep bu yüzden olmalı ki, çaresizliğin verdiği ürpertiyle sıkıldı, titredi...

Rana ve Hüseyin, onun için en büyük engeldi. Böyle bir taşkınlık yapsa, onlara Allah'tan maada sahip çıkacak kimsesi kalmamıştı. Hapse düşse...

— Hayır, hayır, diye mırıldandı. Düşüncelerini yine tehir etti. Rana, diye hayallerini geliştirdi... Bu fikri hiçten olmadı. Ya

Hüseyin... O, gözleri kara zeytinler gibi dünyasına gülümseyen Hüseyin?.. İşte mesele hep bu noktada düğümünü atıyordu. Hüseyin...

Ana, bir türlü oğluna da kıyamıyordu. Gittikçe sıkışan mustarip bir gönlü vardı. Yanında sessiz sedasız oturan oğlunu, ansızın kollarının arasına alıp, bağrına bastı. Yüreğinin başındaki ateş, ocağın üzerinde kül tutmuş, kor alevlerden daha da hararetli yanıyordu. Sinesi parça parçaydı. Sabah haberi yaşlı bir kadın getirdi. Donuk bir çehreyle muhatabının yüzüne bakıp, sanki ölü yüzüne söyler gibi mırıldandı:

— Geçmiş olsun. Demek sonunda Eğri denen canavarla baş edemedin he?

Rabia, müteessir gözüken kadının çehresine utana sıkıla baktı. Gözpınarları iri iri yaşlar boşalttı. Öfkesinden, derin bir sükûtun peşinden, yaşlı kadının içini, azgın bir kurt kemirmeye başladı. Rabia'nın suratına hayıflanarak bakarken, yine ölçüsüz konuştu:

— Demek duyduklarım doğruymuş, diye mırıldandı.

Rabia, yaşlı kadının suratına bön bön bakarken, Hüseyin'i kollarının arasında kıskıvrak sıkıştırdığından habersiz sordu:

— Doğru olan da ne Hüsniye nine?

— Eğri zorlukla kirletmiş derler... Sonra da köyün diline düşmemek için güya peşinden göstermelik kurşunlar sıkmışsın.

Hüseyin kollarının arasında, buram buram terlemişti. Ana farkına varıp, parmaklarının bağını çözdü. Derin bir nefesin peşinden ihtiyar kadına esefle baktı. Damarları sıkışmış, vücudundaki kan beynine hücum etmişti. İşte öylesine zor durumdaydı. Titrek bir sesle, muhatabını ikaz etti:

— Tövbe de Hüsniye nine. Âlemlerin sahibi şahidim ki, kendimi bildim bileli, mahrem bir elin rüzgârı bile bana kavuşamadı. Kapının önüne leşini serecektim. Ne yazık ki, kurşunlar hedefini bulamamış. Demek, bir ırz düşmanı öğünmüş, gubarmış diye siz de yalancı şahidi mi olursunuz?

Nine sustu. Kanı, büzülen damarlarının içerisinde kuruyup kalmıştı. Yüzlerinde yıllardır nakısını tamamlayamayan çizgiler, aslını bilmeden harcadığı sözler için, mahcubiyet doluydu.

Oturduğu yerden usulca kalkıp, sokak kapısına yöneldi. Anlaşılan iyice utanmıştı.

Rana, elleri önünde garip bir tavırla bağlı, yüzünde masum bir ifadenin tesiriyle, boynu sağ omuzunun üzerine hafifçe yıkılmıştı. Adeta mumya bebekler gibi, evin ortasında hareketsizce bekledi.

Hanenin üç insanı, evin ıstırap dolu sessizliğiyle baş başa kalmışlardı. Ana, bağı çözülmüşçesine fersiz kalan bacaklarının üzerinde güçlükle duruyordu. Vücudundaki tüyler diken dikendi. İçten içe körüklenen bir ürpertinin tesiriyle titreyip, üzerinde yatakların yığıldığı sandığa doğru yürüdü. Yüklüğün karşısında durup, alil gözlerle kör kör baktı...

Yüreği duracakmış gibi atıyordu. Nefesi gittikçe derinleşti. Benzi sonbahar yaprakları gibi gazelleşti, uçtu...

Sandığın üzerindeki yatakları uygunsuz bir şekilde köşeye yığıp, belindeki anahtarı çözdü. Sandığın kilidini açtı. Kapağı usulca kaldırıp, içinden bir şeyler aradı. Az sonra aradığı bohçayı bulup, katlarının arasını birer birer araladı. Kılıfın içerisinde yatan bir tabancaya, soğuk pırıltılar yansıtan gözleriyle baktı. Titrek elleriyle kılıfını soyup, derinleşen bir solukla bir müddet bekledi. Elini usulca tabancanın kabzasına götürüp sıkıca kavradı. Hüseyin'le Rana, başucunda koyu bir merakla kendisini

seyrediyorlardı. Elinde tabancayla, yüzünü başucunda duranlara çevirip, oğlunun suratına canın ta derinliklerinden gelen merhametle baktı. Dalgın gözler, düştüğü her noktaya bir yürek dolusu merhamet boşaltıyordu. Hilâlleşen kaşlarının altında, bir çift mühür gibi duran siyah gözleri ıslaktı... Oğlunun hemen önünde fersiz dizlerini yere çöküp, masum çehresine hüzün dolu pırıltılarla baktı. Elindeki tabancayı Hüseyin'in önüne doğru uzatıp, titreyen hazin bir sesle sordu:

— Oğul. Bunun ne olduğunu bildin mi?

Hüseyin her şeyden habersizce anasının gözlerinin içine bakıyordu. İlgisiz, hatta umursamaz bir tavırla mırıldandı:

— Bildim, dedi. Dabanca...

— Oğul, deden Hoyrat'ın kanını akıtanları, geceleri kapıda kudurmuş köpekler gibi dolaşanları da bildin mi?

Hüseyin, az önce oldukça sakindi. Şimdi birdenbire heyecanlandı.

— Bildim ya, derken soluğu iyiden iyiye derinleşti. Bayguş'un oğulları dediler...

— Deden Hoyrat'ın kanına karşı kan isterim, bunu da bildin mi?

Kumral dalgalı saçlarına sol elini götürüp, titrek parmaklarıyla kaşıdı. Heyecanı alev alev emen gözbebeklerinde, ürperti pırıltıları kıvılcımlaşarak yanıyordu. Adımlarını anasından aralanmak için, geri geri götürdü. Önüne uzatılan tabancadan adeta ürkmüştü...

Alevlerin yükseldiği ocak taşına, sırtını yaslayıp sürtüne sürtüne yerdeki minderin üzerine oturdu.

Ana oğlunun önüne uzattığı tabancayı bağrına doğru çekip

öylece kaldı... Hüsrana uğramıştı... Gözbebeklerini Hüseyin'in ufkunda endişeli duygularla bekletti... Bozguna uğramış bir ordunun kumandanı gibi, yüreği çırpınış içindeydi. Dizlerinin üzerinde sürüne sürüne, oğlunun yamacına kadar gelip, gözlerinin içine bakıp durdu. Bütün hissiyatıyla Hüseyin'i seyrederken, hüzünlü bir sesle konuştu:

— Ağan birkaç ay sonra terhis. Ona leke sürülmemiş bir hane teslim etmeliyiz. Düşman biz korktukça üzerimize üzerimize gelir. Bir şeyler yapmalıyız Hüseyin, bir şeyler, diye doluktu.

— Varıp Baykuş'ların hanesinden hesap sormalı. Döktüğü kanın hesabını, duydun mu beni?..

Hararetten dudakları birbirine yapışmıştı. Anasının suratına çekine çekine bakıp, kısık bir sesle mırıldandı:

— Kan ne ki ana?.. De hele gözel anam. Senin kan dediğin de ne ki?.. Hayvanların yerlere devirip, böğürte böğürte boğazlarken, toprağın üzerine eğreklene eğreklene akan kırmızı renkli bir su değil mi?.. Sırf o yerlere aksın diye, elin adamına kurşun sıkılır mı heç?

Ana hüsran dolu bir yürekle oğlunun gözlerinin içerisine ağlamaklı baktı:

— Namusumuza dolanan, bizi dillere düşüren, ırz düşmanı bir adama başka ne yapılır güzel oğlum. Bize eziyet ediyon diye, göğsüne madalya mı takalım?

Eliyle bağrına yasladığı tabancayı, umutsuz bir hareketle oğlunun önüne yeniden uzatırken, sözlerinin devamını getirdi:

— Al şu tabancayı, al da vur o ırz düşmanını. Oğul vur ki, namusumuza dönen diller lâl ola. Vur ki namusumuz için dolanan ayaklar toprak ola...

Rabia soğuk soğuk terler dökerken, Hüseyin sıkıntılar denizinde boğulmamak için çırpınıyordu. Garip, hassas bir duyguyla anasının suratına saf saf bakıp, yalvarmaklı bir sesle sual açtı:

— Namus ne ki ana?

Henüz, Hüseyin'in lügatinde ananın sık sık tekrarladığı bu kelimelerin manası yoktu. Hep bu yüzden anasını verdiği karardan caydırmak için çırpındı. Çocuktu. Sokaklarda oyununu tamamlayamamış, kafasında kurduğu dünyaya göre, arzuları yerini bulmamış bir çocuktu. Ananın söylediği, emsalinden olan bir arkadaşına taş atmak ya da yürekli bir sesle hakaret etmek olsaydı, hiç çekinmeden sokakların ortasına fırlayıp, verilen emri sadık bir gönülle yerine getirebilirdi.

Şimdi önüne bir tabanca uzatılmıştı. Köyün yıldığı bir adama hasım olarak seçilmişti. Buğulu gözleri, içinden köpürüp gelen bir duyguyla kaynaştı. Günler var ki sokaklarda rahat oynayamayışının acısı, yüreğinin başında hâkimdi. Arzuları ve istekleriyle beraber, desteklerini de birer birer yitirmişti. Şikâyet edip, cesaret alacak artık etrafında kimsesi yoktu. Üstelik omuzlarının kaldıramayacağı bir yük de böylece sırtına sarılmayı bekliyordu.

Ana, oğlunun lügatinde olmayan kelimenin manasını, umutsuz bir yürekle açıklamaya çalıştı:

— Yüz karası, oğul. Utanç verici bir şey...

Göğüs kafesi hayretle genişledi. Gözleri birdenbire parladı:

— Utanacak şey mi?

— He ya...

— Güzel anam. Utanacak şey için adam vurulur mu heç?

Ananın arzuları, boğazında sıralanmış lokmalar gibiydi. Umutsuz bir çehreyle yakardı:

— Bilemedin oğul. Sus da bari ananı dinle. Varıp ben vursam, sizlere mukayyet olacak kimseler çıkmaz. Ananı dinleyip sen vur. Vurmazsan adımız dillerde kötü dolaşır... Al şu tabancayı nerede bulursan vur...

Gün parlak, gökyüzü cam gibi dünyaya gülümsüyordu. Sokaklar cıvıl cıvıl çocuk sesleriyle gürültülü, köyün içi oldukça hareketliydi. Ananın gözleri hep yollarda kaldı. Rana heyecan dolu yürekle bir yolcu bekliyordu... İkisi de pencerenin önüne gerilmiş, koyu bir merakla dışarıyı gözetliyordu. Hüseyin titrek elleriyle tabancanın kabzasına sarılıp, evden çıkalı bir hayli olmuştu. Çetin bir yolcuydu beklenilen...

Elini karnına bastıra bastıra yürüdü... Anası tetiğin nasıl çekileceğini, namlunun nasıl insana çevrileceğini kendisine ısrarla öğretmişti. Sokaklarda alıcı gözlerle Eğri'yi aradı...

Tabancayı emniyeti açık olarak pantolonunun kayışı arasından, içeriye sokmuştu. Yüzü kehribar gibi sararmış, nefesi titrekti. Kalbi heyecanla çarpıyor, bakışları ürkek, adım atışı bile bugün başka türlüydü.

Arkadaşları sokaklarda buluşmuş, birdirbir, körebe oynuyorlardı. Onlara hasetle baktı. Kendisini oyuna çağıranlara aldırış etmemek için arzularına set çekti. Adeta bakışlarını etrafındakilerden saklaya saklaya, yolların ortasına kırık dökük adımlar bırakarak yürüyüp geçti.

Köy odasına farkında olmadan bir nefes kadar yaklaşmıştı. Odanın önündeki kanepeler adamlarla doluydu...

Ana "orada" dedi. Köy odasının önünde ara... Mutlaka uğ-

rarmış oraya, duydun mu? Mutlaka...

Hoyrat ahirete göçeli, köyde çok şey değişmişti. Yeni muhtar seçimini yine Baykuş kazanmış, Kınacılar'ın Cemil kaybetmişti. Bozukluk belki eskisine oranla daha çoğalmış, beklenmedik hadiseler kol gezmeye başlamıştı.

Muhtarlığı Baykuş kazanmıştı amma mühür ve yetki Eğri Ahmet'in elindeydi. Baykuş'un eski gücü yoktu. Sıhhati bozulmuş, son günlerde direncini, iyiden iyiye yitirmişti. Göstermelik muhtar söz hakkını Eğri Ahmet'e verdi... Son günlerde köyde düzelmiş ne varsa, yavaş yavaş çirkinle yer değiştirdi. Yine evlerin bahçelerinde, içki şişelerinden tepecikler yükseldi. Kırlarda, sürü peşinde dolanan çobanların, gözlerine uyku girmedi...

Eğri, artık köyün kralıydı. Kralların tabii ki, yanaşmaları da olacaktı. Son günlerde, peşinden ayrılmayan yaltakçılar takımı türemişti. Köy odasının önüne hırçın bir çehreyle yaklaştı. Ağzında sigara, eli İngiliz külotu adı verilen, hâki renkli pantolonun cebindeydi... Yeleğinin üst cebinden sarkan saatin gümüş kösteğinin zinciri, güneş vurdukça parlıyordu. Başındaki şapkanın siperi, sola doğru meyilli, kibir dolu gözleri kalabalığı küçümsercesine bakıyordu. Kalabalık, kendisini görünce ayağa doğrulup, bekledi... Hüseyin on beş-yirmi metre uzaklarındaki evin kehine saklanmış, anlaşılan uygun bir ortam bekliyordu. Daha ilk görüşünde azametinden titredi, korktu. Sonra askerdeki ağabeyisini hatırladı. Bu dev gibi adamı çamurların ortasına beleyip, âleme rüsvay etmişti...

Kanepede oturanların arasında, en yakın arkadaş bildiği köyün Vay Ali'si de vardı... Hüseyin heyecanından babasının orada bulunduğunu bile seçemedi.

Vay Ali, eski arkadaşının tavırlarından alındı. Görünüşte yaman gururluydu. Son günlerde, gönlü havalarda bir insan olup çıkmıştı. Eski arkadaşına bile yükseklerden bakar olmuştu. Vay Ali işte bunun için incindi...

Eğri, askerlerini teftiş eden kumandan gibi, kalabalığın üzerinde mağrur bakışlarını gezindirip, hiç konuşmadan yol sıra yaklaşıp gitti...

Bu hal Vay Ali'yi kahırlandırdı...

Eli hâlâ ceplerinde, dudaklarının arasında sigarası tüterken, köy odasının meydan yolunda kasıla kasıla yürüdü. Vay Ali'nin arkasından bakışları görmeye değerdi. Göğüs kafesinin içindeki yüreği, derin yaralar almıştı. Arkadaşının peşinden inadına ezik duygularla bakarken, çaresizliğe terk edilmiş insanlar gibi karamsardı. O dalgın bakışların seyrettiği madalyonun arkasında ne vardı, bilemiyordu. Köyün ortasına doğru uzayıp giden geniş yola, sitemle bakışlarını sürdürdü...

Hüseyin, gizlendiği evin kehinde, avını sektirmeden takip eden avcılar gibiydi. Eli koynundaki tabancanın kabzası üzerinde karıncalaşırken, yüreği çırpınmaya durdu.

Terlemişti. Bacaklarının titreyişi fazlalaştı. Heyecanı kat kat arttı. Eğri'yi hedef seçmişti. Hasmı kendisine iyice yaklaştı. Durmadan cesaretini beslemeye çabalıyordu. Bu hali, korkusunu yenmeye kâfi gelmemişti. Aralarında on metre kadar mesafe bile kalmamıştı. Ani bir kararla, elini tetiğin üzerine götürüp, meydana çıktı.

Eğri, inadına dalgındı. Vay Ali'nin esefli bakışları korkunç manzarayı görüp, köyün ortasında acı bir velvele kopardı.

— Hüseyiiin!..

Eğri, ürkütülmüş kurtlar gibi sesin azametiyle toparlanıp, etrafını hayretle taradı.

Bu bakış, Hüseyin'in tetikte bekleyen parmağının ferini kesmişti. Eğri, küçük bile olsa hasmından korktu. Kurşunlar namlunun ucunu yaman bir gürültüyle terk etti. Rastgele patlayan silâhın sesinden, Hüseyin bile paniğe kapılmıştı. Vay Ali, yolların ortasında şimşekler çakarak koştu, namlunun ucundan fırlayan mermiler anlaşılan hedefini şaşırmışlardı.

Vay Ali'nin hadiseyi daha önce görüp, kulakları tırmalarcasına bağırması Hüseyin'i şaşırtmış, namlunun ucu yere eğilerek patlamıştı.

Eğri, Hüseyin'in ikinci davranışına fırsat vermeden, aralarındaki mesafeyi kapadı... Yaba gibi elleriyle küçük yavrunun bileklerine sarılıp, tabancayı hışımla çekip aldı. Terlerin buharlaştığı suratına lanetleyerek bakıp, kıyasıya tokat indirdi.

Hasımı küçüktü, güçsüzdü. Daha fazla hırpalanmaya dayanamayıp, acı bir çığlıkla feryat etti. Burnundan boşalan kanlar, boynundan aşağı eğreklene eğreklene koynuna doğru aktı.

Vay Ali oğlunun imdadına zor yetişti. Beklenmedik bir öfkeyle arkadaşının kollarına asılıp:

— Dur! diye bağırdı. O bir çocuk.

Eğri arkadaşının suratına genişletemediği solukla bakıp, hırçınlaştı:

— Bırak da geberteyim şu piçi.

Ali:

— Ona piç deme, diye bağırdı. Oğlum o benim.

Hüseyin'in yakalarına asılı duran hoyrat pençeler sıyrılmıştı. Hadisenin şiddetinden bacaklarının feri kesildi. Burnundan akıp üstüne bulaşan kan lekelerinden korkusu fazlalaştı... Başı döndü, gözleri karıncalaştı... Namlunun önündeki ürken

ceylânlar gibi, tedirgin bir hali vardı. Gel gör ki, Hüseyin kaçacak gücünü çoktan yitirmişti.

Toprak yolların üzerinde sendelendi, debelendi. Yorgun vücudunu pelte pelte tozlu yerlerin üzerine, sere serpe bırakıverdi... Ali'nin gözleri, firkatinden dolu dolu oldu... Derin bir vicdan azabı içinde çırpındı, titredi...

Oğlunun önünde diz çöküp, yüzünü okşarken, ıstıraplı bir ses, peş peşe sorular tazeledi:

— Hüseyin! Hüseyin, oğlum. Beni duydun mu?.. Ses ver, seees...

Hüseyin, dünyayı dumanlı seyreden gözlerini kırpıştırarak araladı... Benzi gazelleşmiş, bakışları sönük pırıltılar yansıtıyordu. Kırışarak aralanan dudakları, sitemle mırıldandı:

— Baba... Kurtarsana beni...

Baba:

— Korkma, diye telaşlandı. Yanındayım...

— Korkuyom, getsin başımdan...

Eğri, acı bir tebessümle gülümsemeye çabaladı...

— Piç, diye bağırdı. Korkarsın da, elinde tabanca daha ne üzerime gelip durursun?

İşittiği sözler, Vay Ali'yi can evinden yaraladı. Kurnaz bir adamdı. Birden hissiyatını ortaya koymadı. Gözlerini açan oğlunun elinden tutarak, birlikte ayağa doğruldu...

Elini sinsi bir yüzle, Eğri'nin önüne uzatıp:

— Ver o tabancayı, diye mırıldandı. Ver ki, bitsin bu çirkin oyun...

Eğri, kudurmuş öfkenin azametiyle Ali'ye bakarken, kafa-

sını olumsuz bir hareketle oynattı... "Vermem" demek istiyordu. Ali ısrarını sürdürdü:

— Ver dedim, ver ki, aramıza husumet girmeye. Eski arkadaşız, el âlem birbirine düştüler, demesin...

Eğri, arkadaşına manidar bakışlarını sürdürürken, duyduğu sözlerin tesiri altında kaldığı belliydi... Felce uğramış bir irade ile tabancayı Ali'ye uzattı.

Ali, sabırla öfkesine susturucu taktı... Önüne uzatılan tabancayı alıp, Eğri'nin suratına kinle baktı... Anlaşılan Ali'nin, babalık damarları kabarmıştı. Dostuyla aralarındaki bağlar soğuyup, birer birer çözülmeye başladı. Esef dolu pırıltılar, Eğri'nin suratında en yüksek hararetlerle kaynaşırken:

— Az önce harcadığın piç kelimesini geriye al, dedi...

Eğri, şaşıp kaldı... Önce tavır değiştiren arkadaşına, sonra, namlusu kendi ufkuna dönük duran tabancanın soğuk demirine kahırlı baktı... Aslında Vay Ali'nin tavrında, yıllar öncesine dayanan vefasızlığın reddiyesi vardı...

Eğri yüzüne gülüp, sinsi sinsi kendisine ihanet etmişti... Eğri soğuk bir lisanla arkadaşına mırıldandı:

— Etraftan hep bize bakıyorlar. Yanındakini defet gitsin hele... Öfke insana her şeyi söyletiyo.

Ali, tabancayı kayışının arasından içeri sokup, Hüseyin'e baktı.

— Git, diye mırıldandı. Bir daha bana danışmadan iş tutmayasın.

Eli yüzü kanlıydı... Doluktu, gözleri iri iri yaşlarla ıslandı... yorgun adımlarla evlerinden yana yöneldi.

Ana ve yengenin sabırsızlaşmış bakışları, pencerenin bu-

harlaşmış camından dışarıya alev alev taşıyordu... İkisi birden bahçe kapısına hayretle bakıştılar... Önce ana, hemen peşinden Rana sokak kapısından yana koştu.

Ana bahçenin orta yerinde oğluna kavuşup, kollarını kanatlar gibi açtı... Volkanlı pırıltılar serpiştiren bakışları, Hüseyin'in ufkunda endişeyle seyretti...

Kısık ağlamaklı bir ses:

— Hüseyin'im! diye hıçkırırken, göz pınarları kaynamış yaşlarla taştı...

Rana, soluk soluğa başuçlarında dikilip, ana oğula ıstıraplı bir çehreyle bakarken, ana cılız bir sesle oğluna sual açtı:

— Nettin?..

Hüseyin, içler acısı bir manzara gibiydi. Melül masum bir çehreyle, anasının gözlerinin içine baktı. Sızılı bir ses:

— Beceremedim, diye inledi... Kurşunlar toprakları deldi de, varıp düşmanı bulamadı...

Ana, koyu bir pişmanlığın pençesinde can çekiştirir gibi nefes alıp verirken:

— Sonra? diye heyecanını artırdı...

Halsiz düşmüştü. Bitkin bir lisanla mırıldandı:

— Sonra dövdü beni... Babam gelmese öldürecekti. Boğazımı öylesine bir hırsla sıktı ki...

Ananın sabrı tükenmiş gibi sorusunu tazeledi:

— Sonra?

— Sonra babamla kavgaya durdular... İkisi de birbirine vuramadı. Güç yetmezlik zor ana... Gayri sokaklar bilem haram olur bana...

Dışarıdan, bir erkek sesi yükseldi... Üçü birden dönüp, sesten yana bakıştılar:

— Hüseyin...

Seslenen babaydı... Utangaç hareketlerle bahçe duvarına kadar yaklaşıp, elindeki tabancayı bahçenin iç kısmına usulca bıraktı. Yüzlerine bile bakamamıştı. Utana sıkıla evlerinden yana çevrilip, yürüdü gitti...

Kuşçular Köyü'nde, artık çoğunun hissiyatı ezik... Kuşçular Köyü'nde çoğu hayatından bezgin yaşamasını sürdürür oldu...

Son yılların itina ile imar edilen fazilet abideleri zedelendi... Her birisinin köküne, hiç acımadan sorumsuzca kazmalar vuruldu... Hayâ ve edep ilkelerinin yerlerinde, silik silik izler kaldı... Düğünler yine içkiliydi... Kaynakların akıttığı berrak suların eteklerinde yine isyan âlemleri yeşerdi...

Kadınların yüzleri yine kederli, genç kızların hülyalarında, amansız bulutların, ocak ocak karanlıkları çöreklenip kalmıştı...

Erkekler içki sofralarında, kumar masalarında zamanı israf ederlerken, işlerin çekilmezi yine kadınların, kızların, çocuk yaşındaki erkeklerin omuzlarına sarılmıştı.

Büyüklerini örnek alan çocuklar bile, obalar arasında itiş kakışlara başlamış, eskisi gibi saf duyguların, berrak art niyetsiz oyunlarını hemen hemen kinleri yüzünden yitirmişlerdi.

Eğri son günlerde aklı ermişlerden:

— Rabia'yı rahat bırak, diyenlere bile öfkelendi.

— Bu can bu bedenden çıkmadıkça, ahdim yerlerde kalmasın, dedi.

Haber köyün içinde, işte günlerdir böyle çalkandı...

Bu defa etrafındaki dalkavuklar kaviydi. Kimseler köyde sözüne ters cevap veremedi... Gece gündüz Rabia'nın kapısının etrafında dolanıp, fırsat kolladı... Azmasına, azmıştı. Gel gör ki, can taşıyordu. Ne zaman bahçe kapısından içeriye adımını atmayı düşünse, kör bir kurşuna hedef olacağını aklından hiç mi hiç çıkarmadı.

Daha, Hasan'ın terhisine iki ya da iki buçuk ay vardı. Doğrusu Rabia için çok meşakkatli, uzun bir zamandı bu... Topu topuna yetmiş iki gün... Geceler, gündüzler uyku ile arası açıktı... Çoğu kere kapıları içten dıştan kilitli olmasına rağmen, ocaklarının başında sayıklayıp, korkuyla sıçradı, irkildi. Ana bitmeyen bir nöbete talipti. Sularını dış ihtiyaçlarını, Rana'nın anası taşıdı. Sokaklar artık hepsine de haramdı...

Ocaklarının başında, cılız bir ateşin alevleri ipil ipil yükseldikçe, sacayak üzerindeki kara yüzlü tencerede aşları kaynıyordu... Hüseyin karşısına oturmuş, Rana gamlı bir gönülle pencerenin önünde nöbete başlamıştı...

İhtiyar bir kadın, dalgın bakışların arasından, bahçe kapılarından içeriye süzüldü... Rana'nın baygın bakışlarının düştüğü yerlerden yürüye yürüye merdivenlere kadar geldi...

Genç gelin, sırf gönlünce derinleşen hülyalarını bozmasın diye, ihtiyar kadını umursamadı. Yaşlı kadın, evin sokak kapısını zorladı, kilitliydi... Damarları yeşil yeşil büzülmüş elinin tersini kapıya vurup, içeriye kadar dolan gürültüyü, geldiğini bildirebilmek maksadıyla haberci gönderiyordu...

Ana hayretler içinde kımıldayıp, irkildi... Hüseyin de korkmuştu... Rana kısık bir sesle:

— Halime nine, diye mırıldandı.

Ana, yerinden doğrulup kapıya dolandı. Usulca kapının arkasındaki sürgüyü çekip, kapıyı araladı. Halime ninenin suratına manidar baktı... Kısık çatallaşan bir ses:

— Buyur, dedi...

Ocaklarının başına kadar getirip, elini öptü.

Rana, malihulyanın can alıcı noktasını terennüm ediyor olsa ki, yerinden bile kımıldamadı... Halime nine, Rabia'nın suratına acıyarak baktı:

— Tıpkı adını aldığın Rabia sultan gibisin. Rabbim senin gönlünde üzüntüyü misafir edenleri de, musibetinden kurtarmasın.

Anlaşılan, Rabia'nın günlerdir çıkamadığı dış âlemlerden, kendisine gün görmemiş havadisler vardı... Dövüşenleri, ırz peşinde dolananları anlattı. Anasını tokatlayıp, babasına tekme atanları saydı... Evlerine sarhoş kafalarla gelip, kadınını, kızını dövenleri, huzursuz yeni dünyayı anlattı...

Rabia, gözlerinden yansıyan kederlere rağmen duru pırıltılarla nineyi süzdü...

— Nine bir maksadın mı var? Hep kahırlı sözler ettin.

Yaşlı kadın:

— Neden seçtik bu Baykuş denilen adamı? diye sızlandı... Seçtik de, Eğri denilen canavarı başımıza belâ ettik... Böylesi canavarlardan insanlara baş mı olurdu, a kızım? Cemil'i seçip de, kavuştuğumuz huzuru yitirmemek varken...

Rabia, ninenin yüzüne bakıp, acı bir tebessümle gülümsedi:

— Kime sitem edersin güzel ninem? O azgın insanı bu köyde söz sahibi eden bizim insanımız değil mi? Rabbim, aydan yıldızlardan gönderip, bize baş etmedi ya... Huylarını huslarını hepimiz de bilip durmaz mıydık? Sarhoş derdik... Hırsız diyip, kafasında boynuzlarla, köyün etrafını ibret olsun diye dolan-

dırdık. Sonunda tutup Cemil gibi Allah'ını bilen, Peygamber'ini tanıyan, imanı kavi bir insanı reddettik. Baykuş'un mührünü elinde taşıyacağını bile bile Eğri'yi başımıza buyur ettik...

Yaşlı kadın sitemli konuştu:

— Ben mi buyur ettim a kızım?

— Sen ya da ben nine, ne fark eder. Birlikte yaşadığımız ahali buyur etti. Allah (c.c.) da talebimize göre, ısmarlama baş verdi... Bak nine, beni dinle. Bu neye benzer bilir misin?

— Bilmem.

— Dinle beni. Bunda da bir hikmet var elbet. Bir ülkede seçim varmış. Kendilerine baş seçeceklermiş... İlan edilen günün tarihinde, halk büyük bir meydanlıkta birikecek talih kuşu uçurulup, kimin başına konarsa hükümdar o olacakmış...

Çok yakın iki arkadaş, seçim meydanına giderlerken, hayallerini genişletip baş olmaya talip olmuşlar...

Bir tanesi:

— Ben, demiş. Baş olursam. Bu millete yollar, hanlar, hamamlar yaptırır, halka adaletle hükmetmeye çabalarım... Milletimin huzuru için, canımı bile esirgemeden verebilirim...

Diğerinin istekleri şaşırtıcıymış:

— Ben, demiş. Bu millete baş olursam, bu millet benden aklına gelen her fenalığı beklesin. Gerekirse eziyet olsun diyerek, cenazeleri bile bacalardan çektiririm...

İşte, talih kuşu gelip bu kötü niyetli adamın başına konmuş... Herkes huyunu bildikleri için:

— Olmaz, diye feryat etmişler. Yanlışlık oldu, yeniden deneyelim. Kuş gelip ikinci defasında yine aynı adamın başına

konmuş. Üçüncüsünü denemişler... Sonuç değişmemiş... Nihayet tacını giyip, Hükümdar olmuş...

Ne fenalık varsa halka yapmış... Hatta ölülerini bile, kapılar ürürken bacalardan çektirmiş... Kimseler, korkusundan makamına bile uğrayamaz olunca, halktan bir heyet toplanıp, arkadaşının yanına gelmişler. Demişler, sen çok yakın arkadaşısın. Sana ricaya geldik. Bari söyle de, ölülerimizi bacalardan çektirmekten vazgeçsin... Arkadaşı kalkıp, halkın arzusunu hükümdara ulaştırmış. Hükümdar, otoriter bir çehreyle arkadaşına bakıp:

— Bir daha böyle şeyler için benim yanıma gelme, diye bağırmış. Allah öyle büyük bir Allah ki, tarifi lisanen mümkün bile değildir... Seninle birlikte seçileceğimiz meydana giderken, benim neler yapacağımı unuttun mu yoksa?

— Unutmadım.

— Ben de senin yapmak istediklerini unutmadım. Allah ikimizin niyetini bildiği gibi, konuşmalarımızı da biliyordu... Şayet bu insanlar iyiliğe lâyık kimseler olsalardı, Allah C.C. onların başına, rahat etmeleri için, senin gibi iyi niyetli birisini getirirdi. Onlar benim gibi zulümkâr bir insana lâyıklar ki, Mevlâ ikimizin niyetini de bildiği halde, başlarına beni getirdi... Var onlara şunları söyle. Önce kendilerini düzeltsinler. Onlar düzelince âlemlerin sahibi, beni bir vesile ile başlarından alıp, niyetli birisini baş olarak onlara verir... Bozuk insanlar için ben de bir vesileyim ancak...

Halime nine:

— Doğru, dedi. Aramızda iyi insanlar da bulunmasına rağnen, Rabbim musibetini umuma verdiği için, arada onlar da hissedar oluyor...

Hava ne kadar da parlaktı... Yaz aylarının harareti artık kendisini iyice hissettirdi... Çayırlar da otlar, kıyılarda çimenler, henüz yeşil yeşildi... Bütün bunlara rağmen, derelerin suları hissedilir biçimde azalmıştı...

Kafeslerdeki kuşlar, hararetten susmuş, köpekler evlerin önlerinde uyuşmuşçasına, boylu boyunca uzanıp kalmışlardı.

Çocuklar, bugün de sıcağın kavurucu hararetine aldırış etmediler... Sokak aralarında, harman kehlerinde müsait buldukları her yerde, emsallerini bulup çeşitli oyunlar kurdular...

Günler var ki Hüseyin, bahçelerinden dışarıya çıkamadı. Pencerelerinin önü günlerdir değişmez mekânı olmuştu... Açık camdan dışarıları, yaralı bir gönülle seyretti... Gözlerinde kahır dolu pırıltılar, serde güç yetmezliğin verdiği sıkıntı vardı...

Vay Ali günler var ki, oğlunu bir daha sokaklarda göremedi... Hep bu yüzden olmalı ki, birkaç gündür evlerinin önünden sık sık yol uğratıp, ısrarlı ısrarlı etrafı gözetledi... Hele bir defasında pencerenin önünde duran oğlunu, hayal meyal seçip kendisine çağırdı, el etti...

Korktuğunu biliyordu. Onun da babalık duyguları, derin bir isyanın galebesinde çırpınışa geçmişti... En yakın arkadaşına bile sırf bu yüzden meydan okumuş hasım olmuştu...

Yine Hüseyin pencerelerinin önündeydi. Garip bir dalgınlık içinde dışarıda oyun kuran arkadaşlarını seyrediyordu... Baba oğlunu işmar ederek çağırdı... Bağıramıyordu, belki de utanmıştı. Yine elini havalandırıp “Gel” işareti verdi... Hüseyin, bir ara babasını görüp aldırış etmeden süzdü... Teklifler peş peşine devam ediyordu... Hüseyin, cevap olarak, iki omzunu birden yukarı kaldırıp indirdi... Anlaşılan “Hayır” diyordu... Ali içinde

buruk bir acının çilesini çeke çeke yürüdü... Öz evlâdına sahip çıkamayışı, onu yanına çağırıp arzularını soramayışı, bir baba için aslında çok acı bir hadiseydi...

Ali yürüdükçe Eğri'ye olan kini bir kat daha fazlalaştı... Korkunun yasağı, Hüseyin'in hürriyetlerine acımasız kelepçesini vurmuştu... Dışarılara arzulu pırıltılarla bakışından, gönlünün gamlı, gözlerinin ıslak olduğu uzaklardan bile fark edilir duruma gelmişti...

Henüz o körpe dünyasının, daha hayata toz pembe açan çileklerinin narin yaprakları üzerinde, vuslat yaşları şebnem şebnemdi... Üzülen, sırf Vay Ali değildi elbet... Uzaklardan bir yabancı gibi kendisine işmar eden adam, babasıydı... Bu hal, kararan dünyasında bir başka türlü yaranın açılmasına sebep olmuştu... Babasıydı madem, neden uzaklardan çağırıyordu... Herkesin babası çocuklarının üzerlerinde kanat çırparlarken, o sadece uzaklardan çağırabiliyordu... İşte bunun için çağrısına olumsuz cevap vermişti... Desteksiz, koyu bir yalnızlığın içindeydi... Babasının peşinden bakarken hüzünlüydü...

Gelmemiş baharın pırıltılarına aldanıp, tomurcuklarını açan çiçekler, azgın bir fırtınanın kavurucu soğukları ile pörsür, boyunlarını bükerlerdi ya... Hüseyin'in içinde bulunduğu an, çiçeklerin aldatıcı havaya inanıp, hayatlarına düşüşünden farksızdı...

Ahı dünyayı kuşatırcasına büyüyen çocuk, arkasında gizlenmiş, gözyaşları içinde kendisini seyreden anadan bile habersizdi. Ana ellerini usulca Hüseyin'in omuzlarına bırakıp, öylece kaldı... Masum bir çift göz, ananın kararan ufkuna çevrilip, uzun bir süre bekledi...

Ananın kısık sesi, hassas bir nida ile oğluna sual açtı:

— Sıkıldın mı içerilerde?..

Hüseyin cevap olarak sadece kafasını önüne eğdi...

— Varıp dışarılara çıkıp oyna biraz...

Hüseyin, hassas bir çehreyle anaya bakarken, itiraz doluydu:

— Döverler, diye doluktu... Kimsesiz kaldık güzel anam, kimsesiz...

Evlerinde içecek suları bile kalmamıştı... Ana öfkesinden dişlerini kıyasıya sıktı... Tabancasını yokladı, kuşağının arasında duruyordu. Başının örtüsünü düzeltip, kendisine çeki düzen verdi. Başının örtüsü, hilalleşen kaşlarının biraz üzerinde kıvrılmış, hemen altında mühür gibi duran gözler, oğluna ılık pırıltılar boşaltıyordu.

Henüz otuz altı yaşlarında bulunuyordu. Gönlü Sultanlar Sultanına ram olmuş, hep bu yüzden olmalı ki, nurunun şevki yüzlerine yansımıştı... Güzeldi... Hayvani arzularına esir düşen insanlar yüzünü görebilse, doğrusu her türlü tehlikeyi umursamazdı... Bunları bildiği için, yüzüne peçesini indirerek, bahçelerinden dışarıya çıkabildi... Elinde su bakraçları vardı... Rana pencereden kendisini görüp:

— Anaa... diye seslendi... Dur.

Hüzünlü bakışları peçesinin altından, pencereye çevrilip, bekledi... İkinci bir ses:

— Ben gideyim, diye yükseldi...

Cevap vermedi... Evleri susuzluktan Kerbelâ'ya dönmüştü... Her zaman başkalarından bir yudum su beklemek zor şeydi... Artık suyunu bari getirebilmeliydi... Derin, ciğerlerini oynatırcasına bir nefes alıp yürüdü...

Hüseyin, yine pencerenin önünde, bitmeyen seyrini sür-

dürmekteydi... Yengesine aldırış etmeyen anasına baygın pırıltılarla baktı. Korkusundan buram buram terlemişti... Suratına sert bir elin inişi, ona kavgayı kini çok iyi anlatmıştı...

Anasının yanı sıra gitmek için kımıldadı... İçindeki ürperti onu frenledi... Duyguları ezik, sıkıntısı boğazının en dar yerinde düğümler atmıştı... Adeta boğuluyor gibi güç nefes alıp vermeye başladı... Birden gözleri bir çift budak deliği kadar, anlamsız mat pırıltılarla bahçe kapısından uzaklara doğru baktı... İçinde bir dürtüş başladı ve soluğunda kararsız bir derinleşme oldu...

Birden ateş gibi parladı... Rana hayretler içinde peşinden bakarken, Hüseyin çoktan bahçe kapısına dolanmıştı... Yolların üzerinden, çatlatan bir nefesle yel gibi koşup geçti...

Ana, pınarın başında bakraçlarını doldurmakla meşguldü... Oğlu buhar buhar terler dökerek karşısında durdu.

Ana ellerini oğlunun yanaklarına götürüp, buharlaşan terlerini sildi... Yüreği korkudan sıkışmış gibi atıyordu. Ana oğlunun kıvılcımlar saçan gözlerinin içine baktı, sonra geldiği yollara... Eğri, kokusunu sezmiş gibi, pınara doğru yaklaşıyordu... Ana oğluna cesaret verdi:

— Korkma, dedi.

Elini usulca kuşağının altına doğru götürüp, yavaşça tabancayı sıyırıp aldı... Kabzasından sıkı sıkı kavrayıp, elini kuşağının üzerine çöktü.

Peçesinin altından uzaklara bakan gözler, on beş-yirmi metre uzaktan kendisine yaklaşan hasmını seyrediyordu...

Eğri de her insan gibi can taşıyordu... Sinsi bakışları bir şeyler sezmiş gibi, yuvalarında oynak oynaktı...

Önce adımlarını yavaşlattı, sonra beklenmedik bir düşünceyle yolunu aksi istikamete çevirdi. Dar bir sokağın arasına kıvrılıp, gözlerden uzaklaşıp gitti...

Gün kavuşmak üzereydi... Güneş batı yakasını kızıl bir renge boyamış alevleri söne söne, kocamış bir güne daha veda ediyordu... Rabia, derin düşüncelerin kadınıydı... Pencerenin önünde kahırlı bir çehreyle oturuyordu. Hüseyin, ocak başındaki külleri düzleyip, üzerine bir şeyler yazıp oyalanıyor, Rana akşam sofralarını hazırlıyordu...

Bahçe kapısından içeriye bir kadın süzüldü... Rabia düşüncelerinden sıyrılıp dikkatle baktı... Köyün yeni bekçisinin kadınıydı.

Usulca yerinden doğrulup, hole kavuştu... Evin sokak kapısını açıp, misafirini bekledi... Merdivenlerden çıkan kadın, aralanan kapısın boşluğunda Rabia'yı görünce, elbisesinin içinde sıkıla büzüle yaklaştı... Rabia, kadının gözlerinin içine endişe yüklü pırıltılarla baktı... Uzak bir komşuydu. Üstelik pek gidip gelmezlerdi.

İçindeki merakın şiddetinden olmalı ki:

— Buyur, diye acele etti...

Kadının suratına bakan, güç durumda olduğunu hemen anlardı.

— Elçiye zeval olmazmış, diye mırıldandı... Kusuruma bakma, Allah bir, Onun hakkı için, şerrinden korkup buralara kadar geldim. Eğri gönderdi beni...

Rabia'nın suratı, hasmının adını duyunca, kırış kırış oldu... Öfkeli bir tansiyon beynini altüst etti... Gözleri karıncalandı, elâ

gözlerinde efkârın katmerlisi vardı. Kısık bir ses, içinin hararetini dudaklarının arasından alev alev dışarıya verdi:

— Onun adıyla gelen kim olursa olsun, bu eşiklerden içeriye adımını atamaz... Git buradan, diye öfkelendi...

Kapıyı hışımla kadının suratına kapamıştı. Soluğunu genişletebilmek için, elini duvara dayayıp, bir müddet bekledi... Gelen haberi duyup, gönlündeki huzursuzluğu artırmak istemiyordu... Kapıyı bunun için habercinin yüzüne kapamıştı... Ne yapsa, dışarıdan yükselen seslere mani olamazdı:

— Beni kapından kovmak çare değil. Aslında dinlesen daha da eyi... Yemin billâh etti... "Haftaya bugüne kadar nikâhım altına girmeyi kabullenmezse, geceyi ısıtan alevlerle, evinin içinde can koymaz yakarım." dedi... Haftaya bugüne kadar, mühlet verdi. "Bir iyice düşünüp taşınsın." dedi. Kabullenmezse kötü yeminler etti... "Her şeyi göze alıp, dumanlarını göklere savura savura, canlarıyla evin içinde yakarım." dedi... "Bir teneke gaz param hazır." diye haber saldı.

Rabia öfkesinden çatlayacak gibi dardaydı. Kadının yüzüne hırsla kapadığı kapıyı, yeniden aralayıp, kızgın laflar etti:

— Var ona haber ilet, dedi. Bir köpek bile ondan iyi sahiptir. Kuduz bir köpek bile...

Haber sahibini buldu... Eğri'nin beyninde volkanlar patladı. Öfkeden titreyen parmakları ceketinin cebine dalıp, sigara paketini çıkardı. Gönderdiği haberci, dönünceye kadar, umutlarını besleyici hayaller kurmuştu... Duyduğu sözler hülyalarını zedeledi, arzuları birer birer iç burkusuyla nöbet değiştirdi...

— Günah benden gitti, diye homurdandı. Bu ona tanıdığım son şanstı... Herkes bunu böyle bilsin ki, Eğri ne demişse onu yapar... Haftaya bugün gönlüyle gelmezse köy soğuk olsa bile, ısınacak demektir...

Güç yetmezlik yaman ezerdi insanı... Rabia günlerdir çırpınışlar içinde kıvranıp durdu. Beladan, iki türlü kurtuluş yolu vardı. Bir tanesi mücadeleyi göze almak. Diğeri, gelini çocuğu ile birlikte düşmanın çıktığı kibritin çoğalttığı ateşlerle yanmak.

Verilen mühletin günlerini işte böyle saydı...

Artık Kuşçular Köyü'nde, çocuklar bile son haftanın dehşet verici iddiasının neticesini merakla bekliyorlardı... Herkes ayrı ayrı yorumlar yapmaya başlamıştı... Tıpkı müşterek bahis oynayanlar gibi, Kuşçular Köyü insanı kavilleşti...

— Ben şimdiden biliyorum. Rabia canını verir, namusunu kimseye teslim etmez.

— Kadındır bunun burası, Eğri'yi o da tanır. Sonunda pes der, biter her şey...

— Hasan olsaydı, bunca zulmedemezdi...

— Az günü kalmış, derler...

— İşte onun için bunaltırmış... Hasan gelirse umutları sel alır diye...

— Kimsesizlik zor doğrusu...

Diller işte köyde günlerdir hep böyle alıp verdi... Yürekleri taştan katı insanlar korkudan sinmiş, kimse Rabia'nın kapısını çalıp:

— Korkma, diyememişti. Herkes belâyı üzerine çekmekten korkup, umursamadı...

İçlerinden sadece Vay Ali, sükûtlu bir küllenişle, verilen mühleti bekledi...

Bugün verilen mühletin son günüydü... Rabia'nın kesin kararı bugün belli olacaktı... Gönüller merak içinde, geceyi bek-

leyeceklerdi... Yöresinden geçenler, yakınından yol uğratanlar, kapısı kapalı duran binaya esefle bakıp geçtiler...

Bakan her göz hayretler içindeydi... Her zaman pençerenin önünde bekleyen nöbetçiye, bugün rastlamak mümkün değildi... Hoyrat'ların evi bugüne kadar, böylesine koyu bir yalnızlığın kucağına terkedilmemişti... Adeta bahçenin içinde sinek bile uçmuyordu... Durumu görenler Rabia'nın direneceğini anlamışlardı... Bugün yüreklerde başka bir akşam olacaktı... Batan günün neler getirebileceğini kestirmek o kadar zor değildi...

Gün batı yakasına doğru kızıllaşarak çekilirken, Vay Ali merdivenlerinin başına oturmuş, Rabia'ların evini seyrediyordu... Kadını:

— İçeriye gir, dedi.

Aldırış bile etmemişti... Eğri, eski arkadaşıydı. Yapmak istediği her şeyi, kör bir cehaletin verdiği inatla, mutlaka yapardı... Şakası yok bir insandı. Üstelik bütün köye yayılmıştı... Bu yüzden eşiklerin üzerinde oturan adam, karamsarlık içinde karşısında yas tutarcasına, ölü sessizliğine uğrayan evi gözetliyordu. Onun içinde oğlu, bir de gelini vardı... Diller, günlerdir Ali'yi Eğri'ye hasım yaparcasına dönmüşlerdi... Kadınının yeniden ısrarını reddetti. Anlaşılan, nöbet tutarcasına eşiklerin üzerinde oturacaktı...

Gün kocadı, ortalık artık karanlıkların kucağındaydı. Bütün bunlara rağmen, Hoyrat'ların evinde hâlâ bayatlamış sükût bozulmamıştı... Ortalarda kimseler gözükmeden akşam oldu... Herkesin hayret edeceği şey, pencerelerinden dışarılara ışık sızmıyordu...

Meraklar körüklendi, zaman ilerlemek bilmiyordu... Kimse hayat belirtisi olmayan evin kapısını çalıp, sormadı...

Aksi davransa, taraf tutmuş olup, Eğri'yi kendilerine hasım seçmiş olacaklardı... Yatsı ezanı okundu, vakit oldukça ilerledi... İnsanlar tek tük evlerine çekilip, tünediler... Artık sokaklar bomboştu... Hoyrat'ların hanelerine yakın olan evlerin ışıkları bile sönüktü...

Yıldızlar kül rengi göklerin üzerine işveli nakışlarını dökmüş, ay ışıktı... Vay Ali, oturup kaldığı eşiklerin üzerinden kalkmadan, ısrarlı seyrini sürdürdü...

Taze bir gün, duru pırıltılarıyla dünyayı aydınlattı, yaldızladı... Camiden çıkan cemaatin, sığırını güdüye katan kadınların, erkek uyanmış çocukların dikkati aynı noktada birleşti.

Meraklı pırıltılar düştüğü noktayı alevli alevli yaladıkça, Rabia'nın kapısının önünde iniltili bir sessizlik hâkimdi... Ali hâlâ eşiklerinin üzerinde oturmuş, uzatmalı bakışlarla karşısındaki evi gözetliyordu... Rengi uçmuş, uykusuzluktan göz kapakları şiş gibi duruyordu...

Birden gözleri irkildi, yüzündeki deriler gerginleşti... Elini, belindeki kabzanın üzerine koyup, öylece kaldı... Eğri'yi görmüştü... Bütün gece ortalarda kimselerin olmayışına hayret eden Ali, Eğri'nin gelmeyişini kapının önünden ayrılmayışına yorumlamıştı... Gece kurşunlara hedef olmaktan korkmuş olmalıydı... Daha akşam gün batmadan, kendisine haber ulaşmıştı:

— Bu can Ali'nin bedeninde gezdikçe, varıp ilineyim demesin...

Eğri, geceyi sabırla tüketmişti. Daha fazla sabredemedi... Şeytan damarlarında hisleriyle birlikte dolaşıp, Eğri'yi dürttü... Uzaklardan usul usul hedefe yaklaştı... Evin kapalı duran penceresinden yana, meyus bir çehreyle baktı...

Ali uzun zamandan beri, hayat belirtisi olmayan evin pencere camı açılsın istiyordu... Önce bir namlu dışarılara kadar uzansın, sonra Ali kinini bayraklaştırarak köyü velveleye verip, onlara sahip çıktığını bütün yürekliliği ile ortaya koysun istedi... Belki de şimdiye kadar yaptığı vefasızlığın, vefa borcunu toptan ödemek için kendisini hazırlıyordu...

Yerinden kubararak doğruldu. Elini karnının üzerine bastırır gibi bırakmıştı. Eğri, Ali'nin elinin tetikte olduğunu bildi...

Vay Ali, etrafına aldırış bile etmeden yürüyordu... Evi onbeş yirmi metre uzaklardan seyreden Eğri'yi umursamadan, adımlar tazeledi... Eğri'nin gözleri hayretle parladı... Üzerine üzerine gelen adama yaklaşmak istemedi... Ali, Hoyrat'ların bahçe kapısına kadar gelip, içeriye gölge gibi süzüldü...

Evin merdivenlerini çıkıp, kapalı kapıya küt küt vurdu... İçeride hâlâ bir ses, ya da hareket yoktu. Uzakta uçuk benizle bekleyen Eğri, gururuna yedirip geriye dönmedi... İçeriden ses verilmeyişi onu da meraklandırmıştı...

Ali, umutsuz bir gönülle geldiği yolları geriye adımladı... Rana'nın anasını düşünmüştü... Onun bir şeyler bilmesi gerekirdi, belki de hepsi Abalı'nın evinde bir araya toplanmış olabilirlerdi....

Eğri'nin uzak menzilli bakışlarının görüntü sahasına girip, üstüne yürüyüp gitti... Kocası hapiste olan kadın, Abalı'nın evine taşınmıştı... Ali alevler yansıtan bir çift gözün ufkundan çekilip, yolunu Abalı'nın evine doğru büktü...

Kapı sert sert çalınınca, kimsesiz kadın korkudan ürperdi... Yıllar her geçen gün biraz daha cesaretini çala çala tükenmeye başlamıştı. Hep bu yüzden olsa ki, ufacık bir tıkırtı bile gönlünü telaşeye vermeye kâfiydi. Hadiselerden, huzursuzluklardan yana, yılgın bir gönlü vardı.

Titreyen bacaklarını sürükleye sürükleye, kapının ardına kadar geldi... Kapı tahtasının kıyışığına gözünü dayayıp, dışarıyı gözetledi... Dışarıda karartı gibi gözüken adamı seçememişti. Titrek bir sesle kapının arkasından sordu:

— Kim oooo?..

Ali, çehresini kapıdan yana dönüp ses verdi:

— Benim, Vay Ali...

— Ne istedin?

— Hüseyin, dedi. Durakladı... Dünden beri gözükmez oldu. Pencerenin önünde bile yok. Onlardan haberin olur diye, sana geldim.

İçeriden endişeli bir cevap ulaştı:

— Bilmiyorum.

— Rana sende mi?

— Yok...

— Benden saklamasan iyi olur. Eğri kapılarında dolaşıp durur. De bana ki, ona göre tedbir alam.

İçeriden kahırlı bir ses geldi:

— Namusun bir ucu da senindi. Gelininin adını da dillendirdiler, şimdiye kadar tedbir almadın da, ateş bacayı saranda mı tedbir dersin...

Ali şapkasının siperini sol elinin ucuyla geriye alıp, derinden bir “Ah” çekti...

Bakışları kahır doluydu... Pencerelerin arkasından dışarılara yansıyan pırıltılar, evlerin kehlerine sinenler, Eğri’yi seyreden çocuklar, bir şeyler olsun istiyorlardı...

Ali düğmesi açık duran ceketinin üzerinden, elini karnına bastırmış, Eğri'ye doğru yaklaşıyordu...

Sinerek hâdiseyi seyredenlerin heyecanı yükseldi... Eğri'nin tepesinde şafak atalı çok olmuştu... Kolay değildi, can pazarıydı bu... Eli tetikte gelen adamı o da iyi bilirdi... Onun da ölçüsüz bir cesareti vardı. Her kirli işi yıllardır birlikte tutmuşlardı. Şimdi iki azılı, yeni yeni hasım olmaya başlamışlardı.

Eğri, cesaretli görünmeyi başardığını sansa bile, burun deliklerinin, suratındaki damarların sızlayışı, kendisine dikkatle bakan birisi olsa, her şeyi kolaylıkla anlatmaya yeterdi.

Ali, Eğri'ye nazaran daha soğukkanlıydı... Derileri ince ince terler döken adama, bir nefes kadar yaklaşıp kahırlı konuştu:

— Bazı yaramaz eller vardır Eğri... Kuşların yuvalarını karıştırıp, tedirgin ederler... Zavallı kuşların hasmına karşı koyma gücü olmadığından, yuvalarını terk edip kaçarlar... Terk ederler de başka yamaçlarda, başka ağaçların dallarına, yeni yeni yuvalar kurmaya uğraşırlar... Bir itiş kakışın sonunda, didine didine yuvalarını kurarlarken, yuvalarını yıkan, kendilerini huzursuz eden ellerin sahibine lanet okur, beddua ederler... O içten dualar zalimleri çepeçevre sarar da, kahreder... Böylesi yakarışlar, tez varıp zalimi perişan eder... Güçsüzün dualarında geçerlik vardır? O yüce makamın adalet-i ilâhisidir bu...

Eğri, buram buram terlemişti. Cebinden sigara çıkarıp, dudaklarının arasına verdi. Kibrit çakıp, efkârlı dumanlar üfürdü. Yüzündeki deriler ekşimişti...

— Vaaz dinlemeyi oldu bitti sevmem, diye öfkelendi... O elinin altında duran tabancayı bir daha taşıyım deme. Arkadaşım demez hükümete bildiririm, diye tehdit savurdu...

Ali muhatabına istihzalı baktı:

— Senin ceketinin ibiğini kabarık tutan demire ne demeli?

— Ben muhtarım.

— Sen sadece görev yapmayan bir muhtarın oğlusun.

— Sen o da değilsin ya?

— Muhtar halkını haksızlıklardan koruyan insandır. İdare ettiklerine haksızlık eden değil...

Kubardı, geriledi. Ali'nin ne söylemek istediğini anlamıştı:

— Muhtar otoriter olmalı... Bir şey olsun dedi mi, mutlak olmalı...

Ali'nin beynine hücum eden kanı, yüzündeki damarları irileştirdi... Benzi kızardı, bakışları düştüğü yeri alev alev yakıyordu:

— Benim bildiğim çoban köpeği, önündeki sürüyü boğmaya başladı mı onu iyi saymazlar... Hatta vururken hiç acımazlar bile...

Ali'nin son sözleri Eğri'yi huysuzlaştırdı. Hırçın çehrenin dudakları kinli açıldı:

— Boşanmış alâkanı kesmişsin. Senin için her şey bitmiş... Bırak boş yere birbirimize düşmeyelim...

— Karı boşayanla, tarla satanın içinden acısı çıkmazmış, bırak peşlerini...

— Sen bu işe karışma dedim...

— Bütün bağlarım kopuk değil. Hâlâ çocuklarımın anası, gelinimin kaynanası o... Onların huzurlu kalmaları için gerekirse huzursuz olmak, bana huzur verecek...

— Abalı'nın evdeler mi?

— Git sor.

— Bugünlerde çok cesaretlisin...

— Ölmüş eşşek kurttan korkmaz derler... Kaybedecek hiçbir şeyim kalmadı...

Önünde uzanan yol sıra yürüyüp gitti... İçini burkan sıkıntı korkunçtu... Peşinden kurşun sıkılsa bile umursamadı... Geçmişin verdiği vicdan azabı içinde, derin derin soluyarak yürüdü...

Aklı sıra her şeye yeniden başlamak istiyordu... Çocukları kadını, aklı başında bir baba olup, aynı çatının altında gelecek yıllara kanat açarak, eskiyen yıllar olmalıydı... Anlaşılan zalimin zulmünden korkup, terki diyar etmişlerdi... Önceden gidip, yanık yüreklerini soğutacak bir iki söz etmediği için, üzgündü... Eğri, Ali'nin tavrından bir şeyler sezdi. Yuva demişti. Sonra başka yuvalardan söz etmişti. Şimdi evine doğru gidiyordu... Anlaşılan gidişleri doğruydu... Ama nereye? İşte bunu kimse bilemedi...

Kuşçular Köyü yeni bir havadisle çalkalandı... Rabia kaçmış... Üzülenler oldu. Tek başına mücadeleye bırakanların yüreğinin başında, bir sızı büyüyüp, sonra söndü... Aslında Rabia'dan yana herkes taraf tutmuşlardı. Ne var ki, bu yetmiyordu... İçte kalan duygular dış dünyaya yansımadıkça işe yaramazlardı...

Fısıltılar yine kahırlı yayıldı:

— Hasan gelirse, Eğri'nin köpekleri bile köyden kaçsın...

— Namus meselesi bu, kolay değil...

— Yine köyü zor yarınlar bekliyor desene. Gurbet Havası...

Gurbet illerde yol bilmezlik zor şeydi... Adeta her göz, ürkek bakışlı üç insana dikkat kesilmişlerdi... Üçü de el ele tutuşmuşlar, ana caddenin kenarından garip tavırlarla yürüyorlardı... Cadde fazla kalabalık sayılmazdı. Ana her kırk elli adım atışta, adres sorarak yürüdü... Rana'nın omzunda yün örgüden yapılmış bir heybe vardı. Daha yola çıkmadan yanlarına bolca peksimet, çökelek almışlardı.

Uzun yol boyunca, otobüsün durduğu her su başında, ıslayıp ıslayıp önlerine peksimet uzattı...

Son sordukları adam, parmağı ile yakın bir araziyi işaretleyip:

— Orası, dedi. Gelmişsiniz...

Hepsi de heyecan doluydu. Geldiniz, sesini duyunca yüzlerinde hasret çiçekleri al al açtı... Az sonra Hasan'ı göreceklerdi...

Ana oğluna:

— Düşmanın amansızlığı bizi yollara düşürdü, diyecekti.

Üçü birden oldum olası adımlar tazeleyerek, şehrin uğultulu kalabalığından uzaklaşmışlardı... Piyade alayının nizamiye karakoluna kadar gelip durdular.

Nizamiye karakolunun, karşılıklı iki kulübesini birbirine bağlayan kalın zincir, girişlerine set çekmişti. Kulübelerin önlerinde bekleyen nöbetçilerden bir tanesi, yanlarına sokulup:

— İçeriye geçmek yasaktır, dedi...

Üçünün yüzlerinde de umutsuzluk belirdi... Hevesleri birden kursaklarında düğümlenmiş gibi nöbetçinin yüzüne baktılar... Ana buruk bir acıyla mırıldandı:

— Oğlumu görmeye geldik. Hiç mümkünü yok mu?

— Oğlun kim?

— Hasan Hasan...

— Hangi bölükte?

Ana:

— Bir, diye mırıldandı. Mektuplarında hep öyle yazar...

— Bölükler talimden yeni döndüler. Herkes yemekte. Şu köşede durun aratalım...

Birden nizamiye kapısında, nöbetçi kolluğu bulunan teğmen belirdi. Uzun boylu, çakır gözlü teğmenin, nizamiye kapısının önünde bekleyenler dikkatini çekti. Nöbetçiler selam verip, önünde durunca nizamiye kapısında duranların ne istediklerini sordu:

— Sizin bölükteki Hasan Çavuş'u sorarlar kumandanım.

— Neyi olurlarmış?

— Anasıyım, dedi.

Teğmen, mahcup yüzlü anaya sokulup sordu:

— Hasan'ı ziyaret için mi geldiniz?

Ana muhatabına sıkılarak bakıp durakladı... Giyinişinden yetkili biri olduğunu sezmişti:

— Almaya, dedi. Oğlumu almaya geldim.

Teğmen duydukları karşısında şaşırmıştı. Anaya hayretle bakıp, anlamamış gibi sordu:

— Nasıl. Almanya mı dedin?

Ana:

— Almaya, dedi.

— Bildiğim kadarı ile Hasan'ın günü henüz dolmadı...

Derinden bir nefes alıp:

— Hasan'ın günü, benim de çilem dolmadı, dedi...

Hüseyin'i eliyle işaretleyip:

— Bu sabi küçük kardeşi, diye mırıldandı. Yanındaki de yâri olur. Ben de anası olurum.

— Güzel anacım da, terhis gününü yanlış hesaplamışsınız?

Ana:

— Yanlış bilmem, dedi. Daha kırk beş ya da elli günü var.

— Almaya geldim demiştin de.

Ana:

— Doğru, dedi. Almaya geldim elbet. Oğlum vatanına vazifesini yapar. Düşman namusumuza dolanır. Kaçıp gelmeseydik, düşmanın verdiği mühlet dolmuştu. Evimizin içinde diri diri yakacaktı bizi. Duydun mu kumandan, diri diri... Ya da... Dahasını söyleyemem...

Teğmen meraklandı:

— Hasan giderse, bunlar olmaz mı?

— Düşman da can taşır. Karşısında erkek bulunca o da korksun.

Ana uzun uzadı anlattı. Teğmen nizamiye karakoluna Hasan'ı çağırmaları için emir verdi... Anayı ve yanında büzülüp duran gelinle Hüseyin'i, nizamiye karakolundan içeriye alıp, kulübenin sol kehine düşen ağaçların altında beklemelerini söylediler...

Ana, elindeki heybeyi ağacın gölgesine bıraktı... Çok fazla beklemişler sayılmazdı. Üçü de derin bir heyecanın etkisiyle titriyorlardı... Nizamiye karakoluna koşan Hasan'a, nöbetçiler arkadaki ağaçların altını işaretledi... Hasan, nefes nefese yel gibi nöbetçinin parmağının havada çizdiği istikamete doğru koştu... Etraf yanık bir yüreğin hitaba duruşuyla inledi:

— Anaaaaa!..

Üçü de akasya ağacının gölgelediği yerde, ayaküstü bekliyorlardı... Ananın kolları göklere kement atan bir hasretle aralandı... Zulmün narına yanmış, titrek yürekli kadın, hazin bir sesle feryat etti:

— Oğuuuuul!

Birbirlerine hasretle sarıldılar... Hüseyin'le Rana suçlu bir yüzle ana oğula bakarlarken, ikisi de garip bir manzara arzediyordu...

Hasan heyecanla aralanıp anaya:

— Hoş geldin, dedi... Hayırdır.

Ana oğlunu birden üzmek istemedi:

— Ziyaret, diye mırıldandı. Seni çok garipsedik de...

Hasan, yamacında kıvılcımlı pırıltılarla kendisini seyreden kardeşine bakıp, kollarını boynuna doladı...

Hasretin verdiği duygular, gözlerini dolu dolu etmişti. Başuçlarında masum bir çehre ile dikilen Rana'ya bakıp, titrek yüreğinin derinliklerinden gelen bir sesle:

— Hoş geldin, dedi.

Kızaran, utancından al al olan masum çehre, önüne doğru eğilip fısıltı halinde cevap verdi:

— Hoş gördük...

Hasan'ın yüreği heyecandan un eliyor gibiydi:

— Ana, diye suratına baktı. Şunun şurasında az bir günüm kalmıştı. Ne diye yollara düşüp geldiniz?

Ana, ıslanan gözlerini oğlunun ufkunda tutup, kısık bir sesle hıçkırırken bir yandan da meramını mırıldandı:

— Düşman aman vermez oldu Hasan'ım. Gayri köyde teklediler bizi... Âlem feryadımıza sustu, kulaklarını tıkadı... Namusumuza kir getirmeden kaçıp buralara geldik... Hüseyin beceremedi. Ben eyi bir nişan alamadım. Düşman gebermedi oğul. Bize yol göründü kaçtık...

Hasan'ın yüzünde ateşten yapraklar kızardı:

— Eğri mi? diye yutkundu.

Ana:

— Eğri, dedi...

— Demek sahap çıkan olmadı?

— Allah'tan başka Hasan'ım...

— Hesap ederim, kırk günüm var ana. İzin isterim, vermezler...

— Öyle düşünme Hasan'ım. Kumandanınmış, az evvel konuştuk. Siz durun hele, dedi...

Dördü birden aynı noktaya bakıp; dikkat kesildiler... Teğnen yanlarına doğru geliyordu... Hasan toparlanıp selâm durdu... Teğmen çok şey konuşmadı. Hasan'a müteessir bir çehreyle bakarken, acımışlığını vurguluyordu... Sevindirici bir habere rağmen acıyarak bakmak...

— Varıp sivillerini giyin, dedi. Gidiyorsun.

Hasan, Teğmenin gözlerinin içine derin bir saygıyla bakıp, mırıldandı:

— Nasıl bir gidiş bu Teğmenim?

— Alay kumandanına çıkıp her şeyi anlattım. Daha on beş gün iznin varmış. Yirmi sekiz gün de mükâfat izni dolduruyorlar. Sana da sılana dönüp, teskereni beklemek düştü...

Sadece teğmenin bir çift sözü vardı:

— Yalnız çok dikkatli ol, dedi. Daha çok gençsin...

Hasan kafasını önüne eğip:

— Sağ ol, diye mırıldandı... Hakkını helâl et.

— Helâl olsun...

Kuşçular'da hissedilir biçimde bir sessizlik hâkimdi... Köylü, hayvanlarını, sürülerini alıp, yaylaya çekilmişti. Gelinleriyle kızlarıyla, yayla burunlarında tüten ihtiyarlarıyla, mal sahibi olan herkes şimdi yayladaydı...

İhtiyarlayıp sürünün peşini bırakan koyun köpekleri, kapıların bekçisi finolar, sokakların arasında yaslı yaslı dolanırken, arkadaşsız kalan çocukların yüzleri, kederliydi...

Tırpancılar çayırlardaki otlara başlamış, ekinlerin başakları yeni yeni sararmaya yüz tutmuştu...

İniltili bir sessizliğin hüküm sürdüğü köyde, gün batmak üzereydi. İnce ince tozları bulutlaştırarak, köye bir jip girdi...

Kasabanın pazarı değildi... Jipin peşi sıra bakan insanlar, gurbetçi birisinin sılaya döndüğü hükmüyle baktı... Jip düşük bir devirle, yollardan kıvrıla kıvrıla, Hoyrat'ların kapısına varıp durdu... Açılan kapıdan ilk olarak inen Hasan'dı. Peşinden ana ve Hüseyin, en son Rana indi...

Abalı'nın bahçeden seyreden bir çift göz, irildi, sevindi... Rana'nın anasıydı bu. Yolların üzerinde parçalanırcasına koşup, yanlarına sokuldu...

Ana, kilit vurulu kapıyı çoktan açmıştı. Hasan, jipin ücretini öderken, hoş geldin demeye beklemeden, eşiklerden adımını içeriye yeni atan kızının peşinden, soluk soluğa yetişti...

Hepsi de içeriye girmişlerdi... Sadece Hüseyin, Hasan'ın yanında bekledi... Hasan'ın kederli bakışları, doğup büyüdüğü evin eşiklerinde bekledi... Babasını görmüştü... Ali kendisini ısrarla süzen gözlerin sahibinden utandı, sıkıldı. Kararsız bir gönülle, usul usul adımlar yenileyip, yanlarına doğru yürüdü...

Baba kısık bir sesle, aralarında üç ya da beş adımlık mesafe kala, selâm verdi:

— Selâmün aleyküm. Hoş geldin...

Yorgun bir tavrı vardı... Bakışları donuk, rengi uçuktu.

— Aleyküm selâm, diye mırıldandı... Hemen peşinden, vefasız babam, diye sitem etti...

Hasan'ın cevabı babanın yüreğindeki eski bir yaraya neşter vurdu... Titrek elini, tıpkı bir yabancı gibi oğlunun önüne uzatıp:

— Hoş geldin, diye yineledi.

Sesi, inleyen teller gibi titrekti. Oğlunun gözlerinin içine tereddütle baktı... Hasan, önüne uzatılan eli reddetmemişti:

— Hoş bulduk, dünyayı başımıza zindan eden, sorumsuz babam. Hoş bulduk...

Ali dayanamadı. Zaten günlerdir keder yüreğinde istif olmuş, dolmuştu... Kısık, hatta ağlamaya hazır bir ses mırıldandı:

— Yeter, dedi. Şu gönlünde, yeni yeni sorumluluk çiçekle-

açmaya başlayan adamı, daha fazla hırpalama... Tövbekar olup, Mevla'sına yönelmiş bir baban var... Geçmişi unutarak davran...

Hasan:

— O senin Allah'a karşı olan görevin, dedi. El arından, düşman şerrinden gurbete yol tutan, senin gelinin ve çocuğundu. Onların namusu dillenirken, sen dünyada yaşamaz mıydın?

— Yaşardım elbet... Var da köylüden birer birer sor... Babanın korkusu düşmanın yüreğinde ateşler yaktırdı. Elim tetikte, hep şu kapının önünde, gece gündüz nöbet tuttum.

Hüseyin haşin bir tavırla babasına dönüp:

— Ya Eğri beni döverken, diye doluktu. Vurdun mu sanki o ite... Tokadını yiyince can evime bıçak sokuldu. Vurdun mu?

Ana, gelin pencereden dışarılara bakarlarken, Ali:

— Vurmadım, diye mırıldandı.

Gözleri ıslaktı.. Geçmişteki hatalarının çilesini çeke çeke, arkasına bile bakmadan yürüyüp gitti... Yüreğinin başına oturan bir "Ah" dünyayı ateşe yakacak kadar, hararetliydi... Kendisine elleri ile kurduğu, alevlerden dünyanın yangınını söndürmeyi düşüne düşüne, yanlarından uzaklaştı... Biliyordu, Hasan boş durmayacaktı. Köyde içleri üzecek alametlerin belirtisi muhtemeldi.

Kurduğu yanlış dünyanın, çatırdayan direklerini yürekli bir hareketle yıkıp, yeni bir hayatın temellerini atmaya başlamıştı. Lâkin sadece kendi yanlışını yıkmanın, dünyayı düzeltmek olmadığını kendisi de biliyordu... Evine dönmedi. Yaslı başını sokakların arasında gezdirirken, hararetten kuruyan dudakları Mevlâ'sına dua için kımıldadı... "Yol göster Yarabbi" diyerek, yüreğini kâinatın sahibine açtı...

Hırsız

Gün iyice kararmıştı... Jipin Hoyratların kapısında eğlendiği haberi, köyü bir nefeste kuşattı... "Hasan gelmiş." İşte tüllerin alevli alevli dönüşü, hep bu kelimeyle oldu...

Artık, Kuşçular'ı çetin bir sabah bekliyordu... Herkes, böyle dillendirdi... Sadece içlerinden yaşlı bir adam itiraz etti:

— Sanmam, dedi. Onun babasına Baykuş demişler. Köyde her sönen ocağın viranesinde öten bir adamdır o... Oğlunun oynayacağı oyunun kurallarını çoktan koymuştur bile...

— Hasan çok öfkeli gelmiş?

— Öfke oyunu bozar...

— Doğru. Lâkin kurnazlık da kuvveti?..

Daha Hasan'ın ağzından söz bile çıkmamıştı. Köyde dillendi budaklandı, varıp Baykuşların hanesinde kanlı kinli lâflar düzüldü...

Baykuş, küllenmiş ocağın başında, hiç konuşmadan bîkarar sigarasını tellendirdi... Köyün üzerine koyu koyu karanlıklar çökmüştü... Evlerine gelenler çekilip, baş başa kalmışlardı... Eğri, kara düşüncelerin adamı olmuştu. Soğuk soğuk terler derilerinden benek benek sokulurken, Baykuş oğluna şeytanî pırıltılarla baktı... Gelinine, torununa odadan çıkmaları için işmar etti...

Babanın yanında sadece, Eğri ve Satılmış kalmıştı. Karşısında oturan oğullarına birer birer nazar edip:

— Taze öfkeden korkarım dedi... Satılmış ve sen, daha güneş yeryüzüne açılmadan, varıp yaylaya gidin...

Eğri babasının suratına bön bön baktı... Garip bir tavırla dudakları kıpırdadı:

— Sonra?

— Sonra bizim Muhlise'ye usulca söyleyin, hemen yayladan köye insin. Bekçi, sadık uşağımızdır, gün iyice kararınca, Osman onu buraya çağırsın. Söylediklerimden kadın kızan kimsenin haberi olmasın.

Eğri dudak büktü:

— Karışık işler bunlar doğrusu, hiçbir şey anlamadım.

— Anlaşılan işlerden pek hayır çıkmaz bize. Varıp ne demişsem onu yapın...

Gece uykusu Vay Ali'ye haram olmuştu. Kapılarının önünde, günlerdir bitmeyen nöbetini yine sürdürdü...

Bekçilerin evinin yolu, görüş istikametine giriyordu... Bekçinin, koşar adımlarla Yukarı Oba'ya doğru gittiğini gördü... Sabahın erken saatlerinde, yayla yoluna doğru dörtnala sürülen atları gördü... Şaşırmıştı. Eğri'yle Satılmış kaçıyorlardı. Bu hal, Ali'yi oldukça rahatlattı...

Gün, sönük bir kızıllıkla, doğudaki bulutların arasından sökülmeye başladı. Horozlar öttü, sokak aralarında uyuyan köpekler uyanıp ürüdü...

Ana erkenden kalkmıştı. Pencerenin kıyısından etrafı iyice kolaçan etti... Az sonra, evde herkes uyanmıştı. Birer birer abdest alıp, birlikte namazlarını kıldılar. Namazın peşinden eller duaların kıblesi olan göklere açıldı. Yürekler, en samimi duygularıyla, dilekler diledi, niyazda bulundu.

Yeni yeni alevleri yükselen ocak başında, aşları kaynadı. Yine birlikte çorbalarını içip, uzun uzun dertleştiler... Geçmişi yâd ettikçe içlerini burkan bir sürü hatıraları gözlerde canlandı... Hasan sıkılmıştı. Ayağa doğrulup, pencerenin önüne geçti. Dışarıda hayalet gibi evlerinin etrafında dolaşan babasını gördü...

— Ana, diye mırıldandı.

Rana sofrayı toplarken, ana oğlunu cevapladı:

— Buyur.

— Dışarılara baktın mı heç?

— Baktım...

— Kızmazsan sana bir şey söyleyim.

— Söyle.

— Babamda, akıl almaz bir değişme olmuş.

— Nasıl bir değişme bu?

— Namaza başlamış.

— Hayret.

— Gece zaman zaman dışarılara baktım, evin etrafında nöbet tutuyordu.

— Farkındayım. Gel gör ki, gecikmiş bir nöbet bu. Başımızda dönen bu kara belaların kaynağı babandı...

Derin derin düşündü. Canı sıkılmış, içeride daralmıştı:

— Ben biraz dışarılara çıksam, diye mırıldandı.

Ana oğlunu kırmadan, tesirsiz hale getirmeye çabalıyordu:

— Gitmesen?

— Beni dört duvarın arasında, süs çiçeği gibi beslemeye getirmedin herhal?

— Oğul başımızda bulunasın diye, düşman varlığından itler gibi yılsın diye, getirdim. Yoğsam seni azgın kurtların pençesine verip, boğsunlar diye değil...

— Bin canı olan çıksın karşıma. Çıksın da, namusun bostanda biten şey olmadığını bildireyim onlara.

Ana, müteessir bir çehreyle oğlunu doyasıya seyretti:

— Askerden geldin, diye sızlandı. Hapse gidersen neye yarar?

— Sen tatlı canını üzer olmayasın. Biraz dolanıp dönerim.

Tabancasını isteyip, beline soktu. Ananın arzuları kursağında kurumuştu. Rana, ananın yanında erkeğine fikrini sunamadı. Sadece, hazin pırıltılar yansıtan gözleri, kaçamak kaçamak ufkunda dolanıp, manalarla dolu ifadeler arz etmeye çabalıyordu.

Hasan, bahçe kapısını aralayıp yola girdi. Hüseyin artık cesaret doluydu. Hasret kaldığı sokakları dilediği gibi gezecekti. Ağabeyisinin peşinden şimşek gibi akıp koştu... Hasan evden fazla aralanmadan, peşinden nefes nefese yetişmişti...

Hasan, dönüp ayak seslerine baktı. Kardeşiydi.

— Nereye? diye sordu.

Hüseyin:

— Seninle, dedi...

— Ben gezmeye gitmiyorum ki?

— Biliyorum.

— Söyle o zaman, nereye?

— Eğri'yi bulmaya...

— İyi bildin. Sen geriye dönsen iyi edersin.

— Dön deme bana intikamımızın alınmasını, o kadar özledim ki.

Hasan acı bir tebessümle gülümsedi...

Köyün içinde iki kardeş, etrafı arana arana dolaştılar... Yanlarından geçenler, kapı önlerinde oturanlar, hayretler içindeydiler. Baykuş'ların meskeninin yakınlarında dolaştığını görenler, gözbebeklerini yuvalarından taşırırcasına merakla bakıyordu... Çocuklar, onları uzaklardan takip edip, gözetledi. Hüseyin ağabeyisinin yanında, efeler kadar cesurdu.

Köy hissedilir biçimde ıssızdı. Hasan ortalarda kimselere rastlamayınca, köy odasından yana döndü... Birden istikametine derin bir öfkeyle baktı. Yolun üzerinde, Baykuş'un küçük oğlu Yirik Osman belirmişti... Hasan'la göz göze geldiler... Kaçsa kaçamadı... Geri çekilse yapamadı. Doğrusu, zor bir durumda kalmıştı. Tuzağa düşmüş fare gibi, kararsızlık içinde terler döktü... Hasan üzerine üzerine yürüdükçe, içi hoşlanıp bacaklarının feri kesildi. Zayıftı, kısa boylu, ürkek cesaretsiz birisiydi...

Beklenmedik bir hadiseyle karşı karşıya kalışı, rengini uçurdu... Hadiseye karşı hazırlıklı bile değildi... Ürkek pırıltılar yansıtan gözleri muhatabına yalvarırcasına baktı...

Hasan, bir nefes kadar yanına sokulup, durdu. Öfkeli genç,

kara bir bulut gibi hasmının karşısında dikilip, çelikten bileklerini Osman'ın yakalarından asıp, akrebin kıskacı gibi kıskıvrak yakaladı...

Osman şaşırdı. Nefesi kendisini boğacak kadar şiddetliydi. Tok bir sesin azameti, kulaklarında dalga dalga yayıldı:

— Ağaların nerede?

Kekeleyerek boğuk bir ses mırıldandı:

— Yayladalar.

— Kaçtılar mı?

— Bilmiyon...

— Varıp onlara tez elden haber ilet. Hasan askerden döndü, de. Bu dünya da, Baykuş'la itleri dolaşıp gezdikçe Hasan'a dar gelirmiş de... De ki, beni yaylaya çıkarmasınlar...

Sıkı sıkı asıldığı yakaları, lanetleyerek bırakıp, yol verdi... Hüseyin'in sevinçten gözlerinin içi parlamıştı. Ağabeyisinin yanından ayrılıp evlerine doğru yel gibi koştu... Bahçe kapılarından içeriye nefes nefese savuştu... Pencereden sabırsız gönüllerle sokakları gözetleyen gözler, hayret doluydu... Acı bir haber kendilerine yetişecek diye, yürekleri tuğyandaydı... Gelin, ana, ikisi birden sokak kapısına doğru koşuştular...

Ana, oğlunun önüne gerilip; yanık bir sesle haykırdı:

— Ne olduuuu?

Hüseyin, keskin çığlık atan anaya bakıp, vehim dolu bir çehreyle titredi... Yengesine baktı, sonra gözleri yaşlarla dolu anaya... "Anaaa", diye bağırarak hayat adı verilen hol duvarlarını, velveleye verdi.

— Ana, görecektin ağamı? Yirik Osman'ın yakasından ya-

pışıp, "Ulan nerede ağaların olacak itler... Nerede?" diye haykırdı... Kaçmışlar ana, billaha da kaçmışlar... Ağam leşlerini sereceğim dedi, leşlerini... Gayri sokaklar bize de serbest ana, bize de...

Haber, Yirik Osman'ın ağzından ilk defa Baykuş'a ulaştı. Yaşlı kurt, koyu düşüncelere gömülüp kalmıştı. Sinsi çehrenin dudakları:

— Toy, diye kırıştı. Korkulur... Karşısına çıkmak budalalık olur... Var yaylada ağalarını bul. Dediklerimin tıpkısı yapılsın. Toy çocuk kapana kısılmazsa, figan bizim evde yükselir...

Yirik, babasından talimatı aldığı gibi yaptı... Muhlise yayladan indi, Eğri ile Satılmış daha sonra ineceklerdi...

Ana, oğlu eline geçer geçmez sevindi... Bir daha dışarılara salmamıştı.

— Birkaç gün, diye ısrarını sürdürdü. Hiç değil, birbirimize doyasıya kadar...

Hasan, anayı kırmamak için sustu...

Köylü, son günlerde zulmün zincirini kırabilecek bir fedai arıyordu. Baykuş hanesine kindar olanlar, Hasan'a muhabbet dolu duygular beslediler... Hasan'ın kulağına gelen fısıltılar, nefse hoş gelen cinsten sayılırdı...

— Aslanlar gibi kuvvetli... Baykuş'ların hanesine korku saldı... Eğri de Satılmış da kaçmışlar...

Hasan, dillerde yaman destanlaştı... Baykuş, hayatta belki de en zor durumda olduğu günleri yaşıyordu... Damarlarında şeytanın saptırıcı hilelerini besleye besleye, çareler aradı...

Hasan'ın, tesirsiz duruma gelebilmesi için kafasını kuruyordu... Dünya karanlıklardan çarşafını üzerine çekti... Ortalık

zifiri karanlığın kucağında, gözler görebilme vazifesini yerine getirebilmekte güçlük çekiyordu...

Bekçi, aldığı emri kolayca yapabilecekti... Gündüz, Vay Ali'nin yanından geçerken, selâm vermedi... Ali bekçinin tavır alışından bir şeyler sezmiş gibi düşündü. Yirik Osman'ı, gündüz bekçilerin evinden çıkarken görmüştü... Her hali ile son günlerde kuşkulu anlar yaşayan adamdı... Yıllar yılı, çirkin işlerin tezgâhçılığını yapan adam, Baykuş'un da, Eğri'nin de fikirlerini yakinen bilirdi... Hep bu yüzden olmalı ki, günlerdir gözlerine fazla uyku girmemişti...

Ezberlercesine okuduğu kitap gibi, onları tanıyordu... Kimlerle iş birliği yaparlar, belayı başlarından nasıl hesaplı savarlar, iyi bilirdi... Ali, düşman karargâhının plânlarını eline geçirmiş cesurlar gibi, tedbirli ve bilerek hareket etti... Bekçi, yıllardır Baykuş'un kirli işlerde kullandığı maşasıydı. İşte, bu yüzden kuşkuları fazlalaştı. Bekçiyi adım adım takip etti...

Muhlise'nin evinden, içi dolu bir çuvalla çıktı... Gece vaktini yarılamış, ortalarda kimseler yoktu... Etrafını karanlığın içinde fellik fellik aradı... Gece, serbest hareket edebilme alışkanlığını, insanın elinden almıştı. Ayaklar yol alabilmek için oldum olası tehlikeli adımlar yenilemek zorundaydı...

Bekçiden hemen sonra, Muhlise aralanan kapısını kapayıp bekçiye yol verince, Ali'nin kuşkuları daha da arttı... Önce, başka kirli şeyler sezinerek takip etti, sonra iş değişince, saklandığı evin kehinden gölge gibi ayrılıp, karanlıkların arasına karıştı... Bekçi, peşinden adım adım takip edildiğinden habersiz, sinsi adımlar tazeleyerek, ürkek hareketlerle, harmanlardan yana savuştu...

Hoyrat'ların harmanının kapısına kadar gelip, durdu... Ka-

pının önünde bir hayli uğraştıktan sonra, kilidi açıp, kapıyı usulca araladı.

Ali, Baykuş'un neler çevirdiğini, daha yeni yeni sezdi... Bekçi, işini görüp dışarıya çıktı. Maymuncukla açtığı kilidi yeniden kilitleyip, etrafını rahatsız bir gönülle kolaçan etti...

Ali, sabırla bekledi... Bekçiyi evine kadar takip edip, içeriye girişini gördükten sonra, düşünceli adımlarla geldiği yollara dönüp, yeniden adımladı. Eşyaları alıp, bekçinin ahırına götürüp koydu.

Seher vakti, bülbüllerin uyanışıdır... Kafeslerinin içinde yepyeni bir güne daha gözlerini açtılar... Açtılar, lakin güller dallarında yapraklarını, onların gözlerinden daha evvel açmışlardı. Güneşi duvaklayan gecenin tülleri yırtılmış, gökyüzü pırıl pırıldı. Güller, bahçelerde yapraklarını katmer katmer kokularıyla açtı... Bülbüller, yine gülün vefasız açılışı için, hazin besteler yapıp, içli sesleriyle feryada durdu...

Bülbülü, kafeslerinde güzel sesleri için besleyen insanlar, onların şakıyışını hep gönüllere sunulan bir muhabbet bestesi olarak bilirlerdi...

Her ne olursa olsun, artık sabahtı... Bütün mahlûkat, güneşle birlikte uyandı... Yeryüzü yeni bir hayat kavgasına sahne olmuştu. Bahçedeki çiçeklerin alına, moruna, eflâtununa bakmadı kimse... Rahman ve Rahim olan Allah'ın mührünü vurduğu toprakta, neşvünema bulan bin bir türlü nebatat, göklerde milyonlarcası serpilmiş, nakış nakış yıldızlar... Ay, güneş, daha ışıkları yeryüzüne yetişemeyen, âlemler... Kâinatı çepeçevre saran kuvvet ve kudret sahibi olan Allah'ın ayetlerine kalp gözü ile bakmasını bilemeden, insanlar yine hırslı bir kavgaya başladılar...

Çiçek görünüşünde neyse oydu insanlar için... Ay, Geze-

genler güneş ve bütün yıldızlar... Direksiz, üzerimizde duran gökler; her şey... Toprağın üzerinde ordular kuran karıncalar, gözlerin zor seçebildiği üvezler, durmadan bal yapan arılar, atmosferin boşluğunda kanat çırpan kuşlar... Yeryüzünde yeşil yeşil açan otlar, tarlalarda deniz gibi dalgalanan başaklar... Her ne yerse yesin sütünü beyaz veren hayvanlar... Tek gıdadan bile, süt ve kan yapmayı beceren damarlar... Her şey aynı gözlüğün körlük çerçevesinden seyredilmekte ısrardaydı...

Hikmetleri arayan, esmayı okuyan, tefekkür eden insana, şimdi ne olmuştu?..

Güneşin pırıltılarıyla birlikte, âdemoğlu da uyanmıştı... Soğuk sular ile polatlanıp, camiden çıkan insanlar ve kim bilir hangi menfaati uğruna her şeyini feda edip, yeryüzünü fitne pazarına çevirmeye hazır insanlar vardır...

Bugün, Kuşçular Köyü'nde yine meraklar dalga dalgaydı... Muhlise, kocası gurbette olan kadın, yayladan erken saatlerde inmiş gibi tavır aldı... Güneş yeryüzüne vurur vurmaz sokaklara çıkıp, velveleyi bastı. Dizlerine ellerini vura vura, evlerinin önünde feryat etti...

Evinin üzerine vurulan kilit kırılmış, sokak kapısı sonuna kadar açıktı.

— Evimi soyanların ocakları sönsüüüün!.. Yaktın beni düşman yaktıiiin!..

Komşuları, birer birer başına birikti... Ağlıyordu... Herkes yüzüne merhametle bakarken o ağlıyordu:

— Komşular, evime gireni gören olmadı mı heç?..

Ta yürekten bir çırpınışla, muhtarın evine doğru yürüdü... Baykuş, bastonuna dayana dayana dışarı çıkıp, Muhlise kadını dinledi. Birden telâşesi arttı... Yanında beliren bir çocuğa:

— Azaları bana topla, dedi.

Arkasından, kısık bir sesle bağırdı:

— Bekçiyi de bul...

Muhlise kadına dönüp:

— Neyin çalınmış? diye sordu...

Sızılı bir ses:

— Kazanım, bakırlarım, yatağımın altına sakladığım bileziklerim, hepsi, hepsi de gitti muhtar emmi, hepsi de... Senelerdir gurbetten ulaşan paralarım, bütün emeklerimiz gitti...

Baykuş önde, azalar ve bekçi peşinde, Muhlise'nin evine girip kontrol edildi... Ev hallaç pamuğu gibi atılmıştı... Fakir bir kadındı... Herkes üzüldü...

Daha evin içinden ayrılmadan, kulaklarda bir fısıltıdır yükseldi. Bekçi azalara kısık bir sesle bir şeyler anlattı...

Muhlise kadın, fısıltılar yükselirken:

— Candarma isterim, dedi... Hemi de şimdi... Gören olmuş...

Baykuş meyus bir çehreyle Muhlise'ye sokulup:

— De hele, dedi, kim görmüş?

Muhlise:

— Demem, dedi. Ola ki, başa çıkamaz, her şeyi karıştırırsınız. Ben sırrımı ancak hükümetin candarmasına söylerim...

Bir başka türlü meraktı yürekleri hoplatan... Herkes kendisinden şüphelenircesine ürküp, hadise yerinden usulca çekilirken, Baykuş Muhlise'nin dediklerini yaptı...

Yanmakta olan ocağın üzerine, sacayağını yerleştirip, üzerine yüzü kat kat kurum bağlamış kazanı koydu. Hüseyin ocak başına oturmuş, anayı seyretti.

Hasan, bitişikteki odada tıraş oldu. Rana, yüzünün sabununu yıkaması için, leğen ibrik getirip, ellerine su döktü...

Hasan Rana'nın yüzüne mülayim pırıltılarla bakıp:

— Vakit yakın, abdest alayım, dedi...

Öğle namazı için hazırlığını yapıyordu. Rana hem abdest suyunu döktü, hem de Hasan'ın suratına hassas duygularla baktı...

Hasan da Rana'ya bakmaktaydı. Ne yazık ki gözler, arzuların tercümanlığını tam anlamıyla arz etmeye muktedir değillerdi. Öyle yürekten, öylesine hazin bir alışverişti ki bu, lügat manası izah için acze düşerdi...

Rana, içli bakışların peşinden, gönlündeki hüznü kelimeleştirip, dilinin pervanesine vermeğe hazırlandı. Kısık, sitemli bir hitabı vardı:

— Hasan, diye mırıldandı.

Kadının yüzüne hayran hayran baktı:

— Söyle, dedi.

— Bir fikrim var. Söylesem gücenir misin?

— Sen gücenecek bir şey söylemezsin ki.

— Bu yerleri satıp savıp koyup da, başımızı alıp gitsek derim.

Hasan, duyduklarına şaşırmıştı:

— Sevmez mi oldun buraları, diye mırıldandı.

— Severim sevmesine ama gel gör ki, içimde bitmeyen bir sıkıntı var. İşkilli bir dünya kurduk yarınlara... Doğan gün hangi belâyı başımıza sarar bilemeyiz. Düşman bir nefes kadar peşimizi bırakmaz oldu. Varıp gurbetlerde kendimize yurt kursak, bundan daha iyi olur derim. Yanlış anlama. Kaçmak değil bu. Bir nevi hicret ediyoruz. Sen buna tedbir alıyoruz da diyebilirsin...

Rana'nın kararlı olduğunu öğrenince, Hasan acı acı gülümsedi:

— Unutma, diye mırıldandı. Takdir her zaman tedbiri bozmuştur... İçimizdeki mücadele azmiyle kalmak dilerim ben...

Rana, ılık pırıltılarla erkeğini tesiri altına almak için bakışlarını sürdürürken:

— Gitsek, diye mırıldandı.

Hasan acı bir tebessümle birlikte, derin bir nefes aldı:

— Bırak gitmeyi, yönümü gurbet ilden yana çevirip yatarsam namerdim.

Rana üzülmüş, umutlarının yeisi içinde kıvranırken:

— Sen bilirsin, diye teslim oldu.

İkisi birden, holden ayak seslerini duydu. Oturdukları odanın açık kapısından, dışarıya dikkat kesilerek baktılar. Ana, bozuk bir moral, uçuk, küllenmiş bir benizle açık kapının önünde durdu. Perişan notalı kısık bir ses, titrek bir eda ile hitaba durdu:

— Hasan...

— Buyur ana.

— Evimizin etrafını candarmalar sardı oğul...

Hasan, çoraplarını giyinip, üstüne başına çeki düzen verdi. Pencereye doğru yaklaşıp, dışarıya baktı. Ana yanılmamıştı. Onun da benzi uçmuştu. Bozuk bir moralle:

— Ne ola ki, diye mırıldandı.

Ana:

— Şikâyet olmalı, dedi. Dün Baykuş'ların kapısında dolanıp, oğullarını tehdit ettin.

Ceketini giyindi. Eşiğin dibinde duran ayakkabılarını ayaklarına takıp, cümle kapısına doğru yürüdü. Jandarmaların kapıya sert sert vuruşunu duyup, dışarıya ses verdi:

— Geliyorum...

Sokak kapısını usulca araladı. Karşısında iki jandarma, bir başçavuş dikiliyordu. Yanlarındaki heyete baktı. Köyün muhtarı Baykuş, azalar ve bekçi vardı. Hemen heyetin arkasında, elleri önüne bağlı Muhlise kadın duruyordu. Bütün hepsinin suratına hayretle baktı. Bir ara, bu kadının işi ne diye düşündü. Sebebini çıkaramayınca başçavuşla muhatap oldu:

— Buyurun başçavuşum.

Başçavuş, sert bir lisanla Hasan'a adını sordu. Delikanlı:

— Hasan, diye mırıldandı.

— Birlikte gidip harmanınızı arayacağız.

Hasan:

— Sebep? diye mırıldandı.

Başçavuş kafasını yarım daire çizdirerek arkaya çevirip, Muhlise kadına bakarken, kadını sıkıntı terleri basmıştı. Utancından gözlerini önüne yıkıp, ayaklarının dibini gözetledi...

Başçavuş:

— Bu kadın, evini soyduğunu söylüyor. Bakırlarını, bileziklerini, evde biriktirdiği bütün parasını çalmışsın.

Hasan, beyninden kurşun yemiş gibi sersemledi. Bir yürek dolusu hayretle başçavuşun gözlerinin içine bakarken, mırıldandı:

— Ben mi?..

— Kadın öyle söylüyor. Üstelik evine girdiğini gören bile olmuş.

— Gören kim?

Başçavuş, bacakları sazın mızrap yemiş telleri gibi titreyen bekçiyi gösterdi:

— Köyün bekçisi olduğunu söylüyor. Gece devriye gezerken, adım adım takip etmiş seni. Üzerinde silâh olduğundan çekinip, müdahale edemedim, diyor.

Hasan bekçinin suratına, kızgın yalağı savurur gibi baktı.

— Madem görmüş de, vazifesini neden yapmamış?

— Silâhlıydı, diyor. Çaldıklarını götürdüğün yere kadar takip etmiş. Sabah kasabaya gelip bize haber bildirdi.

— Nereye saklamışım?

— Harmana.

— Yaaa!

Jandarmalar silâhların namlusunu üzerine doğrultunca, işin ciddiyeti biraz daha kendisini göstermişti.

Ana arkalarında durmuş, içeriye gelen sesleri dinliyordu. Perişan bir gönülle sırtını hayatın çamdusuna dayayıp, derin

düşüncelerin ağırlığı altında ezilircesine kaldı. Düşmanın zulmü anlaşılan bitmemişti. Belki de kaçsalar bile bitmeyecekti. Hasan anasına dönüp "Harmanın anahtarını..." diye seslendi.

Çetin bir iftiraya tutsaktı şimdi. Üzerinde birleşen gözlerin pırıltısından utanıp, sıkıntı terleri dökmeye başladı. Nafile yere feryat edip, yorulmak istemiyordu. Tuzak oldukça mükemmel plânlanmıştı. Ana oğluna harmanın anahtarını uzattı. Hasan, jandarmaların arasına düşüp, peşinden görgü şahidi bekçi, muhtar ve azaları, en arkalarından da evinin soyulduğunu iddia eden kadın yürüdü.

Ana, düşmanın gönlünü ferahlatmamak için, sessiz ağladı. Hüseyin'in gönlünde yeni tomurcuklar döken huzur ağacının dallarına sam yelleri esti. Burcu burcu filizler veren ağacın erken baharında, acımasız bir el yapraklarını birer birer kopardı. Dağlar gibi güvenip, umut bağladığı ağabeyisi, jandarmaların arasında kırık bir gönülle gidiyordu.

Peşlerine alay alay çocuklar takıldı. Yine seyirci bir kafile jandarmaların arasında giden Hasan'ı, canın derinliklerinden gelen merakla seyretti.

Rana, nemli gözleriyle kapının aralığından, harmana doğru yürüyen insan seline bakarken, Vay Ali, pür telâş kalabalığı yarıp oğlunun yanına sokuldu:

— Hasan!..

Hasan babasının sesini tanıyıp, isteksiz bir çehreyle yüzüne baktı. Jandarma, peşlerindeki seyircilere, "Açılın!" diye bağırdı. Kalabalık, jandarmadan korkup, yavaşladı, sonra durdu. Baba oğluna meraklı bir soru sordu:

— Nereye?..

— Harmana.

Baba önce hiçbir şeyden haberi yokmuş gibi davrandı:

— Ne varmış harmanda?

Hasan, kahırlı konuştu:

— Muhlise'nin evini soyup, oraya koymuşum.

Vay Ali, büyük bir sabırla sustu. Soluğunun derinleşmesi, yüzünün benek benek kızıllaşması, öfkesinin tuğyan noktasında olduğunu vurguluyordu... Her şeyden habersizmiş gibi, sükûtu tercih edip peşleri sıra yürüdü...

Cılız akan bir derenin hemen kenarında, önü düzlük, çimenlerle kaplı harmana gelmişlerdi... Peşlerindeki kalabalık "harman kaşı" denilen düzlüğün bitimindeki arazide yığın yığın durup, neticeyi beklerlerken, jandarmalar Hasan'dan anahtarı istedi.

Vay Ali, itiraz dolu bir çehreyle başçavuşa bakıp, "Kilide el vurmayın." dedi.

Başçavuş, Vay Ali'nin suratına bön bön bakıp:

— El vurmadan kilit açılır mı? diye kızdı.

Vay Ali:

— Açılır, dedi. Kilidi mendille tutarak açın, demek istedim. Çünkü onun üzerindeki parmak izleri Hasan'ın tek şahididir.

Başçavuş, "Sen kimsin?" diye sordu.

— Babasıyım.

— Bir bildiğin varsa söyle.

— Bildiklerim var, lâkin şu anda bir yarar sağlamaz.

Başçavuş, dudak büktü. Baykuş bastonuna dayanıp, Vay Ali'nin suratına şeytani pırıltılarla baktı:

— Sen bildiğini işle başçavuşum. O bizi işimizden oyalamak ister.

Vay Ali, Baykuş'un suratına lânetleyici bir öfkeyle baktı. Başçavuş, kararsızlık içerisinde kalmıştı. Önce Baykuş'a, sonra Vay Ali'ye manidar baktı. Hasan babasının bir şeyler bildiğini sezmişti. Başçavuş, Vay Ali'nin dediklerini aynen yaptı. Açtığı kilide el vurmadan, mendiline sarıp cebine koydu.

Kapı açıldı. Jandarmalar içeri girdi. İçeriyi didik didik aramalarına rağmen, hiçbir şeye rastlayamayışları başçavuş dâhil, herkesi hayrete düşürmüştü. Baykuş, ayakta zor durdu. Bekçi heyecandan yıkılacakmış gibi sendeledi. Başçavuş şikâyetçilerin suratına kızgın bir ifadeyle baktı:

— Siz harmana koydu dediniz. Oysa içeride suç unsuru hiçbir şeye rastlanamadı...

Bekçi, korkuyla endişenin çalkantısı içerisinde boğulur gibi konuştu:

— Getirip buraya koyduğunu gözlerimle gördüm...

— Buradan alıp başka bir yere götürmüş olabilir mi?

Bekçi, başçavuşun gösterdiği değişik bir yolla rahatlamışa benziyordu.

— Olur tabii, diye cesaretlendi.

Az sonra bu rahatlığın yerini, çekemeyeceği kadar azametli bir çilenin alabileceğini hesaba katmamıştı. Vay Ali, başçavuşa istihzalı bir yüzle bakıp:

— Boş yere zaman harcamayın, dedi. Ben çalanı gördüm.

Bu defa, Hasan'da bir rahatlık belirtisi sezilirken, Baykuş dâhil herkesin çehresinde hayret çizgileri kümelendi.

Başçavuş:

— Kim?., diye sordu.

Vay Ali, rahat bir gönülle ifade etti:

— Bekçi çaldı.

Vay Ali'nin kullandığı söz, bekçinin beynine balyoz gibi inerken, etrafta toplanan ahalinin hayretlerinden damarlarındaki kan kabarıp, dışarıya kanarcasına tansiyonları yükseltti.

Başçavuş:

— Bizi oyalıyorsan pişman olursun, diye kızdı...

Vay Ali, kendisinden emin bir şekilde konuşmasını sürdürdü:

— Günler var ki, gözlerime uyku girmedi. Bu oyunun kurallarını kafalarınca koyanları, günlerdir gölge gibi takip ettim. Aslında bu hırsızlık değil, çirkin bir iftira, adi bir tuzaktır. Bakırlarını toplayıp, Muhlise kendi elleriyle bekçiye verdi. Bekçi de heyecandan harmanı şaşırmış olmalı ki, çuvalı götürüp kendi harmanına koydu.

Başçavuş dudak büktü. Derin bir sükûtun peşinden tefekküre daldı. Vay Ali'nin fikirleri doğru çıkabilirdi. Elini bekçinin kolunda pençeleştirip:

— Bizi kendi harmanının olduğu yere götür, dedi.

Doğrusu bekçide yürüyecek ne can ne de mecal kalmamıştı. Baykuş kendi oyununa gelip, tuş olan pehlivanlar gibi üzgündü. Bastonunun ucuyla yeri dürte dürte ayaklarını sürükledi. Söz konusu harman, bulundukları noktaya elli ya da yüz metrelik mesafedeydi. Muhlise kadın, utancından kimsenin yüzüne bakamıyordu. Yapmacık heyecanı tükenmiş, şimdi hadisenin verdiği pişmanlıkla perişan bir haldeydi. İçinden ken-

disini böyle adice bir komploya alet edenlere lanet okuyordu. Kafile bahsedilen harmanın önüne gelince, durdu.

Başçavuş heyecandan titreyen bekçiye bakıp:

— Aç kapıyı, dedi.

Bekçi, haddinden fazla tedirgindi:

— Anahtar yanımda yok, diye kekeledi.

Başçavuş:

— Gerekmez, diye kızdı. Üst tarafı beş paralık kilit, kırarak aç.

Bekçi, titreyen bacaklarının üzerinde eğilip, ayaklarının dibindeki taşı aldı. Harmanın üzerine vurulan kilidi, sert bir darbe ile açtı. Kapıyı geriye doğru itip, başçavuşun yüzüne baktı... Jandarmalar, az önce olduğu gibi açılan kapıdan içeriye girdiler. Uğraşmalarına hiç lüzum kalmamıştı. Harmana istif edilen ot ve samanların boş kalan ön kısmında, dolu bir telis çuvalı vardı... Aldıkları gibi dışarıya çıkardılar. Bekçinin gözleri yuvalarının içinde irildi, ürkek pırıltılarla Baykuş'a sitemli baktı.

Başçavuş önüne konan çuvalın ağzını açıp, içindekileri kadına gösterdi:

— Çalındı dediğin mallar bunlar mı?

Cılız bir ses:

— Hee, diye mırıldandı. Artık kimsenin yüzüne bakmıyordu.

Başçavuş bekçiye sert bir çehreyle bakıp, çuvalı sırtına almasını söyledi. Kafile, jipin durdurulduğu yola doğru yürürken, Satılmış'la Eğri oyunu kuralınca oynamışlığın cesaretiyle kalabalığa sokuldu.

Vay Ali, başçavuşun kulağına bir şeyler fısıldadı... Başçavuş jandarmalara, önce Hasan'ın bileklerine kelepçe vurmalarını söyledi. Baba hayret etmişti. Söylediklerinin aksini yapan başçavuşa, endişeli gözlerle baktı. Bileklerinde kelepçeler kilitlenen Hasan, yorgun düşmüştü. Başçavuşun gözlerinin içerisine kahırla baktı:

— Suçun sahipleri elini kolunu sallayarak gezinirken, kelepçeleri benim bileklerime vurdun, diye hırçınlaştı.

Başçavuş, Eğri'yi de, Satılmış'ı da tanırdı. Jandarmalara sokuldu. Kısık bir sesle talimat verdi. Jandarmalar kalabalığın arasına yeni giren iki kardeşe, can alıcı pırıltılarla baktılar. Sonra, birbirlerinden aralanıp Eğri'yle Satılmış'ı, üzerlerine çevrilen namluların gölgesinde ablukaya aldılar.

Başçavuş:

— Teslim olun, dedi...

Hasan, cemiyetteki ahenk bozukluğunun ne ilk, ne de son kurbanı sayılırdı... Bozukluk ve fazilet, hak ve batıl kavgası verenlerin, daha doğrusu Allah'a ve şeytana teslim olanların birlikte yaşadıkları dünyasıydı bu.

Dünya kuruldu kurulalı, arzın üzerine ayak basan ilk insanın ve aynı zamanda ilk peygamberin çocuklarının başlattıkları imtihan kavgasıydı bu.

İşte, ahenksizliğin noktasını koyduğu sır buradaydı. Sadece dünya için yaşayanlar, hem dünya hem ahiret hesabına yaşayan insanların terazisi aynı ayarda tartamazdı.

Teslim olmuş gönüllerin, vicdan terazisi Kur'an'ın ahkâmına, İki Cihan Serveri'nin sünnetine ayarlıydı... İnanmayan insanların ayar anahtarı, nefislerinin elindeydi...

Eğri, Bekçi ve Muhlise, bozuk ayarlı bir dünya görüşünün hevesine kapılıp, Hasan'ı yere vurmak sevdasında birleştiler.

Kazada sorgulamayı yapan Jandarma yüzbaşı, üzgün duran babadan ve suçlanan oğlundan ifadelerini uzun uzadı aldı... Vay Ali her şeyi açıklığıyla anlatıp, hadisede kapalı bir nokta bırakmamıştı...

Baba ve oğlun arkasından yüzbaşı, herkesi birer birer odasına çağırıp, ifadelerini aldı. Muhlise'nin ifadesi diğerlerinden önce alınmıştı. Daha içeriye adımını atar atmaz, dizlerinin dermanı kesilmişti.

Yüzbaşı, Muhlise'nin heyecanını hissedip, oturduğu masanın kıyısında duran, tahta sandalyeyi işaret etti. Daktilo yazan nefere, başlamaması için ima ile işarette bulunup, Ali'nin verdiği ifadeyi dikkate alarak, hareket etti.

— Bak kızım. İftira çok kötü şey. Sakın yanılıp boş yere kimseyi suçlamayasın. Her şeyden önce bunun cezası çok büyüktür. Tabii bunları bilmende yarar var diye söylüyorum. Bence yalana hiç tenezzül etmeden konuş.

Masanın üzerinde, mendilin arasında duran kilidi gösterip:

— Bu gördüğün kilit parmak izi için gönderilecek. Şayet, Ali'nin dediği gibi, bir oyuna kurban gidip, bu çuvaldaki bakırları bekçiye vermişsen, kilit parmak izinden döndükten sonra bekçi de, sen de tutuklanıp, hapse atılırsınız. Bahsedilen kişiler, seni zorlayıp, tehditle kendilerine alet etmişlerse, ceza almadan kurtulabilirsin. Şimdi her söylediğini yazdıracağım. Devletin makamlarını yalanla oyalamak da, ayrıca büyük bir suçtur. Dikkat göstererek konuş.

Muhlise yaman korkmuştu. Gözleri karardı. Başında bir uğultudur çoğaldı. Sandalyede oturmamış olsaydı durduğu

yerden pelte pelte yığılıp, düşebilirdi. Dudaklarının söylediği sözleri adeta kulak zarları süzüp, beyin kabına geçirmiyordu. Sadece gerçekleri korkunun tesiriyle dile getirdi:

— Eğri, dedi, kumandan, Eğri. Yaylaya geldi. Akşamdan köye inmemi söyledi. Bekçinin gece kapıma gelip, kendisine vereceğim kazanı bakırı alacağını söyledi. Sabah erkenden de kalkıp evimi soymuşlar diye, çırpınırsın dedi...

Yutkundu. Gıcıklanan sesini açabilmek için öksürdü. Ürkek, ağlamaklı bir sesle ifadesini sürdürdü...

— Bekçi suçlu olarak kimi gösterirse, o çaldı diye ısrar edersin, dedi. Başka da bir şey demedi. Bolcana para verdi.

Elini kuşağının arasına sokup, bir miktar para çıkardı:

— İşte bunları verdi, diye mırıldandı.

Paraları, titrek parmaklarının arasından masanın üzerine ter- kederken:

— Billâha da iftira var, demedi. Şu ya da bu demedi. Mademo kilit her şeyi haber verir. Zahmet çektirmeden ben diyeyim size. Kocası gurbette bir kadınım. Duyarsa kötülük eder bana.

Jandarma karakolundaki soruşturma neticelenmişti. Yüzbaşı yaptığı tutanakla birlikte Eğri, Muhlise, Bekçi ve Satılmış'ı suçüstü mahkemesine sevk ederken; baba ile oğulu serbest bıraktı.

* * *

Gökler, kâinatın sonsuzluğuna açılan dipsiz gökler... Düşündükçe insanı âlemlerin sahibine teslim eden, muhteşem dekor. İnsanların sıkı sıkı sarılıp, kalıcılık iddia ettiği emanet, üzerinde sayısız insanların imtihan verdiği arz... Ey arş-ı âleme

açılan kapı... Havai emellerle insanı ölçen sır... Gözlerimde şekillenen yalan dünya... Şeytanın arabasına binip, sapan nefsim, emrolunduğun gibi ol...

Hasan odasının sessizliğinde, gecenin semalarında nakışlar işleyen yıldızlan, hilâlleşen ayı seyrettikçe, düşüncelerini böyle genişletti...

Aradan tam bir buçuk yıl su gibi akıp gitmişti... Kuşçular Köyü'nde kayda değer bir değişiklik olmuştu. Boğucu hadiselerin peşinden Eğri, Satılmış, Bekçi ve Muhlise hapiste cezalarını çekerlerken, köylü yeniden el ele vermeyi başarabildi.

Baykuş oğullarının suçu üstlenip, adını hadiseye karıştırmadıklarından dolayı, bir kere daha yakayı adaletin elinden kurtarmıştı.

Köylü, Öfkeli de dâhil bir araya gelip, Hasan'ı başlarına muhtar seçti... Hasan dedesi Hoyrat'ın yolundaydı. O'nun geçmişteki idarî şeklini taklit etti. Azaları uslulardan seçti. Mührü teslim alır almaz köyü meydanda toplayıp, geçmişte olup biten her şeyi unutup, yeniden el ele, gönül gönüle olmalarını istedi:

— Acı günler görmüş, zulmün çilesini çekmiş, buna rağmen Hak'tan ayrılmamış bir ailenin çocuğuyum. Diyorsanız ki, bu köy huzurlu yaşasın ve diyorsanız ki biz yaralarımızı kendi ellerimizle saracağız, haksızlıkla topluca boğuşuruz, haklıyı topluca savunuruz. İşte o zaman bana teslim ettiğiniz mührü kullanırım... Şayet, bu fikirlerime muhalefet edenler varsa, şimdiden söylesin. Eğer huzur istiyoruz diyorsak, tabii bu herkesin hakkıdır. Birbirimizin hak ve hürriyetlerine saygılı olup, ahlâklı yaşamadıkça bunların hiçbirisi mümkün olmaz.

Köyümüzde yine içki satılmayacak. Köyün odası yeniden misafirlere ve gece sohbetlerine açık tutulacak... Güçsüzün işine elbirliği ile yardım edilip, kumar illetine son verilecek.

Saygı ve sevgi aramızda yeniden imar edilip, muhabbet başlayacak. Vicdan terazileri fitneyi ve vesveseyi bırakıp, ayarlı tartacak... Vay Ali, meydana toplananlarla birlikte oğlunu dinledi. Bazı isteksiz görünen yüzlere karşılık, Hasan'ın fikirleri kabul görmüştü.

Baba sakal bırakmıştı... Yıllar onu adeta başkalaştırmış, menfiden müspete doğru yönelmişti. Geçmiş yıllarının, isyankâr ömrünü bilip, boşa harcadığı zamanlara sahip çıktı... Artık, kendi halindeydi. Gönlündeki yaraları sara sara yaşadı... Şimdi teslim olmuş bir yüreği vardı. Hesap gününden korkup, Mevlâ'sına döndü...

Baykuş, artık köyde tutunamadı. Hasan tuzaktan kurtulup babasıyla köye dönünce, oğullarının ikisi birden tutuklanıp hapse atılmıştı. Köyde artık tutunacak dalı yoktu. Kasabada kiraya verdiği evi boşalttırıp, köyden göç tuttu. Şimdiye kadar çevirdiği plânlar yüzünden köyü terk edenlerin ahı tutmuş olmalı ki, en son kendisi de kurtuluşu kaçmakta buldu.

İçi yıllardır yanıp tutuşan insanların, yüklenen göçü görünce, yüreklerine soğuk sular serpildi. Yaslı göçün karanlık yüzlü adamını, köyde çokları, "Oh!" çekerek uğurladı. Yıllardır katran kazanı gibi kaynatıp, karıştırdığı köyden, yaman üzüntülerin girdabında döne döne ayrılıyordu... Kendisini lanetleyerek uğurlayan pırıltıların, ezici ağırlığı altında savuşup gitti. Peşinden diller neler söyledi neler:

— Artık Kuşçular Köyü'nde fitne durur.

— Cehennem olsunlar da, huzurlu yaşayalım biraz.

İçlerinden bir tanesi:

— Fazla sevinmeyin, diye mırıldandı. Bu adam cehennemin dibine bile gitse, oradan da burayı karıştırır.

* * *

Mevsim bahardı... Sokaklarda coşkuyla oynayan çocuklar, şehirlerden akın akın köylerini ziyarete koşan kafileler, her şey, ama her şey ahenkliydi bu yıl...

Ana, sokaklarda korkusuz oynayan çocukları seyrettikçe, gönlünde son yılların belki de en huzurlu çiçekleri boy vermişti. Hüseyin artık sokaklarda gönlünün dilediğince oynuyor, küçük yüreğine dünyalar dar gelircesine koşuyor, eğleniyordu...

Aslında, dünya yine eskisi gibiydi... Çiçekler eskisi kadar güzel, kokuları yine eskisinden farksızdı... Çimenler yine yeşil halısını yeryüzüne sermiş, kuşlar kafeslerinde yine içli içli şakıyorlardı. Koyunlar bu yıl da döl vermiş, kuzular yine eski döller gibi meleşiyordu. Hâsılı dünya değişmemişti. Elmalar dallarında yine salkım saçak, güller yine dikenli ağaçlarda goncalanmıştı... Topraklar yine insanlara ilahi emrin imzasıyla veren, doyuran anaydı...

Değişen neydi o zaman?.. Hasan evlerinin bahçesinde, başının avuçlarının arasına gömmüş, bunları düşündü.

Rana, kızı Şeydanur kucağında, erkeğinin başucunda dalgın gözlerle bekledi. Çocuk ananın kucağında cıvıldaştı, oynaştı, çırpındı. Anlaşılan, babayı istiyordu. Kulaklara hoş gelen bir hırçınlıkla kendisini duyurdu:

— Eeeeee!..

Hasan, doğrulup karşısına baktı. Şeydanur'u kucağına alıp, sevip oynaştıkça, efkârını dağıttı...

Ellerinde kovalarla sudan gelen anaya baktı. Sonra müteessir bir yüzle Rana'ya... Üzülmüştü... Kısık bir sesle mırıldandı:

— Neden anam suya gitsin?.

Rana utandı, sıkıldı:

— Vermedi, diye fısıldadı. Göndermedi beni.

Hasan kadınına dikkatle baktı:

— Hay Allah!., diye mırıldandı. Anam, benden iyi düşünmüş... Bu, iyi düşünmüş sözündeki kasıt, Rana ikinci çocuğunu bekliyordu...

Rana, mülayim bir sesle Hasan'a mırıldandı:

— Üzgünsün... Yoksa dünyayı sen mi idare ediyorsun? Köy dilediğin biçimde değişti. Sevinsene biraz. Kızlar, gençler, hatta çocuklar bile Kur'an okur oldu. Rabbim bize de huzur ihsan etti. Sevinsene...

Evlerinin önünden şehirden gezmeye gelen genç kızlar kafilesi geçiyordu. Esef dolu bakışlarla onları gözetleyip, Rana'ya:

— Kafanı çevir de şöyle bak, diye mırıldandı. Tamam olmak mümkün olmuyor işte... Bir tarafını yapayım diyorsun. Başka bir taraftan çöküp gidiyor. Köyümüz iyiye gitti, doğru. Çokları şuurlandı... Kızlarımız, gelinlerimiz, emrolunduğu gibi kapandı. Gel gör ki, her yaz gelende, gençlerimizin ve yetişkin kızlarımızın gönüllerinde yanlış örnek, sahte bir heves rüzgârı eser oldu...

Köydeki fakirlere eliyle zekât toplayıp dağıttı... Güçsüzlere, eli işe yetmeyenlere, köyün delikanlılarını toplayıp, imece yoluyla işlerine yardım ettirdi...

* * *

Son günlerde köyün içine dağılan fısıltı, bazı gönüllerde huzursuzluk tohumları attı... Hapislerin günü dolmak üzereydi... Baykuş kasabada Yirik Osman'a bakkal dükkânı açmıştı...

İki yıl var ki, köye kimseleri adım atmamıştı. Lâkin son günlerde köye gelen haberler, bunun aksini ispatlıyordu... Eğri,

“Hapisten çıkar çıkmaz köye döneceğim.” diyordu. Anlaşılan, gelecek yine zor günlere gebeydi... Köy şimdi birlik içindeydi ama güçlü fitne, gerektiğinde bütün her şeyi altüst etmeye kâfi gelebilirdi...

Yayılan haber, köyde hoşnutsuzluk uyandırdı... Diller yine dilediği gibi yorumlar yaptı:

— Durmaz, dediler... Bu defa Hasan’ın işi eskisinden daha da zor...

— “Hasan’ı vurup, Rabia’yı dağlara kaçıracağım,” diye yemin etmiş...

Bütün aile, güneşli bahçenin kıyısını gölgeleyen ıhlamur ağacının altındaki tahta kanepeye oturmuşlardı. Rana çaylarını demleyip, yanlarına geldi. Hafif bir esinti, ılık ılık yüzlerini okşadıkça, gönül ferahlığı içinde hepsi de çaylarını yudumladılar.

Hasan, anasına muhabbet kaynaklı pırıltılarla bakıp:

— Ana, diye mırıldandı.

Ana şefkat dolu bir çehreyle oğluna bakıp, ses verdi:

— Söyle.

— Gayri köyden gurbete göç yüklemek hâlâ muradın mıdır?..

Ana:

— Yok, dedi. Allah ağzımızın tadını bozmasın oğul. O arzu başka haller içindi. Gayri istemem…

Çayını bitirdikten sonra doğruldu, biraz dolaşabilmesi için anasından müsaade istedi. Zaman henüz kuşluk vaktiydi. Köyü ikiye bölen ana yoldan, sakin sakin yürüyüp geçti. Kafasında hâlâ, birkaç gün evvel vuku bulan hadisenin üzüntüsü hâkim-

di... Muhlise'nin hapisten çıkmasına birkaç gün kala, erkeği izin alarak köye dönmüştü... Hasan'a kafalı gibiydi... Anlaşılan hapishanedeki kadınıyla görüşmüş, kadın kendisini savunurken, Hasan'ı ve Eğri'yi eşit şekilde suçlayıp, kocasına kendisini masum göstermeyi başarmıştı...

Hasan yolda yürürken, birden durakladı. Kenan'ı görmüştü. Eli cebinde, şapkasının siperini sol omzunun hizasına eğmiş, dudağında efkâr efkâr dumanlar çıkaran sigarasını tellendire tellendire, karşısına dikildi. Kenan'ın bakışları düşmancaydı. Göğüs kafesinde yüreği sıkışmış, öfkeli biçimde soluk alıp veriyordu. Karşısında dikilen muhtara kin dolu gözlerle baktı. Hasan durgun, hatta don bakışlarla muhatabını kararsızlık içinde süzdü. Kenan'ın huzursuz bir gönülle bakışını, hazmedememişti:

— Bir diyeceğin mi var? diye sual etti...

Kenan efkâr doluydu:

— Var, dedi. Kocası gurbette olan bir kadını mahkemelerde süründürüp, mahkûm ettirmeyi yiğitlik mi bilirsin?..

— Öyle sitemli söz etme. Ailen içerde yatanlarla birlikte, bir iftira üçgeninin ayağı olmuştu. Ben nahak yere şerefime leke sürülüp, hapiste yatsam daha mı iyiydi?..

— Diyelim ki orası öyle. Namusunu dillere verip, bekçi gece gündüz evine girip çıkarmış demeye utanmadın mı?..

Hasan öfkelendi:

— Ben dedikodu, iftira nedir, bilmem, dedi. Onu sana söyleyenler yalan söylemiş. Birkaç gün sonra kadının hapisten çıkacak. Geldiğinde yemin vererek sor. İstersen ondan sonra konuşalım...

Kenan, inanmamış bir gönülle, yürüyüp giden Hasan'ın arkasından kızgın lâflar etti:

— Unutma, diye kulaklar dolusu bağırdı. Eğer duyduklarım doğru çıkarsa, Allah'ın bol, adamın kıt olduğu bir yerde, ya sen beni yok edersin, ya da ben seni... Şerefimle yemin ederim ki, namusumla oynayan kim olursa olsun, bu dünyaya o şahısla ikimiz sığmayız...

Kızgınlığın ve içinde yer etmiş bir öfkenin verdiği taşkınlıkla, köyün ortasında avaz avaz bağırdı. Hasan dolduruşların tesiriyle bir düşman daha kazanmıştı.

Son huzursuzluk, köyde bir çıban başı gibi sivrilirken, bugün Eğri'nin ve diğer mahkûmların tahliyesi haberi köye ulaştı. Kenan kasabadaydı. Eğri'yi aradı, bulamadı. Kadınını aldığı gibi bir jipe atlayıp, köyün yolunu tuttu. Kasaba yolundan köyün içine doğru bir jip süzüldü. Kenan'ların kapısı önünde durdu... Görenler hayret içindelerdi. Muhlise, jipten utana sıkıla inip, kimsenin yüzüne bakamadan evlerine girdi. Neden Sonra bir jip daha peşlerinden Baykuş'ların evine doğru geçti. Önce Eğri indi, arkasından köyün eski bekçisi. Eğri evlerinin üzerine vurulan kilidi açarken eski bekçi kendisine bakan gözlere aldırış bile etmeden evlerine koşup, çocuklarına sarıldı.

Eğri, daha içeri girer girmez, eski dostları etrafını sarmıştı. Ocaklarının başına oturup, uzun uzadı sordu...

Asıl meselenin düğümü Kenan'ların evinde çözülüyordu. Kenan, kadınına iç içe sorular tazeledi. Kadın kendisini kurtarabilmek için, yalanlara bile başvurdu... Eğri'nin tehdit ederek bu işi gördürdüğünü, ancak namuslarına iftiranın Hasan'dan geldiğini anlattı. Anlatışına göre, suçu sadece onlardan korkup, evlerindeki bakırları bekçiye kendi eliyle verip alet oluşuydu. Bunu açıkça söyledi...

— Tek kalmış bir kadının, dedi. Bırakıp gurbetlere gitmeseydin. Senin gidişin, el âlemin elinde bizi oyuncak etti...

Hapisteyken birkaç defa gelip, kasabada kendisini ziyaret etmişti. Bir ara, bunların hepsini kabullendi. Lâkin son günlerde eline geçen bir mektup, kendisini çileden çıkarmıştı.

"... Hasan'ın iftirası, namusunu dillere düşürdü. Para kazanmak her şeyi halletmiyor..." Mektupta daha neler, neler vardı. Her karar anında mektubu çıkarıp yeniden okuyor. Kanı beyninde dibek dövüyordu. Her haliyle zor bir durumdaydı. Mektubu yazanın altında imzası yoktu. Köyde aynı söze benzer lâflar kulaklarına kadar geldi. Demek ki, mektubun hülâsası doğruydu. Kadının yüzüne yine sitemle bakıp:

— Edilen lâflar doğru mu? dedi. Bekçi bizim eve girip çıktı mı hiç?

Kadının suratı renkten renge girdi. Kocasına bile lânetleyici pırıltılarla bakıyordu.

— Bana böyle çirkin bir şeyi mehel görür müsün? Hemi de elin elli-ellibeş yaşlarındaki fukarasıyla. Dünya ahret gardaşım olsun. Bir korku bana bu hatayı işletti. Lâkin namusuma kimse el süremedi. Bu da Hasan'ın alnımıza sürmek istediği bir kara leke olarak yayıldı.

— Bundan emin misin?

— Başka kimin üstüne elzem?

Bir gün daha eskiyip geceleşti. Kenan, sabaha kadar kafasında istif ettiği kinin, çıkar yollarını aradı. Öfkesinden zor sabah etmişti...

Hasan öğlen namazından çıkmış, köy odasına doğru yürürken, meydanlıktan göklere gür bir ses yükseldi:

— Muhtaaaaar!..

Hasan dönüp, sesin yükseldiği tarafa baktı. Yoldan gelip

geçenler, hep onları gözetliyordu. Hasan Kenan'ın davranışını iyiye yormadı:

— Hayrola, diye baktı suratına. İsmimi unuttun mu yoksa?

Kenan:

— İsmini değil, diye bağırdı. Kinimi unutmadım.

Öfkesi başında düğümler atmıştı. Birden iradesini şeytanın dürtüşüne kaptırdı. Sabrı tükenmiş, gözlerini kin bürümüştü. Yolun kenarında duran iki üç kilo ağırlığındaki taşı kaldırıp muhatabına hışımla fırlattı.

Damarlarındaki benliğini dürten kan, iradesini akıntıya salıverdi. Hasan, elini fırlatılan taşa karşı tutup, sırtını ters istikametine çevirdi. Gülle gibi fırlayan taş, Hasan'ın sağ omuz küreğini hedef seçmişti.

Hafif bir darbe sayılmazdı. Önce sendeledi. Sonra kendini ayakta tutabilmek için çabaladı. Sağ omuz küreğinden, ılık ılık kanlar aktığını hissetmişti. Etraftan yetişenler Kenan'ı kıskıvrak yakalayıp, zararsız hale getirince, Hasan, derinden bir "Ooff!" çekti. Öfkeli, Kenan'a kızdı:

— Ne yaptığından haberin var mı senin?

Kenan:

— Namusumu dile doladı benim, diye bağırdı...

— Sorup iyice öğrendin mi?

— Öğrendim.

— Kandırmışlar seni. Asıl senin ailen Hasan'ın şerefiyle oynadı...

Eğri, arkadaşlarıyla köy odasının önünde duruyordu. Hadise yerine oldukça yakındı. Kenan, Öfkeli'nin elinden kurtu-

lup, arkasına bile bakmadan koştu. Eğri'nin sinsi gülüşlerinde, hayret ifadeli pırıltılar kaynaştı. Öfkeli'nin sözleri, yorgun beyninde yeni ufuklar açmıştı. Eğri'ye iyice yaklaştı. Yerden bulduğu ikinci bir taşı kaldırıp, beklenmedik anda fırlattı. Taş Eğri'nin göğüs kafesinde "Güm!" diye bir ses çıkardı. Etrafında birikenler, şaşkınlık alâmeti olarak, önce peren peren kaçtı... Eğri, nefesi şaşırmıştı. Boğulacakmış gibi dizlerinin üzerine nefessiz düştü. Kafası secdeye varacak gibi toprağa eğildi. Arkadaşları etrafını sarıp, yardım etmek istediler. Tıkanan nefesini yavaş yavaş solumaya başlayınca, kafasını bedeninden kaynar kaynar sökülen terlerle, yukarıya kaldırabildi. Karşısında cansız heykeller gibi duran Kenan'ı görüp:

— Biz akrabayız, diye mırıldandı.

Dudakları yakınlık ifade etse bile, gözleri garezini gizlemekte güçlük çekiyordu. Arkadaşlarının yardımıyla ayağa doğruldu. Kenan kendisine bir nefes kadar yakındı. Suratına iğrenerek bakıp, sabır taşını çatlatan bir isyanla, ağzında biriktirdiği tükrüğü suratına fırlattı.

Eğri irkildi, toparlandı. Nefesi hâlâ genişlememişti. Bir mücadeleyi göze alamamışlığın dışında, kasıtlı bir hesabı da vardı. Bu yüzden, öfkesini içine zorla gömerken, çehresindeki, boynundaki, bütün damarlar oluk oluk kabardı. Gözleri yuvalarından taşacakmış gibi irkildi. Değişik bir öfkeyle döndü. Elinin tersiyle yüzündeki tükrüğü silip, dişlerini sıktı.

— Anlaşılan seni doldurmuşlar, diye mırıldandı... Var evine dön! Güzelce bir istirahat et...

Azatlı Kuşlar

Köy yine bir panik havası içerisindeydi... Son günlerde huzur, yine huzursuzlukla nöbet değiştirdi. Sırat-ı müstakimi unutan insanlar, cemiyetleri yine fitne kazanının içerisinde acımasızca kaynatıyor, karıştırıyorlardı... Dünya yine, iyi ve kötü fikirlerin boy verdiği, taraftar topladığı zamanları yaşadı...

Hasan, bütün gece tuğyandaki gönüllerin, yanlışa akan insanların, sinesinde açtıkları yaralarla inledi... Uyku tutmamıştı... Rana'yı da uyutmadı...

Gün sıkıntılar içinde doğmuştu... Abdestini alıp, namazını kıldı... Ana kalktı, Hüseyin kalktı... Birlikte kahvaltılarını yaptıktan sonra bahçeye indi... Kolu iyice incinmiş olsa ki, hep böğründe sakınarak tutuyordu...

Hava güzel ve berraktı. Göklerdeki duruluk, yüreğine serinlik getirmişti... Etrafı dolaştıktan sonra, gözleri Abalı'nın bahçede kaldı, iki ya da üç gündür, belki de kuşlara hiç bakmamıştı... Onları hatırlayıp yürüdü...

Saçakta asılı duran kafese, yorgun gözlerle baktı. Önce hayretle süzdü, sonra hüzünlü bir çehreyle bakışlarını kafesin içinde bekletti...

Istırap dolu bir yüreği vardı... Kafesin içinde çok hazin bir manzara dekorlaşmıştı... Kekliklerden bir tanesi hayata veda etmiş, eşi başucunda yas tutuyordu... Hani, "Dut yemiş bülbül

gibi suskun." derler ya, tıpkı öylesine bir karamsarlık içinde susuştu bu... Kafesteki yalnızlık artık iyiden iyiye sıkmıştı onu... Onlar da biliyorlardı öleni...

Yaralı kolunu sakınarak, sağlam kolunu yavaş yavaş yukarı kaldırıp, saçakta asılı duran kafesi indirdi... Öyle hazin pırıltılarla manzaraya dikkat kesildi ki, bakışları efkâr doluydu... Kafesi elinde sallaya sallaya bahçelerinden yana yürümeye başladı... Abalı'nın ıssız kalan evinin penceresinden bir çift göz Hasan'ı sessiz sedasız uğurladı...

Rana'nın annesi damadını seyrediyordu... Anlaşılan yataktan daha yeni kalkmış olmalı ki, buyur etmedi, ses çıkarmadı... Hasan mustarip bir gönülle bahçelerinin önüne kadar gelip, ıhlamur ağacının dibindeki kanepenin üzerine, elindeki kafesi bıraktı. Kapısını usulca açıp, hayata veda eden kekliği çıkarıp, eşini içeride bıraktı... Ağacın dibine yavaşça indirip, uzun uzadı baktı, baktı...

Hayat arkadaşını yitiren keklik, daha uykudan yeni uyanmış gibi, üzerine kapatılan kapının gıcırtısıyla beraber, feryada başladı... Ihlamur ağacında asılı, diğer kafeslerdeki kuşlar bile huzursuz olmuşlardı... Bahçenin ortasında bir velveledir koptu...

Hasan, hazin seslerin cümbüşünde efkârlandı .. Gönülleri firkate salan seslerdi bunlar. Yüreğinin başında buruk bir acı, dallı budaklı ağaçlar gibi serpilip boy verdi...

Doğrulup, ağacın dalında asılı üç ayrı kafesi, ayrı ayrı seyre durdu... Hasan'a göre, hiçbirisi bugüne kadar böylesine hazin, böylesine içten şakımamışlardı...

Gözleri öyle baygın bir seyre durmuş olmalı ki, baş ucunda beliren anayı, yanı başında kucağında Şeydanur'la bekleyen Rânâ'yı fark edemedi...

İçinde depreşip duran sancıların, yüreğini insafsızca sıkan ıstırabın kaynağı gibi seyretti kuşları... Kanepenin üzerine bıraktığı kafesi tutup, göğüs hizasına kadar kaldırdı... Canın derinliklerinden gelen hissiyatla göklere baktı...

Pürüzsüz duruluktaki göklerde tek tük ahenkli biçimde kuşlara, haset eder gibi baktı... Sonra kafesin içinde sıkılmış, kederli bakışlarla kendisini seyreden kekliğin ufkuna çevirdi gözlerini... Göklerde kanat çırpan kuşlara, uçsuz bucaksız semalar dar gelirken, kafeste sıkışan kuşların kara bahtıyla, karardı duyguları...

Elindeki kafesin kapısını usulca açtı... İçindeki kekliği eline alıp, kafesi bir köşeye fırlattı... Kafesten çıkan keklik, önce yerde yatan eşine buruk bir acıyla baktı... Hasan'ın avucunun içinde yorgun bir hareketle kımıldadı, silkindi... Gözleri hırslı pırıltılarla etrafı süzdü...

Bir garip hali vardı kekliğin... Hasan'ın avucunun içinden öfkeyle parlayıp havalandı. Semaların uçsuz bucaksız mesafesinde, dilediği menzile doğru kanat çırptı...

Ana, gelin hatta Şeydanur bile, uçan kekliğin peşinden hayretler içinde bakıp kaldı...

Hüseyin, kekliğin arkasından, ezik bir hissiyatın mustarip kalan gönlüyle seyirdeydi... Hazin bir ses Hasan'ı etrafla olan ilgisizliğinden uyardı:

— Geri döner mi ki Hasan'ım?..

Hasan, anasına müteessir bir çehreyle baktı:

— Sanmam ana... Hayatı paylaştığı kimsesi yok artık buralarda... Kafes sıkar artık onu...

— Daha evvel de saldık, gitmediler.

— Öyle zamanlar olur ki, rahatlık bile rahatsız eder yaşayışları... Kafes kuşlara bir şey vermedi ana... Hürriyetlerini ellerinden almaktan başka... Kuşlar kafesler için yaratılmadılar ki... Fıtratlarında uçmak vardı... Göklere sığmayan hayvanları alıp, daracık kafesi onlara mesken yaptık... İnan güzel anam, onlar kafeste durdukça, hep içim sıkıldı... Kapısız, bacasız, hatta havasız dört duvarın arasına atılmışım gibi, yüreğimi darda koydu bunlar...

— Diğer kafeslerin kapısını da açacak mısın?

Anasının suratına bön bön baktı... Sonra Rana'nın kucağında cıyaklaşan Şeydanur'da kaldı gözleri... Acı bir tebessüm bıraktı yüzlerinde, sonra ıhlamur ağacının dalında duran, öteki kafesleri indirdi...

Kapılarını birer birer açıp, tutsak kuşları salıverdi... Anaya cevaben yapmıştı bunları... Sonra birlikte seyrettiler kuşları... Gözlerini gökyüzünde tur atan kuşlardan ayırıp, anaya hitap etti:

— Ana, dedi. Artık bu kuşlar azatlı...

Kafesleri hırsla yere çaldı... Toprağın üzerinde hurdahaş olmuş kafeslere bakarken, hassas bir ses konuşmasının devamını getirdi:

— Gayri geriye dönseler bile, bunlara kafes yok... Her kuş yuvasını kendisi kurmalı... Hayat kavga demektir ana... Dilediklerı gibi yaşayıp, diledikleri yerlerde uçsunlar... Dönerlerse, bahçenin bir köşesini onlara yemlik yapın, vefasızlık iyi şey değil...

Hep suçlanan insanlar tutuklanıp, hapishanelerde ceza çekerler... Bunların suçu nedir ki, yıllardır kafeslerde kilitledik... Doğan, dünyaya gözlerini yeni açan yavrulara bile, hayatı

kafesin tahta parmaklık aralığından seyrettirdik... Bazen yüzüme küskün baktıklarını hisseder, yüreğim burkulurdu... Kimsenin yaratılışındaki hususiyete dokunmamak bence... Kimseye zararlı olmadıkça...

Güneşli bahçenin ortasında, hazin bir rüzgâr esti... Kuşlar havada cilveleşti, ciyaklaştı, dilleşti... Hasan şimdi onlara bakmıyordu bile.

Bahçe kapısının önünde, hilkat garibesi başka bir manzara vücut buldu... Acı acı içinden çığlıkların yükseldiği bir kalabalık, tozuttu yolları...

Yine neler olmuştu köyde... Nasıl olmuştu ki Hasan her şeyden habersizdi...

Karınca gibi kaynaşan bir kalabalık, amansız gürültüler kopartan insanlar vardı. Jandarmalar gelmişti köye...

Meraklı adımlarla bahçe kapısına doğru yürüyüp, jandarmaları karşıladı... Eğri'nin kollarında kelepçeler vardı... Bu fitneci adam yine neler çevirmişti... Hep onları düşünerek, görevlilerin yüzlerini gözetledi...

Başçavuşu tanırdı... Eğri'yi nefret dolu gözlerle süzdükten sonra, başçavuşa dönüp sual etti:

— Hayırdır başçavuşum...

Başçavuş, derin bir nefesi ciğerlerine indirirken, Hasan'ın yüzüne yeis dolu pırıltılarla nazar edip, istihzalı bir çehreyle konuştu:

— Kenan'ı öldürdüler muhtar...

Duyduğu sözler, yüreğinin başında bir top ateş bırakmıştı:

— Kenan mı? diye hayret etti...

— Evet.

— Ne zaman?

— Dün gece...

— Hayret, haberim bile olmadı.

— Suç sahipleri nedense hep habersiz gibi görünmeyi alışkanlık haline getirdikleri için sen de habersiz olmalısın...

Hayretle ve esef dolu duygularla başçavuşun suratına baktı:

— Anlamadım?

— Şimdilik şüphe edilen iki adamdan birisi sensin muhtar... Dün seni yaralamış.

— Bu doğru. Ancak affettim. Çünkü eli kelepçeli bu adamın dolduruşuna geldiğini sezmiştim...

Başçavuş zaman kaybetsin istemedi:

— Bilmem, diye mırıldandı. Hülâsasını adlî makamlarda anlatırsınız. Ben görevimi yapmak zorundayım... Kenan'ın karısı ikinizi birden suçladı... Uzat bileklerini... Seni de kanun namına tevkif ediyorum.

Ne hazin bir manzaraydı, bahçenin ortasında dekorunu tamamlamaya çalışan... Hasan neye uğradığını, bilemedi... Hüseyin bileklerine kıskıvrak kelepçelerin vurulduğu dev adamın arkasından, istekle seyrini sürdürüp gelmişti... Şimdi yanlış duymuyordu. Başçavuş ağabeyisine "uzat bileklerini" diye kızmıştı... Kalabalığın arasından üzülmüş, zulme uğramış bir insan gibi sıyrılıp açığa çıktı...

Jandarmalardan korkmuş olsa ki, ıhlamur ağacının altında hareketsiz kalan, ana ve yengenin yanlarına doğru parlayıp koştu...

Ev halkı, perişan gönüllü, sabırsızlardı... Herkes, hayret komasında neticeyi beklerlerken, ananın sinesinde çiçekler harelendi... Yüzünde yanan ateşin harareti, çehresinde al al beneklerden nakısını döktü...

Rana, kucağında ağırlaşan Şeydanur'u yere bırakıp, sinesinde oylum oylum kabarıp gelen hıçkırıklara, dudaklarının kapısını açtı... Hasan'ın kollarında yine kelepçeler kilitlenmişti... Bu defa eskisinden daha da zalim bir iftira kapılarını çalıyordu.

Kolları bağlanan delikanlı, kalabalığı derin bir ifadeyle süzdükten sonra, ıhlamur ağacının altında kurulan feryada baktı... Masum bir çehreyle başçavuşa dönüp; ezik bir hissiyatla hitap etti:

— Müsaadeniz olursa, evdekilerle vedalaşayım bari.

Başçavuş, gönülsüz bir tavırla:

— Gecikme, diye mırıldandı...

Anlaşılan, müsaade etmişti... Yaralı kolu, diğerinden daha fazla böğrüne yapışıktı. Hüzünlüydü ama soğukkanlılığını yitirmemeye çabaladı.

Ana oldum olası, hıçkırıkları dış dünyasına pek yansımamış bir kadındı... Feryadı yine sessizdi ancak, kanını damarlarında donduracak çilenin, girdabında boğulmaya başlayalı çok olmuştu... Yanaklarına damla damla akan gözyaşlarını da içine akıtabilseydi... Hep iç dünyasına ağlayıp, gözyaşlarını sinesine geriye çevirebilseydi...

İşte bunu yapamadı... Elemini, gözlerinden inci inci dökülen yaşlar dile getirdi...

Biliyordu ki Hasan, kirli hiçbir işe el sürmezdi... Rana sesini

dış âleme duyuracak kadar yükseltip ağlayınca, Hasan'ın diğdeleri alev alev yandı... Islak gözlü kadınına, teessürle baktı... Düşman sevinmesindi... Onun yanında, gezmeye gidiyor gibi uğurlansın istedi...

Rana, ufkuna manidar bakan gözlerin, dilinden anladı... Dişlerinin arasında dudaklarını sıkıştırarak, hıçkırıklarını susturmaya çabaladı...

Sadece susmaktan anlamayan bir feryadın velvelesi göklere kement attı... Şeydanur, kucaktan terk edilmişliğin öfkesiyle ağlıyor, çığlıklar atıyordu... Anlaşılan bahçenin önündeki gürültü, boğucu kalabalık onu korkutmuştu... Dizlerinin üzerine çöküp, parmaklarının uçları ile Şeydanur'un saçlarını okşadı... Ana hışımla eğilip, çocuğu yerden kucağına alınca, sızılı bir nazarla Şeydanur'u uzun uzun seyretti.

Başçavuş'un müsaadesi kısaydı... Anasının gözlerinin içine çaresizlik simgeleyen duygularla baktı... Sabah erkenden yaprakların üzerine düşen çiğ gibi, kirpiklerinin aralarında şebnemler vardı...

Ihlamur ağacının dibinde terk-i dünya eden kekliğe, buruk bir acıyla baktı. Sonra gözlerini göklere çevirip, turunu tamamlamaya çalışan kuşlara baktı... Hassas bir ses, anasına veda konuşmasını yaptı:

— Güzel anam, sakın beni dualarından unutmayasın... Bırak şu için için ağlamayı... Keder boğmamalı seni. Sen metin bir kadın, örnek bir anasın. Sözlerimi sanki vasiyetmiş gibi dinle. İçimde derinleşen bir sıkıntı var. Bakarsın bir yanlışlık yüzünden sırtıma yıllar sararlar... Davam haktı, güzel anam. Heva hevesin peşinden koşan insan olmadım. Şimdi, hak davanın mağduru olarak, gerçeği kimseler bilmeden, beni mahkeme edecekler... Adalet yanılıp, suç sahibini yitirirse, demek

istedim... Azatlı kuşlar bahçemizin üzerinde uçuştukça, yemlerini unutmayın...

Kafasını, usulca önüne yıkıp mırıldandı:

— Kusurumu bağışla ana. Utanırım söylemeye. Hatamı mecburiyetime bağışla... Başka bir hal zuhur eder, göçersem; doğacak yavrunun adını Şüheda koyun... Hakkını helâl et ana... Gidip dönmemek de var...

Ana:

— Helâl, diye hıçkırdı...

Belki de istisna bir hıçkırıktı bu... Ana, kucağındaki çocuğun yüzünü öpen dudakların kırışıklığını, selleşen gözyaşları içinde seyretti...

Rana, hıçkırıklarındaki sınırı kaldıralı çok oldu.

Başçavuş sabırsız bir gönülle:

— Gidiyoruz, diye bağırdı...

Yarasının üzerine neşter vurulmuş hasta gibi sızlandı. Kadınına bakıp:

— Rana, diye mırıldandı, düşman karşısında ne çırpınıp durursun öyle?..

Hâlâ kafası avuçlarının arasında, derin hıçkırıkların devamını getirirken, kulağına gelen seslere dikkat kesildi:

— Dostların gamlı, düşmanın güldüğü gün bugün. Aç ellerini yüzlerinden de ısmarlaşalım.

Rana ellerini yüzünden açmayı başardı. Ancak hıçkırıklarını kesmeyi beceremeyişti... Hasan sözlerinin devamını getirdi:

— Az önce kafesteki kuşları gördün mü?..

Rana, kafasını oynatıp ima ile cevapladı... Konuşamıyordu:

— Dişisi ölmüştü... Erkeği artık hayata veda eden eşini beklemedi... Kafesten uğurladıklarımızın adını azatlı kuşlar koyduk... Suç sahibini bulur, beni tıpkı suçsuz kuşlar gibi tutup salarlarsa, birbirimizi bekleriz... Bakarsın olmaz, azat yanlış yapılırsa...

Rana:

— Hasaaaaaan, diye bir çığlık tazeledi...

Hasan gözlerini, bacaklarına dolanırcasına yanına sokulan kardeşine çevirdi... Kendisinden ilgi, bir çift söz beklemeye hasret insanlar gibi, gözlerinin içine baka baka yanından ayrılmamıştı...

Hasan, kardeşine eğilip yüzlerinden öperken, Hüseyin artık kendisini tutamadı... Acı, onu birden katılaştırıp bırakmıştı... Hazin bir veda sahnesi vardı ortada... Belki de yıllarca birbirlerini göremeyeceklerdi... Yüzünü aralayıp aralayıp, gözyaşlarının ısladığı yanaklarından öptü:

— Gardaş gayri ben gider oldum, diye mırıldandı. Evimizin erkeği sensin... Beni aratma sakın...

Doğrulup hepsini birden son defa seyretti:

— Vakit geldi, diye mırıldandı. Allah'a emanet olun...

Bir ses:

— Bizi kimlere bırakıp gidersin? diye ağladı...

Baktı. Kadınıydı:

— Allah'a, dedi. Âlemlerin sahibi olan Allah'a...

Yürüdü... Çabuk adımlar tazeledi... Peşinden yetişen hıçkırıklara bakmadan yürüdü...

Baba artık ailenin dışında bir insan olduğunun idraki içindeydi... Başçavuşun yanında adeta patlamaya hazır bir bomba gibi bekledi. Vay Ali ile oğlu, göz göze gelmişlerdi... Birbirlerine öyle bakıştılar ki, lügatler bu hali ifadede acizlik çekerler...

Hasan, babasına kısık bir sesle hitaba durdu:

— Allah'a ısmarladık baba. Hakkını helâl et. Buralar yalnız kaldı.

Baba dolukan bir sesle:

— Geliyorum, dedi. Suç sahibini buluncaya kadar yanındayım...

Bileklerinde ağırlaşan kelepçelerle, göklerde kanat çırpan kuşlara baka baka yürüdü... Bugün kafasını hep kuşlara takmıştı... İnsanlar, seslerinden, renklerinden, tüylerinden, zararsız, oluşlarından hoşlanıp, onları gözlerinin önünde duran kafeslere koymuşlardı...

Sırf şakıyışlarını dinlemek için, onları hapsetmişlerdi...

Hasan gideli üç ya da dört ay geçti... Ana, her mahkemeden haber bekledi... Gidemiyorlardı... Hasan'ı kasabadaki mahkeme, Vilayet Ağır Ceza Mahkemesi'ne sevk etmişti... Artık yollar, iyiden iyiye ıraktı... Üç ayda üç mahkeme kurulmuştu... Ana, haberler sora sora günleri tüketti...

Duruşma

Vilayet mahkemesi, son günlerde karışık bir davaya sahne oldu.

Salon boştu. Her nedense duruşmalar seyirci alınmadan sürdürüldü... Baba Vay Ali, avukat tuttu. Baykuş avukat tuttu. İki tarafta yaman çekişmeye başlamışlardı.

Suç, üç mahkemedir hâlâ ortadaydı... Deliller karışık, şahitler şaşırtıcıydı... Eğri'ye, "Hadise gecesi beraberdik." diyen, beş kişi çıktı.

Ananın, Rana'nın, mekân ispatı için yaptıkları şahitlik netice vermedi... Anaydı. Yalan söyler, diye dikkate alınmadı... Artık bugün kurulan mahkeme dördüncü, hatta sonuncu mahkemeye benziyordu...

Suçun cezası kim olursa olsun idamdı... Savcı ısrarla bunu istiyordu... Cinayetten sonra, Kenan'ın kafası taşla ezilmişti. Bu hal suçu daha da arttırdı... Kim baskın çıkarsa beraatı verilecek, suç üzerinde kalan idamdı...

Mahkeme başkanı eski bir hâkimdi... Diğer üyelerden bir tanesi senelerini duruşmalarla eskitmiş, tecrübeli birisiydi. Başkanla, eski üyenin fikri, üç mahkemeden beri tezat teşkil etti...

Eski üye, Eğri'yi suçlu buldu... Mahkeme başkanına, zaman

zaman ısrarla mahkemenin safahatını hatırlattı... Hadiseyi, defalarca ispatlı biçimde dile getirdi... Başkan ikna olmadı. Nedense hep ısrarla Hasan'ın suçluluğunu savundu... Üçüncü üye, içlerinde en yenileriydi... Üstelik ağır cezada ilk mahkemesini görüyordu... Mahkeme öyle bir duruma geldi ki, en güçlü rey, en tecrübesiz üyenin uhdesinde kaldı. Hangi tarafı desteklerse kurtulacak, diğeri idam fermanını boynuna asacaktı...

Tedirgin bir hali vardı... Adeta, suçlu olan yeni üye idi. Heyecanı, hat safhaya gelmişti. Buram buram terler döken yüzünü, elindeki mendile sık sık sildi...

Kararsızdı... Hâlâ sanıkların hangisinin suçlu olduğu yönünden, hiçbir kesin kanaati yoktu...

Hâkimlerin ikisi de kararlarını vermişler, yeni üyenin vereceği reyi sabırsızlıkla bekliyorlardı...

Dünyanın bütün ağırlığını omuzlarında hissederek soludu. Rey verdiği taraf masum olsa, kendisini katil sayacaktı...

Hep bu yüzden olmalı ki, kararsızlık içinde çırpındı. Hâlâ vicdanı, kesin bir yargıya varamamıştı. Reyi, keşke önemsiz bir değer taşısa, bu kadar hırpalanmazdı... Kader, mahkemeye öyle ortam hazırlamıştı ki, karar dudaklarının arasından çıktığı an, mahkeme son bulacaktı...

Eski üyeler kendisine tesir etmeden, sonucu sabırla beklediler... Onlar da durumun ne kadar nazik noktada bulunuşunun farkındalardı...

Genç üye önce Hasan'ın kaynaşan gözlerinin içine derinlemesine bakıp, bir şeyler aradı... Sonra Eğri'nin ufkunda, esrarlı gözlerini dolaştırıp çekti... Üye dirseklerini bankonun üzerine koyup, başını avuçlarının arasına bıraktı... Ağır cezada,

ikinci bir mahkeme kurulmuştu... Üye, vicdanına enine boyuna danışıp, mahkemenin hülâsasını yaptı...

Başkan, Eğri'yi suçsuz buluyordu... Doğrusu tecrübeli, güçlü bir hâkimdi... Eski üyeye nazaran daha da tecrübeli sayılırdı...

Defalarca takdirname alıp taltif edilmişti... Üstelik mahkeme başkanıydı...

— Hayır hayır, Başkan yanılmış olamaz, diye düşüncelerini genişletti... Ya eski üye... O da boş bir adama benzemiyordu... Mahkeme boyunca haklı deliller getirmişti... Ama diğeri başkandı. Zekâsı ve makamı yönünden, yanılma payı daha az, diye düşündü... Birden avuçlarını yasladığı başından çekip, bulanık bakışlarla Hasan'ı, acıdan kırışan bir çehre ile uzun uzadı seyretti... Kim bilir, Hasan'ın kendisine mukabil yansıyan gözlerini, belki de ömrünce unutamayacaktı... Yeniden ani bir kararsızlık içinde çırpındı...

Gözlerinin içinde ısrar eden gözlerden, rahatsız bile olmuştu... Böylesine masum bakan bir çift göze, hayatında ilk defa şahit oluyordu...

Terler döken alnına mendili götürüp, önce mahkeme başkanına, sonra eğilip, eski üyeye kararını fısıldadı...

Az sonra verilen karar okunacaktı... Sanıkların ikisi de, heyecan içindelerdi... Hâkim bir türlü sakinleşemedi... Soluğu derinleşti, heyecanı yükseldi. Kalbinin atışı varlığını ikaz etmeye başladı... Benzi uçuk, nefesi titrekti... Kararı önce mahkeme başkanı, sonra eski üye imzalayıp, yeni üyenin önüne uzattı... Eli titrekti, parmakları kalemi kâğıdın üzerinde zor dolandırdı... Kararı mahkeme başkanının önüne uzatırken, kalemin ucunu kırdı... Artık, etrafla ilgilenmiyor, kimsenin yüzüne bakmıyordu...

Cebinden çıkardığı küçük çakıyla, elinde bulunan ucu kırık kaleme derin bir çentik attı...

Sanıkların ikisinde de tansiyon yüksek, heyecan doruktaydı. Hâkim:

— Karar, diye mırıldandı...

Herkes ayağa doğruldu... Başkan kararı okudu... Mahkeme Hasan'ın idamına, Eğri'nin beraatına karar vermişti...

Hasan, gözlerin alışmadığı bir gariplikle, boynunu sağ omzunun üzerine bırakırken, Eğri'nin gözlerinin içi, yalım yalım pırıltılarla kaynaştı...

Yeni üye, karar okunurken, ikisinin durumunu da can alıcı bakışlarla süzdü... Hasan'ın yüzü soldu, pas kızılı bir renge bürünüp, külleşti... Sadece, kararı duyar duymaz, derinden bir "Of!" çekti...

Hemen arkasından, tavrında dünyayı bir pula satışın umursamazlığı vardı... Öyle hazin pırıltılarla üyelerin gözlerinin içine baktı ki, pırıltılar düştüğü her noktada izler bıraktı... Sonunda aynı bakışlar, yeni üyenin gözbebeklerinin içinde ısrarla bekledi... İşte bu bakış, bu çehrenin masum hüviyeti, belki de genç üye yaşadıkça, gözlerinin önünde canlılığını taşıyacaktı... Kararın sonunda temyizi kabul maddesi vardı...

Hücresinde temyizin sonucunu bekleyen Hasan, saniyeleri bile iple çekti...

Bir ay sonra temyiz kararı, aynen tasdik olunarak gelince, artık kadere rızadan başka yolu yoktu...

Bir gece daha sabaha kavuşmuştu... Abdestini aldı, sabah namazını eda etti... Gardiyan kapısını açıp:

— Gidiyoruz, dedi...

Nereye götürüldüğünü bildiği için, hiçbir şey sormadı...

Ceza veren hâkimler, kurulan darağacının dibinde buluşmuşlardı... Artık her şey hazırdı... Hasan'dan son arzusunu sordular.

Ne de olsa halsiz düşmüştü. Kısık bir ses:

— Yanıldınız, diye mırıldandı...

Görülecek tek işi, sanki yeni üyeye manidar bakmaktı... Gözlerinin içine kahırlı pırıltılar salarken, askerde ezberlediği bir dörtlüğü, son arzu gibi mırıldandı:

— *Garabetin bir nevidir ki insanlar*
Arar hakikati, bir başka yolda yürür
Eskaza bir gün karşılaşsalar
Hakikat onlara, onlar hakikate tükürür...

Yeni üye zelzeleye tutulmuş toprak gibi sarsıldı, elendi... Hasan dünyasını bitirmeden evvel, yürekten salavat getirip Mevlâ'sına teslimiyetini yineledi...

Adaletin yanlış tecellisinin kurbanı yalnız Hasan mıydı?.. Hasan da, bu halkanın ne başlangıcı, ne de sonu olmayacaktı... Ulemalar, evliyalar yanlışlıkların kurbanı olmuşlardı.

Darağacındaki bakışlar, yeni üyenin dünyasında, hayatının en acı izlerini bıraka bıraka söndü...

Köyde bir fiskostur yayılıp gitti:

— Hasan'ı asmışlar...

Üzülen çoktu... Adeta sevinen bir yüze rastlamak bile güçtü... Hatta Hasan'ı suçlayan kadın bile, kederinden saatlerce odasına çekilip, gözyaşı döktü...

Haber, Hoyrat'ların hanede de duyuldu... Evde figan gök-

lere çekilirken, odada, ağlayan bir çocuk dünyaya geldi... Babasının ipe çekildiğini haber almış gibi, çığlıklar tazeledi...

Başsağlığı için uğrayan kadınlar, dolup boşalırlarken, ebe yanındakilere:

— Oğlanmış, diye mırıldandı... Allah bir tanesini aldı, bir tane verdi...

Ana yanık bir sesle ağlarken, ebenin "oğlan" dediğini duymuştu... Daha gözlerini dünyaya yeni açan çocuğa ağlayarak bakıp:

— Şüheda, diye hıçkırıklarını yükseltti... Acı acı çığlıklar tazeledi...

Çocuğu, sarılan bezle beraber kucağına alıp, gözlerinin içine bakarken ağıtlar yaktı:

— Yavrum, baban bırakıp gitti adını... Ona malum olmuştu demek. Şüheda, Şühedaaaaaa... Şehidimin kanısın sen...

Hanede, yeni bir dünya daha başlamıştı... Artık ne askerden gelecek vardı, ne de hapisten... Hüseyin'in gözlerinin içine baka baka ömür tüketeceklerdi...

Birkaç gün geçmeden serbest bırakılan Eğri, göçünü yüklediği gibi, köyü yeniden mekân tuttu...

Artık halktan kimseler yanına uğramayıp, irtibatı kesti... Etrafında ancak bir kaç kişi kalmıştı...

Kasabadaki dükkânı, köydeki evlerinin altına taşıdı... Bakkal, günlerdir sinek avladı... Alış veriş için giden, sayılı bir azınlık vardı...

Baykuş oğluna:

— Gayri burası maya tutmaz, dedi. Artık bu yerler bize yurt olmaz oğul. Kasabadan boş yere geldik...

Bakkallarının kapısına sandalyesini atmış, gülüyordu... Kapılarına bir jip gelip frenledi...

İçinden oldukça genç, mahcup yüzlü bir adam indi... Misafir yabancıydı... Adres sora sora kapısına kadar gelmişti. Aradığı yeri bulunca, meraklı bir çehreyle jipten indi. Sandalyede oturan adamın yanına doğru yürürken, yorgun gözüküyordu...

Gözleri belki de uykusuzluktan çürümüş, rengi uçuktu... Aradan, kırk ya da elli gün geçmesine rağmen, kafasındaki denklem hâlâ çözüm bulmamıştı...

Yanına yaklaşıp Eğri'ye kahırlı kahırlı baktı... Bakışların esrarı, Eğri'yi ürkütmüştü... Titrek bacaklarının üzerinde ayağa doğrulup, bir nefes kadar yanına yaklaşan adamın gözlerinin içine baktı...

Bu bakış, bu sinsi tebessüme muhatap olan adam, efkâr doluydu... Vicdan azabıyla pençeleşmesi, dış dünyasına yansımıştı. Gözlerini Eğri'nin gözlerinin içinden çekmeden sordu:

— Beni tanıyabildin mi?

Eğri, yapmacık bir tebessümle gülümsemeye çalıştı. Aslında renk verişinden korktuğu belliydi:

— Tanımaz olur muyum hiç. Hâkimsin... Senin reyin olmasa, ipte ben sallanacaktım...

Hâkim, rahatsız bir gönülle bakışlarındaki ısrarı sürdürürken, Eğri, kalktığı sandalyeyi kendisine yer gösterdi...

— Oturmaz mısın?

Kısık bir ses, isteksiz bir cevap oldu:

— Yoooo, sağ ol.

Eğri, hâkimin ıstırabını keşfetmiş gibi konuştu:

— Aslında rey verirken, benim suçsuzluğuma inanmamış bir halin vardı...

Genç hâkim, itirazlı bir gönülle cevap verdi:

— O hal halâ devam etmekte, dedi...

Dönüp yeniden gözlerinin içine baktı:

— Suçu nasıl işledin?

Eğri, sorulanın karşısında rahatsız oldu:

— O defteri kapadık hâkim bey. Suçlu gitti, dava bitti...

— Ben yeniden dava görmeye gelmedim... Mahkemeler yanıldığını ortaya koysunlar istemezler. O iş bitti. Sadece içimde bir merak kaldı.

Düşündü terledi... Sadece:

— İyi tahmin etmişsin, diye mırıldandı... Başka da sorma...

Hâkimin halsizliği fazlalaştı, morali iyiden iyiye bozuldu:

— Sormam, diye mırıldandı...

— Üzgün buldum seni. O kadar meraklanma. Hâkim oldukça, daha çok mahkemeler, gönlünce son bulmayabilir... Alışmalısın bunlara.

— Gerek yok, dedi... Şu andan itibaren hâkim değilim zaten...

Dönüp, geldiği jipe doğru, güçlükle yürüdü... Şoför kapısını açıp, koltuğa oturmasına yardımcı oldu... Yolda, iyiden iyiye rahatsızlığı arttı... Kasabanın küçük hastanesine yatırdılar...

Vilâyete telefon edildi. Eski arkadaşları, süratle hastaneye yetiştiler... Mahkeme başkanı, tek başına odasına alındı... Göçmüştü...

Elini, ellerine götürdü, henüz soğumamıştı... Avucunun arasına sıkışıp kalan kaleme, esefle baktı... Elinde, idam kararı verdikleri vakit, mahkemede ucu kırılan kalem vardı...

Can alıcı gözlerle baktı... Kalemin üzerinde derin bir çentik atılmıştı... Mahkeme başkanı, çentiğin ifadesini çok iyi anladı...

Ceylanlar Avcılar İçin Doğurur

Köy, koyu bir sessizliğin uğultusuyla inliyor gibiydi. Kapıların önlerinde tek tük çocuklar dolaşıyor, çöplüklerde eşinen tavuklar, civcivler, oldukça rahat görünüyordu.

Evlerinin eşiklerinde gölgelenen yaşlı kadınlar, ömürlerinin son kertesinde gibi gözüken ihtiyar dedeler, etrafı, uykulu gözlerle seyirdelerdi...

Eğri, son günlerde, gerçekten geniş bir nefes aldı... Artık dişine dokunan kimse yoktu... Tek çekindiği birisi varsa, Vay Ali'ydi... Tahliye edilip köye geleli, tam iki koca ay bitmişti... Mahkemede kellesinin sallandığını hissettikçe ecel terleri döken Eğri, rahatlayınca her şeyi unuttu...

Rabia, ikide bir kapılarından geçtiğini gördükçe, kuşkulandı, tedirgin oldu... Hüseyin ağabeyisinin acı sonunu duyalı, yemekten içmekten kesildi... Gözlerini dünyaya yeni açan Şüheda'yı, kucağına alıp alıp ağlıyordu... Günler var ki, konuşmayı bile canı istemedi. Sorulara, kısa cevaplar verip, derin derin düşüncelere daldı... Oyunu, arkadaşı, sokakları iyiden iyiye unutmuş gibiydi... Yine pencerenin önünü kendisine mekân tutmuştu... Ananın dertleri depreşmiş, ocak başında sessiz sessiz ağlıyor, Rana, Şeydanur'u uyutmuş, Şüheda'yı emzirmekle meşguldü...

Pencerenin karşısında, hasreti yüreğinin başında ateşler yakan bir yolcunun dönüşünü beklercesine, uzakları gözetledi... Gözbebeklerinde birden değişik pırıltılar kaynaştı... Eğri'yi ve Satılmış'ı görmüştü... Arkasına dönüp anayı gözetledi, sonra yengesini... Yanlarından usulca savuşup, bitişik odaya geçti... Duvarın dibindeki yüklüğü yıkıp, sandığın kapağını araladı... Aradığı aletin nereye konulduğunu biliyordu... Elini uzatıp, titreyen parmaklarıyla meşin kılıfı kavradı...

Çıtını açıp, tabancayı kılıfın içinden çekip aldı...

Daha şimdiden soluğu, göğüs kafesini zorlamaya başlamıştı... Tabancanın namlusunu, pantolon kemerinin arasından sokup, ceketini düğmeledi...

Titrek bir nefes, usul adımlarla sokak kapısını açıp, dışarıya bir gölge gibi savuştu...

Eğri, evlerinin bahçe kapısına yirmi-otuz metre mesafe kalası durmuş, etrafı alıcı gözlerle seyre koyulmuştu...

Cebinden sigara paketini çıkartıp, Satılmış'a:

— Ateşin var mı? diye mırıldandı...

Satılmış:

— Var, dedi...

Cebinden çakmağı çıkardı... Yönü Hoyrat'ların eve dönüktü... Sinsi bakışları birden alevlendi. Yolların ortasında yalım yalım yandı... Eğri, her şeyden habersizdi... Önüne uzanan çakmağa doğru kafasını eğip, yanmasını beklerken, Satılmış'in elindeki çakmak, "Küt!" diye yere düştü..

Birden beline sarıldı... Eğri karın boşluğundan kurşunu yiyeli çok olmuştu... Yolların ortasında acı bir feryat tazelendi:

— Yandıiim!..

Hüseyin, elindeki tabanca patlar patlamaz, paniğe kapıldı. Tecrübesiz ve toydu... Eğri'nin dev gibi yıkılışına bakarken, ürperdi, titredi...

Henüz şaşkınlıktan tetiğin üzerine ikinci kez çökemeden, deli bir kurşun kalçasından saplanıp, dünyasını altüst etti... Başı döndü, gözleri dünyayı bulanık görmeye başladı...

Hırs ve kin, ona siper almayı bile şans tanımamıştı... Acıdan yüzlerinin derisi kırış kırıştı... İkinci kurşun, karın boşluğundan işleyince, çenesi titredi, gözlerinde sislerden bir dünya kurulmaya başladı... Affetmeyen bir öfkenin direncinde, iskeletini dengelemek için çabaladı... Namluyu ileri istikametlere doğru çevirip bastı tetiğin üzerine...

Eğri, yerlerde cansız yatarken, kurşunlar Satılmış'a isabet kaydetti... Namluyu son terk eden kurşunlar, öyle gürültü çıkardı ki, köyün ufuklarında birden velveleli şimşekler çaktı...

Köyde, herkes sokaklara dökülmüştü... Ana, sesleri duyar duymaz pencereye abanıp, dışarıları gözetledi... Nemli bakışları, kalabalıkla dolan meydanda, Hüseyin'i hayal meyal seçmeye çalıştı...

Yüzü evlerinden yana dönük, telezimiş bir vücutla ayakta durabilmek mücadelesi vermeye çabalarken, yıkılırcasına sendeliyordu.

Ana, ani bir feryatla, semaların yaslı havasını yırttı:

— Oğuuuul...

Onun da yüreği yufkalaşmıştı artık... Rana kucağındaki çocuğu şaşkın bir çırpınışla, rastgele bir yere bırakıp, acı bir ürpertiyle doğruldu yerinden...

Hüseyin, artık yürümesini beceremiyordu...

Baba, sokakların geçilmez olduğunu görüp, yolların üzerinden şimşekler gibi çakarak seğirtti. Yere düşmemek için çırpınan oğluna, bahçe kapısına birkaç adım kalası yetişebildi...

— Hüseyiiiin!.. diye acı bir çığlık atarak, kollarını sırtından dolayıp, yere düşürmeden kucağına aldı...

Can acısı ile bahçe kapısından içeriye dalıp, ıhlamur ağacının dibindeki kanepenin üzerine uzattı...

Artık ilgilenemeyecekti... Ana, feryadı feryat yara yara, bahçenin ortasına doğru koştu. Arkasında Rana vardı.

Köyde, yitirilen faziletlerin viranesinde boy veren fitne ağaçları, en acı meyvelerini vermeye başlayalı çok olmuştu...

Yarasından sızan kanlar, uzatıldığı tahtaya eğreklenerek akarken, anasını başucunda görünce, acısını unutup, ağlamaklı bir çehreyle gülümsedi...

Ana, acı bir feryatla oğlunun üzerine abanıp:

— Oğuuul, diye figan etti... Gurban oğul, anan seni kanlar içinde mi görecekti?

Hüseyin, aklı sıra iş becermişti... Yanaklarında yeniden buruk bir tebessüm belirdi. Hararetten kuru kuru çatlayan dudakları aralanıp, başucunda ağıtlar söyleyen hüzünlü anaya mırıldandı:

— Düşmanı yere sermiş miyim ana?

Baba titrek, dolukan bir sesle, gerilerden cevap verdi.

— Gönlün rahat olsun Hüseyin, düşmanların ikisi de göçtü. Sadece dişini sıkmaya bak. Sarıların jipi geldi köye... Hekime yetiştik mi, korkma...

Son...

Halkımızın gerçeklerini, onların derdini, kederini ve sosyal meselelerini ele alarak işleyen romancımız Ahmed Günbay Yıldız'ın "Azat Kuşları" kısa zamanda üst üste yeni baskılar yaptı...

Bu roman, romancının gözlemlerine dayanan ve halka malolmuş gerçek bir hayat hikâyesidir.

Sosyal değerleri dumura uğratılan küçük bir köy örneğiyle, koca bir toplumdaki çözülüşü ve ferdî çözüm arayışlarını gündeme getiren yazar, aynı zamanda çözüm için birtakım ipuçları da vermektedir.

ISBN 975-7544-24-8
9 789757 544241
14 TL
www.umas.com.tr

Azat Kuşları

Ahmed Günbay Yıldız